

جمهوری اسلامی ایران

گزارش اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۱۳۹۶-۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مسئولان جز در موارد نظامی، امنیتی و اموری که با دشمن مقابله داریم،
باید شفاف باشند و هیچ رازی را از مردم پنهان نکنند.

۹۷/۷/۲۳

یادداشت رئیس کمیسیون

پاسخ گو بودن حاکمان در برابر پرسش‌ها و شبهات مردم از آموزه‌های وثیق اسلامی است؛ بر همین اساس، قانون اساسی در مقام بیان وظایف دولت جمهوری اسلامی ایران، دولت را موظف کرده است همه امکانات خود را برای «مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش» و «ایجاد نظام اداری صحیح» به‌کار گیرد (اصل سوم). در مدت زمانی که از تصویب این اصل می‌گذرد ابتکارهای مختلف تقنینی و اجرایی برای تحقق آن صورت گرفته است که در این میان، قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (مصوب ۱۳۸۷) جایگاه کاملاً برجسته‌ای دارد.

لایحه این قانون با عنوان «لایحه آزادی اطلاعات» در سال ۱۳۸۳ به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. مجلس پس از حدود چهار سال بحث و بررسی درباره جنبه‌های مختلف این لایحه، آن را با اصلاحاتی اساسی در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۲۵ تصویب کرد. از جمله اینکه، عنوان قانون را به «قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» تغییر داد. شورای محترم نگهبان چند ایراد به مصوبه مجلس گرفت و مجلس شورای اسلامی از بین ایرادات شورای نگهبان، دو ایراد عمده (الزام مؤسسات خصوصی به ارائه بعضی اطلاعات و الزام دستگاه‌های اجرایی به ارائه ابتکاری اطلاعات) را نپذیرفت و مصوبه مجلس جهت اظهار نظر به مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام ارسال شد. مجمع در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۳۱ نظر خود را درباره موارد اختلافی اعلام کرد و قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، اعتبار یافت.

رئیس‌جمهور وقت از امضای این قانون و ابلاغ آن برای اجرا امتناع کرد و به‌دلیل عدم تهیه و تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی، اجرای این قانون تا ۱۳۹۳ متوقف ماند. در این سال، رئیس محترم جمهور، قانون مذکور را برای اجرا ابلاغ کرد، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکیل شد و یکی از آیین‌نامه‌های اجرایی قانون نیز تصویب شد. آیین‌نامه‌های اجرایی دوم و سوم نیز در سال ۱۳۹۴ تصویب شدند و شرایط برای اجرای این قانون فراهم گردید. در عمل به آیین‌نامه اجرایی قانون، در سال ۱۳۹۵ «سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات طراحی شد و در سال ۱۳۹۶ راه‌اندازی و اداره این سامانه به عهده دبیرخانه کمیسیون قرار گرفت.

بدین‌سان، اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از نیمه سال ۱۳۹۶ آغاز شد. در ماه‌های اول، به‌دلیل اینکه شهروندان از وجود این قانون و چگونگی اجرای آن آگاهی‌های لازم را نداشتند تعداد درخواست اطلاعات چندان زیاد نبود به‌گونه‌ای که در این سال تعداد ۱۵۱۶ درخواست اطلاعات از شهروندان واصل شد. در سال ۱۳۹۷، در نتیجه فعالیت‌های آموزشی و ترویجی کمیسیون و دبیرخانه آن، تعداد درخواست‌ها روند افزایشی پیدا کرد و به ۶۲۴۴ درخواست رسید. تعداد مؤسسات فعال در سامانه نیز در سال ۱۳۹۶ حدود ۳۲۸ مؤسسه بود که این میزان در سال ۱۳۹۷ به ۵۷۰ مؤسسه رسید. از نظر کیفیت پاسخ‌گویی به درخواست‌های شهروندان نیز آمار نشان می‌دهد که وضعیت پاسخ‌گویی مؤسسات به‌مرور زمان بهتر و حرفه‌ای‌تر شده است که داده‌های مرتبط با این موارد، در متن گزارش آمده است.

با توجه به آنچه گفته شد اکنون قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مهم‌ترین قانون مرتبط با شفافیت است که همه شرایط برای اجرای دقیق و جدی آن در کشور فراهم است. تأکید و تصریح به لزوم رعایت حق

دسترسی مردم به اطلاعات در مواد ۳۰ و ۳۱ منشور حقوق شهروندی که در سال ۱۳۹۵ از سوی رئیس محترم جمهور به‌عنوان برنامه و خط مشی دولت ابلاغ شد همه مسؤولان، کارگزاران و کارکنان نظام را ملزم می‌کند تا رعایت و اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را جدی بگیرند. در حال حاضر، سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مناسب‌ترین و سریع‌ترین بستر برای ارائه اطلاعات به عموم مردم است و خوشبختانه، روزبه‌روز بر تعداد مؤسساتی که خود را به ارائه اطلاعات از طریق این سامانه ملزم می‌بینند افزوده می‌شود و مطالبه عمومی اطلاعات از مؤسسات مذکور نیز در حال افزایش است.

کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات که به موجب ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با ترکیب فراقوه‌ای به‌عنوان مرجع ناظر و پیشران قانون، برای نظارت بر حسن اجرای قانون، رفع اختلافات و بررسی سایر مسائل و موضوعات مرتبط با رعایت قانون از سوی مؤسسات عمومی تشکیل شده است برای بررسی مسائل و موضوعات مختلف مرتبط با اجرای این قانون، ۹ جلسه در طول سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ برگزار کرده و به‌ویژه چند شیوه‌نامه مهم برای تسهیل اجرای قانون تصویب کرده است.^۱ به موجب ماده ۲۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، این کمیسیون باید هر ساله گزارشی درباره رعایت قانون مذکور در مؤسسات مشمول این قانون و فعالیت‌های خود را به مجلس شورای اسلامی و رئیس‌جمهور تقدیم کند. هدف از تهیه و تقدیم این گزارش آن است که اجرای قانون پایش و ارزیابی شده و پیشرفت‌های صورت گرفته در اجرای قانون، موانع و چالش‌های موجود در برابر تحقق کامل آن و راهکارهای متناسب شناسایی، برنامه‌ریزی و عملیاتی شود.

بر این اساس، گزارش حاضر در انجام این وظیفه قانونی و به‌عنوان نخستین گزارش ملی درباره رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، منتشر شده و در دسترس عموم قرار می‌گیرد. بدیهی است نظرها و نقدهای علاقه‌مندان و صاحب‌نظران می‌تواند کمیسیون را در تهیه و ارائه گزارش‌های بهتر برای سال‌های آتی یاری دهد. از همه دستگاه‌ها و همکاران دبیرخانه که در تهیه این گزارش همکاری لازم را با دبیرخانه کمیسیون داشته‌اند و از دبیرخانه کمیسیون که برای تهیه این گزارش زحمات زیادی متقبل شده‌اند تشکر می‌کنم.

سید عباس صالحی
وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و
رئیس کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۱. این شیوه‌نامه‌ها عبارتند از: شیوه‌نامه رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات مصوب ۱۳۹۷/۲/۱۵، تشخیص و تفکیک اطلاعات مربوط به حریم خصوصی و اطلاعات شخصی مصوب ۱۳۹۷/۲/۱۵، شیوه‌نامه انتشار و دسترسی به اسناد و مکاتبات اداری مصوب ۱۳۹۷/۷/۲۹، شیوه‌نامه انتشار و دسترسی به اطلاعات مجوزهای دولتی مصوب ۱۳۹۷/۷/۲۹، شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی مصوب ۱۳۹۷/۹/۱۸، شیوه‌نامه تشخیص و تفکیک اسرار دولتی از اطلاعات عمومی مصوب ۱۳۹۷/۱۰/۳۰، شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بنگاه‌های اقتصادی عمومی مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۵، شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکل‌های مردم‌نهاد مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۵.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۵
فصل مقدماتی: مروری بر الزامات قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.....	۲۱
گفتار اول: اطلاعات مشمول قانون.....	۲۳
الف) دسته‌بندی اطلاعات به عمومی و شخصی.....	۲۳
ب) تفکیک بین اطلاعات و داده.....	۲۴
پ) تفکیک بین اطلاعات مدون و غیر مدون.....	۲۵
گفتار دوم: مؤسسات مشمول قانون.....	۲۶
الف) مؤسسات عمومی.....	۲۶
ب) مؤسسات خصوصی.....	۲۶
ج) مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی.....	۲۷
گفتار سوم: دسترسی فردی به اطلاعات.....	۲۸
الف) دارندگان حق دسترسی.....	۲۸
۱. شهروندان.....	۲۸
۲. اشخاص ذی نفع و غیرذی نفع.....	۲۸
۳. اشخاص حقیقی یا حقوقی.....	۲۸
۴. مؤسسات عمومی.....	۲۹
ب) شکل دسترسی: متمرکز یا غیرمتمرکز.....	۲۹
پ) ممنوعیت مطالبه توجیه از متقاضی.....	۳۰
ت) مهلت پاسخ به درخواست.....	۳۰
ث) نحوه پاسخ به درخواست.....	۳۱
ت) راهنمایی یا ارجاع متقاضی اطلاعات.....	۳۱
ج) هزینه‌های دسترسی.....	۳۲
گفتار چهارم: انتشار اطلاعات (اطلاع‌رسانی ابتکاری).....	۳۳
الف) توجیهات اطلاع‌رسانی ابتکاری.....	۳۳
ب) معیارهای اطلاع‌رسانی ابتکاری.....	۳۴
گفتار پنجم: ضمانت اجرای حق دسترسی به اطلاعات.....	۳۴
الف) ممانعت از دسترسی به اطلاعات.....	۳۵
ب) عدم رعایت مهلت‌های قانونی ارائه اطلاعات.....	۳۵
ج) ممانعت در ایفای وظیفه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.....	۳۵
د) امحاء اطلاعات.....	۳۶
فصل اول: گزارش نحوه رعایت قانون در مؤسسات مشمول.....	۳۷

۳۹	بخش اول: گزارش عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۶
۳۹	گفتار اول: وضعیت مؤسسات عضو سامانه
۴۴	گفتار دوم: وضعیت درخواست‌های شهروندان
۴۵	گفتار سوم: وضعیت پاسخ‌های مؤسسات
۴۹	گفتار چهارم: وضعیت گزارش‌های خوداظهاری
۴۹	الف) وزارتخانه‌ها
۴۹	۱. وزارت امور خارجه
۵۰	۲. وزارت جهاد کشاورزی
۵۲	۳. وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
۵۳	۴. وزارت صنعت، معدن و تجارت
۵۶	۵. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۵۷	۶. وزارت کشور
۶۱	۷. وزارت نفت
۶۳	۸. وزارت آموزش و پرورش
۶۳	ب) استانداری‌ها
۶۳	۱. استانداری اردبیل
۶۳	۲. استانداری ایلام
۶۴	۳. استانداری بوشهر
۶۵	۴. استانداری تهران
۶۸	۵. استانداری چهارمحال و بختیاری
۶۹	۶. استانداری زنجان
۷۰	۷. استانداری سمنان
۷۱	۸. استانداری سیستان و بلوچستان
۷۱	۹. استانداری قزوین
۷۲	۱۰. استانداری قم
۷۳	۱۱. استانداری همدان
۷۴	۱۲. استانداری یزد
۷۵	پ) سایر مؤسسات
۷۵	۱. شهرداری اصفهان
۷۷	۲. سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
۸۱	بخش دوم: گزارش عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۷
۸۱	گفتار اول: وضعیت مؤسسات فعال در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۸۶	گفتار دوم: وضعیت درخواست‌های شهروندان
۸۸	گفتار سوم: وضعیت پاسخ‌های مؤسسات
۹۸	گفتار چهارم: وضعیت گزارش‌های خوداظهاری
۱۰۱	فصل دوم: گزارش عملکرد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۰۴	گفتار اول: نظارت بر حسن اجرای قانون و رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات
۱۰۸	گفتار دوم: فرهنگ‌سازی، ترویج و آموزش
۱۱۲	گفتار سوم: تهیه گزارش نحوه رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۱۱۲	گفتار چهارم: راه‌اندازی سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۱۹	فصل سوم: تحلیل گزارش‌ها، فرصت‌ها، چالش‌ها و راهکارها
۱۲۱	گفتار اول: تحلیل گزارش‌های عملکرد
۱۲۲	الف) مصوبات و ضوابط
۱۲۴	ب) آمار و اطلاعات آماری
۱۲۵	پ) اطلاعات حقوق و مزایای مدیران
۱۲۶	ت) اطلاعات اداری و استخدامی
۱۲۷	ث) اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری
۱۲۷	ج) شماره‌های تلفن و فکس ادارات و مدیران
۱۲۸	چ) نامه‌ها و مکاتبات اداری
۱۲۹	ح) اطلاعات مجوزها
۱۳۰	خ) اطلاعات بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری
۱۳۲	د) اطلاعات قراردادهای تفاهم‌نامه‌ها (داخلی و بین‌المللی)
۱۳۳	ذ) اطلاعات بودجه‌ای
۱۳۴	ر) اطلاعات حوزه سلامت
۱۳۵	ز) اطلاعات مالیاتی
۱۳۶	س) اطلاعات روابط عمومی مؤسسات
۱۳۷	ش) اطلاعات انتخابات‌ها
۱۳۸	ص) اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی
۱۳۹	ض) اطلاعات شخصی
۱۴۰	ط) سایر
۱۴۰	گفتار دوم: فرصت‌های اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۴۱	گفتار سوم: چالش‌ها
۱۴۱	الف) چالش‌های موجود از ناحیه درخواست‌کنندگان اطلاعات
۱۴۲	ب) چالش‌های موجود از ناحیه مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۴۴	گفتار چهارم: راهکارها
۱۴۴	الف) هوشمند کردن سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۴۵	ب) تصویب شیوه‌نامه‌های موضوعی
۱۴۷	پ) تصویب آیین‌نامه نحوه محاسبه تعرفه‌های ارائه اطلاعات
۱۴۸	ت) شفاف‌سازی و انتشار درخواست‌های دسترسی به اطلاعات و پاسخ‌های مؤسسات عمومی
۱۴۸	ث) اصلاح و ارتقای وضعیت سامانه‌ها و پایگاه‌ها و سایر تدابیر انتشار ابتکاری اطلاعات (موضوع ماده ۱۰ قانون)
۱۴۹	ج) اصلاح و روزآمد کردن آیین‌نامه‌های اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به منظور رفع اشکالات و ابهامات
۱۴۹	چ) افزایش مهلت پاسخ‌گویی به درخواست‌ها
۱۴۹	ح) توسعه فعالیت‌های آموزشی و ترویجی

فهرست جدول‌ها

جدول شماره ۱: فهرست مؤسسات فعال شده در سامانه در سال ۱۳۹۶.....	۴۰
جدول شماره ۲: دسته‌بندی موضوعی درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۶.....	۴۵
جدول شماره ۳: وضعیت پاسخ‌گویی مؤسسات در سال ۱۳۹۶.....	۴۶
جدول شماره ۴: فهرست مؤسسات فعال شده در سامانه در سال ۱۳۹۷.....	۸۳
جدول شماره ۵: دسته‌بندی موضوعی درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷.....	۸۷
جدول شماره ۶: جدول مقایسه فراوانی عناوین درخواست‌ها در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷.....	۸۸
جدول شماره ۷: آمار درخواست‌های پذیرفته‌شده (اعم از مشروط و غیر مشروط) در سال ۱۳۹۷.....	۸۹
جدول شماره ۸: آمار پذیرش مشروط درخواست‌ها و شروط پذیرش در سال ۱۳۹۷.....	۸۹
جدول شماره ۹: آمار درخواست‌های رد شده (کلاً یا جزئاً) در سال ۱۳۹۷.....	۹۰
جدول شماره ۱۰: آمار دلایل رد درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷.....	۹۰
جدول شماره ۱۱: آمار استثناهای قانونی مورد استناد مؤسسات در سال ۱۳۹۷.....	۹۱
جدول شماره ۱۲: وضعیت کلی پاسخ‌گویی مؤسسات در سال ۱۳۹۷.....	۹۲
جدول شماره ۱۳: آمار اسناد منتشر شده در سال ۱۳۹۷.....	۹۹
جدول شماره ۱۴: آمار موضوعی اعتراض به عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۶.....	۱۰۵
جدول شماره ۱۵: آمار دلایل اعتراض به عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۶.....	۱۰۶
جدول شماره ۱۶: آمار موضوعی اعتراض به عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۷.....	۱۰۶
جدول شماره ۱۷: آمار پاسخ به اعتراض‌ها در سال ۱۳۹۷.....	۱۰۷
جدول شماره ۱۸: آمار دلایل رد اعتراض در سال ۱۳۹۷.....	۱۰۷
جدول شماره ۱۹: جدول مقایسه پاسخ‌گویی مؤسسات در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷.....	۱۰۷
جدول شماره ۲۰: گزارش عملکرد ترویجی کمیسیون در سال ۱۳۹۷.....	۱۱۱
جدول شماره ۲۱: فهرست شیوه‌نامه‌های مصوب در سال ۱۳۹۷.....	۱۴۶

مقدمه

حق دسترسی به اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی، یکی از عناصر مهم شفافیت است. در کشورهای مختلف جهان، برای تحقق اهداف مهمی همچون مبارزه با فساد، ارتقای اعتماد عمومی به حکومت، کارآمدی نظام اداری، ارتقای آگاهی‌های عمومی و پاسخ‌گویی، طرح بزرگی موسوم به شفافیت تعریف و اجرا شده است که عناصر متعددی نظیر اعلام دارایی و درآمد مقامات و مدیران، مدیریت وضعیت‌های تعارض منافع در انجام وظایف قانونی، مرزبندی حریم خصوصی و امور عمومی جامعه، تعریف و تحدید دایره اسرار دولتی، راه‌اندازی پایگاه‌های داده باز و حمایت از منتقدان و افشاگران فساد از زمره عناصر این طرح هستند. در این میان، حق دسترسی به اطلاعات از اجزای کلیدی و اساسی طرح شفافیت است.

اهمیت این حق آن‌چنان زیاد و شأنش آن‌چنان برجسته است که در قوانین اساسی کشورهایی که در سال‌های اخیر تصویب شده است از حق دسترسی به اطلاعات صریحاً و به‌عنوان یکی از اصول قانون اساسی مورد شناسایی و حمایت قرار گرفته است. در برخی دیگر از کشورها، مراجع سیاسی یا قضایی تفسیر قانون اساسی (نظیر دادگاه‌های قانون اساسی)، با استفاده از فنون تفسیر، حق دسترسی به اطلاعات را در زمره حقوق مورد حمایت قانون اساسی اعلام کرده‌اند. برخی دیگر از کشورها بی‌آنکه حق دسترسی به اطلاعات را در قانون اساسی بگنجانند با وضع قوانین عادی به حمایت از آن پرداخته‌اند.

اکنون، در سطح ملی، در قانون اساسی بیش از چهل کشور جهان، اصل آزادی اطلاعات، شناسایی شده است. بیش از ۱۰۰ کشور، قانون آزادی اطلاعات تصویب کرده‌اند. علاوه بر قانون آزادی اطلاعات، قوانینی نظیر «قانون دولت شفاف»، «قانون رسانه‌های همگانی»، «قانون جلسات علنی»، «قانون آرشیوهای باز» و «قانون حمایت از افشاگران» نیز در بعضی کشورها تصویب شده و حمایت از حق دسترسی به اطلاعات را تقویت کرده است.

در نظام حقوقی ایران، با آنکه حق دسترسی به اطلاعات صریحاً و در قالب اصل مستقل شناسایی نشده است اما اصل سوم قانون اساسی، تکالیفی را بر عهده دولت جمهوری اسلامی ایران گذاشته است که با شناسایی و اعمال حق دسترسی به اطلاعات ملازمه دارند. این اصل، دولت را موظف کرده است که برای نیل به اهداف پیش‌بینی شده در اصل دوم قانون اساسی، همه امکانات خود را برای «بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر»، «آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح، و تسهیل و تعمیم آموزش عالی»، تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان»، «مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش» و «ایجاد نظام اداری صحیح و

حذف تشکیلات غیر ضرور» به کار گیرد. علاوه بر این، اعمال اصول ششم^۱ و هشتم^۲ قانون اساسی نیز با شناسایی آزادی اطلاعات در معنای عام آن ملازمه دارند.

همچنین، اصول دیگری از قانون اساسی به تصریح از حق دسترسی عمومی به بعضی اطلاعات حمایت کرده‌اند: اصل ۲۴ قانون اساسی بر «آزادی مطبوعات»^۳، اصل ۶۹ بر علنی بودن مذاکرات مجلس^۴، اصل ۱۶۵ بر علنی بودن محاکم^۵ و اصل ۱۷۵ بر آزادی «نشر افکار» در سازمان صدا و سیما^۶ تصریح کرده‌اند که همگی بر توجه ضمنی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به گردش آزاد اطلاعات و آگاه شدن مردم از امور عمومی، دلالت دارند.

علاوه بر قانون اساسی، در منابع اسلامی نیز بر ضرورت اطلاع‌رسانی به مردم از سوی حاکمان اسلامی و رفع سوءظن و تهمت تصریح شده است. سیره رسول اکرم و ائمه اطهار نیز بر احتراز از قرار دادن خود در معرض سوءظن بوده و در موارد متعددی به رفع شبهات و سؤالات پیش آمده برای مردم اقدام کرده‌اند و بر لزوم اطلاع‌رسانی به مردم از سوی مجریان حکومت اسلامی تأکید کرده‌اند. برای مثال، امام علی (ع) خطاب به مالک اشتر فرموده‌اند: اگر مردمان بر تو گمان ستم برند عذر خود را آشکارا با آنان در میان گذار و با این کار ایشان را از بدگمانی بیرون آر که بدین رفتار خود را به تربیت اخلاقی خوی داده باشی و با مردمان مدارا کرده و با عذری که می‌آوری بدانچه خواهی می‌رسی و آنان را به راه حق درمی‌آوری. همچنین، در نامه‌ای خطاب به فرماندهان نظامی می‌نویسند «آگاه باشید که شما این حق را بر عهده من دارید که هیچ رازی را جز در خصوص جنگ از شما پنهان ننمایم و کاری را جز احکام شرع بدون مشورت با شما انجام ندهم» (نامه ۵۳ نهج البلاغه). ادله ناظر بر نهی از کتمان علم و ضرورت رعایت مصلحت مسلمین و امانت‌داری در مقام حکومت، از جمله بر ضرورت اطلاع‌رسانی از سوی حاکم اسلامی نیز دلالت می‌کنند.

با توجه به اصول و مبانی مذکور، لایحه آزادی اطلاعات در سال ۱۳۸۳ به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. مجلس پس از حدود چهار سال بحث و بررسی درباره جنبه‌های مختلف این لایحه، آن را با اصلاحاتی اساسی در

۱. در جمهوری اسلامی ایران، امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود. از راه انتخابات: انتخاب رئیس‌جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر این‌ها، یا از راه همه‌پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می‌گردد.
۲. در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند. «والمؤمنون و المؤمنات بعضهم اولیا بعض یأمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر».
۳. نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد تفصیل آن را قانون معین می‌کند.
۴. مذاکرات مجلس شورای ملی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتیکه رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس‌جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان، جلسه غیر علنی تشکیل می‌شود. مصوبات جلسه غیر علنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از بر طرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.
۵. محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.
۶. در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد.

تاریخ ۱۳۸۷/۲/۲۵ تصویب کرد. یکی از مهم‌ترین اصلاحات مجلس در عنوان این لایحه بود که از «آزادی اطلاعات» به «لایحه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» تغییر داده شد.^۱ شورای نگهبان چند ایراد به مصوبه مجلس گرفت و مجلس شورای اسلامی از بین ایرادات شورای نگهبان، دو ایراد عمده (الزام مؤسسات خصوصی به ارائه بعضی اطلاعات و الزام دستگاه‌های اجرایی به ارائه ابتکاری اطلاعات) را نپذیرفت و مصوبه مجلس جهت اظهار نظر به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد. مجمع تشخیص مصلحت در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۳۱ در خصوص ایراد اول^۲ نظر شورای نگهبان را تأیید کرد اما در خصوص ایراد دوم^۳، نظر مجلس را.

رئیس‌جمهور وقت از امضای این قانون و ابلاغ آن برای اجرا امتناع کرد. رئیس وقت مجلس شورای اسلامی دستور انتشار قانون در روزنامه رسمی را صادر کرد اما به دلیل عدم تصویب آیین‌نامه اجرای قانون از سوی دولت وقت، اجرای این قانون تا ۱۳۹۳ متوقف ماند. در این سال، نخست قانون برای اجرا ابلاغ شد، سپس کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به دستور رئیس‌جمهور تشکیل شد و یکی از آیین‌نامه‌های اجرایی قانون نیز تصویب شد.^۴ آیین‌نامه دیگر در سال ۱۳۹۴^۵ و آیین‌نامه سوم نیز در همان سال^۶ تصویب شد و شرایط برای اجرای این قانون فراهم گردید. در سال ۱۳۹۶ نیز کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برای تسهیل و تسریع در دسترسی شهروندان به اطلاعات، «سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» را راه‌اندازی کرد.

در سال ۱۳۹۵ با ابلاغ منشور حقوق شهروندی از سوی رئیس‌جمهور به‌مثابه برنامه و خط مشی دولت، دوباره بر اهمیت و ضرورت رعایت حق دسترسی به اطلاعات تأکید شد. مواد ۳۰ و ۳۱ این منشور با بیانی موجز مقرر کرده‌اند که شهروندان حق دارند به اطلاعات عمومی موجود در مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی دسترسی داشته باشند. همه دستگاه‌ها و نهادها موظف به انتشار مستمر اطلاعات غیر طبقه‌بندی شده و مورد نیاز جامعه می‌باشند. همچنین، شهروندان حق دارند به اطلاعات شخصی خود که توسط اشخاص و مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات عمومی جمع‌آوری و نگهداری می‌شود دسترسی داشته باشد و در صورت مشاهده اشتباه، خواستار اصلاح این اطلاعات گردند. اطلاعات خصوصی مربوط به افراد را نمی‌توان در اختیار دیگران قرار داد، مگر به موجب قانون یا با رضایت خود افراد.

با توجه به آنچه گفته شد اکنون قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مهم‌ترین قانون مرتبط با شفافیت است که همه شرایط برای اجرای دقیق و جدی آن در کشور فراهم است. تأکید مقام رهبری بر شفافیت کلیه امور کشور غیر از امور دفاعی، حجت را بر همه مسئولان، کارگزاران و کارکنان نظام تمام می‌کند تا رعایت

۱. یکی از مهم‌ترین اصلاحات مجلس در عنوان این لایحه بود که از «آزادی اطلاعات» به «لایحه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» تغییر داده شد که البته این عنوان مبهم است: آیا مطلق انتشار مورد نظر است یا انتشار آزاد اطلاعات یا انتشار اطلاعات؟ اگر منظور مطلق انتشار باشد که با محتوای لایحه مغایرت خواهد داشت اما اگر «انتشار آزاد اطلاعات» مورد نظر باشد این عنوان علاوه بر ایراد قبلی، به لحاظ ادبی و نگارشی نیز قابل ایراد خواهد بود؛ اگر «انتشار اطلاعات» مورد نظر باشد باز ایراد اول وارد خواهد بود.

۲. مغایر بودن الزام مؤسسات خصوصی به ارائه اطلاعات با اصل تسلیط (الناس مسلطون علی اموالهم)

۳. مغایر بودن الزام همه مؤسسات عمومی به انتشار اطلاعات کلیدی خود با اصل ۷۵ قانون اساسی

۴. آیین‌نامه اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۹۳/۳/۱

۵. آیین‌نامه اجرایی تبصره ۱ ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تاریخ ۱۳۹۴/۵/۱۹

۶. آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۴/۶/۲۲

و اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را جدی بگیرند. در حال حاضر، سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مناسب‌ترین و سریع‌ترین بستر برای ارائه اطلاعات به عموم مردم است و خوشبختانه، روزبه‌روز بر تعداد مؤسساتی که خود را به ارائه اطلاعات از طریق این سامانه ملزم می‌بینند افزوده می‌شود و مطالبه عمومی اطلاعات از مؤسسات مذکور نیز در حال افزایش است.

دسترسی مردم به اطلاعات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات چه از طریق سامانه مذکور و چه با مراجعه مستقیم اشخاص به مؤسسات عمومی و درخواست اطلاعات از آنان، ممکن است با موانع و اشکالات عملی یا حقوقی مواجه شود. برای مثال، ممکن است مؤسسات عمومی در پاسخ به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات، با پرسش‌هایی مواجه شوند که نیازمند استعلام از یک مرجع تخصصی باشد یا در مقام اجرا، با کندی و تعلل عمل کنند و مهلت‌های قانونی را رعایت نکنند یا دسترسی به اطلاعات یا حتی تکمیل و ارائه درخواست دسترسی را چنان پیچیده و دشوار یا پرهزینه کنند که موجب شود شهروندان در عمل نتوانند اطلاعات مورد نظر خود را به دست آورند. به همین دلیل، همانند سایر کشورهای جهان، سازوکاری برای اجرایی شدن قانون مذکور و رفع اختلافات احتمالی مربوط به نحوه رعایت قانون با عنوان «کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» ایجاد شده است.

در واقع، حق دسترسی به اطلاعات و شفافیت از مسائل و موضوعات توسعه‌ای هستند که به دلیل وجود مقاومت‌های زیاد در برابر آن، پیشبرد آن در کشور به موتور محرک نیاز دارد. منظور از موتور محرک، سازوکاری است که با طرق مختلف از جمله آموزش و فرهنگ‌سازی، مسیر اجرای قانون را هموار می‌کند. در غیر این صورت، ممکن است که اجرای قانون در نتیجه وجود فشارها و مقاومت‌های مخالفان شفافیت و دیگر معارضانی که منافع شخصی در اسرارگرایی و پنهان‌کاری دارند خنثی شود.

یکی از وظایف این کمیسیون آن است که نحوه رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از سوی مؤسسات مشمول را پایش کرده و نتیجه را به رئیس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی گزارش دهد. طبق ماده ۱۲ قانون مذکور، «مؤسسات عمومی موظفند از طریق واحد اطلاع‌رسانی سالانه گزارشی درباره فعالیت‌های آن مؤسسه در اجرای این قانون به کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ارائه دهند» و طبق ماده ۲۰ قانون نیز «کمیسیون باید هر ساله گزارشی درباره رعایت این قانون در مؤسسات مشمول این قانون و فعالیت‌های خود را به مجلس شورای اسلامی و رئیس‌جمهور تقدیم کند». تهیه چنین گزارش‌هایی موجب می‌شود که پیشرفت‌های صورت گرفته در اجرای قانون، موانع و چالش‌های موجود در برابر تحقق کامل آن و راهکارهای متناسب، شناسایی شود و با مقایسه گزارش‌های سالانه، قوت یا ضعف در میزان پیشرفت مشخص شود.

بر این اساس، گزارش حاضر در انجام این وظیفه قانونی و به‌عنوان نخستین گزارش ملی درباره رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تقدیم می‌شود.

برای تهیه این گزارش، نخست، به استناد ماده ۱۲ قانون مذکور، به‌طور مکتوب از مؤسسات عمومی خواسته شد تا عملکرد خود در سال ۱۳۹۶ در اجرای این قانون را در ۱۲ محور گزارش کنند که این ۱۲ محور با توجه به مفاد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و آیین‌نامه‌های اجرایی آن شناسایی شده بودند. تعدادی از مؤسسات به این درخواست پاسخ مثبت داده و عملکرد خود را گزارش کردند و برخی نیز علی‌رغم پیگیری‌های مختلف، از دادن گزارش خودداری کردند.

موضوع نحوه تنظیم گزارش و ساختار آن در کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بررسی شده و کمیسیون مصوب کرد که با توجه به ماده ۲۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، محتوای گزارش اجرای قانون باید دو فصل اصلی داشته باشد: نحوه رعایت این قانون در مؤسسات مشمول قانون و فعالیت‌های خود کمیسیون. از این رو، محتوای این گزارش نیز در دو فصل تنظیم شده است: بخشی از گزارش به نحوه رعایت قانون در مؤسسات مشمول می‌پردازد و بخشی نیز عملکرد کمیسیون را گزارش می‌کند.

با وجود این، با توجه به اینکه این گزارش، نخستین گزارش در نوع خود است و با عنایت به اینکه بسیاری از شهروندان و کارشناسان هنوز از وجود قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و مفاد آن اطلاعات کافی ندارند لازم دیده شد که در قالب فصل مقدماتی، و صرفاً برای این گزارش، توضیح و تفسیری از قانون مذکور نیز ارائه شود تا خوانندگان گزارش بدانند که گزارش را براساس چه موازینی باید ارزیابی کنند. بدانند که الزامات و تعهدات مؤسسات عمومی چه بوده است و چگونه عمل کرده‌اند و حقوق و تعهدات شهروندان چه بوده است و چگونه عمل کرده‌اند.

همچنین، با آنکه گزارش‌ها باید به نحو سالانه تهیه و منتشر شوند با توجه به طولانی شدن روند جمع‌آوری داده‌های لازم برای گزارش سال ۱۳۹۶ - که بخشی معلول تعلل مؤسسات مشمول در ارسال اطلاعات درخواستی بود و بخشی نیز معلول سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بود که امکان برخی گزارش‌گیری‌ها را دشوار و زمان‌بر کرده است - این گزارش شامل نحوه اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ می‌شود و گزارش‌های آتی به صورت سالانه تهیه خواهند شد.

گفتنی است که گزارش پیش رو، علاوه بر انعکاس فعالیت‌ها و عملکرد، حاوی برخی تحلیل و تفسیرها از آن‌ها نیز می‌باشد. بنابراین، گزارش صرف نیست. در واقع، برای فهم دقیق‌تر و کارشناسی گزارش‌های مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به‌ویژه مؤسسات گزارش‌دهنده، پس از انعکاس گزارش‌های آن‌ها، محتوای مجموع گزارش‌ها از جنبه‌های مختلف از جمله از نظر اطلاعات مورد درخواست مردم و نحوه پاسخ مؤسسات به آن‌ها ارزیابی و تحلیل شده است.

با توجه به اینکه در فرآیند تهیه این گزارش، کمیسیون موفق شد مشکلات و موانع اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را از زبان مجریان بشنود و نیز راهکارهای پیشنهادی گوناگونی برای رفع آن مشکلات و موانع دریافت کند پس از تحلیل وضعیت موجود و معرفی آسیب‌ها و مشکلات موجود، در بخش پایانی گزارش، راهکارهای لازم برای ارتقای وضعیت آورده شده‌اند که کمیسیون درصدد است تا با پیگیری آن‌ها پیشرفت و بهبود قابل توجهی در اجرای قانون مذکور در سال‌های آینده رقم بزند.

از همه علاقمندان، کارشناسان و مجریان قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دعوت می‌شود تا نظرهای انتقادی و اصلاحی خود را نسبت به این گزارش و اجرای بهتر قانون مذکور اعلام کنند تا مورد استفاده کمیسیون قرار گیرد.

در مدت زمان اندکی که از اجرایی شدن این قانون می‌گذرد اجرای این قانون، گاهی توانسته است گره از مشکلات برخی شهروندان ناامید بگشاید و به آن‌ها امید و امکان احقاق حق در مراجع قانونی را بدهد. از این رو، با اتکا به خدای متعال و با پشتگرمی به دعای خیر این شهروندان، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

❖ ۲۰ گزارش اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

عزم خود را برای اجرای مؤثرتر این قانون جزم کرده و از هرگونه نقد و نظری برای تحقق این هدف بزرگ، استقبال می‌کند.

فصل مقدماتی:

مروری بر الزامات قانون انتشار و دسترسی آزاد به
اطلاعات

مروری بر الزامات قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

برای بررسی عملکرد هریک از مؤسسات مشمول قانون و تطبیق آن با مفاد قانون، نخست لازم است مروری بر مهم‌ترین الزامات قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت گیرد. در واقع، گزارش‌های عملکرد مؤسسات باید براساس این الزامات قانونی ارزیابی شود. مفاد، ساختار و احکام قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را در پنج زمینه می‌توان تبیین کرد که عبارتند از:

- الف) چه اطلاعاتی مشمول قانون هستند؟
- ب) چه مؤسساتی مشمول قانون هستند؟
- پ) آیین دسترسی فردی به اطلاعات چگونه است؟
- ت) آیین انتشار اطلاعات از سوی مؤسسات چگونه است؟
- ث) ضمانت اجرای احکام مقرر در این قانون چیست؟

گفتار اول: اطلاعات مشمول قانون

با توجه به مفاد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به‌ویژه ماده ۱ این قانون که اصطلاحات این قانون را تعریف کرده است می‌توان اطلاعات مشمول این قانون را از لحاظ‌های زیر بررسی و تبیین و شفاف کرد. در واقع، اطلاعات موضوع اصلی این قانون هستند و اگر مفهوم آن مبهم باشد این ابهام به کل قانون سرایت می‌کند.

الف) دسته‌بندی اطلاعات به عمومی و شخصی

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، اطلاعات مشمول این قانون را به دو دسته کلی عمومی و شخصی تقسیم کرده است. ماده (۱) این قانون، «اطلاعات فردی نظیر نام و نام خانوادگی، نشانی‌های محل سکونت و محل کار، وضعیت زندگی خانوادگی، عادت‌های فردی، ناراحتی‌های جسمی، شماره حساب بانکی و رمز عبور» را اطلاعات شخصی و سایر اطلاعات از جمله ضوابط و آیین‌نامه‌ها، آمار و ارقام ملی و رسمی، اسناد و مکاتبات اداری را عمومی دانسته است. بنابراین، اگر مفهوم و مصادیق اطلاعات شخصی روشن شود مفهوم اطلاعات عمومی نیز روشن می‌شود. اصل بر عمومی بودن اطلاعات است مگر آنکه شخصی بودن آن‌ها احراز شود. البته، همه اطلاعات عمومی قابل دسترس نیستند و برخی در ذیل استثنای آزادی اطلاعات قرار می‌گیرند. همچنین، اطلاعات شخصی به‌مثابه اطلاعات غیرقابل دسترس نیست بلکه دسترسی به آن‌ها محدود به اشخاص خاصی است.

با وجود این، در مقام بیان تفاوت‌های انواع اطلاعات می‌توان گفت که عمومی و شخصی بودن اطلاعات گاهی از نظر مالکیت است: هر اطلاعاتی که مالک خصوصی نداشته باشد در حوزه عمومی قرار می‌گیرد و متعلق به عموم است (هرچند ممکن است دسترسی عمومی به آن‌ها محدود شود). گاهی نیز معیار عمومی یا شخصی بودن، ارتباط با عموم یا منافع عمومی است. اطلاعاتی که مالک خصوصی دارد ممکن است به دلیل مرتبط بودن با عموم از کنترل مالک خارج شده و در دسترس عموم قرار گیرد.

درست‌تر آن است که اطلاعات عمومی را باید در مقابل اطلاعات خصوصی به کار برد نه در برابر اطلاعات شخصی. اطلاعات خصوصی، اعم از اطلاعاتی است که مالک خصوصی دارد یا داخل در حریم خصوصی یک فرد است.

همچنین، اطلاعات شخصی را نباید با داده‌های شخصی خلط کرد. با توجه به مطالبی که در تفکیک داده و اطلاعات گفته شد می‌توان گفت که اطلاعات شخصی اعم از داده‌های شخصی^۱ است و شامل اطلاعات خصوصی نیز می‌شود. در واقع، «شخصی» گاهی مترادف با «خصوصی» استعمال می‌شود. تعریف ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به این معنا به کار رفته است. با وجود این، ایراد قانون مذکور آن است که بدون ارائه تعریفی از حریم خصوصی، رد درخواست دسترسی به اطلاعات حریم خصوصی را پیش‌بینی کرده است و قابل دسترس بودن اطلاعات داخل در حریم خصوصی یک شخص را برای او یا سایرین پیش‌بینی نکرده است.^۲

حکم ماده ۱۵ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دقیقاً ناظر بر دسترسی به «داده‌های شخصی» افراد است^۳ و حکم اطلاعات شخصی یا خصوصی در ماده ۱۴ ذکر شده است.^۴

ب) تفکیک بین اطلاعات و داده

«داده‌ها»^۵ بیان‌کننده واقعیت‌ها و پدیده‌های طبیعی هستند که در قالب اعداد، صفات یا تصاویر بیان می‌شوند. داده‌ها، به خودی خود، اصولاً قدرت قضاوت و تشخیص به افراد اعطا نمی‌کنند و از همین رو، در مورد

۱. بند الف ماده ۲ دستورالعمل اروپایی حمایت از داده‌های شخصی در تعریف داده‌های شخصی اعلام می‌کند: «داده شخصی عبارت است از هرگونه اطلاعات راجع به یک شخص با هویت مشخص یا قابل شناسایی؛ شخص قابل شناسایی کسی است که مستقیماً یا غیرمستقیماً، به‌ویژه از طریق مراجعه به یک شماره تشخیص هویت یا یک یا چند عامل خاص درباره هویت جسمانی، روانی، ذهنی، اقتصادی، فرهنگی یا اجتماعی قابل شناسایی است».

۲. ماده ۱۴: چنانچه اطلاعات درخواست شده مربوط به حریم خصوصی اشخاص باشد و یا در زمره اطلاعاتی باشد که با نقض احکام مربوط به حریم خصوصی تحصیل شده است، درخواست دسترسی باید رد شود.

۳. ماده ۱۵: مؤسسات مشمول این قانون در صورتی که پذیرش درخواست متقاضی متضمن افشای غیرقانونی اطلاعات شخصی درباره یک شخص حقیقی ثالث باشد باید از در اختیار قرار دادن اطلاعات درخواست شده خودداری کنند، مگر آنکه:

الف) شخص ثالث به نحو صریح و مکتوب به افشای اطلاعات راجع به خود رضایت داده باشد.

ب) شخص متقاضی، ولی یا قیم یا وکیل شخص ثالث، در حدود اختیارات خود باشد.

ج) متقاضی یکی از مؤسسات عمومی باشد و اطلاعات درخواست شده در چارچوب قانون مستقیماً به وظایف آن به‌عنوان یک مؤسسه عمومی مرتبط باشد.

۴. ماده ۱۴: چنانچه اطلاعات درخواست شده مربوط به حریم خصوصی اشخاص باشد و یا در زمره اطلاعاتی باشد که با نقض احکام مربوط به حریم خصوصی تحصیل شده است، درخواست دسترسی باید رد شود.

داده‌ها، اصل بر آزادی دسترسی، اشاعه و انتشار است. اما اگر داده‌های مرتبط در کنار هم قرار گیرند و پردازش شوند، معنادار شده و به افراد قدرت قضاوت و تشخیص راجع به چیزی اعطا می‌کنند. این داده‌های پردازش شده، اطلاعات نام دارند.

در کشورهای مختلف جهان، قوانین آزادی اطلاعات عمدتاً بر آزادی اطلاعات تمرکز داشته‌اند تا داده‌ها. بر این اساس، مراجع ناظر بر اجرای این قوانین، معیارهایی برای اطلاعات قابل دسترس شناسایی کرده‌اند که بیشتر آن‌ها در خصوص داده‌ها صدق نمی‌کند. داده‌های عمومی از جمله آمار رسمی و اطلاعات آماری مؤسسات عمومی از طریق پایگاه‌های اطلاع‌رسانی عمومی که به پایگاه «داده‌های باز» موسوم هستند در دسترس عموم قرار می‌گیرند.

همچنین، در کشورهای مختلف جهان، دسترسی به برخی داده‌ها تابع قوانین خاصی است. برای مثال، دسترسی به «داده‌های شخصی»^۱ تابع «قانون داده‌های شخصی» است که این قانون بیشترین قرابت را با قوانین حریم خصوصی دارد و نه با قوانین آزادی اطلاعات.

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تفکیکی بین اطلاعات و داده‌ها قائل نشده و اطلاعات را به داده تعریف کرده است که این تعریف از نظر کارشناسی، اشکال دارد. ماده ۱ (بند الف) در تعریف اطلاعات می‌گوید: «هر نوع داده که در اسناد مندرج باشد یا به صورت نرم‌افزاری ذخیره گردیده و یا با هر وسیله دیگری ضبط شده باشد».

با وجود این اشکال، در حال حاضر، حدود دسترسی اشخاص ثالث و مؤسسات عمومی به داده‌های شخصی تابع ماده ۱۵ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات است.

ب) تفکیک بین اطلاعات مدون و غیر مدون

در یک دسته‌بندی، اطلاعات به مدون^۲ و غیر مدون^۳ تقسیم می‌شوند. اطلاعات مدون در یک وسیله یا حاملی قرار داده شده که به همراه آن قابل انتقال است. اما اطلاعات غیرمدون، نزد افراد قرار داشته و جنبه شفاهی دارد. بدیهی است هرچه اطلاعات مدون باشند شمول قانون آزادی اطلاعات بر آن‌ها و دسترسی به آن‌ها محتمل‌تر خواهد بود. درحالی‌که در اطلاعات غیر مدون، چون افراد حامل اطلاعات هستند دسترسی به اطلاعات به خوداظهاری دارنده اطلاعات یا انجام مصاحبه با وی بستگی دارد.

در برخی کشورها، دسترسی به هر دو نوع اطلاعات مشمول قانون آزادی اطلاعات قرار دارد و در برخی دیگر، دسترسی به اطلاعات غیرمدون از طریق برگزاری نشست‌های باز و عمومی و مصاحبه‌های مطبوعاتی دارندگان آن اطلاعات صورت می‌گیرد.

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در ماده ۱ (بند الف) خود تنها اطلاعات مدون را مشمول حق

۱. شماره شناسنامه، شماره تلفن منزل، کد پستی محل سکونت، پلاک خودرو، شماره‌های گذرنامه و بیمه‌نامه و داده‌هایی از این دست که از طریق آن‌ها می‌توان هویت یک شخص معینی را شناسایی کرد داده شخصی نام دارند.

2. codified information

3. non-codified information

دسترسی دانسته است چرا که می‌گوید اطلاعات را عبارت از داده‌هایی می‌داند که در اسناد مندرج باشد یا به‌صورت نرم‌افزاری ذخیره گردیده و یا با هر وسیله دیگری ضبط شده باشد. یعنی، اطلاعات باید حتماً روی یک حامل ضبط و تثبیت شده باشند تا مشمول این قانون قرار گیرند. بر این اساس، درخواست توضیح و تفسیر از مسائل روز (اطلاعات غیرمردون) از مؤسسات عمومی مشمول این قانون نیست.

گفتار دوم: مؤسسات مشمول قانون

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مؤسسات مشمول این قانون را در ماده ۱ و در یک دسته‌بندی کلی به مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی دسته‌بندی کرده است.

الف) مؤسسات عمومی

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بنا به ماهیت ضدفساد و شفاف‌ساز خود، همه مؤسسات عمومی را شامل می‌شود. یعنی توجیهی معقول برای استثناسدن از قانون وجود ندارد. به موجب بند «د» ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، منظور از مؤسسات عمومی عبارتند از: «سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام کلمه شامل تمام ارکان و اجزای آنکه در مجموعه قوانین جمهوری اسلامی ایران آمده است» و بند «ح» آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور (مصوب ۱۳۹۳/۳/۱) نیز در توضیح مصادیق مهم سازمان‌ها و مؤسسات مشمول قانون، تصریح کرده است که سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام آن عبارتند از «دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری، نهادهای انقلابی، نیروهای مسلح، قوای قضائیه و مقننه و مؤسسات، شرکت‌ها، سازمان‌ها، نهادهای وابسته به آن‌ها و بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند با رعایت تبصره ذیل ماده ۱۰ قانون و همچنین هر مؤسسه، شرکت یا نهادی است که تمام یا بیش از ۵۰ درصد سهام آن متعلق به دولت یا حکومت است». تنها استثنایی که در این خصوص به‌صورت محدود و مشروط پیش‌بینی شده، به مؤسسات زیر نظر رهبری مربوط می‌شود. تبصره ماده ۱۰ قانون مزبور می‌گوید: «حکم این ماده در مورد دستگاه‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری است، منوط به عدم مخالفت معظم‌له می‌باشد». یعنی صرفاً در خصوص الزام مقرر در ماده ۱۰، مؤسساتی که مستقیماً زیر نظر رهبری باشند و نه همه مؤسسات زیر نظر رهبری مشروط به مخالفت ایشان، از این الزام معاف می‌شوند.

ب) مؤسسات خصوصی

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مؤسسات خصوصی را به نحو سلبی تعریف کرده و مقرر می‌دارد که: «از نظر این قانون، مؤسسه خصوصی شامل هر مؤسسه انتفاعی و غیرانتفاعی به استثناء مؤسسات عمومی است». متعاقباً در مواد ۸ و ۹ مؤسسات عمومی و خصوصی به نحو برابر به ارائه اطلاعات مکلف شده‌اند: ماده ۸ می‌گوید: مؤسسه عمومی یا خصوصی باید به درخواست دسترسی به اطلاعات در سریع‌ترین زمان ممکن پاسخ دهد و در هر صورت زمان پاسخ نمی‌تواند حداکثر بیش از ۱۰ روز از زمان دریافت درخواست باشد و ماده ۹ نیز تصریح

می‌کند: پاسخی که توسط مؤسسات خصوصی به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات داده می‌شود باید به صورت کتبی یا الکترونیکی باشد.

در نظام حقوقی ایران، مؤسسات خصوصی را به لحاظ‌های مختلف می‌توان دسته‌بندی کرد: از یک لحاظ می‌توان این مؤسسات را به تجاری و غیرتجاری تقسیم کرد. مؤسسات تجاری تشکیلاتی هستند که دنبال سودجویی و تقسیم سود بین اعضای خود هستند. به این تشکیلات اصطلاحاً شرکت گفته می‌شود.

مؤسسات غیرتجاری به دو دسته کلی قابل تقسیم هستند: آن‌هایی که انتفاعی هستند یعنی دنبال سودجویی و تقسیم سود بین اعضای خود هستند ولی موضوع آن‌ها جنبه غیرتجاری (علمی، هنری، ورزشی و...) دارد^۱ و آن‌هایی که غیرانتفاعی هستند یعنی دنبال سودجویی و تقسیم سود بین اعضای خود نیستند.

تشکیلات غیرانتفاعی نیز از یک لحاظ به دو دسته قابل تقسیم‌بندی هستند: آن‌هایی که اهداف سیاسی دارند و آن‌هایی که اهداف اجتماعی، عام‌المنفعه و غیرسیاسی دارند. تشکیلاتی که اهداف سیاسی دارند حزب نامیده می‌شود و تشکیلاتی که اهداف غیر سیاسی دارند سازمان غیردولتی یا تشکل مردم‌نهاد خوانده می‌شوند.

ج) مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی

ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از مؤسسات دیگری با عنوان «مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی» نام می‌برد. در واقع، به‌طور ضمنی مؤسسات خصوصی را به دو دسته می‌کند: مؤسسات خصوصی که خدمات عمومی ارائه می‌دهند و مؤسساتی که چنین خدماتی ارائه نمی‌کنند و صرفاً دنبال منافع خصوصی خود هستند. مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی را با توجه به قوانین حاکم بر تأسیس و فعالیت آن‌ها می‌توان بر سه قسم دسته‌بندی کرد: مؤسساتی که تابع قانون خاص تأسیس خود هستند، مؤسساتی که تابع قانون امور صنفی هستند و مؤسساتی که طبق برخی قوانین مأموریت‌هایی به عهده آن‌ها گذاشته شده است.

منظور از مؤسسات خصوصی تابع قانون خاص مؤسساتی هستند که برای تأمین یک یا چند خدمت عمومی مهم در جامعه و به موجب قانون خاص ایجاد شده‌اند. اهداف و وظایف و اختیارات این مؤسسات و ارکان هر کدام و وظایف هر کدام در قانون پیش‌بینی شده است ولی اداره آن‌ها به‌گونه‌ای مستقل از دولت و برعهده اعضای سازمان گذاشته شده است. در واقع، احراز شرایط عضویت در سازمان و صدور پروانه یا مجوز فعالیت، نظارت بر عملکرد حرفه‌ای اعضا و رسیدگی به تخلفات آن‌ها از زمره وظایف اصلی این سازمان‌ها است. با توجه به این دو ویژگی است که سازمان‌های مذکور نه دولتی و حاکمیتی هستند و نه کاملاً خصوصی. دولت در ایجاد آن‌ها نقش اساسی داشته است اما در ادامه فعالیت آن‌ها مثلاً در تأمین بودجه، استخدام نیرو، رسیدگی به تخلفات و تنظیم تشکیلات اداری، نقشی ندارد. از سوی دیگر، هیچ‌کدام از این سازمان‌ها انتفاعی نیستند. یعنی برای کسب و تقسیم سود بین اعضا ایجاد نشده‌اند. در نتیجه، ماهیت آن‌ها، خاص بوده و جنبه تنظیم‌گری خدمات عمومی یا صنفی را بر عهده دارند. کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان و مترجمان رسمی دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران، سازمان نظام پزشکی، سازمان نظام مهندسی، سازمان نظام روان‌شناسی، سازمان نظام

۱. موضوعاتی که جنبه تجاری دارند در ماده ۲ قانون تجارت ذکر شده‌اند.

پرستاری، اتاق بازرگانی، صنعت، معدن و کشاورزی، اتاق اصناف ایران و اتاق تعاون از این زمره‌اند.

گفتار سوم: دسترسی فردی به اطلاعات

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دو بعد دارد: دسترسی فردی به اطلاعات و انتشار اطلاعات. مؤسسات مشمول قانون مذکور باید آیین لازم برای رعایت هر دو بعد را تمهید کنند و یکی از ابعاد را به دیگری احاله یا تقلیل ندهند.

نکات مهمی که در خصوص آیین دسترسی فردی به اطلاعات در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و آیین‌نامه‌های اجرایی آن آمده، به شرح زیر است:

الف) دارندگان حق دسترسی

۱. شهروندان

ماده ۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، حق دسترسی را تنها برای شهروندان ایرانی شناخته است. با وجود این، حق دسترسی اتباع خارجی به اطلاعاتی که برای احقاق حق آن‌ها در مراجع قضایی یا اداری لازم است طبق قوانین مربوط باید رعایت شود.

۲. اشخاص ذی‌نفع و غیرذی‌نفع

در رابطه با درخواستی که از مؤسسات عمومی می‌شود، باید بین دو نوع درخواست تمایز قائل شد: درخواستی که یک ذی‌نفع ارائه می‌دهد و درخواستی که شخص غیرذی‌نفع ارائه دهد.

درخواست دسترسی به اطلاعات شخصی تنها از افراد ذی‌نفع پذیرفته است و در بسیاری از کشورها، این دسترسی در قوانین مربوط به حریم خصوصی یا داده‌های شخصی پیش‌بینی شده است.

همچنین، درخواست دسترسی افراد ذی‌نفع به اطلاعات راجع به درخواست‌ها و پرونده‌هایی که برای رسیدگی به درخواست آن‌ها تشکیل شده است در نظام اداری بسیاری از کشورها به‌عنوان یک حق شهروندی و از جهت شفافیت نظام اداری و نیز مشارکت ذی‌نفعان در فرآیند تصمیم‌گیری پذیرفته است.

ماده ۷ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات که مقرر می‌دارد: «مؤسسه عمومی نمی‌تواند از متقاضی دسترسی به اطلاعات هیچ‌گونه دلیل یا توجیهی جهت تقاضایش مطالبه کند» منصرف از درخواست اطلاعات شخصی است. در دسترسی به اطلاعات شخصی، طبق ماده ۱۵ این قانون باید از متقاضی، توجیه یا دلیل خواسته شود.

۳. اشخاص حقیقی یا حقوقی

یکی از پرسش‌های مطرح درباره دارنده حق دسترسی به اطلاعات این است که آیا تنها اشخاص حقیقی از چنین حقی برخوردار هستند یا اشخاص حقوقی نظیر شرکت‌ها و تشکل‌های مردم‌نهاد نیز چنین حقی دارند؟ همان‌طور که گفته شد طبق ماده ۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تنها شهروندان ایرانی از حق

دسترسی برخوردار هستند. از این رو، برای پاسخ به پرسش بالا باید روشن شود که آیا اشخاص حقوقی نیز شهروند محسوب می‌شوند؟

ماده ۵۸۸ قانون تجارت در پاسخ به این پرسش مقرر کرده است که: «شخص حقوقی می‌تواند دارای کلیه حقوق و تکالیفی شود که قانون برای افراد قائل است مگر حقوق و وظایفی که بالطبع فقط انسان ممکن است دارای آن باشد مانند حقوق و وظایف ابوت، بنوت و امثال ذالک».

علاوه بر این حکم کلی در مورد حق دسترسی اشخاص حقوقی، لازمه فعالیت برخی اشخاص حقوقی نظیر تشکل‌های مردم‌نهاد، دسترسی به اطلاعات مؤسسات عمومی است.^۱

۴. مؤسسات عمومی

پرسش دیگر درباره دارنده حق دسترسی به اطلاعات این است که آیا مؤسسات عمومی نیز می‌توانند به حق دسترسی به اطلاعات استناد کنند یا اینکه این حق مختص شهروندان است؟

در برخی کشورها، قانون آزادی اطلاعات صریحاً مؤسسات عمومی را از شمول دارندگان حق دسترسی استثناء کرده است و در برخی دیگر، صریحاً در زمره دارندگان شناخته است. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تصریحی در این زمینه ندارد جز در ماده ۱۵ راجع به دسترسی به اطلاعات شخصی. مفاد این ماده (بند ج و صدر ماده) این است که مؤسسات مشمول این قانون در صورتی که پذیرش درخواست متقاضی متضمن افشای غیرقانونی اطلاعات شخصی درباره یک شخص حقیقی ثالث باشد باید از در اختیار قرار دادن اطلاعات درخواست شده خودداری کنند مگر آنکه متقاضی یکی از مؤسسات عمومی باشد و اطلاعات درخواست شده در چارچوب قانون مستقیماً به وظایف آن به‌عنوان یک مؤسسه عمومی مرتبط باشد.

به نظر می‌رسد که پیش فرض قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات این است که مؤسسات عمومی اجازه دسترسی به اطلاعات موجود در یکدیگر را دارند اما این دسترسی در چهارچوب قانون مذکور صورت نمی‌گیرد بلکه مؤسسات عمومی طبق قوانین مربوط وظیفه دارند اطلاعات مورد نیاز یکدیگر را مبادله کنند و با یکدیگر همکاری داشته باشند. ماده ۱۵ قانون مذکور این وظیفه را در مورد تبادل اطلاعات شخصی مقید به قیودی کرده است: اطلاعات درخواست شده در چارچوب قانون مستقیماً به وظایف آن به‌عنوان یک مؤسسه عمومی مرتبط باشد.

ب) شکل دسترسی: متمرکز یا غیرمتمرکز

در مورد نحوه دسترسی متقاضیان به اطلاعات، کشورهای مختلف جهان، شباهت‌های زیادی با هم دارند. تقریباً اکثر آن‌ها دو شیوه پیش‌بینی کرده‌اند: شیوه دسترسی غیرمتمرکز و درخواست اطلاعات از هر دستگاه به‌طور جداگانه و شیوه دسترسی متمرکز از طریق سامانه ملی دسترسی به اطلاعات. در هر دو فرض، تقاضای دسترسی اصولاً باید در قالب فرم‌های از پیش تعیین شده، منعکس شود و تنها در برخی موارد تقاضای شفاهی

۱. ماده ۲۹ آیین‌نامه تشکل‌های مردم‌نهاد مصوب ۱۳۹۵، دیدبانی و نظارت بر عملکرد سایر بخش‌های جامعه در حوزه تخصصی فعالیت خود را از حقوق این تشکل‌ها شناخته است. اعمال چنین حقی بدون دسترسی به اطلاعات میسر نیست.

نیز قابل پذیرش است. متقاضی باید نام و شماره تماس خود را به همراه توصیف نسبتاً کافی از اطلاعاتی که درخواست کرده در اختیار مؤسسه قرار دهد.

در کشور ما نیز هر دو شیوه دسترسی برای شهروندان فراهم است. هم می‌توانند با تکمیل فرم‌های خاص درخواست اطلاعات و مراجعه مستقیم به مؤسسات عمومی، تقاضای خود را ثبت و پیگیری کنند و هم از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات. با وجود این، هنوز امکان درخواست الکترونیک اطلاعات از مؤسساتی که در سامانه مذکور عضو نشده‌اند وجود ندارد.

به موجب مواد ۱۴ و ۱۵ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب هیئت وزیران مورخ ۱۳۹۴/۶/۲۲ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است سامانه الکترونیکی متناسب با حجم درخواست‌ها و پاسخ‌ها را ظرف یک‌سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، طراحی و پس از تأیید کمیسیون مذکور، به‌صورت آزمایشی اجرا نماید. این سامانه پس از سه‌سال به‌صورت رسمی، مجرای اصلی اعمال قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات خواهد بود. سازمان فناوری اطلاعات نیز موظف شده است تا با همکاری شرکت پست، سامانه کارپوشه ملی ایرانیان را برای اعلام و ارسال اطلاعات دولتی به اشخاص راه‌اندازی کند.

ب) ممنوعیت مطالبه توجیه از متقاضی

اعمال کارآمد آزادی اطلاعات در هر کشوری منوط به آن است که اولاً دسترسی به اطلاعات، حق مردم شناخته شود و ثانیاً ارائه اطلاعات، تکلیف مؤسسات عمومی. نتیجه این حق و تکلیف آن است که اعمال‌کننده حق نیازی به توجیه اقدام خود ندارد ولی نقض‌کننده تکلیف باید توجیه کند چرا از عمل به تکلیف خود امتناع می‌کند. منوط ساختن دسترسی به اطلاعات به ارائه توجیهات خاص از جانب متقاضی، سبب می‌شود مؤسسات عمومی به بهانه‌های مختلف اعلام کنند که توجیهات متقاضیان را موجه نمی‌دانند و در نتیجه، تضییقات و محدودیت‌های غیر مقتضی بر حق دسترسی مردم به اطلاعات ایجاد کنند.

ماده ۷ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در این باره می‌گوید:

«مؤسسه عمومی نمی‌تواند از متقاضی دسترسی به اطلاعات هیچ‌گونه دلیل یا توجیهی جهت تقاضایش مطالبه کند».

ت) مهلت پاسخ به درخواست

ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مؤسسات مشمول قانون مذکور را ملزم کرده است تا به درخواست دسترسی به اطلاعات در سریع‌ترین زمان ممکن و حداکثر ظرف ۱۰ روز از زمان دریافت درخواست، پاسخ دهند. با توجه به نبود زیرساخت‌ها و تجربه لازم در اجرای این قانون، در برخی موارد، رعایت مهلت مذکور برای مؤسسات مشمول قانون بسیار دشوار است و متأسفانه امکان تمدید مهلت پاسخ‌گویی نیز پیش‌بینی نشده است. درحالی‌که در برخی کشورهای توسعه یافته، مهلت زمانی برای پاسخ‌گویی به درخواست‌ها، دو هفته است. تقریباً همه کشورهای تمدید مهلت پاسخ‌گویی را پیش‌بینی کرده‌اند، به‌ویژه اگر درخواست، پیچیده و مبهم یا شامل حجم زیادی از اطلاعات یا مستلزم جستجو در میان شمار زیادی از سوابق و اطلاعات یا مستلزم کسب

رضایت اشخاص ثالث باشد. همچنین، چنانچه دسترسی به اطلاعات، با توجه به دلایل یا قرائن کافی، برای حمایت از جان یا آزادی متقاضی ضروری باشد پاسخ‌گویی باید در سریع‌ترین زمان ممکن صورت گیرد که از این لحاظ نیز قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، کاستی دارد.

ث) نحوه پاسخ به درخواست

پاسخ مؤسسات عمومی به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات باید مستند و موجه یا مستدل باشد. این امر، به متقاضی اطلاعات امکان می‌دهد تا اولاً در صورت پذیرفته شدن درخواستش، با آمادگی لازم برای استفاده از اطلاعات اقدام کند و ثانیاً در صورتی که تمام یا بخشی از درخواستش رد شود از دلایل امر آگاه شود و چنانچه اعتراضی نسبت به این امر داشته باشد ارائه دهد. پاسخ به درخواست دسترسی به اطلاعات، باید از جمله شامل موضوعات زیر باشد:

۱. شکل در اختیار قرار دادن اطلاعات درخواست شده (الکترونیک، مراجعه حضوری، پستی و ...).
۲. مستند قانونی و توجیه برای عدم ارائه همه یا بخشی از اطلاعات درخواستی.
۳. نام و نشانی مؤسسه یا مؤسسات دیگری که اطلاعات تفصیلی درباره موضوع مورد نظر متقاضی در اختیار دارند.

۴. هزینه‌هایی که در صورت لزوم، متقاضی باید در رابطه با یک بخش از درخواست یا تمام آن بپردازد. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صرفاً به نحوه پاسخ مؤسسات خصوصی توجه کرده و می‌گوید: «پاسخی که توسط مؤسسات خصوصی به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات داده می‌شود باید به صورت کتبی یا الکترونیکی باشد». آیین‌نامه اجرایی این قانون، شیوه‌های پاسخ به درخواست‌های اطلاعات را به تفصیل برشمرده و از جمله به ارائه اطلاعات از طریق کارپوشه ملی ایرانیان منتشر کرده است. به موجب ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب هیئت وزیران مورخ ۱۳۹۴/۶/۲۲ پاسخ اطلاعات باید به یکی از روش‌های زیر و به انتخاب متقاضی ارائه شود:

۱. به صورت برخط از طریق رایانامه (ایمیل) داخلی
۲. به صورت برخط از طریق کارپوشه ملی ایرانیان
۳. به صورت کتبی از طریق پست به نشانی و کد پستی اعلام شده از سوی متقاضی
۴. به صورت کتبی از طریق حضوری

مؤسسه مورد مراجعه باید اطلاعات درخواستی را به شکل پیشنهادی متقاضی در دسترس او قرار دهد مگر آنکه پذیرش درخواست متقاضی در فعالیت مؤثر مؤسسه مربوط، اخلاص غیرمعارف ایجاد کند یا شکل مورد نظر متقاضی، برای نگهداری از سند حاوی اطلاعات زیان‌بار باشد یا به علت نبود امکانات لازم، ارائه اطلاعات در شکل درخواست‌شده واقعاً امکان‌پذیر نباشد.

ت) راهنمایی یا ارجاع متقاضی اطلاعات

مؤسسات عمومی باید به متقاضیانی که درخواست‌های آن‌ها به اطلاعات منتشر شده مربوط است یا

درخواست آن‌ها نامشخص و مبهم بوده یا گسترده است کمک کنند و در صورت لزوم، درخواست‌های آن‌ها را اصلاح کنند. در عین حال، مؤسسات عمومی باید بتوانند از پاسخ به درخواست‌های واهی و ایدایی امتناع کنند. در قوانین آزادی اطلاعات بسیاری از کشورها پیش‌بینی شده است که نباید مؤسسات عمومی را ملزم کرد اطلاعاتی را در اختیار اشخاص قرار دهند که در یک نشریه منتشر شده است اما می‌توان از آن‌ها خواست متقاضی را به منبع اطلاعات منتشر شده، راهنمایی کنند. همچنین، در قوانین برخی کشورها، مؤسسات عمومی ملزم شده‌اند در صورت فقدان اطلاعات درخواستی، گام‌های متناسب برای راهنمایی متقاضی به مکانی که اطلاعات در آنجا وجود دارد بردارند و در صورتی که بدانند اطلاعات درخواستی در کدام مؤسسه قرار دارد درخواست متقاضی را به آنجا ارسال کنند. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، در این زمینه‌ها کاستی‌های جدی دارد و مرزبندی روشنی بین دسترسی به اطلاعات مدون و غیرمدون و نیز درخواست‌های تکراری یا مربوط به اطلاعات منتشر شده، صورت نداده است.

ح) هزینه‌های دسترسی

در کشورهای مختلف جهان که قانون آزادی اطلاعات دارند در مورد برخی از درخواست‌های اطلاعات، هزینه‌هایی از متقاضیان اخذ می‌شود. در ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷ نیز مقرر شده است که «هریک از مؤسسات عمومی باید جز در مواردی که اطلاعات دارای طبقه‌بندی می‌باشد، در راستای نفع عمومی و حقوق شهروندی دست کم به‌طور سالانه اطلاعات عمومی شامل عملکرد و ترازنامه (بیلان) خود را با استفاده از امکانات رایانه‌ای و حتی الامکان در یک کتاب راهنما که از جمله می‌تواند شامل موارد زیر باشد منتشر سازد و در صورت درخواست شهروند با اخذ هزینه تحویل دهد: ...». همچنین، ماده ۱۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۹۴/۶/۲۲ هیئت وزیران مقرر کرده است که: «دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۲۲۲ قانون برنامه پنجم توسعه مجازند در اجرای ماده ۵۴ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۴ - درآمدهای ناشی از فروش نشریات، کتب و نرم‌افزار را وصول نمایند و وجوه حاصله را به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل واریز نمایند. معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیفی که به همین منظور در بودجه‌های سنواتی منظور خواهد شد در اختیار دستگاه‌های ذی‌ربط قرار می‌گیرد تا جهت انجام خدمات فوق‌الذکر هزینه نمایند. تعرفه ارائه خدمات با پیشنهاد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره: سایر مؤسسات مشمول این آیین‌نامه مجازند با تصمیم مراجع ذی‌صلاح در قبال ارائه خدمات فوق‌مبالغی وصول و به حساب‌های مربوط واریز و از محلی که در بودجه مصوب آن‌ها منظور می‌شود با رعایت قوانین مربوط برای تداوم خدمات مذکور هزینه نمایند».

با وجود این، هنوز مصوبه‌ای درباره وصول هزینه‌های دسترسی به اطلاعات از طریق قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تصویب نشده است و مؤسسات عمومی، طبق مصوبات خود در این زمینه اقدام می‌کنند. بدیهی است که پس از تصویب تعرفه‌های دسترسی به اطلاعات در کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و هیئت دولت، مصوبات سایر مراجع باید در این زمینه بازنگری شود.

گفتار چهارم: انتشار اطلاعات (اطلاع‌رسانی ابتکاری)

در کلیه قوانین آزادی اطلاعات (حدود ۱۰۴ کشور تا سال ۲۰۱۶) بخشی به انتشار اطلاعات کلیدی اختصاص یافته است. منظور از این نوع اطلاعات، اطلاعاتی که کلید شناسایی، مطالبه و استفاده از اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی یا خصوصی است. یعنی مؤسسات عمومی باید اطلاعاتی را که نفع عمومی قابل ملاحظه‌ای دارند صرف‌نظر از هرگونه تقاضا، رأساً منتشر ساخته و در دسترس همگان قرار دهند.

الف) توجیهات اطلاع‌رسانی ابتکاری

چند دلیل مهم برای الزام مؤسسات عمومی به انتشار ابتکاری اطلاعات قابل ذکر است:

- تا زمانی که مؤسسات عمومی اطلاعات خود را منتشر نکنند و معلوم نباشد که چه اطلاعاتی در هر کدام از آن‌ها وجود دارد مردم نخواهند دانست که چه اطلاعاتی را و از کدام مؤسسه عمومی می‌توانند به دست آورند. در نتیجه، دسترسی به اطلاعات، با مانع اساسی مواجه خواهد شد.
- انتشار ابتکاری اطلاعات از سوی مؤسسات تولیدکننده آن‌ها، امکان دسترسی به موقع و بدون تبعیض به آن اطلاعات را فراهم خواهد کرد. در نبود چنین ابتکاری، برخی اشخاص ممکن است علی‌رغم آگاهی از وجود اطلاعات، جرئت یا فرصت لازم برای مطالبه آن را پیدا نکنند.
- همچنین، انتشار ابتکاری اطلاعات موجب می‌شود که از میزان درخواست‌های فردی و موردی بسیار کم شده و در نتیجه، در هزینه‌ها و سرعت پاسخ‌گویی مؤسسات عمومی به درخواست‌های شهروندان، بهبود قابل توجهی حاصل شود.
- سرانجام آنکه انتشار ابتکاری اطلاعات موجب می‌شود که انکار بعدی اطلاعاتی که منتشر شده، غیرممکن گردیده و بسترهای فسادزا، کاهش پیدا کند.

در کشور ما ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات درباره این نوع اطلاع‌رسانی می‌گوید: «هریک از مؤسسات عمومی باید جز در مواردی که اطلاعات دارای طبقه‌بندی می‌باشد، در راستای نفع عمومی و حقوق شهروندی دست‌کم به‌طور سالانه اطلاعات عمومی شامل عملکرد و ترازنامه (بیلان) خود را با استفاده از امکانات رایانه‌ای و حتی‌الامکان در یک کتاب راهنما که از جمله می‌تواند شامل موارد زیر باشد منتشر سازد و در صورت درخواست شهروند با اخذ هزینه تحویل دهد:

الف) اهداف، وظایف، سیاست‌ها و خط مشی‌ها و ساختار.

ب) روش‌ها و مراحل اتمام خدماتی که مستقیماً به اعضای جامعه ارائه می‌دهد.

ج) سازوکارهای شکایت شهروندان از تصمیمات یا اقدامات آن مؤسسه.

د) انواع و اشکال اطلاعاتی که در آن مؤسسه نگهداری می‌شود و آیین دسترسی به آن‌ها.

ه) اختیارات و وظایف مأموران ارشد خود.

و) تمام سازوکارها یا آیین‌هایی که به‌وسیله آن‌ها اشخاص حقیقی و حقوقی و تشکل‌های غیردولتی می‌توانند در اجرای اختیارات آن واحد مشارکت داشته یا به نحو دیگری مؤثر واقع شوند».

علاوه بر این، تبصره ماده ۵ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تصریح دارد که «اطلاعاتی که متضمن

حق و تکلیف برای مردم است باید علاوه بر موارد قانونی موجود از طریق انتشار و اعلان عمومی و رسانه‌های همگانی به آگاهی مردم برسد؛ ماده ۱۱ نیز در مقام تأکید، مقرر می‌کند که: «مصوبه و تصمیمی که موجب حق یا تکلیف عمومی است قابل طبقه‌بندی به‌عنوان اسرار دولتی نمی‌باشد و انتشار آن‌ها الزامی خواهد بود».

ب) معیارهای اطلاع‌رسانی ابتکاری

انتشار اطلاعات کلیدی باید به‌گونه‌ای باشد که بتواند به تحقق اهداف مورد نظر از وضع قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات کمک کند. انتشار اطلاعات کلی، قدیمی و بی‌فایده نمی‌تواند چنین اهدافی را محقق کند. برای احراز درستی و مطلوبیت اطلاع‌رسانی ابتکاری، معیارهای در سطح بین‌المللی شناسایی شده است که عدم رعایت آن‌ها چه بسا سایر کارکردهای اساسی حق دسترسی به اطلاعات را نیز تضعیف کند. این معیارها عبارتند از:

۱. **تنوع قالب‌های اطلاعات:** اطلاعاتی که منتشر می‌شوند باید در قالب‌های مختلف انسان‌خوان و ماشین‌خوان و نیز با قابلیت تطبیق و پردازش و مقایسه منتشر شوند (مکتوب، فایل‌های Word, Excel و ...).
۲. **مفید بودن اطلاعات قابل دسترس** یا ارائه شده. اطلاعات مفید اطلاعاتی است که علم به آن‌ها توان تشخیص و قضاوت و بصیرت افراد را افزایش می‌دهد. در مقابل، اطلاعات پوشالی یا سوخته و بی‌خاصیت قرار دارد.
۳. **درست و صحیح بودن** اطلاعات قابل دسترس یا ارائه شده. بدین معنا که هم اسناد و مدارک و ابزارهای حاوی اطلاعات باید واقعی و صحیح باشند و هم مفاد و مندرجات آن‌ها عاری از خدشه باشند.
۴. **به روز بودن** اطلاعات قابل دسترس یا ارائه شده. یعنی اطلاعاتی که مؤسسات عمومی ارائه می‌دهند باید حاوی آخرین تحولات و نظرها و مصوبات و اصلاحیه‌ها و موضع‌گیری‌ها و .. باشد.
۵. **به موقع بودن** اطلاع‌رسانی. بدین معنا که اولاً زمانی که احساس نیاز به اطلاعات وجود دارد باید اطلاعات مورد نیاز ارائه شود ثانیاً به مخاطبان، فرصت معقول برای واکنش و تصمیم‌گیری پس از آگاه شدن از اطلاعات بدهد.
۶. **کامل بودن** اطلاع‌رسانی. یعنی تمام داده‌هایی که واکنش یا تصمیم مخاطب به آن‌ها منوط است نظیر زمان، مکان، هزینه، مدارک هویتی لازم و هر داده دیگری که برای دریافت (فهم) اطلاعات لازم است اعلام شود.
۷. **قابل اتکا بودن** اطلاعات. بدین معنا که افراد باید بتوانند براساس اطلاعاتی که به آن‌ها ارائه می‌شود برنامه‌های خود تنظیم و امور خود را پیش‌بینی کنند. درغیراین‌صورت، اطلاعات ارائه شده به منبع عدم امنیت تبدیل خواهند شد.

گفتار پنجم: ضمانت اجرای حق دسترسی به اطلاعات

عدم رعایت احکام قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نه تنها طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲ تخلف اداری محسوب می‌شود (عدم اجرای قانون یا تبعیض یا تعلل در اجرای قانون) بلکه با ضمانت اجرای کیفری نیز مواجه است. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برخی رفتارهای مغایر با قانون مذکور را جرم دانسته است. این رفتارها به‌صورت زیر پیش‌بینی شده‌اند:

الف) ممانعت از دسترسی به اطلاعات

بند الف ماده ۲۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ارتکاب عمدی «ممانعت از دسترسی به اطلاعات بر خلاف مقررات این قانون» را جرم دانسته و مقرر کرده است که مرتکب به پرداخت جزای نقدی از سیصد هزار تا یکصد میلیون ریال با توجه به میزان تأثیر، دفعات ارتکاب جرم، و وضعیت وی محکوم خواهد شد.

«ممانعت» ممکن است به طرق مختلف اعم از رفتار منفی (ترک فعل) یا رفتار مثبت (فعل) واقع شود؛ خودداری مقام یا کارمند ذی‌ربط در مؤسسه مخاطب تقاضای دسترسی از ارائه اطلاعات درخواستی (ترک فعل)، و اعمالی چون صدور دستور عدم ارائه اطلاعات، و برداشتن داده‌ها از پایگاه‌های اطلاعاتی (فعل)، می‌تواند مشمول عنوان ممانعت از دسترسی به اطلاعات شوند.

ب) عدم رعایت مهلت‌های قانونی ارائه اطلاعات

همان‌طور که در گذشته توضیح داده شد ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در خصوص مهلت ارائه اطلاعات مقرر کرده است که «مؤسسه عمومی یا خصوصی باید به درخواست دسترسی به اطلاعات در سریع‌ترین زمان ممکن پاسخ دهد و در هر صورت مدت زمان پاسخ نمی‌تواند حداکثر بیش از ۱۰ روز از زمان دریافت درخواست باشد».

در مقام بیان ضمانت اجرا برای این حکم مهم، بند «د» ماده ۲۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات «عدم رعایت مقررات این قانون در خصوص مهلت‌های مقرر» را جرم شناخته است. در واقع، هرچند وجود مهلت‌های مختلف در قانون از این عنوان مجرمانه تداعی می‌شود اما بررسی دقیق مفاد آن نشان می‌دهد که عدم رعایت تنها یک مهلت قانونی مشمول آن است و نه مهلت‌های یک‌ساله که برای انتشار اطلاعات کلیدی^۱ یا برای ارائه گزارش کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به مجلس و رئیس‌جمهور^۲ مقرر شده است.

ارتکاب این جرم همانند جرم ممانعت از دسترسی منوط به وجود عمد است و مرتکب به جزای نقدی از سیصد هزار ریال (۳۰۰/۰۰۰) تا یکصد میلیون ریال (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) محکوم می‌شود.

ج) ممانعت در ایفای وظیفه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

همان‌طور که در گذشته توضیح داده شد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات وظایف مهمی همچون رفع اختلاف و ایجاد وحدت رویه را بر عهده دارد. اجرای این وظایف به همکاری مشمولان قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات وابسته است. برای مثال، چنانچه کمیسیون به اطلاعات و اسناد و سوابق مورد اختلاف نیاز داشته باشد باید در اختیارش قرار گیرد یا چنانچه کمیسیون به مؤسسه‌ای دستور دهد که اطلاعات درخواستی را ارائه کند باید دستور مذکور رعایت شود. وظایف کمیسیون در کشورهای مختلف با صراحت بیشتری قید شده است اما قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صراحت لازم را در این خصوص ندارد.

۱. ماده ۱۰: «هریک از مؤسسات عمومی باید جز در مواردی که اطلاعات دارای طبقه‌بندی می‌باشد، در راستای نفع عمومی و حقوق شهروندی دست‌کم به‌طور سالانه اطلاعات عمومی شامل عملکرد و ترازنامه (بیلان) خود را... منتشر سازد».

۲. ماده ۲۰: «کمیسیون باید هر ساله گزارشی درباره رعایت این قانون در مؤسسات مشمول این قانون و فعالیت‌های خود را به مجلس شورای اسلامی و رئیس‌جمهور تقدیم کند».

بند «ب» ماده ۲۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در مقام بیان ضمانت اجرا برای همکاری با کمیسیون و عدم اخلال در انجام وظایف آن مقرر کرده است که «هر فعل یا ترک فعلی که مانع انجام وظیفه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات یا وظیفه اطلاع‌رسانی مؤسسات عمومی برخلاف مقررات این قانون شود» مستوجب مجازات است.

این جرم همانند سایر جرایم مذکور در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات عمدی است و از سوی اشخاص حقوقی نیز قابل تحقق است. همچنین، مجازات آن نیز همانند آن جرایم عبارت است از جزای نقدی از سیصد هزار ریال (۳۰۰/۰۰۰) تا یکصد میلیون ریال (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰).

د) امحاء اطلاعات

برای حمایت از تمامیت اسناد و سوابق و قابل دسترس بودن اطلاعات، باید نابودسازی آن‌ها ممنوع شود و ضوابط حداقلی راجع به نگهداری و حفاظت از اطلاعات، اسناد و مدارک در مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دولتی تنظیم و اعمال شود. این مؤسسات باید ملزم شوند تا با اختصاص دادن منابع و توجه کافی تضمین کنند که نگهداری از اطلاعات، اسناد و سوابق متناسب و قابل قبول است.

از این‌رو، بند «ج» ماده ۲۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات «امحاء جزئی یا کلی اطلاعات بدون داشتن اختیار قانونی» را جرم شناخته است.

مبنای این جرم‌انگاری آن است که اطلاعات موجود در بخش عمومی بخشی از تاریخ کشور است و نیز در مالکیت عمومی قرار دارد. بازرسی و نظارت بر مؤسسات نیز عمدتاً از طریق بررسی اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی صورت می‌گیرد. بنابراین، امحای اطلاعات لطمه‌های جدی به منافع عمومی وارد می‌کند.

این جرم همانند سایر جرایم مذکور در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات عمدی است و از سوی اشخاص حقوقی نیز قابل تحقق است. مجازات این جرم جزای نقدی از سیصد هزار ریال (۳۰۰/۰۰۰) تا یکصد میلیون ریال (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) است اما با توجه به بخش آخر ماده ۲۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات که می‌گوید «چنانچه هریک از جرائم یادشده در قوانین دیگر مستلزم مجازات بیشتری باشد همان مجازات اعمال می‌شود» جرم امحای اطلاعات حسب مورد می‌تواند مشمول عناوین مجرمانه دیگری نظیر جعل، تخریب یا خیانت در امانت شود.

فصل اول:

گزارش نحوه رعایت قانون در مؤسسات مشمول

بخش اول:

گزارش عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۶

برای گزارش وضعیت رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از سوی مؤسسات عمومی، عملکرد آن‌ها از حیث التزام به دریافت، بررسی و پاسخ به درخواست شهروندان از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، چند و چون درخواست‌های شهروندان از مؤسسات عمومی، نحوه بررسی درخواست‌ها و پاسخ به آن‌ها و سرانجام، انتشار ابتکاری اطلاعات و شفافیت عمومی مؤسسات، بررسی و گزارش می‌شود.

گفتار اول: وضعیت مؤسسات عضو سامانه

در سال ۱۳۹۶ دستگاه‌های اجرایی متعددی به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شدند. در این سال، رئیس محترم کمیسیون طی مکاتبات متعددی با مؤسسات عمومی مشمول قانون، ضمن اعلام راه‌اندازی سامانه از آن‌ها درخواست کردند تا نسبت به اتصال به سامانه و معرفی نماینده جهت همکاری با دبیرخانه کمیسیون اقدام کنند. برخی از مؤسسات سریعاً نسبت به اتصال اقدام نموده و ارائه اطلاعات را آغاز کردند، دسته‌ای دیگر، در ابتدا با شک و تردیدهایی نسبت به موضوع مواجه بودند که دبیر محترم کمیسیون با برگزاری جلسات حضوری و ارائه توجیهات قانونی و اجرایی لازم، شک و تردید آن‌ها را برطرف نمود. تعدادی از مؤسسات نیز علی‌رغم مکاتبات متعدد، همچنان از اتصال به سامانه خودداری کردند.

فهرست مؤسسات عمومی که در سال ۱۳۹۶ در سامانه فعال شده‌اند به تفکیک تاریخ اتصال هر کدام در جدول صفحه بعد نشان داده شده است:

جدول شماره ۱

فهرست مؤسسات فعال شده در سامانه در سال ۱۳۹۶

ردیف	موسسه	تاریخ انصال به سامانه	ردیف	موسسه	تاریخ انصال به سامانه
۱	وزارت کشور	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۱	سازمان اوقاف و امور خیریه	۱۳۹۶/۰۴/۱۰
۲	بانک مرکزی	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۲	سازمان حج و زیارت	۱۳۹۶/۰۴/۱۰
۳	وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۳	شرکت پست جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۶/۰۵/۲۱
۴	وزارت امور اقتصادی و دارایی	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۴	استانداری یزد	۱۳۹۶/۰۵/۲۸
۵	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۵	استانداری گیلان	۱۳۹۶/۰۶/۰۶
۶	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۶	استانداری اردبیل	۱۳۹۶/۰۶/۰۸
۷	وزارت نیرو	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۷	بیمه ایران	۱۳۹۶/۰۶/۰۸
۸	سازمان برنامه و بودجه کشور	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۸	سازمان تعزیرات حکومتی	۱۳۹۶/۰۶/۲۰
۹	وزارت آموزش و پرورش	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۵۹	سازمان امور اراضی	۱۳۹۶/۰۸/۱۶
۱۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۶۰	سازمان بهزیستی کشور	۱۳۹۶/۰۸/۳۰
۱۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۳۹۶/۰۳/۲۱	۶۱	بانک سرمایه	۱۳۹۶/۱۰/۰۹
۱۲	سازمان حفاظت محیط زیست	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۶۲	شهرداری اصفهان	۱۳۹۶/۱۰/۲۵
۱۳	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۶۳	مرکز آمار ایران	۱۳۹۶/۱۱/۱۷
۱۴	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۶/۰۴/۱۳	۶۴	استانداری کردستان	۱۳۹۶/۰۴/۱۵
۱۵	استانداری هرمزگان	۱۳۹۶/۰۶/۰۶	۶۵	سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان	۱۳۹۶/۰۴/۲۰
۱۶	روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۶/۰۴/۱۰	۶۶	سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران	۱۳۹۶/۰۴/۲۰
۱۷	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۹۶/۰۶/۲۸	۶۷	سازمان فناوری اطلاعات ایران	۱۳۹۶/۰۶/۰۵
۱۸	وزارت امور خارجه	۱۳۹۶/۰۵/۲۴	۶۸	استانداری لرستان	۱۳۹۶/۰۶/۰۵
۱۹	وزارت دادگستری	۱۳۹۶/۰۷/۰۱	۶۹	استانداری کهگیلویه و بویراحمد	۱۳۹۶/۰۶/۰۶
۲۰	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۷۰	استانداری مازندران	۱۳۹۶/۰۶/۰۶
۲۱	کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	۱۳۹۶/۰۶/۲۸	۷۱	استانداری مرکزی	۱۳۹۶/۰۶/۰۶
۲۲	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۳۹۶/۱۰/۰۳	۷۲	استانداری چهارمحال و بختیاری	۱۳۹۶/۰۶/۱۱
۲۳	سازمان سنجش آموزش کشور	۱۳۹۶/۰۵/۱۵	۷۳	استانداری خراسان رضوی	۱۳۹۶/۰۶/۲۵
۲۴	استانداری تهران	۱۳۹۶/۰۵/۲۹	۷۴	استانداری کرمانشاه	۱۳۹۶/۰۶/۲۵
۲۵	سازمان ملی استاندارد	۱۳۹۶/۰۶/۰۴	۷۵	استانداری بوشهر	۱۳۹۶/۰۶/۲۹
۲۶	استانداری کرمان	۱۳۹۶/۰۶/۰۵	۷۶	وزارت نفت	۱۳۹۶/۰۷/۲۴
۲۷	سازمان انرژی اتمی	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۷۷	شهرداری کرج	۱۳۹۶/۱۰/۰۲
۲۸	معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده	۱۳۹۶/۰۳/۰۶	۷۸	شورای فرهنگ عمومی	۱۳۹۶/۰۴/۱۰
۲۹	سازمان تبلیغات اسلامی	۱۳۹۶/۰۴/۱۴	۷۹	استانداری خراسان شمالی	۱۳۹۶/۰۴/۱۵
۳۰	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۶/۰۴/۱۵	۸۰	استانداری سمنان	۱۳۹۶/۰۴/۱۵
۳۱	استانداری خراسان جنوبی	۱۳۹۶/۰۵/۱۱	۸۱	استانداری ایلام	۱۳۹۶/۰۵/۱۱
۳۲	بانک کشاورزی	۱۳۹۶/۱۰/۲۷	۸۲	بانک صنعت و معدن	۱۳۹۶/۰۵/۱۱
۳۳	دانشگاه زنجان	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۸۳	نهاد کتابخانه های عمومی کشور	۱۳۹۶/۰۵/۱۵
۳۴	استانداری خوزستان	۱۳۹۶/۰۵/۱۵	۸۴	استانداری زنجان	۱۳۹۶/۰۶/۰۶
۳۵	استانداری همدان	۱۳۹۶/۰۶/۰۶	۸۵	استانداری قزوین	۱۳۹۶/۰۶/۱۱
۳۶	استانداری البرز	۱۳۹۶/۰۶/۱۱	۸۶	سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور	۱۳۹۶/۰۶/۱۴
۳۷	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۱۳۹۶/۰۶/۲۶	۸۷	دانشگاه علم و صنعت ایران	۱۳۹۶/۰۶/۱۴
۳۸	دبیرخانه هیات نظارت بر مطبوعات	۱۳۹۶/۰۴/۱۰	۸۸	استانداری گلستان	۱۳۹۶/۰۶/۲۵
۳۹	استانداری اصفهان	۱۳۹۶/۰۵/۱۵	۸۹	سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۱۳۹۶/۰۷/۰۲
۴۰	کمیته امداد امام خمینی (ره)	۱۳۹۶/۰۵/۲۱	۹۰	صندوق بازنشستگی کشور	۱۳۹۶/۰۷/۳۰
۴۱	استانداری آذربایجان غربی	۱۳۹۶/۰۶/۰۵	۹۱	سازمان ثبت احوال کشور	۱۳۹۶/۰۸/۰۲
۴۲	سازمان سینمایی و امور سمعی و بصری	۱۳۹۶/۰۴/۱۰	۹۲	سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری	۱۳۹۶/۰۸/۰۶
۴۳	استانداری قم	۱۳۹۶/۰۴/۱۵	۹۳	شرکت ملی صنایع پتروشیمی	۱۳۹۶/۰۸/۲۹
۴۴	صندوق کارآفرینی امید	۱۳۹۶/۰۵/۰۸	۹۴	شرکت ملی پالایش و پخش قراوردههای نفتی ایران	۱۳۹۶/۰۹/۱۱
۴۵	بانک تجارت	۱۳۹۶/۰۵/۰۸	۹۵	بانک سینا	۱۳۹۶/۱۰/۰۳
۴۶	استانداری فارس	۱۳۹۶/۰۵/۱۵	۹۶	بانک ملت	۱۳۹۶/۱۰/۱۶
۴۷	استانداری آذربایجان شرقی	۱۳۹۶/۰۶/۱۱	۹۷	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۳۹۶/۱۰/۱۸
۴۸	بانک مسکن	۱۳۹۶/۰۸/۰۶	۹۸	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۲۴
۴۹	شرکت ملی گاز ایران	۱۳۹۶/۰۸/۲۷	۹۹	مؤسسه اعتباری ملل	۱۳۹۶/۱۲/۰۸
۵۰	وزارت ورزش و جوانان	۱۳۹۶/۱۰/۰۲	۱۰۰	دانشگاه باهنر کرمان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵

ردیف	موسسه	تاریخ اتصال به سامانه	ردیف	موسسه	تاریخ اتصال به سامانه
۱۰۱	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (ايرنا)	۱۳۹۶/۰۴/۱۰	۱۵۱	دانشگاه بوعلی سینا	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۱۰۲	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۱۳۹۶/۰۴/۱۰	۱۵۲	سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۱۳۹۶/۰۴/۲۰
۱۰۳	سازمان گسترش و نوسازی صنایع کشور	۱۳۹۶/۰۵/۰۸	۱۵۳	شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۶/۰۴/۲۰
۱۰۴	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۱۳۹۶/۰۶/۰۴	۱۵۴	سازمان توسعه تجارت ایران	۱۳۹۶/۰۵/۰۸
۱۰۵	سازمان مدیریت بحران کشور	۱۳۹۶/۰۷/۰۳	۱۵۵	موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی	۱۳۹۶/۰۵/۰۸
۱۰۶	بانک سپه	۱۳۹۶/۰۷/۱۶	۱۵۶	صندوق بیمه تامین اجتماعی روستائیان و عشایر	۱۳۹۶/۰۷/۱۵
۱۰۷	شرکت خدمات حمایتی کشاورزی	۱۳۹۶/۰۸/۰۶	۱۵۷	پست بانک ایران	۱۳۹۶/۰۷/۱۸
۱۰۸	سازمان حفظ نباتات کشور	۱۳۹۶/۰۸/۰۶	۱۵۸	سازمان چای کشور	۱۳۹۶/۰۸/۰۶
۱۰۹	سازمان شیلات ایران	۱۳۹۶/۰۸/۰۶	۱۵۹	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۱۳۹۶/۰۸/۰۶
۱۱۰	استانداری سیستان و بلوچستان	۱۳۹۶/۰۸/۰۷	۱۶۰	مرکز ملی فرش ایران	۱۳۹۶/۰۸/۱۳
۱۱۱	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۱۳۹۶/۰۸/۱۶	۱۶۱	سازمان مجتمع های فرهنگی و سیاحتی کوثر	۱۳۹۶/۰۸/۱۳
۱۱۲	سازمان دامپزشکی کشور	۱۳۹۶/۰۸/۱۷	۱۶۲	سازمان اموال و املاک کوثر	۱۳۹۶/۰۸/۱۳
۱۱۳	صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک	۱۳۹۶/۰۸/۲۷	۱۶۳	سازمان امور عشایر ایران	۱۳۹۶/۰۸/۱۶
۱۱۴	سازمان اقتصادی کوثر	۱۳۹۶/۰۸/۲۷	۱۶۴	صندوق بیمه کشاورزی	۱۳۹۶/۰۸/۱۶
۱۱۵	موسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۱۳۹۶/۰۸/۲۹	۱۶۵	شرکت صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت های معدنی	۱۳۹۶/۰۹/۱۴
۱۱۶	صندوق توسعه صنایع دریایی	۱۳۹۶/۰۹/۲۰	۱۶۶	صندوق ضمانت صادرات ایران	۱۳۹۶/۱۰/۰۴
۱۱۷	بانک توسعه صادرات ایران	۱۳۹۶/۰۹/۲۵	۱۶۷	سازمان هدفمندسازی یارانه ها	۱۳۹۶/۱۰/۰۹
۱۱۸	بانک گردشگری	۱۳۹۶/۱۰/۰۳	۱۶۸	شهرداری کرمانشاه	۱۳۹۶/۱۰/۲۷
۱۱۹	بانک آینده	۱۳۹۶/۱۰/۰۵	۱۶۹	دانشگاه ارومیه	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۰	بانک سامان	۱۳۹۶/۱۰/۱۳	۱۷۰	دانشگاه سلمان فارسی کازرون	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۱	بانک قرض‌الحسنه مهر ایران	۱۳۹۶/۱۰/۱۶	۱۷۱	دانشگاه صنعتی همدان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۲	مؤسسه اعتباری توسعه	۱۳۹۶/۱۰/۲۰	۱۷۲	دانشگاه شهید مدنی آذربایجان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۳	بانک خاورمیانه	۱۳۹۶/۱۰/۲۵	۱۷۳	دانشگاه تفرش	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۴	بانک دی	۱۳۹۶/۱۰/۲۵	۱۷۴	دانشگاه حضرت معصومه (س) قم	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۵	بانک شهر	۱۳۹۶/۱۰/۲۵	۱۷۵	دانشگاه صنعتی جندی شاپور	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۶	دانشگاه دامغان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷	۱۷۶	دانشگاه ولی‌عصر(عج) رفسنجان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۷	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۱۳۹۶/۱۱/۰۷	۱۷۷	دانشگاه محقق اردبیلی	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۸	بانک توسعه تعاون	۱۳۹۶/۱۱/۰۷	۱۷۸	دانشگاه لرستان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۲۹	سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	۱۳۹۶/۱۱/۰۹	۱۷۹	دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۳۰	مرکز تحقیقات فرآوری مواد معدنی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۰۹	۱۸۰	دانشگاه هنر اصفهان	۱۳۹۶/۱۱/۰۷
۱۳۱	دانشگاه کوثر	۱۳۹۶/۱۱/۱۱	۱۸۱	شرکت آلومینای ایران	۱۳۹۶/۱۱/۰۹
۱۳۲	دانشگاه اصفهان	۱۳۹۶/۱۱/۱۱	۱۸۲	شرکت گسترش صنایع بلوچ	۱۳۹۶/۱۱/۰۹
۱۳۳	دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی و فناوری پیشرفته	۱۳۹۶/۱۱/۱۱	۱۸۳	دانشگاه صنعتی کرمانشاه	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۳۴	سازمان امور مالیاتی کشور	۱۳۹۶/۱۱/۱۷	۱۸۴	دانشگاه علوم دریانوردی و علوم دریایی چابهار	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۳۵	دانشگاهها و مراکز آموزش عالی	۱۳۹۶/۱۱/۱۷	۱۸۵	دانشگاه اردکان	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۳۶	بیمه دانا	۱۳۹۶/۱۱/۱۷	۱۸۶	دانشگاه گیلان	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۳۷	بیمه آسیا	۱۳۹۶/۱۱/۱۷	۱۸۷	دانشگاه مراغه	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۳۸	بانک ملی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۱۷	۱۸۸	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۳۹	بانک صادرات ایران	۱۳۹۶/۱۱/۱۸	۱۸۹	دانشگاه جیرفت	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۴۰	شرکت مطلقه بهره اقتصادی صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس	۱۳۹۶/۱۱/۲۳	۱۹۰	دانشگاه الزهراء(س)	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۴۱	سازمان مدیریت صنعتی	۱۳۹۶/۱۱/۲۴	۱۹۱	دانشگاه گلستان	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۴۲	سازمان خصوصی سازی	۱۳۹۶/۱۱/۲۰	۱۹۲	بانک مشترک ایران و ونزویلا	۱۳۹۶/۱۱/۱۱
۱۴۳	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۱۹۳	شرکت خدمات هواپیمایی پیام	۱۳۹۶/۱۱/۱۴
۱۴۴	بانک اقتصاددین	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۱۹۴	سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و قنی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۱۷
۱۴۵	بانک ایران زمین	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۱۹۵	شرکت سرمایه‌گذاری های خارجی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۱۷
۱۴۶	بانک انصار	۱۳۹۶/۱۲/۰۸	۱۹۶	شهرداری مشهد	۱۳۹۶/۱۱/۲۳
۱۴۷	دانشگاه اراک	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۱۹۷	مرکز امور بین الملل و مدارس خارج از کشور	۱۳۹۶/۱۱/۲۴
۱۴۸	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره)	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۱۹۸	شرکت ملی فولاد ایران	۱۳۹۶/۱۱/۲۴
۱۴۹	دانشگاه صنعتی اصفهان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۱۹۹	شرکت تهیه و تولید مواد معدنی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۲۴
۱۵۰	بانک پارسیان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۰۰	مجتمع سنگ آهن سنگان	۱۳۹۶/۱۱/۲۴

ردیف	موسسه	تاریخ اتصال به سامانه	ردیف	موسسه	تاریخ اتصال به سامانه
۲۰۱	دانشگاه بیرجند	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۱	دانشگاه صنعتی سیرجان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵
۲۰۲	دانشگاه گنبد کاووس	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۲	دانشگاه فسا	۱۳۹۶/۱۲/۱۵
۲۰۳	دانشگاه میند	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۳	دانشگاه صنعتی شاهرود	۱۳۹۶/۱۲/۱۵
۲۰۴	کمیسیون ملی یونسکو	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۴	مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور	۱۳۹۶/۱۲/۱۵
۲۰۵	موزه ملی علوم و فناوری جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۵	مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی	۱۳۹۶/۱۲/۱۵
۲۰۶	بنیاد دانشنامه نگاری ایران	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۶	دانشگاه صنعتی شهدای هویزه	۱۳۹۶/۱۲/۱۹
۲۰۷	مرکز نشر دانشگاهی	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۷	دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی	۱۳۹۶/۱۲/۱۹
۲۰۸	سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۸	دانشگاه خواجه نصرالدین طوسی	۱۳۹۶/۱۲/۲۰
۲۰۹	مرکز مطالعات و همکاریهای علمی بین المللی	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	۲۵۹	مرکز جذب اعضای هیات های علمی	۱۳۹۶/۱۲/۲۰
۲۱۰	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی	۱۳۹۶/۱۱/۲۰	۲۶۰	صندوق رفاه دانشجویان	۱۳۹۶/۱۲/۲۰
۲۱۱	دانشگاه بجنورد	۱۳۹۶/۱۱/۲۰	۲۶۱	پارک علم و فناوری خلیج فارس(قشم)	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۲	دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء بهبهان	۱۳۹۶/۱۱/۲۰	۲۶۲	پارک علم و فناوری گلستان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۳	دانشگاه صنعتی اراک	۱۳۹۶/۱۱/۲۰	۲۶۳	پارک علم و فناوری یزد	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۴	دانشگاه شهید چمران اهواز	۱۳۹۶/۱۱/۲۰	۲۶۴	پارک علم و فناوری همدان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۵	سازمان فضایی ایران	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۶۵	دانشگاه ایلام	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۶	دانشگاه بناب	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۶۶	دانشگاه خوارزمی	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۷	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۶۷	دانشگاه هنر اسلامی تبریز	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۸	دانشگاه حضرت نرجس(س)رفسنجان	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۶۸	دانشگاه خلیج فارس	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۱۹	دانشگاه صنعتی ارومیه	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۶۹	دانشگاه فنی و مهندسی گلپایگان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۰	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۷۰	پارک علم و فناوری کرمانشاه	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۱	دانشگاه صنعتی قم	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۷۱	پارک علم و فناوری آذربایجان غربی	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۲	دانشگاه رازی	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۷۲	پارک علم و فناوری آذربایجان قزوین	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۳	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی (سمت)	۱۳۹۶/۱۲/۰۲	۲۷۳	پارک علم و فناوری مازندران	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۴	دانشگاه تخصصی فناوری های نوین آمل	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۷۴	پارک علم و فناوری خراسان جنوبی	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۵	دانشگاه قم	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۷۵	پارک علم و فناوری خراسان شمالی	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۶	دانشگاه فناوری های نوین سبزوار	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۷۶	پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۷	دانشگاه بزرگمهر قانات	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۷۷	پارک علم و فناوری فارس	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۸	دانشگاه یاسوج	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۷۸	پارک علم و فناوری دانشگاه سمنان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۲۹	دانشگاه مهندسی علوم و فناوری نوین گلپهار	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۷۹	پارک علم و فناوری استان قم	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۰	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۸۰	پارک علم و فناوری استان سمنان(شاهرود)	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۱	دانشگاه علامه طباطبائی	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۸۱	پارک علمی و فناوری دانشگاه تهران	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۲	دانشگاه مازندران	۱۳۹۶/۱۲/۰۷	۲۸۲	پارک علم و فناوری گیلان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۳	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۱۳۹۶/۱۲/۰۹	۲۸۳	پارک علم و فناوری البرز	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۴	صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی	۱۳۹۶/۱۲/۰۹	۲۸۴	پارک علم و فناوری استان لرستان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۵	دانشگاه نهاوند	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۸۵	پارک علم و فناوری خراسان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۶	دانشگاه حکیم سبزواری	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۸۶	پارک علم و فناوری استان چهارمحال و بختیاری	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۷	دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۸۷	سازمان امور دانشجویان	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۲۳۸	دانشگاه زابل	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۸۸	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران(ایرانداک)	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۳۹	دانشگاه ملایر	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۸۹	پارک علم و فناوری استان مرکزی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۰	دانشگاه یزد	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۰	دانشگاه تبریز	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۱	دانشگاه گرمسار	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۱	دانشگاه هنر شیراز	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۲	دانشگاه هنر	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۲	دانشگاه کاشان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۳	دانشگاه کردستان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۳	دانشگاه فنی و حرفه ای	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۴	دانشگاه سمنان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۴	پارک علم و فناوری آذربایجان شرقی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۵	دانشگاه صنعتی بیرجند	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۵	پارک علم و فناوری استان ایلام	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۶	دانشگاه جهرم	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۶	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه (قم)	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۷	دانشگاه ولایت	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۷	پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۸	دانشگاه تربت حیدریه	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۸	پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۴۹	دانشگاه هرمزگان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۲۹۹	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۲۵۰	دانشگاه فرزانگان سمنان	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	۳۰۰	پژوهشگاه علوم و صنایع غذایی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲

ردیف	موسسه	تاریخ اتصال به سامانه
۳۰۱	پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۲	پژوهشگاه امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۳	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۴	پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۵	پژوهشگاه هوا فضا	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۶	پارک علم و فناوری استان زنجان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۷	مجتمع آموزش عالی سراوان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۸	مرکز آموزش عالی فیروزآباد	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۰۹	پارک علم و فناوری استان هرمزگان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۰	پارک علم و فناوری استان کرمان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۱	دانشگاه نیشابور	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۲	پارک علم و فناوری مدرس	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۳	پارک علم و فناوری خوزستان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۴	پارک علم و فناوری اردبیل	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۵	مرکز آموزش عالی کاشمر	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۶	مرکز آموزش عالی فنی و مهندسی بوئین زهرا	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۷	مجتمع آموزش عالی گناباد	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۸	مرکز آموزش عالی شهرضا	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۱۹	مجتمع آموزش عالی زرنج	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۰	مجتمع آموزشی عالی فنی و مهندسی اسفراین	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۱	مرکز آموزش عالی استهبان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۲	مجتمع آموزش عالی بم	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۳	مرکز آموزش عالی اقلید	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۴	مجتمع آموزش عالی لارستان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۵	مجتمع آموزش عالی شیروان	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۶	مرکز آموزش عالی لامرد	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۷	مرکز آموزش عالی ممسنی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۸	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۲۹	پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۰	پژوهشگاه مواد و انرژی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۱	پژوهشگاه هواشناسی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۲	موسسه پژوهشی علوم و فناوری رنگ و پوشش	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۳	مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۴	موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۵	موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۶	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۷	موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲
۳۳۸	مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی	۱۳۹۶/۱۲/۲۲

گفتار دوم: وضعیت درخواست‌های شهروندان

با توجه به اینکه در سال ۱۳۹۶ بسیاری از شهروندان یا از وجود سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات آگاه نبودند و یا اگر هم آگاه بودند همچنان ترجیح می‌دادند به صورت حضوری از مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات درخواست اطلاعات کنند تعداد درخواست‌ها از طریق سامانه نسبتاً کم بود. در مورد مراجعات حضوری نیز تفکیک آمار درخواست‌های مربوط به حق دسترسی به اطلاعات از سایر درخواست‌های شهروندان بسیار دشوار بود. این موضوع در گزارش‌های خوداظهاری مؤسسات عمومی در همین گزارش قابل مشاهده است.

از نظر کیفیت درخواست‌ها نیز به دلیل نبود آگاهی لازم در مورد عملکرد سامانه و انواع اطلاعاتی که شهروندان می‌توانند از این طریق از مؤسسات عمومی درخواست کنند از طریق این سامانه، درخواست‌های گوناگونی به استناد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از مؤسسات عمومی صورت گرفته است که بخش قابل توجهی از آن‌ها یا کلاً یا جزئاً از شمول قانون مذکور خارج هستند. برای مثال، برخی از شهروندان به جای درخواست اطلاعات به بیان نظرها، انتقادات و تحلیل‌های خود از عملکرد مؤسسات عمومی مبادرت کرده‌اند، گاهی براساس شنیده‌های خود از رسانه‌ها، پرسش‌های بسیار کلی و درخواست‌های مبهم کرده‌اند، زمانی نیز به جای خواستن اسناد، داده‌ها یا اطلاعات معین، انبوهی از اطلاعات تاریخی و معاصر مطالبه کرده‌اند که چه بسا تهیه و ارائه آن‌ها مستلزم روزها کار کارشناسی و پژوهشی از سوی مؤسسات عمومی است.

به طور کلی، در یک دسته‌بندی موضوعی، درخواست‌های دسترسی به اطلاعات که از سوی شهروندان و از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت گرفته است به صورت زیر قابل دسته‌بندی است:

۱. قوانین و مقررات
۲. آمار و اطلاعات آماری
۳. حقوق و مزایای مدیران ارشد
۴. اطلاعات استخدامی
۵. اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری
۶. شماره‌های تلفن و فکس ادارات و مدیران
۷. اسناد و مکاتبات اداری
۸. اطلاعات مجوزهای دولتی
۹. اطلاعات بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری
۱۰. اطلاعات تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای (داخلی و بین‌المللی)
۱۱. اطلاعات بودجه‌ای
۱۲. اطلاعات حوزه سلامت
۱۳. اطلاعات مالیاتی
۱۴. اطلاعات روابط عمومی مؤسسات
۱۵. اطلاعات انتخابات‌ها

۱۶. سایر

۱۷. تکراری

از نظر فروانی درخواست‌ها با توجه به دسته‌بندی بالا، جدول زیر آمار درخواست‌های صورت گرفته را براساس موضوع آن‌ها نشان می‌دهد:

جدول شماره ۲

دسته‌بندی موضوعی درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۶

ردیف	موضوع	تعداد
۱	مصوبات و ضوابط قوانین (بسته قانونی یا قانون خاص، مقررات عمومی، مصوبات و بخشنامه‌های داخلی)	۳۰۹
۲	آمار و اطلاعات آماری (مدارس، تصادفات، واردات)	۲۵۵
۳	اطلاعات حقوق و مزایای مدیران ارشد (وزرا، بنیاد شهید، کمیته امداد، و ...)	۱۳
۴	اطلاعات استخدامی	۳۹
۵	اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری (طرح‌های تفصیلی)	۹۵
۶	شماره‌های تلفن و فکس ادارات کل استان‌ها	۵۳
۷	نامه‌ها و مکاتبات اداری (بوس با شرکت)	۳۸
۸	اطلاعات مجوزها	۲۰
۹	اطلاعات بانکی (دارای مجوز هستند؟، تبلیغات، مشتریان و ...)	۶۵
۱۰	تفاهم‌نامه‌ها (داخلی و بین‌المللی)	۱۳
۱۱	اطلاعات بودجه‌ای (درآمد و هزینه مؤسسه)	۱۰۵
۱۲	اطلاعات قراردادهای (مناقضه‌ها، مزایده‌ها و ...)	۹۹
۱۳	اطلاعات حوزه سلامت (استاندارهای آب شرب و ...)	۱۶
۱۴	اطلاعات مالیاتی	۱۶
۱۵	نظام ارتباطی (لابی‌گری، تبلیغات، ارتباط با رسانه‌ها، بازدیدکنندگان و ...)	۹۰
۱۶	اطلاعات انتخابات‌ها	۴۳
۱۷	سایر	۲۳۵
۱۸	تکراری	۶۱
	مجموع	۱۵۶۵

گفتار سوم: وضعیت پاسخ‌های مؤسسات

از نظر نحوه پاسخ‌گویی مؤسسات عمومی به درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۶ از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، می‌توان عملکرد مؤسسات را از نظر زمان اتصال به سامانه و اعلام آمادگی برای پاسخ به درخواست‌های شهروندان، مؤسساتی که بیشترین تعداد درخواست اطلاعات از آن‌ها صورت گرفته است، میزان قانع‌کننده بودن یا نبودن پاسخ‌های داده شده به درخواست‌ها و در نتیجه تعداد شکایت‌ها از پاسخ‌های داده شده، نحوه واکنش مؤسسات به شکایت شهروندان از عملکرد آن‌ها در ارائه اطلاعات، نحوه رعایت مهلت زمانی ۱۰ روزه برای ارائه اطلاعات درخواستی و در نهایت، وضعیت کلی پاسخ‌گویی یک مؤسسه به اطلاعات درخواستی، گزارش و ارزیابی کرد. جدول صفحه بعد حاوی این گزارش است و ارزیابی مرتبط نیز در بخش چهارم این گزارش ارائه شده است:

جدول شماره ۳

وضعیت پاسخ‌گویی مؤسسات در سال ۱۳۹۶

ردیف	سازمان	صدا درخواست ها	صدا پاسخ ها	صدا شکایت ها	صدا پاسخ ها	صدا درخواست ها	ردیف	سازمان	صدا درخواست ها	صدا پاسخ ها	صدا شکایت ها	صدا پاسخ ها	صدا درخواست ها
۱	وزارت کشور	۱۳۹	۱۳۶	۱۰	۵	۱۶	۹۴	۲۷	سازمان انرژی اتمی	۱۲	۱۱	-	۶
۲	بانک مرکزی	۹۵	۹۵	۹	۲	۴	۹۳	۲۸	معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده	۹	۷	-	۴۸
۳	وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی	۹۰	۸۶	۶	۳	۴۶	۹۲	۲۹	سازمان تبلیغات اسلامی	۸	-	-	۱۸۹
۴	وزارت امور اقتصادی و دارایی	۸۹	۸۸	۱۷	۱	۹	۸۱	۳۰	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۸	۳	-	۱۰۳
۵	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۶۷	۶۱	۴	۳	۵۹	۹۰	۳۱	استانداری خراسان جنوبی	۸	۸	-	۱۵
۶	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۶۶	۵۳	۷	۲	۵۷	۷۷	۳۲	بانک کشاورزی	۸	۴	-	۳۲
۷	وزارت نیرو	۶۵	۶۳	۷	۳	۲۹	۹۱	۳۳	دانشگاه زنجان	۸	-	-	۶
۸	سازمان برنامه و بودجه کشور	۶۳	۶۳	۱۱	۱	۱۳۲	۱۶	۳۴	استانداری خوزستان	۷	-	-	۴۲
۹	وزارت آموزش و پرورش	۵۷	۴۱	۳	-	۶۸	۶۷	۳۵	استانداری همدان	۷	۶	-	۱۳
۱۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۵۲	۳۵	۲	-	۵۱	۶۳	۳۶	استانداری البرز	۷	۶	-	۴۵
۱۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۴۲	۴۲	۳	۱	۲۰	۹۵	۳۷	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۷	۷	۱	۱۷
۱۲	سازمان حفاظت محیط زیست	۳۷	۳۶	۱	۱	۱۳	۹۷	۳۸	دفترخانه هیات نظارت بر مطبوعات	۶	۳	-	۳۴
۱۳	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۳۴	۳۳	۱	۱	۶	۹۷	۳۹	استانداری اصفهان	۶	۵	-	۳۲
۱۴	مجلس شورای اسلامی	۳۴	۵	۱	-	۱۶۶	۱۲	۴۰	کمیته امداد امام خمینی (ره)	۶	۳	-	۱۲۴
۱۵	استانداری هرمزگان	۳۱	۳۷	۱۷	۵	۶	۸۱	۴۱	استانداری آذربایجان غربی	۶	۶	-	۷
۱۶	روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران	۳۰	۳۰	۲	۱	۸	۹۷	۴۲	سازمان سینمایی و امور سمعی و بصری	۵	۴	-	۶۰
۱۷	وزارت جهاد کشاورزی	۲۹	۳۰	۲	۱	۳	۱۰۰	۴۳	استانداری قم	۵	۵	-	۱۱
۱۸	وزارت امور خارجه	۲۲	۲۱	۲	-	۶	۹۵	۴۴	صندوق کارآفرینی امید	۵	۴	۱	۵۷
۱۹	وزارت دادگستری	۱۹	۱۸	۱	۱	۳۶	۹۵	۴۵	بانک تجارت	۵	۴	-	۱۲
۲۰	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	۱۷	۱۷	-	-	۳۰	۱۰۰	۴۶	استانداری فارس	۵	۵	-	۸
۲۱	کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	۱۷	۱۵	۱	۱	۵	۸۸	۴۷	استانداری آذربایجان شرقی	۵	۵	-	۱۴
۲۲	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۶	۱۶	۳	۳	۵	۱۰۰	۴۸	بانک مسکن	۵	۴	-	۸
۲۳	سازمان سنجش آموزش کشور	۱۵	۱۵	-	-	۸	۱۰۰	۴۹	شرکت ملی گاز ایران	۵	۴	-	۸
۲۴	استانداری تهران	۱۴	۱۳	۲	-	۴۲	۷۹	۵۰	وزارت ورزش و جوانان	۵	-	-	۵۳
۲۵	سازمان ملی استاندارد	۱۴	۱۳	۱	۱	۷	۹۳	۵۱	سازمان اوقاف و امور خیریه	۴	۳	۱	۵۱
۲۶	استانداری کرمان	۱۳	۹	۴	-	۵۲	۳۸	۵۲	سازمان حج و زیارت	۴	۳	-	۸۴

ردیف	سازمان	صدا درخواست ها	صدا پاسخ ها	صدا شکایت ها	صدا پاسخ ها	صدا درخواست ها	ردیف	سازمان	صدا درخواست ها	صدا پاسخ ها	صدا شکایت ها	صدا پاسخ ها	صدا درخواست ها
۵۳	شرکت پست جمهوری اسلامی ایران	۴	۳	-	-	۲۷	۷۵	۸۰	استانداری سمنان	۲	۲	-	۶۳
۵۴	استانداری بروجرد	۴	۴	-	-	۱۱	۱۰۰	۸۱	استانداری ایلام	۲	۲	-	۳۵
۵۵	استانداری گیلان	۴	۴	-	-	۱۶	۵۰	۸۲	بانک صنعت و معدن	۲	۱	-	۲۸
۵۶	استانداری اردبیل	۴	۴	۱	۱	۱۲	۱۰۰	۸۳	نهاد کتابخانه های عمومی کشور	۲	۲	-	۴۴
۵۷	بیمه ایران	۴	۳	-	-	۲۰	۷۵	۸۴	استانداری زنجان	۲	۲	۱	۲۶
۵۸	سازمان تعزیرات حکومتی	۴	۳	-	-	۵۶	۷۵	۸۵	استانداری قزوین	۲	۲	-	۴۱
۵۹	سازمان امور اراضی	۴	۳	-	-	۷	۷۵	۸۶	سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور	۲	۱	-	۷۹
۶۰	سازمان بهزیستی کشور	۴	۴	-	-	۲۷	۳۵	۸۷	دانشگاه علم و صنعت ایران	۲	۱	-	۲۰
۶۱	بانک سرمایه	۴	۳	-	-	۵	۷۵	۸۸	استانداری گلستان	۲	۲	-	۱۱
۶۲	شهرداری اصفهان	۴	۳	-	-	۵۵	۷۵	۸۹	سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۲	-	-	۱۲۸
۶۳	مرکز آمار ایران	۴	۴	-	-	۱۱	۵۰	۹۰	صندوق بازنشستگی کشور	۲	-	-	۱۵۰
۶۴	استانداری کردستان	۳	۳	-	-	۳۶	۱۰۰	۹۱	سازمان ثبت احوال کشور	۲	۱	-	۴
۶۵	سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	۳	۳	۱	۱	۷	۶۷	۹۲	سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری	۲	۱	-	۶
۶۶	سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران	۳	۳	-	-	۶	۶۷	۹۳	شرکت ملی صنایع پتروشیمی	۲	۱	-	۵
۶۷	سازمان فناوری اطلاعات ایران	۳	۳	-	-	۲۰	۶۷	۹۴	شرکت ملی پالایش و پخش فراوردههای نفتی ایران	۲	۱	-	۱۸
۶۸	استانداری لرستان	۳	۳	۱	۱	۴۰	۱۰۰	۹۵	بانک سینا	۲	-	-	۹۵
۶۹	استانداری کهگیلویه و بویراحمد	۳	۳	-	-	۵۲	۱۰۰	۹۶	بانک ملت	۲	-	-	۳۹
۷۰	استانداری مازندران	۳	۳	۱	۱	۳۹	۱۰۰	۹۷	بانک قرض‌الحسنه رسالت	۲	۱	-	۸۴
۷۱	استانداری مرکزی	۳	۳	-	-	۴۵	۱۰۰	۹۸	بومرک جمهوری اسلامی ایران	۲	-	-	۱۰
۷۲	استانداری چهارمحال و بختیاری	۳	۳	-	-	۱۰	۳۳	۹۹	مؤسسه اعتباری ملل	۲	-	-	۱۷۴
۷۳	استانداری خراسان رضوی	۳	۳	-	-	۳۸	۶۷	۱۰۰	دانشگاه باهنر کرمان	۲	-	-	۷۲
۷۴	استانداری کرمانشاه	۳	۳	-	-	۶۶	۱۰۰	۱۰۱	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)	۱	-	-	۱۰۰
۷۵	استانداری بوئنهر	۳	۳	-	-	۱۲	۱۰۰	۱۰۲	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۱	-	-	۱۵۴
۷۶	وزارت نفت	۳	۳	-	-	۹	۱۰۰	۱۰۳	سازمان گسترش و نوسازی صنایع کشور	۱	۱	-	۱۰۱
۷۷	شهرداری کرج	۳	۳	-	-	۴۱	۳۳	۱۰۴	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۱	-	-	۱۶۵
۷۸	شورای فرهنگ عمومی	۲	۲	-	-	۲۰	۱۰۰	۱۰۵	سازمان مدیریت بحران کشور	۱	-	-	۵۷
۷۹	استانداری خراسان شمالی	۲	۲	۱	۱	۳۰	۱۰۰	۱۰۶	بانک سپه	۱	-	-	۴۱

گفتار چهارم: وضعیت گزارش‌های خوداظهاری

همان‌طور که در بخش مقدماتی گفته شد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دو رکن اساسی دارد: رکن اول عبارت است از دسترسی شهروندان به اطلاعات و رکن دوم آن عبارت است از انتشار ابتکاری اطلاعات از سوی مؤسسات مشمول قانون.

بر همین اساس، برای تهیه گزارش در مورد نحوه رعایت این قانون در مؤسسات عمومی در سال ۱۳۹۶، طی مکاتبه با وزارتخانه‌ها و استانداری‌ها از آن‌ها خواسته شد تا عملکرد خود را در خصوص هر دو رکن قانون مذکور گزارش کنند. بدین منظور ۱۲ پرسش به شرح زیر از دستگاه‌های مذکور پرسیده شد:

۱. آمار تحلیلی درخواست‌های دسترسی به اطلاعات که پذیرفته یا رد شده است به تفکیک درخواست‌های حضوری، الکترونیک، پستی و ...)

۲. آمار تحلیلی دلایل و مستندات قانونی برای رد درخواست‌های دسترسی به اطلاعات (اسرار دولتی، حریم خصوصی و ...).

۳. آمار تحلیلی انواع و ماهیت اطلاعاتی که از مؤسسه درخواست شده به تفکیک (مصوبات، قراردادهای مجوزها، اطلاعات مدیران و کارکنان، فیش حقوقی، گواهی خدمت و ...).

۴. فهرست و ماهیت اطلاعاتی که مؤسسه در اجرای ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در دسترس عموم قرار داده است.

۵. آمار تحلیلی اعتراض‌ها به رد درخواست‌های دسترسی به اطلاعات، دلایل اعتراض و اقداماتی که برای رسیدگی به اعتراض صورت گرفته است.

۶. آمار تحلیلی شیوه‌های درخواستی دسترسی به اطلاعات آن مؤسسه و شیوه‌های دسترسی پذیرفته شده.

۷. هزینه‌های دسترسی به اطلاعات که اخذ شده و نحوه محاسبه و اخذ آن‌ها.

۸. فعالیت‌های آموزشی و ترویجی که مؤسسه برای اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت داده است.

۹. موانع و اشکالات قانونی برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از سوی مؤسسه.

۱۰. موانع و اشکالات عملی برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از سوی مؤسسه.

۱۱. آمار تحلیلی استعلام‌های مؤسسه از واحد حقوقی خود یا از کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.

۱۲. پیشنهادهای مؤسسه برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.

گزارش دستگاه‌هایی که به مکاتبه کمیسیون پاسخ داده و عملکرد خود را براساس پرسش‌های مذکور گزارش داده‌اند به شرح زیر ارائه می‌شود:

الف) وزارتخانه‌ها

۱. وزارت امور خارجه

وزارت امور خارجه در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۸، مسئولیت دریافت و پاسخ‌گویی سؤالات شهروندان به اداره روابط عمومی و تبلیغات محول کرده است.

۱۷ درخواست در سال ۱۳۹۶ از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به این دستگاه واصل شده است.

موضوع درخواست‌های مطرح عبارت بوده است از روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران، قراردادهای ایران با سایر کشورها، اقدامات نمایندگی‌های ایران در سازمان ملل متحد و امور کنسولی: از میان ۱۷ درخواست، ۳ درخواست راجع به امور کنسولی، ۵ درخواست در مورد سیاست خارجی، ۲ درخواست درباره چارت سازمانی، ۲ درخواست توافقنامه با سایر کشورها، ۱ درخواست آیین‌نامه‌های انجمن‌های دوستی و ۳ درخواست راجع به مسائل حقوقی بوده است. یک درخواست نیز قابل مشاهده نبوده است.

به همه درخواست‌ها از طریق سامانه مذکور پاسخ داده شده است و از مجموع درخواست‌های مطرح به دو مورد به دلیل محرمانه بودن موضوع، پاسخ کلی داده شده است که یکی به آمار کارکنان وزارت امور خارجه مربوط بوده است و دیگری به آیین‌نامه مشارکت اشخاص.

بابت دسترسی به اطلاعات هیچ هزینه‌ای اخذ نشده است.

از نظر این وزارتخانه، مهم‌ترین موانع عملی و قانونی اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد عبارتند از:

۱. عدم اطلاع‌رسانی کافی به شهروندان

۲. مشکل اتصال به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۳. ماده ۸۶ مقررات تشکیلاتی، استخدامی، مالی و انضباطی وزارت امور خارجه مصوب ۱۳۵۲ که مقرر می‌دارد: «کلیه مکاتبات و اطلاعات و مذاکرات وزارت امور خارجه غیرقابل افشا بوده و اظهار آن به هر صورت و عنوان ممنوع می‌باشد مگر در حدود وظایف اداری.» با توجه به ماهیت کلی «حدود و وظایف اداری» در این ماده و اینکه در برخی موارد می‌تواند منجر به تعارض با قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات گردد لزوم تدوین قوانین و مقرراتی در این زمینه جهت حل تعارض ضروری است.

همچنین ایجاد هماهنگی بیشتر از طریق وضع مقررات و صدور بخشنامه‌های صریح درون سازمانی به‌منظور همکاری هرچه بیشتر ادارات تابعه در سازمان جهت تسهیل و سرعت بخشیدن به پاسخ‌گویی پیشنهاد شده است.

۲. وزارت جهاد کشاورزی

این وزارتخانه در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۲۸ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

در سال ۱۳۹۶، مجموع درخواست‌های صورت گرفته از وزارت جهاد کشاورزی ۳۳ مورد بوده است که از این میان، ۲۷ درخواست پذیرفته شده و ۶ درخواست نیز غیرمرتبط تشخیص داده شده است که از این میان، ۱ درخواست به تغییر قوانین جاری، ۱ درخواست همکاری با وزارت، ۲ درخواست بارگزاری اطلاعات مورد نیاز مخاطب در پورتال وزارت و ۳ درخواست طرح شده ناصحیح، بوده است.

موضوع اطلاعات درخواست شده عبارت بوده است از: ۱۶ درخواست آمار، ۹ درخواست متن قانون، مقررات، آیین‌نامه و ۳ درخواست اطلاعات تخصصی.

همچنین، فهرست اطلاعاتی که وزارت جهاد کشاورزی با توجه به ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به

اطلاعات در دسترس عموم قرار داده است به تفکیک بندهای مختلف ماده مذکور عبارتند از:

اهداف، وظایف، سیاست‌ها و خط مشی‌ها و ساختار تشکیلاتی:

در پورتال وزارت جهاد کشاورزی به آدرس زیر موجود است:

www.maj.ir / منو درباره وزارت/ اهداف و شرح وظایف/ ساختار تشکیلاتی.

روش‌ها و مراحل خدماتی که مستقیماً به اعضا جامعه ارائه می‌دهد:

در پورتال وزارت جهاد کشاورزی به آدرس زیر موجود است:

www.maj.ir / منوی خدمات و تسهیلات و منوی سامانه‌های کاربردی.

ساز و کار شکایت شهروندان از تصمیمات یا اقدامات آن مؤسسه:

از طریق سامانه ارزیابی عملکرد و رسیدگی به شکایات به آدرس:

www.maj.ir / منو سامانه‌های کاربردی/ سامانه ارزیابی عملکرد و رسیدگی به شکایت/ ثبت شکایت/ دریافت

کد رهگیری.

از طریق سامانه ارتباط مردمی به آدرس:

www.maj.ir / منوی ارتباطات مردمی / سامانه ارتباط مردمی / ثبت شکایت/ دریافت کد رهگیری.

از طریق مراجعه حضوری به اداره «ارزیابی عملکرد و رسیدگی به شکایات در سطح کشور»/ ثبت شکایت/

دریافت کد رهگیری.

آیین دسترسی به اطلاعات وزارتخانه:

۱. از طریق مجموعه سایت‌های وزارت جهاد کشاورزی.

۲. ارتباط با واحدهای اطلاع‌رسانی زیر بخش‌های وزارت.

۳. ارتباط تلفنی / ایمیل / نمابر یا مراجعه حضوری به گروه ارتباط مردمی. همچنین گروه ارتباطات رسانه‌ای

مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی وزارت جهاد کشاورزی.

اختیارات و وظایف مأموران ارشد:

پورتال وزارت جهاد کشاورزی به آدرس زیر موجود است:

www.maj.ir / منو درباره وزارت/ اهداف و شرح وظایف.

این وزارت تاکنون هزینه‌ای از درخواست‌کنندگان دریافت نکرده است.

همچنین، فعالیت‌های آموزشی و ترویجی این وزارتخانه در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

عبارت بوده است از:

- درج منوی سامانه دسترسی آزاد به اطلاعات در صفحه نخست پورتال وزارت جهاد کشاورزی.
- هماهنگی، آموزش و توجیه زیرمجموعه‌های موجود وزارت در سامانه دسترسی آزاد به اطلاعات (حضور و آنلاین).
- معرفی سامانه و اعلام خبر عضویت این وزارت در صفحات اجتماعی منسوب به وزارت جهاد کشاورزی.
- اطلاع‌رسانی و معرفی کارکرد سامانه از طریق رسانه‌های اجتماعی و عمومی.
- معرفی سامانه به بهره‌برداران بخش کشاورزی از طریق برنامه‌های شبکه آموزش زیرمجموعه وزارت در صدا و سیما.

• انتشار اخبار عضویت وزارت جهاد کشاورزی در سامانه دسترسی آزاد به اطلاعات از طریق پورتال وزارت.

از نظر این وزارتخانه، موانع و اشکالات قانونی برای اجرای بهینه دسترسی آزاد به اطلاعات عبارتند از:

- زیرساخت‌های قانونی و الزام‌آور تجمیع اطلاعات در دستگاه‌ها وجود ندارد.
- محتوای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دارای صراحت و قوت کافی نیست.
- قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از ضمانت اجرایی کافی برخوردار نیست.
- در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات «مؤسسه خصوصی» تعریف مشخصی ندارد.
- در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مشخص نیست که به چه دلیل درخواست‌کننده اطلاعات باید شخص حقیقی باشد.
- نیاز به بازتعریف قانونی اطلاعات طبقه‌بندی شده (محرمانه).
- همچنین، موانع و اشکالات عملی برای اجرای بهینه دسترسی آزاد به اطلاعات عبارتند از:
 - عدم آمادگی برخی از مدیران دستگاه‌های دولتی و نیمه دولتی برای شفاف‌سازی در حوزه خود.
 - فقدان نظام جامع و قانونمند جمع‌آوری و انتشار به هنگام اطلاعات در کشور.
 - ضعف تولید اطلاعات فنی نظیر کاداست (نقشه‌برداری ثبتی + اطلاعات حقوقی + کاربری ملک = ساماندهی مالکیت‌های کشور) و...
 - ضعف فرهنگ پرسشگری منطق‌گرا، پاسخ‌گویی شفاف، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی فراگیر در کشور.

با توجه به موانع قانونی و عملی بالا، پیشنهادهای زیر ارائه شده است:

۱. ایجاد یک درگاه مرکزی که کلیه دستگاه‌های دولتی از آن برای انتشار اطلاعات و داده‌ها استفاده کنند.
 ۲. با تعریف دستورالعمل‌ها و استانداردهای فنی و اجرایی و رعایت ملاحظات قانونی، هر سازمان مستقل اقدام به توسعه درگاه و پلتفرم داده‌ها نماید.
- ضمن آنکه برای هر نوع اطلاعاتی باید از فرمت‌های استاندارد استفاده کرد که بتوان آن‌ها را توسط نرم‌افزارها و پلتفرم‌های مختلف مورد تولید، انتشار، تحلیل و مدیریت قرار داد.

۳. وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

این وزارتخانه هنوز به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل نشده است. با این وجود، اقداماتی که در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات گزارش کرده است عبارتند از:

- راه‌اندازی وبسایت مرکز مطالعات راد و ارائه خدمات اطلاع‌رسانی در درگاه اینترنت.
- ایجاد اپلیکیشن اندرویدی برای تلفن همراه به منظور اطلاع‌رسانی سریع و ارائه خدمات عمومی به جامعه بازنشستگان نیروهای مسلح.
- ایجاد سامانه به منظور اطلاع‌رسانی و رهگیری آخرین وضعیت خدمات بیمه‌ای برای بیمه‌شدگان نیروهای مسلح.
- راه‌اندازی کتابخانه دیجیتال تخصصی در حوزه دیپلماسی دفاعی با هدف ارائه خدمات اطلاع‌رسانی و منابع به جامعه هدف.

۴. وزارت صنعت، معدن و تجارت

این وزارتخانه در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۲۱ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. وزارت صنعت، معدن و تجارت گزارش مفصلی از اقدامات خود در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را در سه بخش زیر ارائه کرده است:

بخش اول: پاسخ به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات

بعد از راه‌اندازی سامانه ملی انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، ۲۳ سازمان تابعه و وابسته و ستاد وزارت برای پاسخ‌گویی به سؤالات متقاضیان در مدت زمان مقرر در سامانه عضو شده‌اند. فرآیند پاسخ به درخواست‌ها به این صورت است که با محوریت مدیر کل دفتر آمار و فناوری داده‌ها، پاسخ به درخواست راساً از سوی ایشان داده شده و در صورت نیاز به اطلاعات تکمیلی، سایر همکاران وزارت نیز تعامل لازم با ایشان را برای ثبت پاسخ‌ها دارند. برای سایر سازمان‌های وابسته نیز فرآیند پاسخ به سؤالات به همین صورت می‌باشد. نمایندگان وزارت که عضو سامانه ملی هستند به صورت مستمر و شبکه‌ای با هم در ارتباط بوده و آموزش‌ها و فعالیت‌های ترویجی لازم را انجام می‌دهند و در صورت نیاز جلسات کاری را با یکدیگر برگزار می‌کنند.

از زمان راه‌اندازی سامانه تاکنون ۴۷ درخواست از سوی شهروندان دریافت شده که ۴۲ درخواست از ستاد وزارت، ۲ درخواست از سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، ۲ درخواست از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و ۱ درخواست از سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران بوده و به تمامی درخواست‌ها نیز پاسخ داده شده است.

از میان این درخواست‌ها، چند درخواست نیز با اطلاعات اختصاصی و شخصی بنگاه‌های غیربورسی و خصوصی مرتبط بوده است که به علت محرمانه بودن این نوع اطلاعات، از ارائه آن‌ها خودداری شده و توضیحات لازم به متقاضیان داده شده است.

چند سؤال نیز جنبه شکایت از برخی قسمت‌ها داشته که راهنمایی لازم برای ثبت شکایت و پیگیری درخواست ایشان صورت گرفته است.

پاسخ به درخواست‌های مردم تاکنون هزینه‌ای برای این وزارت نداشته است و از ظرفیت‌های موجود وزارت استفاده شده است.

بخش دوم: اقدامات انجام شده برای انتشار اطلاعات (طبق ماده ۱۰)

اقداماتی که وزارت صنعت، معدن و تجارت در جهت اطلاع‌رسانی ابتکاری و اجرای ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات گزارش کرده است به شرح زیر است:

۱. تسهیل و شفاف‌سازی فعالیت‌های کاری از طریق اجرای برنامه‌های دولت الکترونیک و ایجاد و یا توسعه سامانه‌های مربوط. در این رابطه عمده خدمات ارائه شده به متقاضیان در قالب فرآیندهای الکترونیکی در سامانه‌های جدید و یا توسعه یافته پیاده‌سازی شده و در حال فعالیت می‌باشند. از این رو بسیاری از متقاضیان و ذی‌نفعان نیاز به مراجعه حضوری برای دریافت اطلاعات، فرم‌های کاغذی و تکمیل آن‌ها برای دریافت خدمت ندارند. مهم‌ترین سامانه‌های تخصصی که در حال حاضر به صورت الکترونیکی و برخط، خدمات مرتبط با

بخش‌های صنعت، معدن و تجارت را ارائه می‌دهند و کماکان در حال تکمیل و یا توسعه می‌باشند عبارتند از:

- سامانه‌های بهین‌یاب و هماهنگ (برای ثبت درخواست و صدور کلیه مجوزها و خدمات مرتبط با حوزه صنعت).

- سامانه کاداستر معدن (برای ثبت درخواست و صدور کلیه مجوزهای معدنی و نیز شفاف‌سازی محدوده‌های اکتشافی برای ثبت برخط محدوده توسط متقاضیان).

- سامانه اصناف (برای ثبت درخواست و صدور مجوزهای صنفی).

- سامانه ثبت سفارش (برای ثبت درخواست و صدور مجوز ابتدایی واردات کالا).

- سامانه صدور ضمانت‌نامه (برای ثبت درخواست و صدور ضمانت‌نامه صنایع کوچک).

- سامانه جامع تجارت (برای فعالیتهای و فرآیندهای مرتبط با فعالیتهای داخلی تجار و بازرگانان).

- سامانه کارت بازرگانی (برای ثبت درخواست و صدور مجوز کارت بازرگانی).

- سامانه ستاد ایران و سامانه نماد الکترونیکی (خدمات خریدهای دولتی و تجارت الکترونیکی).

۲. برای راهنمایی متقاضیان نسبت به نحوه ارائه خدمات در سامانه‌ها و فرآیندهای مربوطه، راهنمای ارائه خدمات تهیه و در هر سامانه قابل مشاهده برای متقاضی می‌باشد. از طرفی امکان راهنمایی و پیگیری تلفنی درخواست‌ها توسط پشتیبانان و مدیران فرآیندها که مستقر در سازمان‌های استانی، ستاد و سازمان‌های ذی‌ربط هستند فراهم شده است. ضمن اینکه برای تسهیل ارائه خدمات، عقد تفاهم‌نامه با دفاتر پیشخوان دولت نیز در دستور کار قرار دارد.

۳. از دیگر برنامه‌های تعریف شده به‌منظور تسهیل ارائه خدمات به متقاضیان، توسعه دولت همراه است که در حال ارزیابی و برنامه‌ریزی برای برخی فرآیندها و فعالیتهای اولویت‌دار می‌باشد.

۴. براساس بررسی میان مدت تقاضاهای ارائه شده از سوی ذی‌نفعان وزارت، گزارش‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی متعددی برنامه‌ریزی شده که به‌مرور در حال تهیه و انتشار می‌باشند و ضمن گسترش امر اطلاع‌رسانی، اهداف پیش‌بینی شده در قانون را نیز محقق می‌کنند. برای پاسخ به بخشی از این نیازمندی‌ها، تصمیم‌گیری شد. فهرست اقلام غیرمحرمانه کلیه مجوزهای صادره در وزارت که از جمله اطلاعات اساسی و مورد نیاز کاربران است با ایجاد «پایگاه اطلاعات ظرفیتهای تولید و تجارت» تهیه، جمع‌بندی و ارائه گردد. در این پایگاه اقلام اطلاعاتی کلیه مجوزهای صنعتی (جواز تأسیس و پروانه بهره‌برداری)، مجوزهای معدنی گواهی و پروانه اکتشاف و پروانه‌های معدنی، مجوزهای صنفی (پروانه‌های صنفی، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، نمایندگی‌های خارجی)، مجوزهای بازرگانی (کارت بازرگانی) و سایر مجوزهای مرتبط در اختیار عموم مردم قرار می‌گیرد. این پایگاه اطلاعاتی برای مجوزهای صنعتی، معدنی و صنفی راه‌اندازی شده و از طریق پورتال وزارت «بخش آمار و اطلاعات» قابل دسترسی می‌باشد. برنامه ارتقای کیفی این پایگاه با امکانات جستجوی پیشرفته و سایر ابزار مورد نیاز تهیه شده و در حال برنامه‌ریزی برای پیاده‌سازی و اجرا می‌باشد. لازم به توضیح است این اقدام جزء اساسی‌ترین اقدامات برای شفاف‌سازی و دسترسی آزاد به اطلاعات می‌باشد که با جدیت در دست پیگیری است و این اطلاعات حداقل ۳۰ درصد تقاضای واصله به این وزارت برای دریافت اطلاعات (اعم از حضوری، تلفنی، مکاتبه‌ای و...) را شامل می‌شود. از دیگر سامانه‌های اطلاعاتی، سامانه اطلاعات مکانی بخش صنعت، معدن و

تجارت و سامانه اطلاعات مکانی شرکت شهرک‌های صنعتی است که برای کاربران ستادی و استانی راه‌اندازی شده و گزارش‌های مکانی آن برای کاربردهای خاص استفاده می‌شود. در طرح توسعه این سامانه‌ها، مکان‌یابی استقرار واحد برای سرمایه‌گذاران حوزه صنعت، همراه با اطلاع‌رسانی شرایط پیرامونی برای متقاضیان پیش‌بینی شده است.

۵. از دیگر تقاضاهای اساسی عموم مردم دسترسی به آمار و اطلاعات بخش است که تهیه، انتشار و اطلاع‌رسانی دوره‌ای از آمار و اطلاعات بخش‌های مختلف صنعت، معدن و تجارت جزء فعالیت‌های مهم و مستمر وزارت تعریف شده و عوامل ذی‌ربط از طریق پورتال وزارت، پورتال‌های استانی و پورتال سازمان‌های وابسته نسبت به انتشار آن‌ها اقدام می‌کنند. از مهم‌ترین گزارش‌های مستمر و دوره‌ای که براساس نیازسنجی صورت گرفته تهیه و منتشر می‌گردد، می‌توان به گزارش‌های روزانه، ماهانه، سالانه، سری‌های زمانی اقلام مهم اطلاعاتی، گزارش‌های بین‌المللی، گزارش‌های تحلیلی و گزارش‌های محصولات منتخب اشاره کرد که این گزارش‌ها از طریق پورتال مرکزی وزارت به آدرس www.mimt.gov.ir برای عموم ذی‌نفعان قابل دسترس است. فقط حدود ۱۶ درصد از تقاضاهای واصله به این وزارت برای دریافت اطلاعات (اعم از حضوری، تلفنی، مکاتبه‌ای و...) مربوط به گزارش‌های محصولات منتخب می‌باشد که برای پاسخ به این نیاز تاکنون ۷ گزارش تهیه و از طریق پورتال وزارت منتشر شده است.

۶. تقریباً تمامی موارد ذکر شده در ماده ۱۰ قانون از قبیل قوانین و مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها، فرآیندهای ارائه خدمات، گزارش‌های عملکردی، ساختار سازمانی وزارت، آدرس و شماره تلفن مدیران، شرح وظایف، مزایده‌ها و مناقصه‌ها و... در پورتال مرکزی، پورتال‌های استانی، پورتال سازمان‌های وابسته و سامانه‌های ارائه خدمات بخش صنعت، معدن و تجارت پیاده‌سازی شده و قابل دسترسی برای متقاضیان و ذی‌نفعان می‌باشد. از طرفی این اطلاعات به‌صورت مستمر به‌روزرسانی شده تا آخرین وضعیت این حوزه‌ها نیز در دسترس مردم قرار گیرد.

۷. پورتال وزارت به‌عنوان مرکزیت دسترسی به اطلاعات کلیه بخش‌های وزارت راه‌اندازی و توسعه پیدا کرده است. این پورتال تاکنون بیش از ۲۰۳ میلیون بازدید داشته و روند بازدید آن رو به افزایش است. لازم به ذکر است رنکینگ جهانی این پورتال ۴۳۴۴۷ و رنکینگ داخلی آن ۱۱۲۶ می‌باشد. سایر زیر پورتال‌ها و سامانه‌های سازمان‌های تابعه و وابسته نیز براساس مأموریت‌های خود نسبت به تهیه و انتشار اطلاعات، گزارش‌های خبری و گزارش‌های اطلاعاتی مورد نیاز ذی‌نفعان براساس مأموریت تخصصی خود اقدام می‌نمایند.

۸. سامانه خبری شاتا نیوز به‌عنوان مرجع خبری وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌صورت مستمر و لحظه‌ای نسبت به انعکاس اخبار و گزارش‌های خبری و اطلاعاتی حوزه صنعت، معدن و تجارت اقدام نموده و بخش عمده‌ای از نیاز ذی‌نفعان را با مطالب خود تأمین می‌نماید. رنکینگ جهانی این سایت خبری ۲۶۴۰۴۳ و رنکینگ داخلی آن ۶۶۶۱ است.

۹. گسترش فعالیت‌های اطلاع‌رسانی در شبکه‌های مجازی نیز در دستور کار این وزارت قرار داشته و کلیه اخبار، گزارش‌های خبری و گزارش‌های اطلاعاتی به‌صورت محتوایی، متنی، تصویری و اینفوگرافی در این شبکه‌ها منتشر می‌گردد.

بخش سوم: اهم چالش‌ها، موانع و اشکالات

از نظر وزارت صنعت، معدن و تجارت، مهم‌ترین چالش‌ها، موانع و اشکالات موجود در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شرح زیر است:

۱. قانون مذکور در فضای دهه ۸۰ و با شرایط نبود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و شبکه‌های اجتماعی تدوین، تصویب و ابلاغ شده است. مناسب است این قانون متناسب با تحولات گسترده سال‌های پایانی دهه ۱۳۹۰، تحولات فضای مجازی، فناوری اطلاعات و... بازنگری شده و اصلاحات مورد نیاز در آن صورت پذیرد.
۲. بسیاری از شرکت‌ها و مجموعه‌هایی که به این وزارت منسوب هستند فعالیت شرکتی داشته و طبق قانون تجارت عمل می‌کنند، ضمن اینکه این وزارت به نمایندگی از دولت در برخی از آن‌ها به میزان اندکی سهام داشته و نمی‌توان با آن‌ها مشابه شرکت‌ها و مجموعه‌های دولتی برخورد کرد، ضمن اینکه به علت غیربهره‌وری بودن اکثر آن‌ها، اطلاعات آن‌ها جنبه محرمانه دارد و قابل انتشار نیست.
۳. برخی سؤالات با اهداف خاصی نظیر استفاده در رسانه‌ها، استفاده در تحلیل‌ها و گزارش‌ها برای خارج از کشور، استفاده در فعالیتهای تجاری و... پرسیده می‌شود. اعلام و ابلاغ سیاست و دستورالعمل‌های لازم از سوی کمیسیون در این زمینه راهگشا خواهد بود.

بخش چهارم: پیشنهادها

پیشنهاد‌های مطرح از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت برای رفع چالش‌ها، موانع و اشکالات موجود در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شرح زیر است:

۱. مناسب است در سامانه ملی دسترسی آزاد به اطلاعات، ساختاری برای ثبت لینک پورتال‌ها، سامانه‌ها، اطلاعات و گزارش‌های دستگاه‌های اجرایی و وزارتخانه‌های ذی‌ربط ایجاد شده تا دسترسی مردم به اطلاعات تسهیل گردیده و از این ظرفیت نیز برای اطلاع‌رسانی استفاده شود.
۲. تیم‌های فعال در دستگاه‌های اجرایی به صورت مستمر و دوره‌ای با یکدیگر جلسات مداوم داشته باشند تا از تجربیات یکدیگر برای توسعه فعالیت‌های مرتبط با این قانون استفاده کنند.
۳. ساختارهای فعالیت در چارچوب قانون، سیاست‌ها، برنامه‌ها و اهداف کلان دولت برای عملیاتی شدن قانون به صورت منسجم از سوی کمیسیون و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و ابلاغ شود تا از سوی کلیه دستگاه‌ها ملاک عمل قرار گیرد.
۴. مناسب است عملکرد دستگاه‌ها در رابطه با اجرایی شدن قانون مورد ارزیابی قرار گرفته و از دستگاه‌های برتر تقدیر به عمل آید تا فرهنگ‌سازی لازم برای تحقق اهداف پیش‌بینی شده صورت پذیرد. پیشنهاد می‌شود شاخص‌های ارزیابی با مشارکت دستگاه‌های اجرایی تهیه و از سوی کمیسیون ابلاغ شود.
۵. این وزارتخانه کماکان آماده مشارکت گسترده برای عملیاتی شدن این قانون تا تحقق نهایی اهداف تعیین شده بوده و اجرای برنامه‌های آتی کمیسیون را به صورت جدی و اولویت‌دار دنبال خواهد کرد.

۵. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

این وزارتخانه در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۳ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است و مدیر

اداره کل روابط عمومی وزارت را به‌عنوان رابط این وزارت به دبیرخانه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات معرفی کرده است. از مجموع ۱۹۱ مؤسسه وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مراکز ستادی این وزارتخانه، تعداد ۱۷۸ مؤسسه نسبت به معرفی نماینده به اداره کل روابط عمومی وزارت علوم اقدام کرده‌اند که همگی برای دریافت کد ورود به سامانه، به دبیرخانه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات معرفی شده‌اند.

تا تاریخ ۹۶/۱۲/۹ تعداد ۷ درخواست در سامانه دسترسی آزاد به اطلاعات ثبت شده که به همه آن‌ها پاسخ داده شده است.

۶. وزارت کشور

این وزارتخانه در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۶ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. وزارت کشور، جزء دستگاه‌های پیشرو در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و عضویت در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بوده و گزارش عملکرد آن نیز در مقایسه با سایر دستگاه‌ها از دقت و تفصیل بیشتر برخوردار است. مرکز اطلاع‌رسانی این وزارتخانه به‌عنوان رابط آن دستگاه با دبیرخانه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات معرفی شده است.

پاسخ‌های این وزارتخانه در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

الف) درخواست‌های فردی اطلاعات

آمار درخواست‌های دریافت و پاسخ داده شده از سوی این وزارتخانه از طریق سامانه مذکور به‌صورت زیر است (تنها یک درخواست به‌دلیل مربوط بودن به اطلاعات امنیتی رد شده است):

آمار درخواست‌ها و پاسخ‌ها در وزارت کشور در سال ۱۳۹۶

تعداد درخواست‌ها	تعداد پاسخ‌ها	تعداد درخواست‌های پاسخ داده شده با مستند قانونی	تعداد درخواست‌های راهنمایی شده برای طرح پرسش از مرجع مسئول	پاسخ داده نشده	درصد پاسخ‌گویی
۱۳۶	۱۳۶	۶۷	۶۵	۴ مورد (۲) مورد فرصت باقی است)	۹۸

اطلاعات مطالبه شده از این وزارتخانه از لحاظ موضوعی، به شرح جدول زیر بوده است:

آمار موضوعی درخواست‌ها از وزارت کشور در سال ۱۳۹۶

تعداد سؤال	محور سؤالات
۴	اطلاعات پرسنلی اشخاص و خود کاربران
۷	اعتبارات
۲	دستورالعمل
۱	پروانه‌های ساختمانی

تعداد سؤال	محور سؤالات
۱۲	آیین نامه
۱	گزارش عملکرد
۱۶	آمار
۱	اطلاعات تلفن‌های تماس
۱	اسناد اداری
۶	قانون و مقررات
۱	حقوق شهروندی
۱	اطلاعات تشکل‌های مردمی
۱	صدور اسناد هویتی
۱	تعیین محدوده شهر
۱	طرح هادی
۵	طرح تفصیلی
۱	طرح جامع
۱	مصوبات
۳	قراردادها

ب) انتشار ابتکاری اطلاعات

وزارت کشور در اجرای ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، فهرست زیر را منتشر کرده است:

- اهداف وزارت کشور
- مأموریت‌ها و وظایف اصلی وزارت کشور
- ساختار سازمانی
- اهداف و وظایف همه حوزه‌های مأموریتی وزارت کشور و بخش‌های زیرمجموعه هر حوزه شامل (حوزه وزیر، دفتر وزارتی، مرکز اطلاع‌رسانی و امور بین‌الملل، مرکز مدیریت عملکرد بازرسی و امور حقوقی، مرکز امور اجتماعی و فرهنگی، مرکز حراست، مرکز توسعه دولت الکترونیک و فناوری اطلاعات و آمار، مرکز مطالعات راهبردی و آموزش، قائم مقام وزیر در امور مجلس، دفتر امور مجلس و بررسی طرح‌ها و لوایح، اداره کل امور زنان و خانواده وزارت کشور، گزینش، مشاوران، معاونت امنیتی و انتظامی، معاونت عمران، توسعه شهری و امور روستایی، معاونت هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای، معاونت توسعه مدیریت و منابع)
- شرح وظایف استانداران و فرمانداران
- معرفی وزیر کشور
- اسامی و تصاویر معاونین وزیر و رؤسای مراکز
- اسامی و تصاویر استانداران سراسر کشور
- اسامی رؤسای مراکز و مدیران کل ستادی وزارت کشور
- فهرست استانداران پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران
- شکایات مردمی

- گزارش مشکلات امور اتباع و مهاجرین خارجی
- گزارش شکایت امور انتظامی
- شناسنامه خدمات و نمودار گام به گام فرآیندهای کاری
- فایل‌های راهنمای خدمات الکترونیک وزارت کشور
- مناقصه‌ها و مزایده‌ها
- پرسش‌های متداول در حوزه‌های مأموریتی وزارت کشور
- فهرست تلفن‌های دفاتر بخش‌های محل رجوع مردم
- فهرست تلفن‌های استانداری

قوانین و مقررات از جمله موارد مرتبط با وظایف اداره کل توسعه منابع انسانی پیرامون حقوق شهروندی در نظام اداری، فرآیندها و مدارک مورد نیاز در حوزه وظایف و مأموریت‌های اداره کل توسعه منابع انسانی، دستورالعمل تفویض اختیارات وزارت کشور به استانداران در خصوص صدور مجوز برگزاری تجمعات، دستورالعمل تفویض اختیارات صدور مجوز دفاتر فرعی گروه‌های دارای پروانه فعالیت، مجموعه قوانین و مقررات شوراهای اسلامی شهر و روستا.

از نظر شیوه دسترسی، درخواست‌های مردم از طریق سامانه دریافت شده اما پیگیری آن‌ها از طریق مرکز اطلاع‌رسانی و پیگیری‌های تلفنی یا مکاتبه با حوزه‌های مربوط انجام شده است. تاکنون هزینه‌ای از مردم در برابر ارائه اطلاعات دریافت نشده است.

پ) اقدامات آموزشی و ترویجی

وزارت کشور، اقدامات آموزشی و ترویجی خود در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را به شرح زیر گزارش کرده است:

- ارائه توضیحات مرتبط با قانون مذکور در سمینار مدیران کل روابط عمومی استانداری‌ها (مشخصات سمینار)
- در جهت بهبود شاخص‌های کاربرپسندی و دسترس‌پذیری، گرافیک پورتال وزارت کشور پس از جلسات کارشناسی متعدد به شکل کنونی تغییر پیدا کرده است و روند اصلاح در این زمینه ادامه دارد.
- در مکاتبات مختلف از حوزه‌های مأموریتی وزارت کشور درخواست شد تا نسبت به به‌روزرسانی اطلاعات زیر صفحات اختصاصی با توجه به قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات اقدام نمایند و پیگیری‌های مستمر برای بهبود وضعیت ادامه دارد.
- با عنایت به نامه ۱۵۲۰۷۱ دبیر کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، فرم خوداظهاری ارزیابی دستگاه‌ها در فضای مجازی توسط این مرکز اطلاع‌رسانی تکمیل گردید و پیگیری‌های مستمر برای بهبود وضعیت ادامه دارد.
- در نامه ۱۵۷۰۳۸ مرکز اطلاع‌رسانی به مدیران کل حوزه استاندار و روابط عمومی استانداری‌های سراسر کشور درخواست شد تا نسبت به خودارزیابی وب‌گاه‌های در اختیار اقدام و برای رفع نواقص برنامه‌ریزی شود.

• متن کامل قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن برای استانداران، مدیران کل روابط عمومی استانداری‌ها و همچنین معاونین وزیر، رؤسای مراکز و مدیران کل ستادی وزارت متبوع ارسال و درخواست شد تا تمهیدات کافی و تدابیر لازم نسبت به اجرای مجموعه مقررات و قانون فوق‌الذکر اتخاذ شود. همچنین درخواست شد تا سالانه گزارشی از فعالیت‌های خود را در اجرای قانون فوق‌الاشاره از طریق واحد اطلاع‌رسانی خود به کمیسیون موضوع قانون ارائه نمایند.

• با پیگیری‌های مکرر و مکاتبات متعدد از جمله در نامه ۴۰۵۶۰ به استانداران سراسر کشور درخواست شد تا متصدی مسئولیت موضوع قانون در استان‌ها تعیین و رونوشت احکام به این مرکز ارسال شود. و پیشنهاد شد به دلیل جلوگیری از ایجاد ساختارهای موازی مدیر کل روابط عمومی استان‌ها برای این مسئولیت انتخاب شوند.

• برای جلوگیری از اتلاف زمان پاسخ‌گویی به درخواست‌های شهروندان طی هماهنگی‌های صورت گرفته با کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، استانداری‌ها نیز به سامانه متصل شدند.

• ماهانه گزارش عملکرد بخش‌های مختلف وزارت کشور در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به حضور وزیر محترم کشور ارائه می‌شود.

ت) مهم‌ترین مشکلات و موانع قانونی و عملی اجرای قانون

وزارت کشور، موارد زیر را مهم‌ترین مشکلات و موانع قانونی و عملی اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دانسته است:

• سوءاستفاده از وجود ابهام در وضعیت طبقه‌بندی اطلاعات و اطلاعات طبقه‌بندی شده از سوی مخالفان اجرای قانون.

• معرفی هويت فرد سؤال‌کننده در سامانه که ضرورت دارد این الزام حذف شود.

برای غلبه بر این چالش‌ها، مرکز اطلاع‌رسانی تلاش کرده است تا در مورد درخواست‌های زیر به استعلام حقوقی از بخش حقوقی وزارت کشور متوسل شود:

• انتشار تلفن‌های دفاتر مدیران

• شرح وظایف هر پست تا پایین‌ترین سطح سازمانی

• اطلاعات مربوط به بودجه

• ترازنامه سالیانه

• طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت کشور

همچنین، با توجه به اهمیت موضوع و ضرورت صرف انرژی و زمان قابل توجه به منظور ساماندهی اجرای موضوع قانون و همچنین منوط بودن توفیق مسئله به استفاده از نیروی کیفی متخصص، استفاده از نیروی انسانی مشرف به ساختار و مأموریت‌های وزارت کشور و آشنا به حساسیت‌ها و ملاحظات افکار عمومی ضروری است که باید امکان این امر فراهم شود.

ح) پیشنهادهای وزارت کشور

در پایان، پیشنهادهای وزارت کشور برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شرح زیر است:

- ضرورت پیش‌بینی ساختاری لازم و اضافه شدن حداقل یک پست رئیس اداره (گروه) و ۲ پست کارشناسی در ساختار واحدهای روابط عمومی دستگاه‌های ستادی و یک پست کارشناسی در واحدهای روابط عمومی سطوح استانی.
- اصلاح ماده ۷ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در مورد «تعیین واحد مشخصی برای پاسخ‌گویی به درخواست‌های موضوع قانون با حکم بالاترین مقام مؤسسات مشمول» به نحوی که برای تأمین وحدت رویه و روند مشابه در همه دستگاه‌ها، عبارت مشخص به «واحد روابط عمومی و اطلاع‌رسانی» تبدیل شود.
- تعیین تکلیف عضویت یا عدم عضویت نیروهای مسلح
- تأکید بر عضویت نیروی انتظامی در سامانه با توجه به مراجعات مکرر مردمی
- تقدیر از دستگاه‌های برتر عضو سامانه
- نمایش فعالیت زیرمجموعه‌های وابسته به صورت آماری در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
- طرح موضوع در هیئت دولت و جلب توجه آکید به موضوع و اعمال فشار مدیریتی به حوزه‌های مختلف برای پاسخ‌گویی به درخواست‌های مطرح

۷. وزارت نفت

این وزارتخانه در تاریخ ۱۳۹۶/۷/۲۴ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. در حال حاضر مدیر کل روابط عمومی وزارت نفت، رؤسای روابط عمومی شرکت ملی نفت و شرکت ملی پالایش و پخش، کارشناس روابط عمومی شرکت ملی صنایع پتروشیمی و رئیس بازرسی شرکت ملی گاز به‌عنوان نمایندگان وزارت نفت پاسخ‌گوی درخواست‌های شهروندان در سامانه مذکور هستند. بازطراحی پورتال سازمان و توسعه آن با توجه به قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و آیین‌نامه‌های اجرایی آن و همچنین قرارداد لینک سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بر روی پورتال جهت معرفی و توجه مخاطبان به آن از برنامه‌های وزارت نفت است. پاسخ‌های این وزارتخانه در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

الف) درخواست‌های فردی اطلاعات

تا تاریخ ۱۸ بهمن ماه ۱۳۹۶ مجموعاً ۱۰ درخواست از وزارت نفت و ۴ شرکت اصلی زیرمجموعه آن در سامانه ثبت شده است که به همه آن‌ها پاسخ داده شده است. در پاسخ‌های ارائه شده ۸ درخواست رد شده و ۲ درخواست پذیرفته شده است. توزیع درخواست‌ها از مجموعه‌های وزارت نفت به شرح زیر است:

آمار درخواست‌ها، پاسخ‌ها و اعتراض‌ها در وزارت نفت و زیرمجموعه‌ها در سال ۱۳۹۶

نام	تعداد درخواست	پاسخ	ثبت شکایت	پاسخ مجدد
وزارت نفت	۲	۲	۰	-
شرکت ملی نفت	۲	۲	۱	در دست انجام
شرکت ملی گاز	۴	۴	۴	در دست انجام

نام	تعداد درخواست	پاسخ	ثبت شکایت	پاسخ مجدد
شرکت پالایش و پخش	۱	۱	۰	-
شرکت پتروشیمی	۱	۱	۰	-

از مجموع درخواست‌های رد شده، ۶ درخواست به دلیل محرمانه بودن رد شده است. در سایر موارد، عمده دلیل رد نبود اطلاعات درخواست شده به صورت منسجم در شرکت‌ها بوده است. ضمن اینکه شائبه سوء برداشت از اطلاعات وجود دارد. به این منظور مقرر شد اطلاعات غیرمحرمانه حتی الامکان ارائه و در مواردی که امکان سوءاستفاده از آن وجود دارد قید «استفاده از این اطلاعات تابع مقررات است» ذکر شود. دو مورد دیگر به دلیل طبقه‌بندی بودن اطلاعات مانند متن قرارداد توتال با شرکت نفت به دلایل محرمانه بودن و دیگری نقشه شبکه گاز شهرستان بیرجند به دلیل اطلاعات فنی و جانمایی دقیق تأسیسات به دلیل داشتن ریسک‌های امنیتی، قابل انتشار نبود.

همچنین، از مجموع ۱۰ درخواست ارائه شده ۷ درخواست از سوی یک روزنامه‌نگار بوده است. از مجموع درخواست‌ها یک درخواست به مسائل مالی مانند بودجه (روابط عمومی شرکت ملی گاز)، ۵ درخواست اطلاعات افراد مرتبط با شرکت‌ها (بازدیدکنندگان از پروژه‌ها و لیست خبرنگاران مرتبط)، یک درخواست اطلاعات فنی (نقشه شبکه گاز) و ۳ درخواست قرارداد (رقم قرارداد ماهنامه ندای گاز با روابط عمومی این شرکت، قرارداد توتال و شرکت ملی نفت و قرارداد بیمه مشترکان گاز خانگی با بیمه) بوده است.

ب) انتشار ابتکاری اطلاعات

وزارت نفت اعلام کرده است که در اجرای ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، بخشی از اطلاعات را در درگاه سازمان وزارت نفت قرار داده است. اهداف، مأموریت و وظایف سازمان، ارائه دسترسی به سامانه‌های خرید فرآورده، قبوض گاز، امریه سربازی، تأمین کالا، سامانه بازرسی و رسیدگی به شکایات و ... بر روی پورتال سازمان قرار گرفته است. طراحی جدید پورتال برای پاسخ‌گویی بهتر به نیاز مخاطب در دست انجام است. انواع و اشکال اطلاعات نیز شامل مجموعه قوانین (اداری، مالی، قراردادهای همسان، بخشنامه‌ها و ...) اطلاعیه‌ها و ابلاغیه‌ها و ... در خروجی درگاه سازمان قابل دسترسی است که در آینده نزدیک بخشی از این اسناد بر روی سامانه نیز قرار خواهد گرفت.

با توجه به معرفی سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات عمده درخواست‌های مربوط به دریافت اطلاعات در این سامانه ثبت می‌شود. انتظار می‌رود با افزایش آگاهی عمومی نسبت به این سامانه درخواست‌ها افزایش یابد. در حال حاضر ۱۰ درخواست در این سامانه طی دو ماه گذشته ثبت شده است. ایمیل وزارت نفت راه ارتباطی دیگری است که مخاطبان با آن ارتباط می‌گیرند. تلفن و یا مکاتبه با واحدها نیز راه ارتباطی دیگری برای درخواست اطلاعات به صورت محدود بوده است که نمونه آن چارچوب قراردادهای جدید نفتی بود و از طریق رسانه‌های وزارت نفت اطلاع‌رسانی شد.

تاکنون اطلاعات درخواست شده هزینه‌ای برای وزارت نفت و شرکت‌های زیرمجموعه نداشته است.

پ) موانع قانونی و عملی و پیشنهادها

مهم‌ترین موانع قانونی و عملی اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات آن است که برخی اطلاعات

علی‌رغم اینکه محرمانه یا طبقه‌بندی نیستند اما ارائه آن‌ها می‌تواند برای سازمان‌ها هزینه‌ساز باشد. با توجه به مقاومت ذاتی برای عدم انتشار اطلاعات و عدم آگاهی از مزایای آن برای ارتقای سلامت اداری و حقوق مردم، فرهنگ‌سازی برای فعالیت این سامانه به‌عنوان یک مطالبه عمومی صورت پذیرد.

۸. وزارت آموزش و پرورش

این وزارتخانه در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۶ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این وزارتخانه در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

۱. ارسال بخشنامه به ستاد و استان‌ها در دو نوبت برای حضور فعال در سامانه مذکور برای دسترسی به آن

۲. پاسخ‌گویی به درخواست مخاطبان در سامانه

۳. معرفی افراد سازمان‌های تابعه برای دسترسی به سامانه مربوط به وزارت آموزش و پرورش

ب) استانداری‌ها

۱. استانداری اردبیل

این استانداری در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۸ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

تاکنون درخواست‌هایی شامل عملکرد در حوزه شهری، گزارش پروژه‌های حوزه آب و جهاد کشاورزی، شماره تلفن‌های دستگاه‌های اجرایی، درخواست نتایج انتخابات سال ۹۴ مجلس شورای اسلامی، به‌صورت الکترونیکی به این استانداری رسیده است که به همه پاسخ داده شده است.

اطلاعاتی که این استانداری در اجرای ماده ۱۰ قانون در دسترس عموم قرار داده است عبارتند از: قوانین، بخشنامه‌ها، گزارش اقدامات توسعه‌ای، چارت سازمانی و ساختار استانداری و قوانین و مقررات مربوط به حوزه‌های مختلف. همچنین، اعلام شده است که ایجاد اتاق «گزارش آزاد اطلاعات» برای دسترسی اصحاب رسانه به اطلاعات، عملکرد و اقدامات دستگاه‌های اجرایی در دست اجراست.

همچنین، در گزارش عملکرد این استانداری، عدم توجیه اغلب مدیران و نهادینه نشدن امر پاسخ‌گویی به‌عنوان موانع اجرای بهینه قانون اعلام و پیشنهاد شده است که از طریق آموزش و ارائه بسته‌های آموزشی به مسئولان و برگزاری دوره‌های توجیهی برای مدیران و کارشناسان از سوی دبیرخانه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، ذهنیت مدیران نسبت به امر پاسخ‌گویی تغییر یابد.

۲. استانداری ایلام

این استانداری در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۱۱ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

تاکنون ۲ درخواست از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از استانداری ایلام صورت گرفته است که به «نتایج انتخابات مجلس سال ۹۴» مربوط بوده‌اند. هر دو درخواست پاسخ گرفته‌اند.

همچنین، علاوه بر موارد بالا، درخواست دسترسی به اطلاعات استانداری از شیوه‌های مختلف حضوری، تلفنی و مکاتبه نیز بوده است و تلاش استانداری بر این است که درخواست‌ها به سمت سامانه مذکور هدایت شود. تاکنون هزینه‌ای برای اخذ اطلاعات درخواستی صرف نشده است.

استانداری ایلام در انجام اقدامات ترویجی، علاوه بر اقدام به انتشار فراخوان عمومی در کانال مجازی استانداری و سایت اطلاع‌رسانی برای ثبت درخواست اطلاعات در سامانه انتشار، در جلسات متعدد با حضور مدیران ارشد استانداری و با حضور استاندار محترم استان موضوع را مطرح نموده است و همچنین قانون و آیین‌نامه‌های مربوط در اختیار تمامی واحدهای داخلی استانداری قرار گرفته است.

در پایان، پیشنهاد شده است که در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، امکانی برای برقراری ارتباط با سایر واحدها ایجاد گردد. از این امکان می‌توان برای اخذ اطلاعات از دستگاه‌ها استفاده کرد تا روند زمان‌بر مکاتبه با ادارات و شرکت‌ها حذف، چرخه درخواست و اخذ اطلاعات کوتاه‌تر گردد و در نیل به هدف شفاف‌سازی نظام اداری و مقابله با فساد، تسریع به عمل آید.

۳. استانداری بوشهر

این استانداری در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۲۹ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. در گزارش این استانداری، آماری از درخواست‌های صورت گرفته و پاسخ‌های داده شده وجود ندارد با وجود این گفته شده است که ۱۰۰ درصد به تمامی مواردی که در سامانه ملی مربوط به استانداری بوشهر بوده، پاسخ داده شده است. استانداری بوشهر عمدتاً به اقدامات ترویجی و فرهنگ‌سازی مبادرت کرده است.

فهرست اقدامات ترویجی این استانداری به شرح زیر اعلام شده است:

۱. ابلاغ و ارسال متن قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به ادارات کل و دستگاه‌ها
۲. طرح موضوع قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با حضور همه مدیران روابط عمومی دستگاه‌ها و فرمانداری‌های استان

۳. پیگیری و نشست ویژه با مدیران و معاونان ستادی استانداری با موضوع قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات شرکت در همایش ملی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به ریاست وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

۴. پیگیری برای درج اطلاعات مورد نیاز و در خدمت مردم در سامانه و به‌روزرسانی درگاه الکترونیک ادارات
۵. تأکید به همه دستگاه‌های اجرایی در خصوص به‌روزرسانی و تکمیل اطلاعات درگاه الکترونیک و پورتال دستگاه‌ها

۶. مصاحبه با رسانه‌های استان و بررسی موضوع قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در نشست هم‌اندیشی اصحاب رسانه با عنوان رسانه و مسئولیت اجتماعی

۷. طرح موضوع با صدا و سیما و لحاظ اطلاع‌رسانی قانونی انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در قرارداد با صدا و سیما مرکز بوشهر

۸. اقدام مؤثر حدود ۸۰ درصد دستگاه‌های اجرایی استان در مورد قانون مذکور و به‌روزرسانی سایت‌های دستگاه‌های اجرایی

۹. تبلیغات محیطی با موضوع قانون مذکور در استانداری نظیر (استفاده از سایت استانداری و تلویزیون شهری)

۱۰. چاپ اقلام تبلیغاتی با موضوع یاد شده و ارسال به دستگاه‌های اجرایی

۴. استانداری تهران

این استانداری در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۲۹ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

استانداری تهران از دستگاه‌های پیشگام در راه‌اندازی سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بوده و در تاریخ ۹۶/۴/۱۱ مدیر سامانه مذکور را منصوب کرده است. لینک سامانه در تاریخ ۹۶/۶/۱ در پورتال اصلی استانداری تهران درج و در این خصوص به خبرنگاران اطلاع‌رسانی شده است.

تا زمان تهیه این گزارش ۱۳ درخواست در بخش استانداری تهران در سامانه ثبت شده که از این تعداد ۹۳ درصد پاسخ‌گویی لازم انجام شده و تنها یک درخواست به دلیل ابهام در سؤال و اینکه کاربر پاسخ ارسال شده را مورد نظر خود نیافته، به‌عنوان درخواست ناتمام منظور شده که البته متعاقب آن با کاربر تماس گرفته شده و اکنون در دست انجام است.

آمار تحلیلی درخواست‌های اطلاعات از استانداری تهران و وضعیت پاسخ به آن‌ها به شرح جدول زیر است:

آمارهای تحلیلی درخواست‌ها، پاسخ‌ها و اعتراض‌ها در استانداری تهران در سال ۱۳۹۶

ماهیت اطلاعات خواسته شده آمار/ قراردادها/ مجوزها/ آیین‌نامه‌ها/ مصوبات و ...	اعتراض به پاسخ	نوع درخواست سامانه اینترنتی/ پستی/ حضوری/ ایمیل سازمانی	عنوان درخواست	شرح رسیدگی به درخواست
مصوبه	خیر	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	طرح تفصیلی شهر حسن آباد (۱) طرح تفصیلی شهر حسن آباد (۲)	
آمار	خیر	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	آمار جمعیتی شهر اندیشه	
اطلاعات مدیران	خیر	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	شمار تماس ادارات استان	
آمار	بله، سؤال شهروند در خصوص نتایج بود. اما پس از ارسال نتایج، کاربر اعتراض داشتند که نتایج تمامی آراء افراد ثبت‌نام کرده را خواسته‌اند، نه نتایج برگزیدگان انتخابات	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	نتایج شمارش آراء انتخابات دهمین دوره مجلس شورای اسلامی	درخواست‌های پذیرفته شده (۷ مورد)
مصوبه/ آیین‌نامه	خیر	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	اطلاعات حقوقی مربوط به تکالیف شهرداری‌ها حین انتقال اموال غیرمنقول شهرداری	
مجوز	خیر	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	علت عدم برخورداری از مزایای تعطیلی پنجشنبه در شهر قدس	

شرح رسیدگی به درخواست	عنوان درخواست	نوع درخواست سامانه اینترنتی / پستی / حضوری / ایمیل سازمانی	علت رد درخواست	اعتراض به پاسخ	راهنمایی کاربر جهت مراجعه به:
درخواست‌های رد شده (۴ مورد)	بودجه تخصیص داده شده توسط شهرداری تهران به سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات و تعداد پرسنل آن	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	نامرتب با دستگاه	خیر	شهرداری تهران
	دستورالعمل فضای سبز در ۲۵ درصد عرصه کارخانجات	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	نامرتب با دستگاه	خیر	شهرداری تهران
	آمار دانشجویان افغانی محصل در دانشگاه‌های ایران	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	نامرتب با دستگاه	خیر	اداره کل اتباع و مهاجرین خارجی وزارت کشور
	ممیزی شاخص‌های بهره‌وری انرژی گلخانه‌ها و باغات توت فرنگی	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	نامرتب با دستگاه	خیر	جهاد کشاورزی

شرح رسیدگی به درخواست	عنوان درخواست	نوع درخواست سامانه اینترنتی / پستی / حضوری / ایمیل سازمانی	ماهیت اطلاعات خواسته شده آمار / قراردادها / مجوزها / آیین‌نامه‌ها / مصوبات و ...	اقدامات انجام شده در راستای پاسخ
درخواست‌های در دست اقدام (۲ مورد)	مصوبه تعطیلی پنجشنبه‌های تهران	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	مصوبه	ارتباط با سازمان امور اداری و استخدامی / سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی / برنامه و بودجه
	مصوبه مربوط به محدوده شهر دماوند	سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	مصوبه	معاونت عمرانی استانداری / فرمانداری دماوند / شهرداری دماوند

تاکنون هزینه‌ای برای تقاضای اطلاعات از استانداری، از متقاضیان مطالبه نشده است و هزینه‌ای نیز برای دستگاه ایجاد نشده است.

استانداری تهران، موارد زیر را به‌عنوان موانع و اشکالات عملی و قانونی برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات اعلام کرده است:

۱. درخواست دسترسی به برخی سوابق سال‌های گذشته و به سوابقی که اسناد آن‌ها در بایگانی ادارات وجود ندارد.

۲. با توجه به لزوم پیگیری برخی درخواست‌ها از ادارات زیرمجموعه، مهلت ۱۰ روز برای پاسخ‌گویی به برخی سؤالات بسیار کوتاه است. پیشنهاد شده است که در برخی موارد، اطلاعات اولیه ارسال شود و اطلاعات تکمیلی که تهیه آن‌ها بیش از ده روز زمان لازم دارد در مراحل بعدی ارسال شود. در حال حاضر عملاً امکان این کار در سامانه وجود ندارد.

۳. نامناسب بودن گزینه‌های توصیفی در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از جمله «شکایت» که می‌توان به‌جای آن از «تقاضای تجدیدنظر» یا «اعتراض به پاسخ» استفاده نمود.

در پایان، پیشنهادهای زیر به‌منظور ارتقای کیفیت سامانه و پاسخ‌گویی بهتر به شهروندان ارائه شده است:

۱. افزایش بازه زمانی مهلت قانونی پاسخ‌گویی به کاربران و مراجعین قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۲. ایجاد چارت سازمانی مشخص در ادارات و سازمان‌ها برای کارشناسان پاسخ‌گوی شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۳. ضرورت کیفی کردن گزینه‌های توصیفی در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از جمله «درخواست تجدیدنظر» به‌جای «شکایت»

۴. برطرف نمودن ضعف گرافیکی نرم‌افزار در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۵. ضرورت امکان گزارش‌گیری و دسترسی وسیع‌تر برای کاربران

۵. استانداری چهارمحال و بختیاری

استانداری چهارمحال و بختیاری در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۱۱ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

تاکنون تعداد کل درخواست‌ها از این دستگاه ۳ مورد به‌صورت الکترونیکی بوده است که به کلیه درخواست‌ها پاسخ داده است.

انواع اطلاعات درخواست شده از نظر موضوع عبارت بوده‌اند از درخواست نتیجه انتخابات مجلس شورای اسلامی، اطلاعات تماس دستگاه‌های اجرایی و درخواست اطلاعات قوانین اراضی کشاورزی.

همچنین، فهرست و انواع اطلاعاتی که این استانداری در اجرای ماده ۱۰ در دسترس عموم قرار داده است عبارتند از: قانون شوراها و انتخاب شهرداران و دهیاران، مراحل صدور پروانه ساخت، مراحل صدور پروانه کسب، شرح وظایف کلیه واحدهای استانداری، منشور حقوق شهروندی، نتایج جلسات و کمیسیون‌های هفده‌گانه و ...

در راستای انجام فعالیت‌های آموزشی و ترویجی برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، استانداری چهارم‌حال و بختیاری اقدامات زیر را انجام داده است:

۱. برگزاری جلسه با مدیران کل دستگاه‌های اجرایی استان و تبیین و تشریح قانون دسترسی آزاد به اطلاعات
 ۲. اطلاع‌رسانی از طریق مطبوعات استان
 ۳. برگزاری جلسه توجیهی برای فرمانداران محترم
 ۴. برگزاری جلسه توجیهی برای مسئولین محترم کلیه روابط عمومی‌های دستگاه‌های اجرایی استان به ریاست معاونت محترم سیاسی، امنیتی و اجتماعی و رئیس شورای اطلاع‌رسانی استان
- از نظر این استانداری، موانع و اشکالات عملی و قانونی برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از سوی دستگاه عبارتند از:

۱. عدم شناخت کافی مسئولین و کارمندان از این قانون
 ۲. پایین بودن سطح سواد در تعداد زیادی از روستاها
 ۳. عدم دسترسی تعداد زیادی از جمعیت روستایی استان به علت نبود اینترنت پرسرعت
 ۴. عدم اتصال تعداد زیادی از دستگاه‌های استان به این سامانه
 ۵. نبود ضمانت اجرایی قوی در صورت استنکاف دستگاه‌ها و مؤسسات از پاسخ به درخواست‌ها
- برای رفع این موانع، پیشنهاد شده است که اقدامات زیر صورت گیرد:
۱. برگزاری کلاس آموزشی - توجیهی برای رابطنین
 ۲. پخش برنامه‌های آموزشی مختص شهروندان از شبکه‌های سراسری
 ۳. استفاده از ظرفیت رسانه به صورت مکتوب یا چند رسانه‌ای
 ۴. استفاده از ظرفیت مدارس برای آگاه‌سازی دانش‌آموزان

۶. استانداری زنجان

استانداری زنجان در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۶ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

۱. در مرحله اول با توجه به اهمیت موضوع، مدیر کل دفتر روابط عمومی و امور بین‌الملل استانداری زنجان با در نظر گرفتن توانمندی‌های لازم به‌عنوان «مسئول مستقیم دفتر پاسخ‌گویی و پیگیری نحوه اجرای قانون دسترسی آزاد به اطلاعات»، منصوب شد.
۲. به موازات راه‌اندازی سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از تاریخ ۹۶/۶/۷ اطلاع‌رسانی لازم معمول و به‌طور مرتب سامانه مربوطه مورد پایش قرار می‌گیرد.
۳. تاکنون به دو مورد درخواست واصله از این سامانه که در حوزه اختیارات استانداری بوده پاسخ داده شده است.
۴. یک مورد شکایت مبنی بر عدم دریافت جوابیه تقاضا (علی‌رغم ارسال از سوی استانداری) به صندوق الکترونیکی متقاضی به شماره سند ۱۱۰۷۲، دریافت شد که طی سند شماره ۱۱۶۵۶ درخواست وی مجدداً به ایمیل سامانه ارسال گردیده است.

۵. هیچ‌گونه جوابی مبنی بر عدم پذیرش درخواست از سوی استانداری زنجان داده نشده است.
۶. دستگاه‌های دولتی در سطح استان نیز از طریق سامانه الکترونیکی وزارتخانه ذی‌ربط نسبت به اجرای این قانون اقدام می‌نمایند.

پیشنهادهای استانداری زنجان برای اجرای بهتر قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به‌ویژه پیشگیری از اعمال سلیقه‌های فردی به شرح زیر است:

۱. به‌منظور جمع‌بندی و پایش نحوه اجرای قانون، کلیه دستگاه‌های دولتی به تفکیک وزارتخانه‌ها در موضوع قوانین، بخشنامه و آیین‌نامه‌های بخشی به‌صورت جامع و دستگاه‌های استانی در خصوص نحوه اجرای قوانین و دستورالعمل‌های مربوطه را در «سامانه جامع انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» قرار دهند.

۲. مسئولیت رصد و نظارت بر نحوه اجرای قانون در استان‌ها به عهده مسئول تعیین شده بوده و ضمن معرفی احدی به‌عنوان مسئول توسط دستگاه‌های دولتی استانی، آن‌ها در ذیل مسئول استانی تعریف می‌شوند.

۷. استانداری سمنان

استانداری سمنان در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱۵ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

۱. پاسخ‌گویی به دو سؤال مطرح شده از سوی مخاطبان سامانه استانداری سمنان و پیگیری امور مرتبط با این سؤال از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط ظرف مدت ۳ روز از زمان اعلام.

۲. درج شماره‌های تماس تمامی مسئولان ارشد استان اعم از مدیران و مسئولان حوزه ستادی، فرمانداران، بخشداران و مدیران کل اجرایی استان بر روی سایت استانداری سمنان.

۳. طراحی و راه‌اندازی پورتال جامع استان سمنان با امکانات ویژه استانی اعم از قابلیت‌های استانی در حوزه‌های اقتصادی، کشاورزی، صنعت، سرمایه‌گذاری و منابع طبیعی و میراث فرهنگی و چگونگی بهره‌مندی از تسهیلات و امکانات مرتبط.

۴. درج بخش ویژه دستگاه‌های اجرایی استان در پورتال جامع استان و معرفی تمامی مدیران استانی، شهرستانی و منطقه‌ای همراه با شماره تماس، نوع خدمات، درگاه‌های استانی و شرح مسئولیت‌ها.

۵. درج بخش ویژه خدمات الکترونیکی دستگاه‌های اجرایی استان همراه با معرفی انواع خدمات الکترونیکی ارائه شده توسط دستگاه‌های اجرایی استان و امکان برقراری ارتباط مستقیم از طریق درگاه پورتال جامع استان با دستگاه‌های مورد نظر و بهره‌مندی آنی مردم از خدمات دستگاه‌های اجرایی استان.

۶. درج بخش ویژه علوم پزشکی و بهداشت و درمان و ارائه اطلاعات مربوط به پزشکان و مراکز درمانی استان همراه با شماره تماس و کانال‌های ارتباطی عمومی.

۷. درج بخش دفاتر پیشخوان دولت و امکان ارتباط مستقیم مردم با این دفاتر از طریق پورتال استان سمنان.

۸. درج بانک اطلاعات و مشاغل استان و امکان استفاده عمومی از اطلاعات و موارد مورد نیاز افراد در بخش‌های مختلف جامعه.

۹. درج بخش ویژه سرمایه‌گذاری و معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان و امکان برقراری ارتباط مستقیم با مراکز سرمایه‌پذیر و سرمایه‌گذار.

۱۰. درج بخش ویژه ورزشی، آموزشی و میراث فرهنگی و بارگذاری اطلاعات مورد نیاز مردم در خصوص هیئت‌های ورزشی، مراکز آموزشی تحصیلی و همچنین دانشگاهی استان همراه با شماره تماس و درگاه الکترونیک و معرفی مراکز گردشگری و باستانی استان و امکان تور مجازی برای مخاطبان.
۱۱. انتشار اخبار و اطلاعات کاری فرمانداری‌ها و ادارات کل استان سمنان از طریق درگاه الکترونیک استانداری و همچنین فضای مجازی به‌منظور آشنایی و رصد خدمات دولت توسط مردم.
۱۲. اختصاص سامانه پیامکی برای ارتباط مستقیم مردم با مسئولان ارشد استان.
۱۳. اختصاص فرم ویژه ملاقات با استاندار و مسئولان ستادی در سایت استانداری سمنان.
۱۴. حضور استاندار و فرمانداران استان و مدیران کل ستادی در سامانه ۱۱۱ و پاسخ‌گویی مستقیم به مخاطبان و برنامه‌ریزی جهت حضور حداقل ۲ مدیر کل در طی هفته در این سامانه و امکان پاسخ‌گویی به سؤالات مردم.

۸. استانداری سیستان و بلوچستان

این استانداری در تاریخ ۱۳۹۶/۸/۷ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود اعلام کرده است که از ابتدای آغاز فعالیت سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات این استانداری تاکنون یک درخواست مربوط به انتشار آگهی نتایج دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی ثبت شده که پاسخ آن نیز داده شده است.

۹. استانداری قزوین

استانداری قزوین در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۱۱ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

۱. جز در مواردی که ارائه آمار و اطلاعات به لحاظ قانونی و امنیتی ممنوع بوده و اطلاعات شامل قوانین و مقررات حاکم بر وظایف سازمانی، فلوچارت، فرآیند گردش کار و چگونگی پیگیری امور و مکاتبات در استانداری و واحدهای تابعه از جمله فرمانداری، بخشداری و شهرداری‌های تابعه استان، در سایت‌های ذی‌ربط و منابع اینترنتی، برای دستیابی عموم شهروندان ترسیم و بارگذاری شده است و در صورت مراجعه و درخواست حضوری افراد برای دریافت اطلاعات نیز، در چارچوب مقررات اطلاعات مورد نیاز به آن‌ها ارائه می‌گردد. همچنین برای ارتباط و دسترسی مستقیم مردم به مسئولان و طرح خواسته‌های خود، سامانه سامد و سامانه ارتباط مردمی تلفن گویای ۱۱۱ استانداری، به‌صورت مستمر و منظم برقرار می‌باشد که آمار و تعداد درخواست‌ها و تماس‌های تلفنی، با مشخصات کامل در سامانه مذکور ثبت گردیده و جهت بهره‌برداری موجود می‌باشد.
۲. اطلاعات حوزه‌های شهری و روستایی و قوانین و مقررات مربوط به وظایف شهرداری‌ها، شوراهای دهیاری‌ها نیز به‌طور کامل در سایت سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در دسترس عموم قرار دارد به‌ویژه در حوزه شهرداری‌ها در بخش‌های مختلف اعم از بودجه، استخدام، برگزاری مزایده و مناقصات، قوانین بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها از طریق سایت شهرداری‌ها و در برخی موارد از طریق سایت استانداری قزوین جهت مشاهده و استفاده عموم بارگذاری شده است. همچنین به‌منظور ارتقای شفافیت نظام اداری و مقابله با فساد و

پیشبرد اهداف دولت الکترونیک، سیستم جامع شهرسازی راه‌اندازی گردیده است که این موضوع نیز می‌تواند خدمات مورد نیاز شهروندان را به صورت غیرحضور و الکترونیکی به صورت شفاف و در کوتاه‌ترین زمان ممکن به آن‌ها ارائه نماید.

۳. از برنامه‌های آموزشی و ترویجی استانداری، در راستای اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی به مدیران و کارکنان در واحدهای تابعه استانداری نسبت به حقوق قانونی شهروندان و ارباب رجوع، برگزاری چندین کارگاه و دوره آموزشی با موضوع منشور حقوق شهروندی و حقوق شهروندی در نظام اداری و تکریم ارباب رجوع، از سوی مدیریت آموزش و پژوهش استانداری می‌باشد.

۴. شایان ذکر می‌باشد تاکنون از سوی هیچ ارگان و فردی، گزارش و شکایتی مبنی بر عدم ارائه اطلاعات از واحدهای تابعه استانداری، اعلام وصول نگردیده است.

۵. در خصوص اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، پیشنهاد می‌گردد: وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها به صورت متمرکز و یکسان، به عنوان متولی اصلی دستگاه‌های اجرایی در استان‌ها، اطلاعات قابل انتشار حوزه کاری به همراه چگونگی و نحوه دسترسی عموم به اطلاعات و قوانین و ضوابط دستگاه ذی‌ربط را در قالب نرم‌افزار و فایل‌های آموزشی به مراکز و ستادهای استانی جهت بارگذاری و ارائه به مردم در سایت مربوطه ارسال نمایند.

۱۰. استانداری قم

استانداری قم در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱۵ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است.

پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

براساس استعلام صورت گرفته از سامانه ملی انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تا تاریخ ۹۶/۱۱/۲۳ جمعاً ۴ مورد درخواست، ۴ مورد پاسخ‌گویی، ۲ مورد شکایت، ۱ مورد پاسخ‌گویی و ۱۰۰ درصد پاسخ‌گویی به نام استان قم در سامانه مذکور ثبت شده است که آمار و نتایج تحلیلی هریک از درخواست‌ها و شکایات مثبتی در جدول پیوستی قابل مشاهده می‌باشد.

آدرس و شماره تماس استانداری، مراکز اداری، محیط‌های علمی، درمانی، ورزشی، مراکز اقامتی، خدمات رفاهی و فرصت‌های ویژه سرمایه‌گذاری استان همچنین لینک دسترسی به پایگاه‌های اطلاع‌رسانی دستگاه‌ها در قالب پیوندهای ملی و استانی، دفاتر پیشخوان و سیستم رهگیری وضعیت مکاتبات اداری و نیز بخش جمع‌آوری ایده‌ها و نظرات شهروندان ... عناوین و فهرست مهم‌ترین اطلاعات در دسترس عموم قرار داده شده از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی استانداری را تشکیل می‌دهند.

برگزاری دوره آموزشی حقوق شهروندی با سرفصل قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و اطلاع‌رسانی در قالب تولید و انعکاس اخبار، انجام نشست خبری مسئول پیگیری قانون و نیز طراحی و انتشار پوستر با محتوای قانون مذکور در فضای مجازی از جمله اقدامات ترویجی و آموزشی صورت گرفته می‌باشد.

۱۱. استانداری همدان

استانداری همدان در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۶ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح زیر است:

استاندار همدان ضمن ایجاد دفتر انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مشاور خود را که مسئولیت مدیر کل روابط عمومی استانداری را نیز بر عهده دارد در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۹ به‌عنوان رئیس این دفتر منصوب کرده است. از ابتدای راه‌اندازی سامانه تاکنون ۶ درخواست به‌صورت الکترونیکی واصل که ۵ درخواست مورد پذیرش واقع شده و مستقیماً اطلاعات درخواستی متقاضی از طریق سامانه به وی داده شده است و تنها یک مورد آن مربوط به شهرداری همدان بوده که مستقیماً از طریق سامانه دلالت گردید.

از لحاظ موضوعی، درخواست‌ها به موضوعات زیر مربوط بوده‌اند: نتایج نهایی انتخابات سال ۹۴ مجلس شورای اسلامی در حوزه‌های انتخاباتی استان، ریز اعتبارات هزینه‌ای استانداری همدان در سال‌های ۹۲ الی ۹۵، مصوبه ارزش معاملاتی موضوع بند ۱۱ ماده ۱۰۰ قانون شهرداری‌ها مصوب شورای شهر همدان در سال ۱۳۹۱، شماره تلفن دستگاه‌ها و درخواست متوسط حقوق دریافتی پرسنل استانداری.

به‌منظور پیشگیری از بروز مشکلات حقوقی و یا حراستی، اطلاعات درخواستی متقاضیان، قبل از ارسال به آن‌ها، طی نامه‌ای به اداره کل حراست و اداره کل بازرسی، مدیریت و امور حقوقی استانداری ارسال و بلا مانع بودن ارائه اطلاعات از این دو مرجع استعلام شده و در صورت تأیید در اختیار متقاضی قرار گرفته است. در مجموع، پاسخ به کلیه درخواست‌ها بلا مانع اعلام شد.

همچنین، در اجرای ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، کلیه قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به خدمات عمومی، فراخوان مناقصه‌ها و مزایده‌ها، اطلاعیه‌های استخدامی و لینک مربوط به شکایات و پرسش‌های متداول بر روی سایت استانداری قرار گرفته است.

از نظر اقدامات ترویجی و فرهنگ‌سازی، دفتر انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات استانداری طی مکاتبه‌ای خطاب به فرمانداران، شهرداران، مدیران کل و رؤسای دستگاه‌های اجرایی استان ضمن ارسال متن کامل قانون مذکور و آیین‌نامه‌های اجرایی آن، بر اجرای دقیق مقررات مندرج در قانون و آیین‌نامه‌ها تأکید کرده است.

همچنین، ایجاد کمیته‌ای متشکل از مدیر کل حوزه استاندار، مدیر کل حراست، مدیر کل بازرسی، مدیریت عملکرد و امور حقوقی، مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی، نوسازی و توسعه فناوری اطلاعات، مدیر کل دفتر امنیتی و انتظامی، مدیر کل امور اداری و مالی و مدیر کل دفتر امور شهری و شوراها، با مسئولیت رئیس دفتر انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکیل و راهکارهای اجرایی شدن و موانع و مشکلات موجود مورد بحث، بررسی و اتخاذ تصمیم قرار گرفت.

در استان همدان دوره‌های آموزشی ویژه‌ای برای مدیران، کارشناسان و کارکنان استانداری، بخش‌داری‌ها و واحدهای تابعه تحت عنوان «آموزش حقوق شهروندی» توسط دفتر برنامه‌ریزی، نوسازی و توسعه فناوری اطلاعات برگزار شده و انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات یکی از موضوعات مطرح در این دوره‌ها بوده است. به علاوه در جلسات شورای اداری، شورای برنامه‌ریزی و شورای فرهنگ عمومی نیز به‌صورت اجمال به موضوع اشاره شده است.

مصاحبه با صدا و سیما، نشریات، خبرگزاری‌ها، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و شبکه‌های اجتماعی از سایت و کانال تلگرامی استانداری نیز از دیگر تدابیر ترویجی برای اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بوده است. استانداری همدان، یکی از مهم‌ترین مشکلات موجود در استان‌ها را عدم پیش‌بینی ساختار و نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز در دستگاه‌های اجرایی دانسته است که باید توسط وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مرکزی تصویب و ابلاغ شود. زیرا در صورت اطلاع‌رسانی مناسب، تعداد متقاضیان روند افزایشی خواهد داشت و طبیعتاً پاسخ درخواست‌ها در بازه زمانی پیش‌بینی شده در قانون، نیاز به نیروی انسانی را مضاعف خواهد نمود. پیشنهاد شده است که از ظرفیت سامانه ۱۱۱ (سیستم سامد) که زیرمجموعه دفاتر بازرسی، مدیریت عملکرد و امور حقوقی است به‌عنوان جایگزین دفاتر انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات استفاده شود زیرا هم دارای زیرساخت است و هم ساختار ساده‌ای دارد. همچنین، با توجه به اینکه نرم‌افزار شناسنامه خدمات استانداری و دستگاه‌های اجرایی توسط دفتر فناوری اطلاعات استانداری همدان تهیه شده و مورد تأیید وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نیز قرار گرفته پیشنهاد می‌گردد این نرم‌افزار در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات قرار گیرد.

۱۲. استانداری یزد

استانداری یزد در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۲۸ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. پاسخ‌های این استانداری در مقام گزارش عملکرد خود به شرح جدول زیر است:

جدول گزارش عملکرد استانداری یزد، موانع عملی و پیشنهادها در سال ۱۳۹۶

ردیف	عنوان	پاسخ
۱	آمار تحلیلی درخواست‌های پذیرفته یا رد شده (به تفکیک الکترونیکی، حضوری، پستی و ...)	درخواست و به‌صورت الکترونیکی از طریق سایت
۲	آمار تحلیلی دلایل و مستندات قانونی برای رد درخواست‌های دسترسی به اطلاعات (مصوبات، قراردادهای، مجوزها، اطلاعات مدیران و کارکنان، فیش حقوقی، گواهی خدمت و ...)	موردی نبوده
۳	آمار تحلیلی انواع اطلاعات درخواست شده و ماهیت آن‌ها به تفکیک (مصوبات، قراردادهای، مجوزها، اطلاعات مدیران و کارکنان، فیش حقوقی، گواهی خدمت و ...)	نتایج حوزه‌های انتخابیه استان در دور اول انتخابات مجلس سال ۹۴ آمار شاغلان ده‌ساله و بیشتر برحسب گروه‌های عمده فعالیت طبق سرشماری سال ۹۵ لیست تلفن‌های مدیران استان قراردادهای منعقد شده پارک علم و فناوری با جزئیات عنوان و تاریخ شروع و پایان و کارفرما
۴	فهرست و ماهیت اطلاعاتی اجرایی بند ۱۰	یک مورد از طریق پارک علم و فناوری پاسخ داده نشده
۵	آمار تحلیلی اعتراض‌ها به رد درخواست‌های دسترسی به اطلاعات	موردی نبوده

ردیف	عنوان	پاسخ
۶	آمار تحلیلی شیوه‌های درخواست دسترسی و نحوه دسترسی پذیرفته شده	از طریق سایت fola.iran.gov.ir
۷	هزینه‌های دسترسی به اطلاعات اخذ شده	هزینه‌ای نداشته
۸	فعالیت‌های آموزشی و ترویجی دستگاه در اجرای قانون	موردی نبوده
۹	موانع و اشکالات قانونی برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	عدم پاسخ‌گویی برخی از دستگاه‌هایی که مستقیم زیرمجموعه استانداری نبوده از جمله پارک علم و فناوری که از پاسخ دادن یک درخواست با پیگیری‌های زیاد امتناع کرده است.
۱۰	موانع و اشکالات عملی برای اجرای قانون	مانع بزرگ همان شفاف نشدن موضوع برای خیلی از دستگاه‌های اجرایی و زیرمجموعه‌هایشان
۱۱	آمار تحلیلی اعلام‌ها از واحد حقوقی مربوط یا از کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد	موردی نبوده
۱۲	پیشنهاد دستگاه برای اجرای بهینه	به نظر چنانچه طبق ابلاغی بخشنامه‌های مربوطه را به تمامی دستگاه‌های استان‌ها همچنین دستگاه‌های زیرمجموعه استانداری‌ها ابلاغ و آن‌ها را ملزم به اجرای قانون نماییم روند کار بهتر پیش خواهد رفت.

ضمناً علاوه بر موارد فوق اقدامات ذیل از سوی این استانداری در راستای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات انجام شده است.

۱. طرح موضوع قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در جلسه کمیسیون ارتقای امنیت اجتماعی و اخلاقی استان (شماره ۴۹۴۴ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۰)
۲. طرح موضوع در جلسه شورای اطلاع‌رسانی استان به‌منظور هم‌اندیشی بیشتر (شماره ۶۰۱۸۴ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۰)
۳. ارسال متن قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برای ادارات ذی‌ربط استان.

پ) سایر مؤسسات

۱. شهرداری اصفهان

در میان شهرداری‌ها، در سال ۱۳۹۶ تنها شهرداری اصفهان در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۵ به عضویت سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات درآمده‌اند که گزارش عملکرد آن به شرح زیر است:

۱. اتخاذ رویکرد تأمین حقوق شهروندی و شفافیت و صدور حکم مسئولیت به شماره ۹۶/۶۵۳۹/س مورخ ۹۶/۸/۳ با عنوان «مشاور شهردار در امور شفافیت و مبارزه با فساد» جهت پیشبرد این مهم در مجموعه شهرداری اصفهان و صدور دستور شماره ۲۸/۹۶/۶۶۸۱/س مورخ ۹۶/۸/۱۰ جهت اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد اطلاعات در شهرداری اصفهان.

۲. ابلاغ مصوبه شماره ۲۸/۹۶/۲۵۴ مورخ ۹۶/۸/۲۴ شورای اسلامی شهر اصفهان جهت الزام شهرداری

اصفهان و سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه در راستای ارائه گزارش و برنامه عملیاتی در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.

۳. تشکیل کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در تاریخ ۹۶/۹/۶ در شهرداری اصفهان به صورت رسمی و با شرح وظایف که به صورت ماهیانه جلسات منظمی را تاکنون برگزار نموده است.

۴. معرفی نماینده شهرداری اصفهان جهت ارتباط با کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به آن وزارت محترم به صورت رسمی، جهت برقراری و ارتباط سایت foia با شهرداری اصفهان.

۵. فرهنگ‌سازی و تشریح اقدامات مرتبط با شفافیت در شهرداری اصفهان در برنامه تلویزیونی شبکه ۵ اصفهان (برنامه اینجا اصفهان) در تاریخ ۹۶/۱۱/۳ و همچنین گزارش خبری مصوبات کمیسیون در خبرگزاری ایمنای منعکس شده است.

۶. تدوین پیش‌نویس دستورالعمل شفافیت قراردادی، منابع و عملکرد در شهرداری اصفهان.

۷. اکثر اطلاعات مورد نیاز ذکر شده در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از قبیل بودجه سالانه، گزارش عملکرد سالانه، اهداف، ساختار، روش‌ها و مراحل انجام خدمات، انواع و اشکال اطلاعاتی مرتبط با شهر و شهرداری، آیین‌نامه‌ها و ضوابط مرتبط در گاه الکترونیکی شهرداری اصفهان به آدرس Isfahan.ir و در قسمت «درباره شهرداری» موجود می‌باشد و اطلاعات دقیق‌تر نیز در همان قسمت در زیرمجموعه سالنامه آماری از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۵ در دسترس می‌باشد.

۸. در قسمت «خدمات الکترونیکی» در گاه الکترونیکی شهرداری اصفهان به آدرس Isfahan.ir سامانه‌های مختلفی همچون: سامانه سرای ۸ و نقشه‌های طرح تفصیلی، سامانه مشورتی ضوابط، سامانه خدمات شهرداری شهروندان، مدارک و روال‌های شهرداری، بخشنامه‌ها و مصوبات، فرم‌های شهرداری، سامانه نوبت‌دهی مهندسين، گزارش شهروندی به شورای شهر، ثبت پیشنهادهای شهروندان، ثبت و پیگیری شکایات مردمی، سامانه بهای بلیط اتوبوس، دفترچه عوارض ارزش افزوده بر تراکم، سامانه مشورتی محاسبات و درآمد، قیمت روزانه بازارهای کوثر، فراخوان مناقصه و مزایده، سامانه مصوبات شورای اسلامی شهر، آمارنامه شهر اصفهان، در راستای تسهیل امور و شفافیت قوانین و موضوعات مرتبط با شهرداری وجود دارد.

۹. با توجه به مصوبات کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات شهرداری اصفهان، برنامه عملیاتی اجرای موضوع در شهرداری به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

۱. به‌روزرسانی اطلاعات موجود در گاه الکترونیکی شهرداری اصفهان با همکاری حوزه‌های مختلف.

۲. تهیه فرآیندها و زیرساخت‌های لازم برای دسترسی به اطلاعات (درخواست‌های موردی) از طریق درگاه الکترونیکی و ایجاد لینک ارتباط با سایت foia.iran.gov.ir در پورتال شهرداری اصفهان جهت دسترسی شهروندان از طریق پورتال شهرداری با سامانه مذکور.

۳. مکانیزه کردن امور و خدمات مرتبط با شفافیت.

۴. به‌روزرسانی اطلاعات مندرج در ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به‌طور کامل.

۵. برگزاری سمینار آموزشی شفافیت ویژه مدیران و کارکنان شهرداری اصفهان.

۲. سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۲۰ به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متصل شده است. گزارش عملکرد این سازمان در رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شرح زیر است:

بخش اول: اقدامات صورت گرفته در راستای اجرای قانون

۱. در راستای روان‌سازی فعالیت‌های کاری از طریق اجرای برنامه‌های دولت الکترونیک با ایجاد و یا توسعه سامانه‌های مربوطه و تسریع در فرآیند الکترونیکی کردن خدمات قابل ارائه به متقاضیان که از اهداف مهم قانون و آیین‌نامه‌های ابلاغی می‌باشد، تلاش گردید ضمن اصلاح فرآیندهای انجام کار، مراجعه حضوری برای دریافت اطلاعات فرم‌های کاغذی و تکمیل آن‌ها برای دریافت خدمت همانند خدمات مربوط به دریافت شکایات مردمی، فرم‌های مرتبط با دریافت گواهینامه رعایت حقوق مصرف‌کنندگان و صدور پروانه برای فعال‌سازی انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان حذف گردد.

۲. به‌منظور راهنمایی متقاضیان از نحوه ارائه خدمات در سامانه‌ها و فرآیندهای مربوطه، بسته راهنمای ارائه خدمات تهیه و در هر سامانه قابل مشاهده برای متقاضی می‌باشد. ضمن آنکه امکان راهنمایی و پیگیری تلفنی درخواست‌ها توسط کارکنان حوزه‌های مختلف نیز فراهم شده است.

۳. براساس تقاضاهایی که از سوی ذی‌نفعان حقیقی و حقوقی به سازمان ارائه شده است، گزارش‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی مورد نیاز طراحی گردید که به‌مرور در حال تهیه و انتشار می‌باشد و ضمن گسترش امر اطلاع‌رسانی، اهداف پیش‌بینی شده در قانون را نیز محقق می‌نماید.

۴. دسترسی به آمار و اطلاعات از دیگر تقاضاهای عموم مردم است که تهیه، انتشار و اطلاع‌رسانی دوره‌ای از آمار و اطلاعات مصرف‌کننده، تولیدکننده و توزیع‌کنندگان کالا و خدمات جزء فعالیت‌های مهم و مستمر تعریف شده می‌باشد و عوامل ذی‌ربط از طریق پورتال این سازمان نسبت به انتشار آن‌ها اقدام می‌کنند. از مهم‌ترین گزارش‌های مستمر دوره‌ای که به اساس نیازسنجی صورت گرفته تهیه و منتشر می‌گردد می‌توان به گزارش‌های تحلیلی و کارشناسی در حوزه کالاهای مصرفی و سرمایه‌ای، خدمات، بازرسی و رسیدگی به تخلفات واحدهای صنفی اشاره کرد که از طریق نشانی cppo.mimt.gov.ir برای عموم ذی‌نفعان قابل دسترسی است.

۵. براساس ماده «۱۰» قانون و ماده «۷» آیین‌نامه اجرایی آن، موارد ذکر شده در این ماده، از قبیل قوانین و مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها، فرآیندهای ارائه خدمات، گزارش‌های عملکردی، ساختار سازمانی، آدرس و شماره تلفن مدیران، شرح وظایف، مزایده‌ها و مناقصه‌ها در پورتال این سازمان پیاده‌سازی و به‌صورت مستمر به‌روزرسانی شده تا آخرین وضعیت این حوزه‌ها در دسترس عموم قرار گیرد.

۶. پورتال جدید سازمان به‌عنوان مرکزیت دسترسی به اطلاعات بخش‌های مختلف سازمان راه‌اندازی و توسعه پیدا کرده است. این پورتال تاکنون حدود ۱/۵ میلیون بازدید داشته و روند بازدید آن رو به افزایش است. لازم به ذکر است رنکینگ جهانی این پورتال ۴۲۹۵۹ و رنکینگ داخلی آن ۱۱۳۶ می‌باشد.

۷. سامانه ستاد خبری ۱۲۴ ویژه دریافت شکایات کالا و خدمات از حوزه‌های مهم سازمان می‌باشد که برنامه‌ریزی‌های ستادی آن در این سازمان شکل گرفته و فعالیت‌های اجرایی آن در ستادهای خبری سازمان‌های

صنعت، معدن و تجارت استان انجام می‌شود. این سامانه به جهت دسترسی و ارتباط ساده عموم مردم با شماره تلفن سه رقمی ۱۲۴ ضمن دریافت شکایات مردمی از تخلفات کالا و خدمات، از رهنمودها و پیشنهادات مردمی نیز بهره‌برداری می‌نماید.

در حال حاضر تعداد ۴۴۴ خط در ۳۵۰ شهرستان کشور فعال بوده و تعداد ۳۷۶ اپراتور مشغول دریافت گزارش‌های مردمی و پاسخ‌گویی و خدمت‌رسانی به مردم می‌باشند. شیفت کاری تلفن ۱۲۴ ستادهای خبری در شهرستان‌های کشور در دو شیفت کاری می‌باشد. گزارشات و شکایات مردمی اعم از حقیقی یا حقوقی از تخلفات واحدهای صنفی و غیرصنفی براساس نوع تماس به‌صورت حضوری، تلفنی، کتبی و به‌خصوص از طریق پورتال به نشانی 124.ir cppo.mimt.gov.ir اخذ می‌شود. شایان ذکر است در پایگاه اطلاع‌رسانی قیمت کالا و خدمات نیز به نشانی 124.ir نیز اطلاعات ۴۰۷ شرکت به همراه ۱۱/۱۴۹ محصول برای بهره‌برداری عموم به ثبت رسیده است.

بخش دوم: روش‌های پاسخ‌گویی به سؤالات شهروندان

پس از راه‌اندازی سامانه ملی دسترسی آزاد به اطلاعات این سازمان تلاش نموده ضمن انتشار اسناد در سامانه مذکور از این طریق نیز پاسخ‌گوی نیازهای اعلام شده از سوی مردم باشد و اطلاعات مورد نیاز آن‌ها را تأمین نماید در این رابطه اقدامات انجام شده به شرح زیر است:

۱. سازمان در سامانه برای پاسخ‌گویی به سؤالات متقاضیان در مدت زمان مقرر عضو شده است.
۲. از زمان راه‌اندازی سامانه تاکنون به سؤالات طرح شده از سوی مردم که جنبه شکایت نیز داشته است (انتخابات انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و افزایش نرخ بلیط اتوبوس در اربعین) پاسخ لازم داده شد.
۳. فرآیند پاسخ به سؤالات ارسال شده از سوی مردم به این صورت است که با محوریت دفتر فناوری اطلاعات این سازمان، سؤال ارسال شده راساً توسط مدیر کل دفتر مذکور بررسی و در صورت نیاز ضمن تعامل با سایر حوزه‌های مرتبط با موضوع، جوابیه لازم اخذ و به متقاضی اعلام می‌شود.
۴. پاسخ به سؤالات تاکنون هزینه‌ای برای این سازمان نداشته و از ظرفیت‌های موجود سازمان استفاده شده است.
۵. نماینده این سازمان که عضو سامانه ملی نیز می‌باشد به‌صورت مستمر و شبکه‌ای با نماینده وزارت متبوع و دیگر سازمان‌ها در ارتباط بوده و آموزش‌ها و فعالیت‌های ترویجی لازم انجام و در صورت نیاز در جلسات کاری مربوط شرکت می‌نماید.

بخش سوم: چالش‌ها، موانع و اشکالات

۱. اجرای این قانون مقوله‌ای وابسته به پویایی فناوری داده‌هاست و در آغاز فعالیت‌های مورد نیاز می‌بایست به امکانات و ظرفیت‌های موجود فناوری توجهی خاص نمود تا از قرار دادن مسیر اجرای قانون در بن‌بست خودداری شود. توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطی دستگاه‌های اجرایی کشور و ظهور تکنولوژی‌های نوین در فضاهای مجازی نقش مهمی در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دارد که لازم است با اصلاح و بازنگری قانون همگام‌سازی و تطابق با تحولات روز مدنظر قرار گیرد.
۲. از میان ۷۷۸ دستگاه احصاء شده توسط کمیسیون فقط تعداد ۳۱۴ دستگاه در سامانه فعال می‌باشند و

ضروری است قانون در محتوا و در عمل از چابکی لازم برخوردار شده و فرهنگ سازمانی برای اجرای آن نهادینه گردد. در واقع قانون هر قدر هم که خوب باشد و هر قدر هم که جامع و مانع باشد اما مجری خوبی نداشته باشد یا اعتقادی به اجرای آن وجود نداشته باشد، گرهی از مشکلات نخواهد گشود و مسیری را هموار نخواهد کرد. ضمن آنکه تعیین واحد سازمانی مشخص با عناوین مشابه و ایجاد رویه‌ای مشترک به منظور اجرای قانون در دستگاه‌های مجری امری ضروری است.

بخش چهارم: پیشنهادها

۱. برای آنکه ظرفیت موجود در قانون را بتوان به محصولی کاربردی تبدیل کرد می‌بایست از تجربیات و رویکرد جهانی در این حوزه استفاده نمود. امروزه دولت‌ها توجه زیادی به استفاده و راه‌اندازی پلتفرم‌های داده دارند. در این دوران که فناوری داده‌ها با سرعت فزاینده‌ای رو به تکامل است، ظهور پدیده‌ای مانند کلان داده‌ها، جمع‌سپاری و گسترش استفاده از موبایل‌های هوشمند در مجموع فرصت‌های فراوانی را برای ایجاد شفافیت اطلاعات فراهم آورده است که لازم است در این راستا از تکنولوژی‌های روز بهره‌برداری نمود.

۲. یکی از آفت‌های اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات انجام اقدامات جزیره‌ای و سلیقه‌ای در سازمان‌های مختلف است. برای پیشگیری از این آسیب پیشنهاد می‌شود با راه‌اندازی یک پلتفرم مرکزی که دربرگیرنده حجم بالایی از اطلاعات ضروری باشد و همزمان با تبیین استانداردهای مربوط سازمان‌ها را ملزم یا تشویق به ایجاد درگاه‌های اختصاصی نیز نمود. به این ترتیب کلیاتی از اطلاعات بنیادی‌تر در پلتفرم‌های اصلی و حجم بالایی از اطلاعات اختصاصی‌تر و جزئی‌تر با رعایت استانداردهای فنی در پلتفرم‌های اختصاصی سازمان‌ها منتشر خواهد شد.

۳. با توجه به اینکه بخش بزرگی از فرآیندهای اداری در سازمان‌ها توسط نرم‌افزارهای تولید داخل انجام می‌شود و در بسیاری موارد امکانات یکپارچه‌سازی، استخراج داده‌ها و فرمت‌های آزاد نیز در این نرم‌افزارها وجود ندارد لذا پیشنهاد می‌شود در اولین قدم به منظور تطابق با نیازهای قانون دسترسی آزاد به اطلاعات اقداماتی مشخص برای تعریف استانداردها و ملزم کردن تولیدکنندگان نرم‌افزارهای مذکور به رعایت استانداردهای مذکور صورت پذیرد.

شایان ذکر است این سازمان به‌عنوان یک سازمان حاکمیتی اطلاعات محور کماکان آماده مشارکت گسترده برای عملیاتی شدن این قانون تا تحقق نهایی اهداف تعیین شده بوده و اجرای برنامه‌های آتی کمیسیون را به‌صورت جدی و اولویت‌دار دنبال خواهد کرد و از آنجایی که مدیر کل دفتر فناوری اطلاعات این سازمان به‌عنوان مسئول و پاسخ‌گو به درخواست‌های موضوع قانون مذکور منصوب گردیده است، ایشان نیز آماده همکاری بیشتر و گسترده‌تر برای موضوعات مطرح شده از سوی کمیسیون می‌باشد.

بخش دوم:

گزارش عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۷

برای گزارش وضعیت رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از سوی مؤسسات عمومی در سال ۱۳۹۷، همانند گزارش سال ۱۳۹۶ عملکرد آن‌ها از حیث التزام به دریافت، بررسی و پاسخ به درخواست شهروندان از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، چند و چون درخواست‌های شهروندان از مؤسسات عمومی، نحوه بررسی درخواست‌ها و پاسخ به آن‌ها و سرانجام، انتشار ابتکاری اطلاعات و شفافیت عمومی مؤسسات، بررسی و گزارش می‌شود.

با وجود این، در سال ۱۳۹۷ برای ارتقای دقت و جامعیت گزارش و پوشش ابعاد مختلف اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و عملکرد مؤسسات عمومی، تفاوت‌هایی در تعداد جداول و گزارش‌های وضعیت عملکرد وجود دارد.

بدیهی است با مقایسه وضعیت عملکرد در سال ۱۳۹۷ با وضعیت عملکرد در سال ۱۳۹۶ می‌توان روند تحولات در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را مشاهده کرد. به همین منظور، جداول و نمودارهای مقایسه‌ای نیز در این بخش از گزارش وجود دارند.

گفتار اول: وضعیت مؤسسات فعال در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

در سال ۱۳۹۷ تعداد مؤسساتی که برای ارائه اطلاعات از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات اعلام آمادگی کردند به صورت فزاینده افزایش داشته است. بخشی از این افزایش در نتیجه فعالیت‌های ترویجی و آموزشی و آگاهی بخشی‌های دبیرخانه کمیسیون بوده است و بخشی نیز معلول افزایش مطالبات شهروندان. همچنین، پیگیری تصویب دو لایحه مهم «نحوه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی» و «لایحه شفافیت» تأثیر زیادی در آگاهی بخشی به مؤسسات عمومی برای رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و نیز ارتقای فرهنگ دسترسی به اطلاعات داشته است. در نتیجه بحث‌های زیادی که در دولت در مورد نسبت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و لایحه شفافیت صورت گرفت سرانجام، مقرر شد که لایحه شفافیت تعرضی به قانون مذکور نداشته باشد مگر از لحاظ اطلاع‌رسانی ابتکاری یا شفافیت عمومی (موضوع ماده ۱۰ قانون مذکور). بنابراین، با فرض تصویب قانون شفافیت در مجلس شورای اسلامی، قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با حذف ماده ۱۰ و اصلاح عنوان به «قانون دسترسی آزاد به اطلاعات» تنها قانون مرجع کشور در زمینه دسترسی شهروندان به اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی خواهد بود.

با وجود این و علی‌رغم همه تلاش‌های توجیهی و ترویجی و پیگیری‌های ادارای که کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برای اتصال مؤسسات عمومی به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت داده است، متأسفانه برخی از مؤسسات همچنان از رعایت قانون و ارائه اطلاعات از طریق سامانه انتشار خودداری کرده‌اند.

فهرست مؤسسات عمومی که در سال ۱۳۹۷ در سامانه فعال شده‌اند به همراه تاریخ اتصال هرکدام در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول شماره ۴

فهرست مؤسسات فعال شده در سامانه در سال ۱۳۹۷

ردیف	نام مؤسسه	زمان اتصال به سامانه	ردیف	نام مؤسسه	زمان اتصال به سامانه
۱	سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور	۱۳۹۷/۰۱/۱۸	۵۱	اداره کل حفاظت محیط زیست استان گلستان	۱۳۹۷/۰۵/۰۸
۲	سازمان امور اجتماعی کشور	۱۳۹۷/۰۱/۱۸	۵۲	اداره کل حفاظت محیط زیست استان ایلام	۱۳۹۷/۰۵/۰۸
۳	شهرداری تهران	۱۳۹۷/۰۱/۱۸	۵۳	سازمان بنادر و دریانوردی	۱۳۹۷/۰۵/۰۹
۴	سازمان نهضت سواد آموزی	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۵۴	اداره کل حفاظت محیط زیست استان کرمانشاه	۱۳۹۷/۰۵/۱۴
۵	مرکز حیاتیات امان و حیاتیات میزبانه مرکزی	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۵۵	اداره کل حفاظت محیط زیست استان کهگیلویه و بویر احمد	۱۳۹۷/۰۵/۱۴
۶	دانشگاه صنعتی امیر کبیر	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۵۶	اداره کل حفاظت محیط زیست استان خراسان شمالی	۱۳۹۷/۰۵/۱۴
۷	دانشگاه پیام نور	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۵۷	اداره کل حفاظت محیط زیست استان همدان	۱۳۹۷/۰۵/۱۴
۸	دانشگاه صنعتی شریف	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۵۸	اداره کل حفاظت محیط زیست استان زنجان	۱۳۹۷/۰۵/۱۴
۹	دانشگاه تربیت مدرس	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۵۹	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی	۱۳۹۷/۰۵/۱۴
۱۰	دانشگاه شهر کرد	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۶۰	اداره کل ثبت احوال استان همدان	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۱	دانشگاه جامع - علمی کاربردی	۱۳۹۷/۰۱/۱۹	۶۱	شرکت مدیریت منابع آب ایران	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۲	شورای عالی آموزش و پرورش	۱۳۹۷/۰۱/۲۱	۶۲	شرکت مادر تخصصی تولید انتقال و توزیع نیروی برق ایران (تولید)	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۳	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی	۱۳۹۷/۰۱/۲۶	۶۳	شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۴	سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی	۱۳۹۷/۰۱/۲۹	۶۴	شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۵	شهرداری بندر دیلم	۱۳۹۷/۰۲/۰۲	۶۵	سازمان حسابرسی	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۶	معاونت نظارت مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷/۰۲/۱۱	۶۶	شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۷	کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷/۰۲/۱۱	۶۷	شرکت پژوهش و فناوری پتروشیمی	۱۳۹۷/۰۵/۱۵
۱۸	مرکز تحقیقات اسلامی	۱۳۹۷/۰۲/۱۱	۶۸	پژوهشگاه نیرو	۱۳۹۷/۰۵/۱۶
۱۹	کانون بازنشستگان مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷/۰۲/۱۱	۶۹	اداره کل حفاظت محیط زیست استان آذربایجان شرقی	۱۳۹۷/۰۵/۱۶
۲۰	دیوان محاسبات کشور	۱۳۹۷/۰۲/۲۲	۷۰	اداره کل حفاظت محیط زیست استان اردبیل	۱۳۹۷/۰۵/۱۶
۲۱	خبرگزاری خانه ملت	۱۳۹۷/۰۲/۲۲	۷۱	شرکت نفت و گاز اروندان	۱۳۹۷/۰۵/۱۶
۲۲	معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷/۰۲/۲۳	۷۲	شرکت آب و فاضلاب روستایی استان همدان	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۳	مرکز رسانه های دیجیتال	۱۳۹۷/۰۳/۰۱	۷۳	سازمان فاوا شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۴	شرکت ارتباطات زیرساخت	۱۳۹۷/۰۳/۰۲	۷۴	سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۵	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	۱۳۹۷/۰۳/۰۵	۷۵	سازمان حمل و نقل بار و مسافر شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۶	دانشکده علمی کاربردی پست و مخابرات	۱۳۹۷/۰۳/۰۶	۷۶	سازمان فرهنگي اجتماعي ورزشي شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۷	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۱۳۹۷/۰۳/۰۸	۷۷	سازمان مدیریت پسماند شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۸	معاونت حقوقی و امور مجلس	۱۳۹۷/۰۳/۰۸	۷۸	سازمان عمران و بازآفرینی فضاهای شهری شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۲۹	مرکز حرارت	۱۳۹۷/۰۳/۰۸	۷۹	سازمان سیما، منظر و فضاهای سبز شهری شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۳۰	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۱۳۹۷/۰۳/۲۰	۸۰	سازمان مدیریت آراسته‌های بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۳۱	مجمع مدنی صنعتی طلای زرشوران	۱۳۹۷/۰۴/۱۰	۸۱	سازمان ساماندهی مشاغل شهری و فرآورده های کشاورزی بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۰
۳۲	سازمان تامین اجتماعی	۱۳۹۷/۰۴/۱۹	۸۲	سرمایه گذاری و مشارکت های مردمی شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۲۱
۳۳	شهرداری رشت	۱۳۹۷/۰۴/۲۳	۸۳	سازمان مدارس و مراکز غیردولتی و توسعه مشارکت های مردمی	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۳۴	پژوهشگاه فضایی ایران	۱۳۹۷/۰۴/۳۱	۸۴	اداره کل حفاظت محیط زیست استان گیلان	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۳۵	سازمان اداری و استخدامی کشور	۱۳۹۷/۰۴/۳۱	۸۵	شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۳۶	پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار	۱۳۹۷/۰۴/۳۱	۸۶	شرکت نفت و گاز پارس	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۳۷	کمیته ملی المپیک ایران	۱۳۹۷/۰۵/۰۱	۸۷	شرکت نفت فلات قاره ایران	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۳۸	شهرداری بزد	۱۳۹۷/۰۵/۰۱	۸۸	شرکت مهندسی و توسعه نفت	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۳۹	اداره کل محیط زیست خراسان جنوبی	۱۳۹۷/۰۵/۰۳	۸۹	شرکت منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۴۰	موسسه تحقیقات آب	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۰	شرکت نفت خزر	۱۳۹۷/۰۵/۲۴
۴۱	موسسه آموزش عالی، علمی کاربردی صنعت آب و برق	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۱	شرکت بازآفرینی شهری ایران	۱۳۹۷/۰۵/۲۷
۴۲	شرکت سهامی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (سانکاب)	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۲	اداره کل حفاظت محیط زیست استان خراسان رضوی	۱۳۹۷/۰۵/۲۷
۴۳	گنجینه ملی آب ایران	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۳	اداره کل حفاظت محیط زیست استان مازندران	۱۳۹۷/۰۶/۰۳
۴۴	پژوهشکده امور اقتصادی	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۴	شهرداری گرگان	۱۳۹۷/۰۶/۰۴
۴۵	اداره کل محیط زیست آذربایجان غربی	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۵	سازمان ملی زمین و مسکن	۱۳۹۷/۰۶/۰۵
۴۶	اداره کل حفاظت محیط زیست استان اصفهان	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۶	اداره کل حفاظت محیط زیست استان چهارمحال و بختیاری	۱۳۹۷/۰۶/۰۵
۴۷	اداره کل حفاظت محیط زیست استان البرز	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۷	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (مادر تخصصی)	۱۳۹۷/۰۶/۰۶
۴۸	اداره کل حفاظت محیط زیست استان قم	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۸	اداره کل حفاظت محیط زیست استان تهران	۱۳۹۷/۰۶/۲۰
۴۹	اداره کل حفاظت محیط زیست کردستان	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۹۹	اداره کل حفاظت محیط زیست استان خوزستان	۱۳۹۷/۰۶/۲۰
۵۰	اداره کل حفاظت محیط زیست استان بزد	۱۳۹۷/۰۵/۰۷	۱۰۰	شرکت پایانه های نفتی ایران	۱۳۹۷/۰۶/۲۰

ردیف	نام موسسه	زمان اتصال به سامانه	ردیف	نام موسسه	زمان اتصال به سامانه
۱۰۱	شرکت پالایش نفت آبادان	۱۳۹۷/۰۶/۲۰	۱۵۱	سازمان جهاد کشاورزی استان چهار محال و بختیاری	۱۳۹۷/۰۸/۲۰
۱۰۲	شرکت پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند	۱۳۹۷/۰۶/۲۰	۱۵۲	سازمان جهاد کشاورزی استان قزوین	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۳	شرکت خطوط لوله و مخازرات نفت ایران	۱۳۹۷/۰۶/۲۰	۱۵۳	سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۴	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران	۱۳۹۷/۰۶/۲۰	۱۵۴	سازمان جهاد کشاورزی استان کردستان	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۵	دانشگاه فرهنگیان	۱۳۹۷/۰۷/۰۱	۱۵۵	سازمان جهاد کشاورزی استان زنجان	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۶	سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت	۱۳۹۷/۰۷/۰۱	۱۵۶	سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۷	مرکز ملی فضایی ایران	۱۳۹۷/۰۷/۰۱	۱۵۷	سازمان جهاد کشاورزی استان همدان	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۸	اداره کل حفاظت محیط زیست استان هرمزگان	۱۳۹۷/۰۷/۰۳	۱۵۸	سازمان جهاد کشاورزی استان قم	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۱۰۹	بنیاد ملی نمبگان	۱۳۹۷/۰۷/۰۳	۱۵۹	سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویر احمد	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۰	ستاد عالی ممانگی و نظارت بر کانونهای فرهنگی هنری مساجد کشور	۱۳۹۷/۰۷/۰۴	۱۶۰	سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۱	مؤسسه آموزش عالی - علمی کاربردی فرهنگ و هنر	۱۳۹۷/۰۷/۰۴	۱۶۱	سازمان جهاد کشاورزی استان مازندران	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۲	معاونت حقوقی رئیس جمهور	۱۳۹۷/۰۷/۱۱	۱۶۲	سازمان جهاد کشاورزی استان جنوب کرمان	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۳	بنیاد فرهنگی و هنری رودکی	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۳	سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۴	موسسه تحلیله کتاب ایران	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۴	سازمان جهاد کشاورزی استان هرمزگان	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۵	موسسه نشر آوران	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۵	سازمان جهاد کشاورزی استان لرستان	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۶	موسسه فرهنگی هنری امام رضا (ع)	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۶	سازمان جهاد کشاورزی استان بزد	۱۳۹۷/۰۸/۲۶
۱۱۷	موسسه کسبک به توسعه فرهنگ و هنر	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۷	دانشکده محیط زیست	۱۳۹۷/۰۸/۲۸
۱۱۸	موسسه هنرمندان پیشکسوت	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۸	شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی	۱۳۹۷/۰۹/۱۰
۱۱۹	فرهنگسرای نیاوران	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۶۹	سازمان دانش آموزی	۱۳۹۷/۰۹/۱۱
۱۲۰	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۷۰	بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۷/۰۹/۱۳
۱۲۱	شرکت نفت مناطق مرکزی ایران	۱۳۹۷/۰۷/۱۵	۱۷۱	شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۷/۰۹/۱۷
۱۲۲	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷/۰۷/۱۶	۱۷۲	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۳۹۷/۰۹/۱۷
۱۲۳	بنیاد ملی بازبهای رابطه ای	۱۳۹۷/۰۷/۱۸	۱۷۳	شرکت آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک	۱۳۹۷/۰۹/۱۸
۱۲۴	سازمان جهاد کشاورزی استان فارس	۱۳۹۷/۰۷/۱۸	۱۷۴	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما)	۱۳۹۷/۰۹/۲۴
۱۲۵	پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات (مرکز تحقیقات)	۱۳۹۷/۰۷/۲۱	۱۷۵	سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان	۱۳۹۷/۰۹/۲۴
۱۲۶	بنیاد سینمایی فارابی	۱۳۹۷/۰۷/۲۲	۱۷۶	سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی	۱۳۹۷/۰۹/۲۷
۱۲۷	موسسه نمایشگاههای فرهنگی ایران	۱۳۹۷/۰۷/۲۲	۱۷۷	صندوق تامین خسارتهای بدنی	۱۳۹۷/۰۹/۲۷
۱۲۸	شرکت ساخت و توسعه زیر بناهای حمل و نقل کشور	۱۳۹۷/۰۷/۲۲	۱۷۸	اداره کل حفاظت محیط زیست فارس	۱۳۹۷/۱۰/۰۱
۱۲۹	کارگروه ساماندهی مد و لباس	۱۳۹۷/۰۷/۲۴	۱۷۹	اداره حفاظت محیط زیست استان کرمان	۱۳۹۷/۱۰/۰۱
۱۳۰	شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران	۱۳۹۷/۰۷/۲۴	۱۸۰	اداره کل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان	۱۳۹۷/۱۰/۱۱
۱۳۱	مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان و دانش پژوهان جوان	۱۳۹۷/۰۷/۲۴	۱۸۱	اداره کل محیط زیست استان مرکزی	۱۳۹۷/۱۰/۱۵
۱۳۲	سازمان استاد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۷/۰۷/۲۵	۱۸۲	شهرداری زنجان	۱۳۹۷/۱۰/۱۵
۱۳۳	انجمن آثار و مفاخر فرهنگی	۱۳۹۷/۰۸/۰۱	۱۸۳	اداره کل محیط زیست استان قزوین	۱۳۹۷/۱۰/۱۶
۱۳۴	بانک مرکزی	۱۳۹۷/۰۸/۰۳	۱۸۴	شهرداری سنج	۱۳۹۷/۱۱/۰۲
۱۳۵	سازمان نقشه برداری کشور	۱۳۹۷/۰۸/۰۴	۱۸۵	انستیتو پاستور ایران	۱۳۹۷/۱۱/۰۳
۱۳۶	مرکز تحقیقات راه ، مسکن و شهرسازی	۱۳۹۷/۰۸/۱۳	۱۸۶	شهرداری اراک	۱۳۹۷/۱۱/۰۷
۱۳۷	سازمان ملی بهره‌وری ایران	۱۳۹۷/۰۸/۱۳	۱۸۷	شهرداری لامیجان	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۳۸	مرکز آموزش مدیریت دولتی	۱۳۹۷/۰۸/۱۳	۱۸۸	شهرداری شفت	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۳۹	سازمان بورس و اوراق بهادار	۱۳۹۷/۰۸/۱۹	۱۸۹	شهرداری ماسال	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۰	سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۰	شهرداری رودبار	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۱	سازمان جهاد کشاورزی استان تهران	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۱	شهرداری تالش	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۲	سازمان جهاد کشاورزی استان البرز	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۲	شهرداری ننگرود	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۳	سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۳	شهرداری بندر انزلی	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۴	سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان شرقی	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۴	شهرداری آستانه اشرفیه	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۵	سازمان جهاد کشاورزی خراسان جنوبی	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۵	شهرداری فومن	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۶	سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان غربی	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۶	شهرداری صومعه سرا	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۷	سازمان جهاد کشاورزی استان بو شهر	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۷	شهرداری سیاهکل	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۸	سازمان جهاد کشاورزی استان ایلام	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۸	شهرداری رضوانشهر	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۴۹	سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۱۹۹	شهرداری آستارا	۱۳۹۷/۱۱/۰۹
۱۵۰	سازمان جهاد کشاورزی خراسان شمالی	۱۳۹۷/۰۸/۲۰	۲۰۰	شهرداری املش	۱۳۹۷/۱۱/۰۹

ردیف	نام موسسه	زمان اتصال به سامانه	ردیف	نام موسسه	زمان اتصال به سامانه
۲۰۱	شهرداری رودسر	۱۳۹۷/۱۱/۰۹	۲۲۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گلستان	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۲	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۱۳۹۷/۱۱/۲۳	۲۲۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهرکرد	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۳	شورای عالی مجازی	۱۳۹۷/۱۱/۲۳	۲۲۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شاهرود	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۴	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)	۱۳۹۷/۱۱/۲۴	۲۲۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سیرجان	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۵	شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید	۱۳۹۷/۱۱/۲۷	۲۲۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مراغه	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۶	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	۱۳۹۷/۱۱/۲۸	۲۲۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۷	صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک	۱۳۹۷/۱۱/۳۰	۲۲۶	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۸	شهرداری بندرلنگه	۱۳۹۷/۱۱/۳۰	۲۲۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر	۱۳۹۷/۱۲/۱۵
۲۰۹	شهرداری شهریار	۱۳۹۷/۱۲/۰۱	۲۲۸	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی دزفول	۱۳۹۷/۱۲/۱۸
۲۱۰	سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی	۱۳۹۷/۱۲/۰۶	۲۲۹	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان	۱۳۹۷/۱۲/۱۸
۲۱۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لارستان	۱۳۹۷/۱۲/۱۱	۲۳۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آبادان	۱۳۹۷/۱۲/۱۸
۲۱۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی البرز	۱۳۹۷/۱۲/۱۲	۲۳۱	شرکت آب منطقه ای تهران	۱۳۹۷/۱۲/۲۵
۲۱۳	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی	۱۳۹۷/۱۲/۱۴	۲۳۲	دانشگاه سید جمال الدین اسدآبادی	۱۳۹۷/۱۲/۲۶
۲۱۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد	۱۳۹۷/۱۲/۱۴	۲۳۳	اسناد ملی	۱۳۹۷/۱۲/۲۶
۲۱۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی هرمزگان	۱۳۹۷/۱۲/۱۴	۲۳۴	کتابخانه ملی	۱۳۹۷/۱۲/۲۶
۲۱۶	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ارومیه	۱۳۹۷/۱۲/۱۴	۲۳۵	پژوهش و منابع دیجیتال	۱۳۹۷/۱۲/۲۶
۲۱۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایلام	۱۳۹۷/۱۲/۱۴	۲۳۶	توسعه مدیریت و منابع	۱۳۹۷/۱۲/۲۶
۲۱۸	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل	۱۳۹۷/۱۲/۱۵	۲۳۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی فسا	۱۳۹۷/۱۲/۲۷
۲۱۹	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی خلیج	۱۳۹۷/۱۲/۱۵	۲۳۸	سازمان مجری ساختمانها و تاسیسات دولتی و عمومی	۱۳۹۷/۱۲/۲۷

گفتار دوم: وضعیت درخواست‌های شهروندان

در سال ۱۳۹۷ با توجه به افزایش تعداد مؤسسات فعال در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تعداد درخواست‌های شهروندان از آن‌ها نیز افزایش یافته است. همچنین در این سال، تمرکز اصلی در اجرای قانون این بوده است که اطلاعات درخواستی شهروندان به صورت متمرکز و از طریق سامانه مذکور صورت گیرد.

در سال ۱۳۹۷، برخی از شهروندان برای نخستین بار علیه برخی از مؤسسات عمومی به استناد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات اقدام به طرح شکایت در مراجع قضایی کردند. حتی از دبیرخانه کمیسیون نیز به ادعای هواداری از مؤسسات عمومی در برابر شهروندان شکایت شد.

در این سال، درخواست‌های شهروندان از کیفی نیز تحول یافته و پیگیری‌های دبیرخانه کمیسیون از مؤسسات عمومی و واکنش‌های مؤسسات در برابر این درخواست‌ها و پیگیری‌ها نیز کیفی تر شده است بدین معنا که مرتباً مواد و مفاد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مورد استناد و تفسیر قرار گرفته است و این امر، تحول مثبتی را در شناسایی این قانون و نحوه اجرای آن رقم زده است.

با وجود این، همانند سال ۱۳۹۶، از نظر کیفیت درخواست‌ها هنوز ایرادهای زیادی مشاهده می‌شود به گونه‌ای که بخش قابل توجهی از درخواست‌های شهروندان، کلاً یا جزئاً از شمول قانون مذکور خارج هستند.

آمار درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷ که از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت گرفته است مجموعاً ۶۲۴۴ درخواست بوده است که در یک دسته‌بندی موضوعی می‌توان آن‌ها را به صورت زیر دسته‌بندی کرد. این دسته‌بندی، با توجه به افزایش تنوع و کیفیت درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶، کمی متفاوت است:

۱. مصوبات و ضوابط (بسته قانونی یا قانون خاص، مقررات عمومی، مصوبات، بخشنامه‌های داخلی، اساسنامه‌ها)

۲. آمار و اطلاعات آماری

۳. اطلاعات حقوق و مزایا یا دارایی‌های مدیران ارشد

۴. اطلاعات اداری و استخدامی

۵. اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری

۶. شماره‌های تلفن و فکس ادارات کل، انجمن‌ها و ...

۷. نامه‌ها و مکاتبات اداری (شامل صورت‌جلسات، کارنامه‌ها، لیست‌ها و فهرست‌ها و ...)

۸. اطلاعات مجوزها

۹. اطلاعات بانکی

۱۰. اطلاعات تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای (داخلی و بین‌المللی)، (مزایده‌ها، مناقصه‌ها، طرفین قرارداد و ...)

۱۱. اطلاعات بودجه‌ای (درآمد و هزینه مؤسسه)

۱۲. اطلاعات حوزه سلامت (استانداردها و برنامه‌های مربوط به سلامت و ...)

۱۳. اطلاعات مالیاتی (معافیت یا بدهی‌های مالیاتی، مؤدیان و ...)

۱۴. نظام ارتباطی (تبلیغات، ارتباط با رسانه‌ها، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، سامانه پیامکی و ...)

۱۵. اطلاعات انتخابات‌ها

۱۶. گزارش ارزیابی‌ها و خسارت‌های زیست‌محیطی پروژه

۱۷. اطلاعات شخصی

۱۸. امور دبیرخانه‌ای کمیسیون (پیگیری درخواست، شکات از نحوه پاسخ‌گویی و ...)

۱۹. پیگیری درخواست از سازمان مربوط

۲۰. سایر

۲۱. تکراری

از نظر فراوانی درخواست‌ها با توجه به دسته‌بندی بالا، جدول زیر آمار درخواست‌های صورت گرفته را براساس موضوع آن‌ها نشان می‌دهد:

جدول شماره ۵

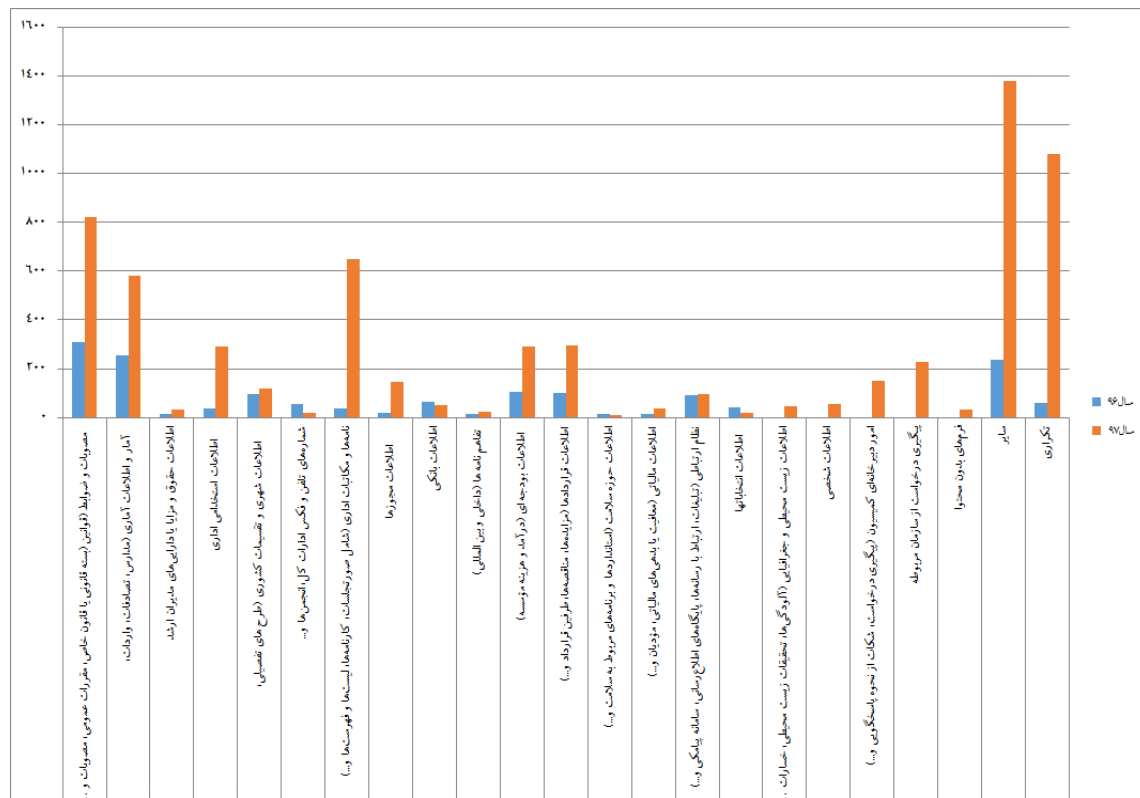
دسته‌بندی موضوعی درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷

ردیف	موضوع	تعداد
۱	مصوبات و ضوابط (بسته قانونی یا قانون خاص، مقررات عمومی، مصوبات، بخشنامه‌های داخلی، اساسنامه‌ها)	۸۲۳
۲	آمار و اطلاعات آماری	۵۸۳
۳	اطلاعات حقوق و مزایا یا دارایی‌های مدیران ارشد	۳۲
۴	اطلاعات اداری و استخدامی	۲۹۱
۵	اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری	۱۱۷
۶	شماره‌های تلفن و فکس ادارات کل، انجمن‌ها و ...	۱۹
۷	نامه‌ها و مکاتبات اداری (شامل صورت‌جلسات، کارنامه‌ها، لیست‌ها و فهرست‌ها و ...)	۶۴۸
۸	اطلاعات مجوزها	۱۴۶
۹	اطلاعات بانکی	۵۱
۱۰	اطلاعات تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای (داخلی و بین‌المللی)، (مزایده‌ها، مناقصه‌ها، طرفین قرارداد، متن قرارداد و ...)	۳۱۷
۱۱	اطلاعات بودجه‌ای (درآمد و هزینه مؤسسه)	۲۹۰
۱۲	اطلاعات حوزه سلامت (استانداردها و برنامه‌های مربوط به سلامت و ...)	۸
۱۳	اطلاعات مالیاتی (معافیت یا بدهی‌های مالیاتی، مؤدیان و ...)	۳۶
۱۴	نظام ارتباطی (تبلیغات، ارتباط با رسانه‌ها، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، سامانه پیامکی و ...)	۹۸
۱۵	اطلاعات انتخابات‌ها	۱۸
۱۶	اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی (گزارش ارزیابی‌ها و خسارت‌های زیست‌محیطی پروژه)	۴۸
۱۷	اطلاعات شخصی	۵۴
۱۸	امور دبیرخانه‌ای کمیسیون (پیگیری درخواست، شکات از نحوه پاسخ‌گویی و ...)	۱۵۰
۱۹	پیگیری درخواست از سازمان مربوط	۲۲۹
۲۰	سایر	۱۳۸۱
۲۱	تکراری	۱۰۸۰
	مجموع	۱۶۴۱۹

۱. تعداد کل درخواست‌های ثبت شده در سامانه ۶۲۴۴ بوده، گاهی در یک درخواست چند موضوع مطالبه شده است به همین علت آمار اطلاعات درخواستی بیش از تعداد کل است.

همچنین از نظر مقایسه‌ای، فراوانی درخواست‌های موضوعی شهروندان در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به شرح جدول زیر بوده است:

جدول شماره ۶
جدول مقایسه فراوانی عناوین درخواست‌ها در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

گفتار سوم: وضعیت پاسخ‌های مؤسسات

از نظر نحوه پاسخ‌گویی مؤسسات عمومی به درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷ از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، می‌توان عملکرد مؤسسات را از نظر تعداد درخواست‌های پذیرفته شده (به صورت کامل یا مشروط)، درخواست‌های رد شده (کلاً یا جزئاً)، دلایل رد درخواست‌ها و استثنای قانونی مورد استناد مؤسسات عمومی، گزارش و ارزیابی کرد.

همچنین، میزان قانع‌کننده بودن یا نبودن پاسخ‌های داده شده به درخواست‌ها و در نتیجه تعداد شکایت‌ها از پاسخ‌های داده شده، نحوه واکنش مؤسسات به شکایت شهروندان از عملکرد آن‌ها در ارائه اطلاعات، نحوه رعایت مهلت زمانی ۱۰ روزه برای ارائه اطلاعات درخواستی، وضعیت کلی پاسخ‌گویی هر مؤسسه به اطلاعات درخواستی را نشان می‌دهد.

۱. با توجه به اینکه برخی از عناوین موضوعی نظیر آمار درخواست اطلاعات شخصی و اطلاعات زیست‌محیطی در سال ۹۷ به تفکیک‌های موضوعی اضافه شده‌اند، در مورد آن‌ها مقایسه‌ای صورت نگرفته است.

جدول‌های زیر حاوی داده‌ها و اطلاعات مربوط به هریک از موارد بالا است. ارزیابی مرتبط نیز در بخش چهارم این گزارش ارائه شده است:
الف) درخواست‌های پذیرفته شده

جدول شماره ۷

آمار درخواست‌های پذیرفته‌شده (اعم از مشروط و غیر مشروط) در سال ۱۳۹۷

ردیف	درخواست‌های پذیرفته شده	تعداد
۱	پذیرش غیر مشروط	۳۵۶۵
۲	پذیرش مشروط	۱۸۰
۳	در حال بررسی ^۱	۴۷۵
	مجموع	۴۲۲۰

جدول شماره ۸

آمار پذیرش مشروط درخواست‌ها و شروط پذیرش در سال ۱۳۹۷

ردیف	شرط ارائه اطلاعات	تعداد
۱	ارائه اسناد هویتی	۱۲
۲	معرفی‌نامه/ مجوز/ حکم مراجع قضایی	۳۹
۳	مراجعه حضوری/ تماس تلفنی/ مکاتبه رسمی	۱۲۰
۴	درخواست توضیحات بیشتر	۶
۵	پرداخت هزینه	۳
	مجموع	۱۸۰

ب) درخواست‌های رد شده

مؤسسات عمومی به دلایل مختلف نسبت به رد درخواست‌های شهروندان اقدام کرده‌اند. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صرفاً وجود استثنای مذکور در مواد ۱۳ تا ۱۷ این قانون را برای رد درخواست‌ها، موجه دانسته و رد درخواست به دلایل دیگر را نپذیرفته است. با وجود این، به دلیل برخی ایرادهای موجود در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و نیز اشتباهاتی که شهروندان در تنظیم درخواست دسترسی به اطلاعات صورت می‌دهند مؤسسات مورد مراجعه چاره‌ای جز رد این درخواست‌ها ندارند. برای رفع این اشکالات، باید آیین‌نامه‌های اجرایی قانون مذکور اصلاح شوند که کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد، این مهم را در دستور کار خود قرار داده است. جداول صفحه بعد آمار و دلایل رد درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد:

۱. برخی درخواست‌ها در سال ۱۳۹۷، علی‌رغم گذشت مهلت پاسخ‌گویی، همچنان بدون پاسخ مانده‌اند.

جدول شماره ۹

آمار درخواست‌های رد شده (کلاً یا جزئاً) در سال ۱۳۹۷

ردیف	نوع رد	تعداد
۱	رد کلی	۱۷۷۰
۲	رد جزئی	۵۴
	مجموع	۱۸۲۴

جدول شماره ۱۰

آمار دلایل رد درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷

ردیف	دلیل رد درخواست	تعداد
۱	درخواست نامرتب با کارکرد سامانه/ «اطلاعات» نبودن موضوع درخواست	۲۷۸
۲	نامرتب بودن سازمان/ ارجاع به سازمان‌های دیگر یا سازمان‌های زیرمجموعه	۹۵۵
۳	استثنای قانون	۲۵۵
۴	مبهم بودن یا کلی بودن درخواست	۱۱۸
۵	تکراری بودن درخواست	۶۷
۶	موجود نبودن اطلاعات/ عدم تصویب یا ابلاغ موضوع مورد درخواست	۱۱۲
۷	سایر ^۱	۳۹
	مجموع	۱۸۲۴

پ) استثنای قانونی مورد استناد از سوی مؤسسات

به موجب قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مؤسساتی که شهروندان از آن‌ها درخواست اطلاعات کرده‌اند در برخی موارد موظف هستند درخواست را رد کنند و در برخی موارد نیز از صلاحیت تخییری برخوردار هستند تا با بررسی اوضاع و احوال و شرایط متقاضی یا اطلاعات درخواست شده، نسبت به پذیرش یا رد درخواست اقدام کنند. برای مثال، رد درخواست‌های دسترسی به اسناد طبقه‌بندی شده الزامی است اما درخواست دسترسی به اطلاعات شخصی فقط از اشخاصی که داده‌ها به آن‌ها مربوط می‌شود یا از ولی یا وکیل آن‌ها، پذیرفته است یا در صورتی که آن‌ها رضایت صریح و مکتوب به دسترسی داده باشند.

۱. برخی از دلایلی که سازمان‌ها به واسطه آن، درخواست‌ها را رد کرده‌اند در دسته‌بندی‌ها قرار نمی‌گرفتند از جمله «خالی بودن پوشه درخواست‌ها» که عمدتاً به دلیل مشکلات فنی، توضیحات متقاضی در سامانه ثبت نشده و برای سازمان قابل ملاحظه نبوده است و به همین دلیل درخواست رد شده است.

در جدول زیر ضمن معرفی استثناهای مذکور در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، آمار استندهای مؤسسات عمومی به این استنهاها و استثناهای دیگری که خارج از موارد مذکور مورد استناد قرار داده‌اند نشان داده می‌شود:

جدول شماره ۱۱
آمار استثناهای قانونی مورد استناد مؤسسات در سال ۱۳۹۷

ردیف	استثناهای قانونی	تعداد
۱	اسرار دولتی	۱۰۹
۲	حریم خصوصی	۷۰
۳	سلامت	۲
۴	اطلاعات تجاری	۱۵
۵	امنیت و آسایش عموم	۶
۶	پیشگیری یا کشف جرم/ بازداشت یا تعقیب مجرمان	۰
۷	ممیزی مالیات یا عوارض قانون یا وصول آن‌ها	۰
۸	اعمال نظارت بر مهاجرت به کشور	۰
۹	اسناد داخلی سازمان ^۱	۱۱
۱۰	بدون توضیح/ بدون استناد به ماده قانونی ^۲	۴۲
	مجموع	۲۵۵

ت) وضعیت کلی پاسخ‌گویی مؤسسات

از نظر نحوه پاسخ‌گویی مؤسسات عمومی به درخواست‌های شهروندان در سال ۱۳۹۷ و برای فراهم کردن زمینه مقایسه عملکرد آن‌ها در سال ۱۳۹۷ با عملکرد آن‌ها در سال ۱۳۹۶، می‌توان وضعیت آن‌ها را از نظر زمان اتصال به سامانه و اعلام آمادگی برای پاسخ به درخواست‌های اطلاعات، مؤسساتی که بیشترین تعداد درخواست اطلاعات از آن‌ها صورت گرفته است، میزان قانع‌کننده بودن یا نبودن پاسخ‌های داده شده به درخواست‌ها و در نتیجه تعداد شکایت‌ها از پاسخ‌های داده شده، نحوه واکنش مؤسسات به شکایت شهروندان از عملکرد آن‌ها در ارائه اطلاعات، نحوه رعایت مهلت زمانی ۱۰ روزه برای ارائه اطلاعات درخواستی که نشان دهنده وضعیت کلی پاسخ‌گویی یک مؤسسه به اطلاعات درخواستی است به شرح صفحه بعد گزارش کرد:

۱. علی‌رغم اینکه در قانون چنین استثنایی پیش‌بینی نشده است که سازمان‌ها بتوانند اسناد داخلی خود را برای عموم غیرقابل انتشار بدانند، برخی سازمان‌ها به داخلی بودن سند استناد کرده و از ارائه اطلاعات، خودداری کرده‌اند.
۲. برخی سازمان‌ها در پاسخ به درخواست‌های شهروندان با این ادعا که اطلاعات مورد درخواست از استثناهای قانونی است از ارائه اطلاعات خودداری کرده‌اند بدون اینکه توضیحی ارائه دهند که اطلاعات مورد درخواست در کدام دسته از استثناهای قانونی قرار می‌گیرند.

جدول شماره ۱۲

وضعیت کلی پاسخ‌گویی مؤسسات در سال ۱۳۹۷

ردیف	موسسه	مصاد در فرستادها	مصاد پاسخ‌ها	مصاد شکایت‌ها	مصاد پاسخ‌ها	مصاد شکایت‌ها	مصاد پاسخ‌ها	مبتگی زمان پاسخگویی (روز)	درصد پاسخگویی	موسسه	ردیف
۱	وزارت کشور	۱۸۹	۱۷۸	۷۲	۶۴	۲۰	۹۰	۵۱	۱۰۰	موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران	۵۱
۲	سازمان ثبت احوال کشور	۴۳	۴۴	۳	۲	۴	۱۰۵	۵۲	۰	بنیاد ملی زبانهای رایانه ای	۵۲
۳	اداره کل ثبت احوال استان همدان	۱	۰	۰	۰	۲۲۲	۰	۵۳	۰	سناد ملی هماهنگی و نظارت بر کانونهای فرهنگی هنری مساجد کشور	۵۳
۴	سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور	۳۶	۳۵	۴	۰	۵۰	۸۶	۵۴	۰	مؤسسه آموزش عالی - علمی کاربردی فرهنگ و هنر	۵۴
۵	سازمان امور اجتماعی کشور	۱۳	۸	۱	۱	۱۶	۶۲	۵۵	۰	موسسه هنرمندان پیشکوت	۵۵
۶	سازمان مدیریت بحران کشور	۹	۱۰	۱	۰	۴۶	۱۰۰	۵۶	۰	فرهنگسرای نیلوران	۵۶
۷	وزارت امور خارجه	۱۷۱	۱۷۰	۲	۲	۷	۹۹	۵۷	۰	وزارت راه و شهرسازی	۵۷
۸	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۶۹	۱۶۶	۶۸	۳	۵۸	۶۰	۵۸	۰	سازمان هواشناسی کشور	۵۸
۹	انستیتو پاستور ایران	۴	۰	۰	۰	۹	۱۰۰	۵۹	۰	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۵۹
۱۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل	۱	۰	۰	۰	۱۹۴	۰	۶۰	۰	سازمان ملی زمین و مسکن	۶۰
۱۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اراک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۱	۰	سازمان بنادر و دریانوردی	۶۱
۱۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز	۰	۰	۰	۰	۹	۰	۶۲	۰	شرکت سبهای راه آهن جمهوری اسلامی ایران	۶۲
۱۳	دانشگاه علوم پزشکی و توابیخی	۰	۰	۰	۰	۱۱۱	۰	۶۳	۰	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما)	۶۳
۱۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی هرمزگان	۰	۰	۰	۰	۹	۰	۶۴	۰	شرکت ساخت و توسعه زیر بناهای حمل و نقل کشور	۶۴
۱۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد	۰	۰	۰	۰	۵۴	۰	۶۵	۰	مرکز تحقیقات راه ، مسکن و شهرسازی	۶۵
۱۶	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ارومیه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۶	۰	شرکت بازرگانی شهری ایران	۶۶
۱۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایلام	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۷	۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)	۶۷
۱۸	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی خراسان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۸	۰	شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید	۶۸
۱۹	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گلستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۹	۰	سازمان مجری ساختمانها و تاسیسات دولتی و عمومی	۶۹
۲۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهرکرد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۰	۰	سازمان هواپیمایی کنوری	۷۰
۲۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شاهرود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۱	۰	شرکت آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک	۷۱
۲۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۲	۰	بانک مرکزی	۷۲
۲۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مرغه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۳	۰	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۷۳
۲۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۴	۰	سازمان ستیج آموزش کشور	۷۴
۲۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار	۰	۰	۰	۰	۷	۰	۷۵	۰	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۷۵
۲۶	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۶	۰	کمیسیون ملی یونسکو	۷۶
۲۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی درفول	۰	۰	۰	۰	۴۱	۰	۷۷	۰	سازمان امور دانشجویان	۷۷
۲۸	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۸	۰	سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	۷۸
۲۹	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لاسا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۹	۰	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی (سمت)	۷۹
۳۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آبادان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۰	۰	مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی	۸۰
۳۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۴۶	۱۵۷	۲۲	۱۰	۴۳	۹۹	۸۱	۱۰۰	مرکز نشر دانشگاهی	۸۱
۳۲	کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	۲۰۶	۲۰۵	۵	۴	۷	۹۹	۸۲	۵۰	مستوفی رفاه دانشجویان	۸۲
۳۳	سازمان سینمایی و امور سمعی و بصری	۳۰	۲۶	۳	۱	۸۲	۸۰	۸۳	۱۰۰	موزه ملی علوم و فناوری جمهوری اسلامی ایران	۸۳
۳۴	دبیرخانه هیات نظارت بر مطبوعات	۲۴	۲۶	۳	۳	۲۳	۱۰۸	۸۴	۰	مرکز حراست	۸۴
۳۵	سازمان ایقاف و امور خیریه	۲۴	۲۰	۰	۰	۶۶	۸۷	۸۵	۳۳	معاونت حقوقی و امور مجلس	۸۵
۳۶	شورای فرهنگ عمومی	۱۷	۱۷	۰	۰	۱۹	۱۰۰	۸۶	۱۰۰	موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی	۸۶
۳۷	موسسه نشر آوران	۱۱	۱۱	۰	۰	۱۲	۱۰۰	۸۷	۱۰۰	بنیاد دانشنامه نگاری ایران	۸۷
۳۸	بنیاد فرهنگی و هنری رودکی	۱۰	۹	۰	۰	۵۲	۹۰	۸۸	۰	مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی	۸۸
۳۹	مرکز رسانه های دیجیتال	۸	۸	۱	۱	۵	۱۰۰	۸۹	۵۰	مرکز هیاتهای امناء و هیاتهای ممیزه مرکزی	۸۹
۴۰	موسسه خله کتاب ایران	۷	۷	۰	۰	۵۴	۱۰۰	۹۰	۱۰۰	مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور	۹۰
۴۱	سازمان حج و زیارت	۷	۷	۰	۰	۱۰۱	۰	۹۱	۰	مرکز جذب انضای هیات های علمی	۹۱
۴۲	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)	۷	۶	۲	۰	۱۲۵	۵۷	۹۲	۲۰۰	دانشگاهها و مراکز آموزش عالی	۹۲
۴۳	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۷	۷	۶	۱	۱۵۷	۲۹	۹۳	۱۰۸	دانشگاه روحی سینا	۹۳
۴۴	بنیاد سینمایی فارابی	۶	۰	۰	۰	۱۰۳	۰	۹۴	۵۰	دانشگاه صنعتی خاتم‌التیاه بهبهان	۹۴
۴۵	موسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۶	۷	۰	۰	۲۵	۱۱۷	۹۵	۷۰	مرکز آموزش عالی اقتب	۹۵
۴۶	تهاد کتابخانه های عمومی کشور	۶	۷	۰	۰	۵۸	۱۱۷	۹۶	۷۱	دانشگاه علامه طباطبائی	۹۶
۴۷	موسسه فرهنگی هنری امام رضا (ع)	۵	۵	۰	۰	۸	۱۰۰	۹۷	۱۰۰	دانشگاه دلفان	۹۷
۴۸	موسسه کمک به توسعه فرهنگ و هنر	۳	۰	۰	۰	۲۱۲	۰	۹۸	۰	دانشگاه صنعتی همدان	۹۸
۴۹	کارگروه ساماندهی مد و لباس	۳	۰	۰	۰	۲۲۷	۰	۹۹	۸۳	دانشگاه اصفهان	۹۹
۵۰	انجمن آثار و مفاخر فرهنگی	۳	۳	۰	۰	۲۳	۱۰۰	۱۰۰	۸۳	دانشگاه اهر (رئیس)	۱۰۰

ردیف	موسسه	تعداد درخواست ها	تعداد پاسخ ها	تعداد تصدیق ها	تعداد ردی ها	تعداد اعلام تکلیف ها	تعداد اعلام تکلیف به شکایت ها	تعداد اعلام تکلیف به شکایت ها	تعداد اعلام تکلیف به شکایت ها	میانگین زمان پاسخگویی (روز)	درصد پاسخگویی	موسسه	ردیف
۱۰۱	دانشگاه پیام نور	۶	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۸	۱۰۰	دانشگاه کوثر	۱۵۱
۱۰۲	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۶	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۱	-	دانشگاه علوم دریاوردی و علوم دریایی چالهار	۱۵۲
۱۰۳	موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۱	۱۰۰	دانشگاه اردکان	۱۵۳
۱۰۴	دانشگاه صنعتی شریف	۵	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۴	۶۰	دانشگاه مازندران	۱۵۴
۱۰۵	دانشگاه حکیم بسزوری	۴	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۵	۷۵	دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی و فناوری پیشرفته کرمان	۱۵۵
۱۰۶	دانشگاه خوارزمی	۴	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴۲	۵۰	دانشگاه جیرفت	۱۵۶
۱۰۷	پژوهشگاه هوا فضا	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۹۹	-	دانشگاه گلستان	۱۵۷
۱۰۸	مجتمع آموزشی عالی لارستان	۴	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۷	۵۰	دانشگاه بیرجند	۱۵۸
۱۰۹	مرکز آموزش عالی مهنسی	۴	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۳	۲۵	دانشگاه گنبد کاووس	۱۵۹
۱۱۰	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرلداک)	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲	۱۰۰	دانشگاه مینبد	۱۶۰
۱۱۱	دانشگاه علم و صنعت ایران	۳	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۶	۱۰۰	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی	۱۶۱
۱۱۲	دانشگاه ارومیه	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۴	۱۰۰	دانشگاه بجنورد	۱۶۲
۱۱۳	دانشگاه شهید مدنی آذربایجان	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۵	۱۰۰	دانشگاه بناب	۱۶۳
۱۱۴	مرکز آموزش عالی فیروزآباد	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۵	۱۰۰	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری	۱۶۴
۱۱۵	دانشگاه فردوسی مشهد	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۱	۱۰۰	دانشگاه حضرت نرجس(س)رفسنجان	۱۶۵
۱۱۶	دانشگاه زنجان	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۱۰۰	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۱۶۶
۱۱۷	دانشگاه رزل	۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲۴	۳۳	دانشگاه صنعتی قم	۱۶۷
۱۱۸	دانشگاه خلیج فارس	۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۶	۳۳	دانشگاه رازی	۱۶۸
۱۱۹	دانشگاه کاشان	۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۱۲	۳۳	دانشگاه تخصصی فناوری های نوین امل	۱۶۹
۱۲۰	مرکز آموزش عالی لامرد	۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲۳	۳۳	دانشگاه قم	۱۷۰
۱۲۱	دانشگاه حضرت معصومه (س) قم	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۹	۱۰۰	دانشگاه بزرگمهر قزوین	۱۷۱
۱۲۲	دانشگاه صنعتی جندی شاپور	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۹	۵۰	دانشگاه مهندسی علوم و فناوری نوین گلپهزار	۱۷۲
۱۲۳	دانشگاه صنعتی کرمانشاه	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۵۰	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۱۷۳
۱۲۴	دانشگاه گیلان	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	۱۰۰	دانشگاه مازندران	۱۷۴
۱۲۵	دانشگاه صنعتی اراک	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۹	۵۰	دانشگاه نهاوند	۱۷۵
۱۲۶	دانشگاه صنعتی ارومیه	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳	۵۰	دانشگاه اراک	۱۷۶
۱۲۷	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۳	۱۰۰	دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان	۱۷۷
۱۲۸	دانشگاه فناوری های نوین سبزوار	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۰	۵۰	دانشگاه بین المللی امام خمینی(ره)	۱۷۸
۱۲۹	دانشگاه پاسوج	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۲	-	دانشگاه برد	۱۷۹
۱۳۰	دانشگاه ملایر	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷	۱۰۰	دانشگاه گرمسار	۱۸۰
۱۳۱	دانشگاه هنر	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۶۴	-	دانشگاه کردستان	۱۸۱
۱۳۲	دانشگاه ولایت	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۹۳	-	دانشگاه سمنان	۱۸۲
۱۳۳	دانشگاه هرمزگان	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۰	۱۰۰	دانشگاه صنعتی بیرجند	۱۸۳
۱۳۴	دانشگاه صنعتی شاهرود	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۲	۱۰۰	دانشگاه چهارم	۱۸۴
۱۳۵	دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۳	۱۰۰	دانشگاه باهنر کرمان	۱۸۵
۱۳۶	دانشگاه هنر اسلامی تبریز	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲۴	۵۰	دانشگاه تربیت مدرس	۱۸۶
۱۳۷	دانشگاه فنی و حرفه ای	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۳	۱۰۰	دانشگاه نیشابور	۱۸۷
۱۳۸	مجتمع آموزشی عالی گنبد	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۳	۱۰۰	دانشگاه فرهنگیان سمنان	۱۸۸
۱۳۹	مرکز آموزش عالی شهرضا	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۶۵	۵۰	دانشگاه صنعتی سیرجان	۱۸۹
۱۴۰	مجتمع آموزشی عالی زنجان	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۹۱	-	دانشگاه صنعتی اصفهان	۱۹۰
۱۴۱	مرکز آموزش عالی استهبان	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰	دانشگاه فسا	۱۹۱
۱۴۲	دانشگاه تربیت مدرس	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۵۰	دانشگاه صنعتی شهدای هویزه	۱۹۲
۱۴۳	دانشگاه سلمان فارسی کازرون	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۱۴	-	دانشگاه آیت ا. اعظمی بروجردی	۱۹۳
۱۴۴	دانشگاه نغرش	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲	۱۰۰	دانشگاه ایلام	۱۹۴
۱۴۵	مجتمع آموزشی عالی سراوان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۶	۱۰۰	دانشگاه فنی و مهندسی گلباگان	۱۹۵
۱۴۶	دانشگاه ملی مصراع(رفسنجان)	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۷	۱۰۰	پارک علم و فناوری گیلان	۱۹۶
۱۴۷	دانشگاه محقق اردبیلی	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹	۱۰۰	دانشگاه تبریز	۱۹۷
۱۴۸	دانشگاه لرستان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲	۱۰۰	دانشگاه هنر شیراز	۱۹۸
۱۴۹	دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۱۰۰	مرکز آموزش عالی کاشمر	۱۹۹
۱۵۰	دانشگاه هنر اصفهان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۱۰۰	پژوهشگاه علوم و صنایع غذایی	۲۰۰

ردیف	موسسه	تعداد درخواست ها	تعداد پاسخ ها	تعداد تکلیف ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	موسسه	ردیف
۲۰۱	مرکز آموزش عالی فنی و مهندسی بوئین زهرا	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه پژوهشی علوم و فناوری رنگ و پوشش	۲۵۱
۲۰۲	مجمع آموزش عالی بیم	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری	۲۵۲
۲۰۳	مجمع آموزش عالی شیروان	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور	۲۵۳
۲۰۴	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	۲۵۴
۲۰۵	پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز مطالعات و همکارهای علمی بین المللی	۲۵۵
۲۰۶	دانشگاه شهر کرد	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان برنامه و بودجه کشور	۲۵۶
۲۰۷	دانشگاه جامع - علمی کاربردی	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان هدفمندسازی یارانه ها	۲۵۷
۲۰۸	دانشگاه شهید چمران اهواز	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز آمار ایران	۲۵۸
۲۰۹	پارک علم و فناوری خلیج فارس(قسم)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان نقشه برداری کشور	۲۵۹
۲۱۰	پارک علم و فناوری استان زنجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۲۶۰
۲۱۱	پارک علم و فناوری گلستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان	۲۶۱
۲۱۲	پارک علم و فناوری بزد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز ملی فرش ایران	۲۶۲
۲۱۳	پارک علم و فناوری همدان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران	۲۶۳
۲۱۴	پارک علم و فناوری استان مرکزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان توسعه تجارت ایران	۲۶۴
۲۱۵	پارک علم و فناوری استان هرمزگان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت سهامی نماینده های بین المللی جمهوری اسلامی ایران	۲۶۵
۲۱۶	پارک علم و فناوری استان کرمان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان توسعه و توسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۲۶۶
۲۱۷	دانشگاه صنعتی قزوین	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت ملی فولاد ایران	۲۶۷
۲۱۸	دانشگاه سید جمال الدین اسفاده ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت منطقه ویژه اقتصادی صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس	۲۶۸
۲۱۹	پارک علم و فناوری کرمانشاه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت های معدنی	۲۶۹
۲۲۰	پارک علم و فناوری آذربایجان غربی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت تهیه و تولید مواد معدنی ایران	۲۷۰
۲۲۱	پارک علم و فناوری مدرس	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت اوهیماپای ایران	۲۷۱
۲۲۲	پارک علم و فناوری آذربایجان قزوین	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مجمع معدنی صنعتی طلای زرشوران	۲۷۲
۲۲۳	پارک علم و فناوری مازندران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مجمع سنگ آهن سنگان	۲۷۳
۲۲۴	پارک علم و فناوری خوزستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز تحقیقات فرآوری مواد معدنی ایران	۲۷۴
۲۲۵	پارک علم و فناوری خراسان جنوبی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۲۷۵
۲۲۶	پارک علم و فناوری خراسان شمالی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۲۷۶
۲۲۷	پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صندوق توسعه صنایع دریایی	۲۷۷
۲۲۸	پارک علم و فناوری فارس	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع کشور	۲۷۸
۲۲۹	پارک علم و فناوری دانشگاه سمنان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان مدیریت صنعتی	۲۷۹
۲۳۰	پارک علم و فناوری استان قم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت گسترش صنایع بلوچ	۲۸۰
۲۳۱	پارک علم و فناوری استان سمنان(شاهرود)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک	۲۸۱
۲۳۲	پارک علمی و فناوری دانشگاه تهران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صندوق ضمانت صادرات ایران	۲۸۲
۲۳۳	پارک علم و فناوری البرز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک	۲۸۳
۲۳۴	پارک علم و فناوری استان لرستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی	۲۸۴
۲۳۵	پارک علم و فناوری اراک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی	۲۸۵
۲۳۶	پارک علم و فناوری خراسان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان بهزیستی کشور	۲۸۶
۲۳۷	پارک علم و فناوری استان چهارمحال و بختیاری	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان تامین اجتماعی	۲۸۷
۲۳۸	پارک علم و فناوری آذربایجان شرقی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صندوق بیمه تامین اجتماعی روستاییان و عشایر	۲۸۸
۲۳۹	پارک علم و فناوری استان ایلام	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور	۲۸۹
۲۴۰	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه (قم)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صندوق بازنشستگی کشور	۲۹۰
۲۴۱	پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	وزارت نیرو	۲۹۱
۲۴۲	پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت مدیریت منابع آب ایران	۲۹۲
۲۴۳	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت آب منطقه ای تهران	۲۹۳
۲۴۴	پژوهشگاه بین المللی ژارله شناسی و مهندسی ژارله	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت سهامی مادر تخصصی تولید انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانپا)	۲۹۴
۲۴۵	پژوهشگاه امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (مادر تخصصی)	۲۹۵
۲۴۶	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت آب و فاضلاب روستایی استان همدان	۲۹۶
۲۴۷	پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران	۲۹۷
۲۴۸	مجمع آموزشی عالی فنی و مهندسی اصفهان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه آموزش عالی علمی کاربردی صنعت آب و برق	۲۹۸
۲۴۹	پژوهشگاه مواد و انرژی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی	۲۹۹
۲۵۰	پژوهشگاه هوشناسی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه تحقیقات آب	۳۰۰

ردیف	موسسه	تعداد درخواست ها	تعداد پاسخ ها	تعداد تکلیف ها	تعداد تکلیف ها به تکلیف ها	تعداد پاسخ ها	تعداد تکلیف ها	تعداد پاسخ ها	تعداد تکلیف ها	تعداد پاسخ ها	درصد پاسخگویی	میانگین زمان پاسخگویی (روز)	درصد پاسخگویی
۳۰۱	شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای ال و بیلی (سنگاب)	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۱	۱۰۰
۳۰۲	گنجینه ملی آب ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۳	۰
۳۰۳	پژوهشگاه نیرو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴	۰	۰
۳۰۴	سازمان اداری و استخدامی کشور	۸۰	۸۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۱	۰	۰
۳۰۵	سازمان ملی بهره‌وری ایران	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۴	۰	۰
۳۰۶	مرکز آموزش مدیریت دولتی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰۷	وزارت جهاد کشاورزی	۷۵	۷۴	۹	۶	۹	۶	۹	۶	۹	۶۰	۰	۰
۳۰۸	سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری	۲۲	۲۳	۶	۴	۶	۴	۶	۴	۶	۳۹	۰	۰
۳۰۹	صندوق بیمه کشاورزی	۱۰	۱۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	۰	۰
۳۱۰	سازمان امور اراضی	۹	۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۴	۰	۰
۳۱۱	سازمان دامپزشکی کشور	۹	۱۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰
۳۱۲	سازمان جهاد کشاورزی استان فارس	۸	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۰	۰
۳۱۳	سازمان شیلات ایران	۸	۹	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۱۷	۰	۰
۳۱۴	شرکت خدمات حمایتی کشاورزی	۷	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۷	۰	۰
۳۱۵	سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان	۷	۷	۳	۰	۳	۰	۳	۰	۳	۶۱	۰	۰
۳۱۶	سازمان حفظ نباتات کشور	۷	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۰	۰
۳۱۷	سازمان جهاد کشاورزی استان البرز	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴	۰	۰
۳۱۸	سازمان امور عشایر ایران	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹	۰	۰
۳۱۹	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۵	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۳	۰	۰
۳۲۰	سازمان جهاد کشاورزی استان تهران	۴	۴	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۰	۰
۳۲۱	سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان	۴	۴	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۱۴	۰	۰
۳۲۲	سازمان چای کشور	۴	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۰	۰
۳۲۳	سازمان جهاد کشاورزی خراسان جنوبی	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۹	۰	۰
۳۲۴	سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان شرقی	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۳	۰	۰
۳۲۵	سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۰	۰
۳۲۶	سازمان جهاد کشاورزی استان کردستان	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۷	۰	۰
۳۲۷	سازمان جهاد کشاورزی استان زنجان	۲	۲	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۱۴	۰	۰
۳۲۸	سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۰	۰
۳۲۹	سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویر احمد	۳	۳	۲	۰	۲	۰	۲	۰	۲	۲۱	۰	۰
۳۳۰	سازمان جهاد کشاورزی استان مازندران	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۰	۰	۰
۳۳۱	سازمان جهاد کشاورزی استان جنوب کرمان	۳	۳	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۸	۰	۰
۳۳۲	شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاران	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۰	۰
۳۳۳	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۱	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۳	۰	۰
۳۳۴	سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۳	۰	۰
۳۳۵	سازمان جهاد کشاورزی استان ایلام	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۰	۰
۳۳۶	سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان غربی	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۰	۰
۳۳۷	سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲	۰	۰
۳۳۸	سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰
۳۳۹	سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۱۹	۰	۰
۳۴۰	سازمان جهاد کشاورزی استان هرمزگان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۰	۰
۳۴۱	سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۰	۰
۳۴۲	سازمان جهاد کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۰	۰
۳۴۳	سازمان جهاد کشاورزی خراسان شمالی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۰	۰
۳۴۴	سازمان جهاد کشاورزی استان همدان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۰	۰	۰
۳۴۵	سازمان جهاد کشاورزی استان قزوین	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۳۴۶	سازمان جهاد کشاورزی استان قم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳	۰	۰
۳۴۷	سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۰	۰
۳۴۸	سازمان جهاد کشاورزی استان یزد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۰	۰
۳۴۹	سازمان جهاد کشاورزی استان لرستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	۰	۰
۳۵۰	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۰	۰

ردیف	موسسه	تعداد درخواست ها	تعداد پاسخ ها	تعداد شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	میانگین زمان پاسخگویی (روز)	درصد پاسخگویی	موسسه	ردیف	تعداد درخواست ها	تعداد پاسخ ها	تعداد شکایت ها	تعداد پاسخ به شکایت ها	میانگین زمان پاسخگویی (روز)	درصد پاسخگویی
۴۰۱	اداره کل محیط زیست خراسان جنوبی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۴۵۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۴۰۲	اداره کل حفاظت محیط زیست استان البرز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۴۵۲	۰	۱۳	۰	۰	۰	۰
۴۰۳	اداره کل حفاظت محیط زیست کردستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	معاونت امور مجلس ریاست جمهوری	۴۵۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۰۴	اداره کل حفاظت محیط زیست استان ایلام	۰	۰	۰	۰	۰	۰	معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده	۴۵۴	۰	۹	۰	۰	۰	۰
۴۰۵	اداره کل حفاظت محیط زیست استان قم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۴۵۵	۰	۱۰	۰	۰	۰	۰
۴۰۶	اداره کل حفاظت محیط زیست استان بزد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	۴۵۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۰۷	اداره کل حفاظت محیط زیست استان همدان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرکز ملی فضای ایران	۴۵۷	۰	۷	۰	۰	۰	۰
۴۰۸	اداره کل حفاظت محیط زیست استان زنجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	بنیاد ملی نخبگان	۴۵۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۰۹	اداره کل حفاظت محیط زیست استان اردبیل	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان انرژی اتمی	۴۵۹	۰	۲۵	۰	۰	۰	۰
۴۱۰	اداره کل حفاظت محیط زیست استان هرمزگان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۴۶۰	۰	۴۴	۰	۰	۰	۰
۴۱۱	دانشکده محیط زیست	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پژوهش و منابع دیجیتال	۴۶۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۱۲	اداره حفاظت محیط زیست استان کرمان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	انسان ملی	۴۶۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۱۳	اداره کل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	توسعه مدیریت و منابع	۴۶۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۱۴	اداره کل محیط زیست استان مرکزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کتابخانه ملی	۴۶۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۱۵	اداره کل محیط زیست استان قزوین	۰	۰	۰	۰	۰	۰	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	۴۶۵	۰	۳۰	۰	۰	۰	۰
۴۱۶	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۵۲	۵۲	۳	۳	۶	۱۰۰	قوه مقننه	۴۶۶	۱۰۲	۰	۰	۰	۰	۰
۴۱۷	سازمان اموال و املاک کوثر	۸	۶	۰	۰	۰	۷۵	مجلس شورای اسلامی	۴۶۷	۷۵	۸۲	۰	۰	۰	۱۱۷
۴۱۸	سازمان اقتصادی کوثر	۵	۶	۰	۰	۰	۱۲۰	معاونت قوایین مجلس شورای اسلامی	۴۶۸	۱۲۰	۴۲	۰	۰	۰	۹۷
۴۱۹	سازمان مجتمع های فرهنگی و تفریحی کوثر	۴	۴	۰	۰	۰	۱۰۰	دیوان محاسبات کشور	۴۶۹	۱۰۰	۲۵	۰	۰	۰	۴۴
۴۲۰	وزارت نفت	۴۷	۴۷	۸	۷	۹	۹۸	معاونت نظارت مجلس شورای اسلامی	۴۷۰	۹۸	۹	۰	۰	۰	۱۰۰
۴۲۱	شرکت ملی نفت ایران	۲۲	۲۲	۲	۱	۷	۹۵	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	۴۷۱	۹۵	۷	۰	۰	۰	۹۱
۴۲۲	شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب	۴	۳	۰	۰	۰	۷۵	کتابخانه ، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی	۴۷۲	۷۵	۱۶	۰	۰	۰	۰
۴۲۳	شرکت نفت و گاز پارس	۴	۴	۰	۰	۰	۱۰۰	مرکز تحقیقات اسلامی	۴۷۳	۱۰۰	۴	۰	۰	۰	۱۰۰
۴۲۴	شرکت نفت فلات قاره ایران	۳	۳	۰	۰	۰	۱۰۰	خبرگزاری خانه ملت	۴۷۴	۱۰۰	۸	۰	۰	۰	۰
۴۲۵	شرکت نفت مناطق مرکزی ایران	۳	۳	۱	۱	۰	۵۰	کانون بازنشستگان مجلس شورای اسلامی	۴۷۵	۵۰	۹	۰	۰	۰	۰
۴۲۶	شرکت نفت و گاز ارویدان	۲	۲	۰	۰	۰	۱۰۰	روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران	۴۷۶	۱۰۰	۴	۰	۰	۰	۹۷
۴۲۷	شرکت پالایش های نفتی ایران	۱	۱	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری هرمزگان	۴۷۷	۱۰۰	۶	۰	۰	۰	۸۷
۴۲۸	پژوهشگاه صنعت نفت	۱	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری اصفهان	۴۷۸	۰	۱۷	۰	۰	۰	۴۸
۴۲۹	سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت	۱	۱	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری تهران	۴۷۹	۱۰۰	۲	۰	۰	۰	۹۰
۴۳۰	شرکت مهندسی و توسعه نفت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری گیلان	۴۸۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۲
۴۳۱	شرکت منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری فارس	۴۸۱	۰	۰	۰	۰	۰	۹۵
۴۳۲	شرکت نفت خزر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری خوزستان	۴۸۲	۰	۰	۰	۰	۰	۸۴
۴۳۳	شرکت پهنه سازی مصرف سوخت کشور	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری کرمان	۴۸۳	۰	۵	۰	۰	۰	۸۶
۴۳۴	صندوقهای بازنشستگی پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری آذربایجان شرقی	۴۸۴	۰	۸	۰	۰	۰	۹۶
۴۳۵	شرکت ملی گاز ایران	۱۷	۱۷	۱	۵	۸	۱۲۴	استاداری کرمانشاه	۴۸۵	۱۲۴	۸	۰	۰	۰	۹۶
۴۳۶	شرکت ملی صنایع پتروشیمی	۸	۹	۰	۰	۰	۱۱۳	استاداری خراسان رضوی	۴۸۶	۱۱۳	۴	۰	۰	۰	۴۸
۴۳۷	شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس	۴	۴	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری آذربایجان غربی	۴۸۷	۱۰۰	۲۱	۰	۰	۰	۷۹
۴۳۸	شرکت پژوهش و فناوری پتروشیمی	۱	۱	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری همدان	۴۸۸	۱۰۰	۶	۰	۰	۰	۱۰۰
۴۳۹	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی	۱	۱	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری البرز	۴۸۹	۱۰۰	۸	۰	۰	۰	۱۰۰
۴۴۰	شرکت ملی پالایش و پخش فراورده های نفتی ایران	۷	۸	۱	۱	۱۲	۱۱۴	استاداری سیستان و بلوچستان	۴۹۰	۱۱۴	۱۲	۰	۰	۰	۴۱
۴۴۱	شرکت ملی پخش فراورده های نفتی ایران	۷	۷	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری مازندران	۴۹۱	۱۰۰	۱۴	۰	۰	۰	۳۸
۴۴۲	شرکت پالایش نفت آبادان	۲	۲	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری بزد	۴۹۲	۱۰۰	۲۳	۰	۰	۰	۹۶
۴۴۳	شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند	۲	۲	۰	۰	۰	۱۰۰	استاداری بوشهر	۴۹۳	۱۰۰	۱۰	۰	۰	۰	۹۳
۴۴۴	شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری چهارمحال و بختیاری	۴۹۴	۰	۰	۰	۰	۰	۹۳
۴۴۵	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استاداری کردستان	۴۹۵	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰
۴۴۶	وزارت دادگستری	۳۸	۳۹	۶	۵	۲۶	۱۰۰	استاداری قم	۴۹۶	۱۰۰	۲۶	۰	۰	۰	۹۲
۴۴۷	سازمان تعزیرات حکومتی	۲۹	۲۵	۱	۰	۰	۸۳	استاداری اردبیل	۴۹۷	۸۳	۴۷	۰	۰	۰	۹۲
۴۴۸	وزارت ورزش و جوانان	۳۸	۳۵	۹	۶	۷۷	۸۴	استاداری خراسان شمالی	۴۹۸	۸۴	۷۷	۰	۰	۰	۶۷
۴۴۹	کمیته ملی المپیک ایران	۳	۳	۰	۰	۰	۰	استاداری زنجان	۴۹۹	۰	۰	۰	۰	۰	۵۸
۴۵۰	معاونت حقوقی رئیس جمهور	۳۰	۳۰	۲	۰	۰	۶۰	استاداری قزوین	۵۰۰	۶۰	۶۷	۰	۰	۰	۷۵

گفتار چهارم: وضعیت گزارش‌های خوداظهاری

در سال ۱۳۹۶ طی مکاتبه‌ای از دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات خواسته شد تا گزارش عملکرد خود در محورهای مذکور در مکاتبه را به کمیسیون منعکس کنند. عدم پاسخ‌گویی برخی دستگاه‌ها و تأخیر در پاسخ‌گویی برخی دیگر، فرآیند تدوین گزارش سالانه سال ۱۳۹۶ را با کندی و تأخیر مواجه کرد. ضمن اینکه در برخی از گزارش‌های واصل شده، مطالب و نکاتی ذکر شده بود که ارتباطی با اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نداشتند (مشروح این گزارش در بخش گذشته آمد). با توجه به عدم تحول و تغییر خاص در وضعیت عملکرد مؤسسات مذکور در سال ۱۳۹۷، در این سال عملکرد مؤسسات مشمول قانون از منظر انتشار ابتکاری اسناد و اطلاعات (انتشار بدون درخواست) پایش شد و بر این اساس، آمار اسنادی که توسط این مؤسسات در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در دسترس عموم قرار گرفته‌اند به شرح صفحه بعد اعلام می‌گردد:

جدول شماره ۱۳

آمار اسناد منتشر شده در سال ۱۳۹۷

تعداد اسناد منتشر شده در سامانه سال ۱۳۹۷				
ردیف	نام سازمان	تعداد اسناد منتشر شده	ردیف	نام سازمان
۱	سازمان تأمین اجتماعی	۳۳۴	۵۲	استانداری اصفهان
۲	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۳۰	۵۳	استانداری البرز
۳	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۶۶	۵۴	استانداری ابرام
۴	شهرداری مشهد	۳۹	۵۵	استانداری مازندران
۵	مؤسسه خانه کتاب ابران	۳۴	۵۶	شهرداری بزد
۶	شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید	۲۱	۵۷	بانک اقتصاد نوین
۷	شهرداری تهران	۱۵	۵۸	بانک تجارت
۸	مؤسسه فرهنگی هنری امام رضا (ع)	۱۴	۵۹	جمعیت هلال احمر
۹	سازمان نهضت سوادآموزی	۱۴	۶۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۰	سازمان امور اراضی	۱۳	۶۱	سازمان تنظیم مقررات رادیویی
۱۱	وزارت راه و شهرسازی	۱۳	۶۲	سازمان فناوری اطلاعات ابران
۱۲	اداره کل حفاظت محیط زیست استان کرمانشاه	۱۲	۶۳	سازمان شیلات ابران
۱۳	مرکز آموزش عالی اقلید	۱۰	۶۴	سازمان جهاد کشاورزی استان البرز
۱۴	وزارت جهاد کشاورزی	۹	۶۵	سازمان جهاد کشاورزی استان فارس
۱۵	سازمان امور مالیاتی کشور	۹	۶۶	سازمان چای کشور
۱۶	بنیاد فرهنگی و هنری رودکی	۸	۶۷	مؤسسه نشر آوران
۱۷	وزارت کشور	۸	۶۸	وزارت نیرو
۱۸	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور	۷	۶۹	سازمان حفاظت محیط زیست
۱۹	وزارت آموزش و پرورش	۷	۷۰	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
۲۰	شهرداری رشت	۷	۷۱	سازمان تعزیرات حکومتی
۲۱	سازمان برنامه و بودجه کشور	۶	۷۲	شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور
۲۲	انجمن آثار و مفاخر فرهنگی	۶	۷۳	شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ابران
۲۳	سازمان دانش آموزی	۶	۷۴	دانشگاه تربیت مدرس
۲۴	سازمان بورس و اوراق بهادار	۶	۷۵	دانشگاه صنعتی ارومیه
۲۵	پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات (مرکز تحقیقات)	۵	۷۶	دانشگاه هرمزگان
۲۶	وزارت امور خارجه	۵	۷۷	دانشگاه باهنر
۲۷	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (مادر تخصصی)	۵	۷۸	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان
۲۸	سازمان خصوصی سازی	۵	۷۹	دانشگاه پیام نور
۲۹	دانشگاه گیلان	۵	۸۰	صندوق رفاه دانشجویان
۳۰	استانداری آذربایجان شرقی	۵	۸۱	کمیسیون ملی یونسکو
۳۱	سازمان سینمایی و امور سمعی و بصری	۴	۸۲	شرکت ملی صنایع پتروشیمی
۳۲	وزارت امور اقتصادی و دارایی	۴	۸۳	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی
۳۳	سازمان سنجش آموزش کشور	۴	۸۴	سازمان امور شهرداری ها و دهیاری های کشور
۳۴	وزارت نفت	۴	۸۵	استانداری خراسان رضوی
۳۵	وزارت ورزش و جوانان	۴	۸۶	استانداری خراسان شمالی
۳۶	سازمان ثبت احوال کشور	۴	۸۷	استانداری خوزستان
۳۷	سازمان صنایع کوچک، شهرک های صنعتی ابران	۳	۸۸	استانداری قزوین
۳۸	سازمان بهزیستی	۳	۸۹	استانداری لرستان
۳۹	سازمان ملی زمین و مسکن	۳	۹۰	استانداری هرمزگان
۴۰	معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی	۳	۹۱	استانداری همدان
۴۱	استانداری فارس	۳	۹۲	استانداری گلستان
۴۲	بیمه ابران	۳	۹۳	استانداری گیلان
۴۳	سازمان مراتع، جنگل ها و آبخیزداری	۲	۹۴	شهرداری اصفهان
۴۴	صندوق بیمه کشاورزی	۲	۹۵	شهرداری بندر ديلم
۴۵	کمیسیون دسترسی آزاد به اطلاعات	۲	۹۶	شهرداری کرمانشاه
۴۶	شرکت مدیریت منابع آب ابران	۲	۹۷	بانک آینده
۴۷	سازمان اداری و استخدامی کشور	۲	۹۸	بانک ابران زمین
۴۸	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۲	۹۹	بانک کشاورزی
۴۹	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۲	۱۰۰	سازمان ملی استاندارد
۵۰	دانشگاه اراک	۲		مجموع
۵۱	پارک علم و فناوری گیلان	۲		

فصل دوم:

گزارش عملکرد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به
اطلاعات

گزارش عملکرد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

به موجب ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، کمیسیونی به نام «کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» با ترکیب مشخص پیش‌بینی شده است که به دستور رئیس‌جمهور تشکیل می‌شود. این کمیسیون با دستور رئیس‌جمهور در سال ۱۳۹۳ تشکیل شده است. نظارت بر حسن اجرای قانون مذکور و حمایت از آزادی اطلاعات و دسترسی همگانی به اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی که خدمات عمومی ارائه می‌دهند مهم‌ترین وظیفه این کمیسیون است. کمیسیون مذکور باید برای تحقق هدف اصلی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و سایر قوانینی که بر دسترسی همگانی به اطلاعات تصریح کرده‌اند تلاش کند و همواره نسبت به دسترسی شهروندان به اطلاعات رویکرد حمایتی داشته باشد.

در ترکیب کمیسیون، اشخاصی از قوای مقننه، قضائیه و مجریه حضور دارند و ترکیب اعضای آن به گونه‌ای است که ماهیت بین قوه‌ای و درعین حال تخصصی به آن داده است. این اعضا عبارتند از:

(الف) وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (رئیس کمیسیون)

(ب) وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات یا معاون ذی‌ربط

(ج) وزیر اطلاعات یا معاون ذی‌ربط

(د) وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح یا معاون ذی‌ربط

(ه) رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا معاون ذی‌ربط

(و) رئیس دیوان عدالت اداری

(ز) رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی

(ح) دبیر شورای عالی فناوری اطلاعات کشور

همچنین، طبق تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون مذکور، مصوبات کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات پس از تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجرا خواهد بود.

مؤسسات ذی‌ربط ملزم به همکاری با کمیسیون می‌باشند (ماده ۱۹) و طبق بند «ب» ماده ۲۲، هر فعل یا ترک فعلی که مانع انجام وظیفه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات یا وظیفه اطلاع‌رسانی مؤسسات عمومی برخلاف مقررات این قانون شود جرم است و مجازات دارد.

در این بخش، صلاحیت‌های این کمیسیون به گونه‌ای که در ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات پیش‌بینی شده است معرفی و وضعیت اعمال و اجرای آن‌ها، گزارش و ارزیابی می‌شود.

گفتار اول: نظارت بر حسن اجرای قانون و رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات

یکی از وظایف کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات این است که رعایت و اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در کشور را مورد نظارت قرار دهند و ضمن شناسایی دقیق وضعیت اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، موانع و مشکلات، راهکارهای اصلاحی را به مراجع ذی‌ربط پیشنهاد دهند. همان‌طور که گفته شد در حال حاضر، دسترسی شهروندان به اطلاعات عمدتاً از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت می‌گیرد. حال ممکن است مؤسسات عمومی در پاسخ به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات، پاسخ ندهند یا با کندی و تعلل عمل کنند یا دسترسی به اطلاعات را چنان پیچیده، عذاب‌آور و طولانی کنند که موجب شود شهروندان در عمل نتوانند اطلاعات مورد نظر خود را به دست آورند. به همین دلیل، رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات به عهده کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات گذاشته شده است.

ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات می‌گوید «به‌منظور حمایت از آزادی اطلاعات و دسترسی همگانی به اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی که خدمات عمومی ارائه می‌دهند ... رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات موضوع این قانون از طریق ایجاد وحدت رویه ...، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ... تشکیل می‌شود.

«رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات موضوع این قانون از طریق ایجاد وحدت رویه» دلالت دارد بر وظیفه رسیدگی به اختلافات مربوط به حق دسترسی به اطلاعات. یعنی رسیدگی به اختلافات مؤسسات عمومی با یکدیگر یا با مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی درباره نحوه ارائه اطلاعات به متقاضیان موردی و عموم مردم، همچنین، رسیدگی به اختلافات شهروندان با هریک از مؤسسات مذکور در زمینه حق دسترسی به اطلاعات به عهده کمیسیون مذکور است. بدین منظور، کمیسیون را باید برخوردار از اختیاراتی دانست که با انجام این وظیفه ملازمه منطقی دارد نظیر مطالبه اسناد و مدارک و اخذ توضیحات. با توجه به تصریح قانون به «رفع اختلاف» که دلالت بر فیصله دادن به اختلاف می‌کند، نظر کمیسیون باید از سوی طرفین اختلاف محترم شمرده شود و قاطع شناخته شود. در مورد امکان تجدیدنظرخواهی از نظر کمیسیون در دیوان عدالت اداری یا محاکم عمومی، قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ساکت است. با وجود این، طبق اصل قابل تجدیدنظرپذیر بودن کلیه تصمیمات اداری در مراجع قضایی، می‌توان گفت که تصمیمات کمیسیون در دیوان عدالت اداری قابل تجدیدنظر است.

در کشورهای مختلف جهان که کمیسیون آزادی اطلاعات دارند پرونده‌هایی که کمیسیون به آن‌ها رسیدگی کرده و تصمیمات اتخاذ شده به‌صورت علنی منتشر می‌شود.

هرچند ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، صریحاً رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات را به عهده کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات گذاشته است اما آیین و سازوکاری برای رفع اختلاف در قانون پیش‌بینی نکرده است.

در طول سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷، دبیرخانه کمیسیون تلاش کرده است تا با گفتگو و مذاکره و روش‌های غیرقضایی به حل اختلافات مطرح کمک کند. با وجود این، با افزایش درخواست‌های دسترسی به اطلاعات و در

نتیجه، افزایش اعتراض‌ها و شکایت‌ها و ثبت ادعاهای مختلفی تحت عنوان شکایت یا اعتراض یا اختلاف در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و تقاضای مصرانه شهروندان برای تعیین تکلیف آن‌ها از سوی کمیسیون، این کمیسیون بر مبنای این استدلال که نمی‌تواند در این خصوص براساس سلیقه اقدام کند و انجام وظیفه رفع اختلاف، ملازمه قانونی و عقلی با تعیین روش رسیدگی به این اختلافات دارد تصمیم گرفت تا شیوه‌نامه‌ای تحت عنوان «شیوه‌نامه حل اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات» تدوین و تصویب کند. زیرا بدون وجود آیین یا شیوه‌نامه مشخص و مصوب، نحوه اقدام کمیسیون در رفع اختلاف و نیز تکلیف شهروندان و مؤسسات طرف اختلاف آن‌ها مشخص نخواهد بود.

این شیوه‌نامه با عنوان شیوه‌نامه رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات در تاریخ ۱۳۹۷/۲/۱۵ به تصویب کمیسیون رسیده و پس از تأیید رئیس محترم جمهور در تاریخ ۱۳۹۸/۳/۹ طبق تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات که می‌گوید: «مصوبات کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات پس از تأیید رئیس جمهور لازم‌الاجرا خواهد بود» برای اجرا به مؤسسات مشمول قانون ابلاغ شده است.

آمار تفکیکی اعتراض‌های شهروندان در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ که از سوی دبیرخانه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، پیگیری شده است به شرح زیر است:

جدول شماره ۱۴

آمار موضوعی اعتراض به عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۶

ردیف	عنوان	تعداد
۱	مصوبات و ضوابط، قوانین و مقررات	۲۴
۲	آمار و اطلاعات آماری	۱۷
۳	اطلاعات حقوق و مزایای مدیران و کارکنان	۳
۴	اطلاعات استخدامی	۴
۵	اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری	۵
۶	شماره‌های تلفن و نمابر	۹
۷	نامه‌ها و مکاتبات اداری	۱
۸	اطلاعات مجوزها	۰
۹	اطلاعات بانکی	۳
۱۰	تفاهم‌نامه‌ها	۱
۱۱	اطلاعات بودجه‌ای	۲
۱۲	اطلاعات قراردادها	۱۶
۱۳	اطلاعات حوزه سلامت	۱
۱۴	اطلاعات مالیاتی	۱۴

ردیف	عنوان	تعداد
۱۵	نظام ارتباطی	۶
۱۶	اطلاعات انتخابات‌ها	۲
۱۷	سایر	۷

جدول شماره ۱۵

آمار دلایل اعتراض به عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۶

ردیف	دلیل اعتراض	تعداد
۱	عدم پاسخ	۱۰
۲	پاسخ بی‌اساس	۱۲
۳	پاسخ ناقص	۳۵
۴	رد درخواست	۱۴
۵	ارجاع درخواست	۱۳
۶	تأخیر در پاسخ	۱۱
	مجموع	۹۵

جدول شماره ۱۶

آمار موضوعی اعتراض به عملکرد مؤسسات در سال ۱۳۹۷

ردیف	موضوع اعتراض	تعداد
۱	پاسخ ناکافی/ ناقص	۷۳
۲	پاسخ نامرتبط	۱۰۹
۳	فعال نبودن سازمان مرجوع (در پاسخ) در سامانه	۱۱
۴	عدم پاسخ‌گویی	۱۱۷
۵	مشکلات فنی سامانه (عدم ارسال فایل پیوست و ...)	۲۲
۶	قانع‌کننده نبودن	۱۰۵
۷	سپری شدن مهلت قانونی	۶۶
۸	عدم ارسال الکترونیکی پاسخ/ اعتراض به لزوم مراجعه حضوری یا ارائه معرفی‌نامه	۲۲
۹	ارائه اطلاعات بیشتر از سوی متقاضی/ ارائه معرفی‌نامه	۱۱
۱۰	سایر	۱۲۱
	مجموع	۶۵۷

جدول شماره ۱۷

آمار پاسخ به اعتراض‌ها در سال ۱۳۹۷

ردیف	پاسخ به اعتراض	تعداد
۱	اعتراض پذیرفته شده: ارائه اطلاعات، ارجاع به پرتال، مراجعه حضوری	۱۴۹
۲	رد اعتراض	۱۷۱
۳	در حال رسیدگی	۹
	مجموع	۳۲۹

جدول شماره ۱۸

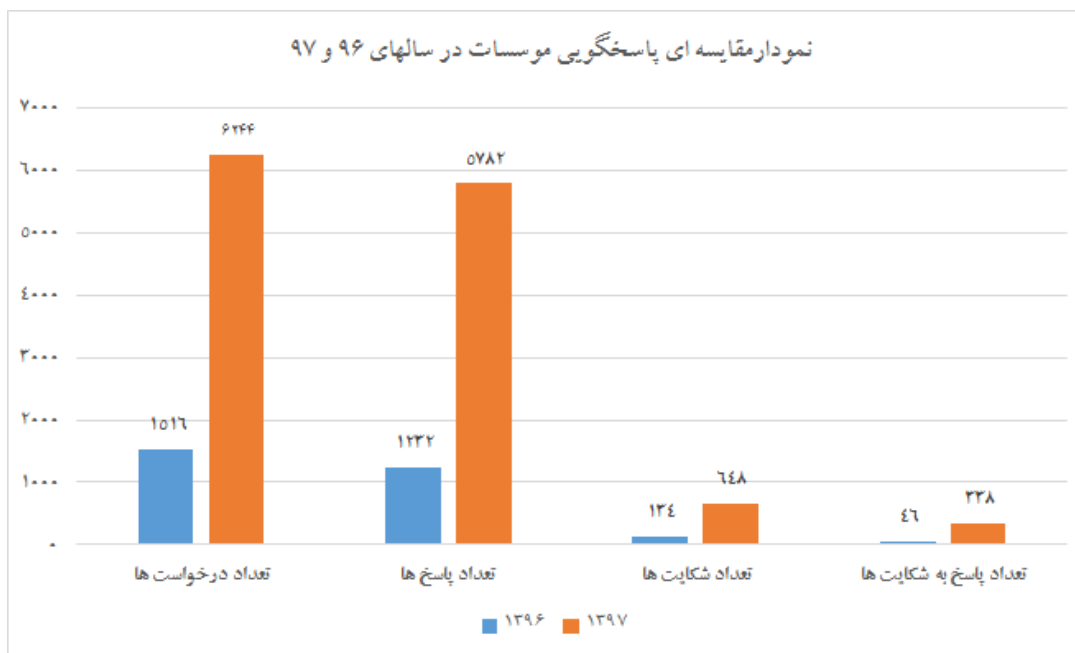
آمار دلایل رد اعتراض در سال ۱۳۹۷

ردیف	رد اعتراض	تعداد
۱	ناوارد بودن اعتراض	۲۴
۲	خروج موضوع اعتراض از شمول قانون انتشار	۵۸
۳	نیاز به ثبت مجدد درخواست/ کلی یا مبهم بودن درخواست	۲۵
۴	ارجاع به سازمان صالح/ عدم صلاحیت سازمان پاسخگو	۴۷
۵	شخصی بودن اطلاعات	۱۰
۶	موجود نبودن اطلاعات	۷
	مجموع	۱۷۱

به‌طور کلی، وضعیت پاسخ‌گویی مؤسسات عمومی به درخواست‌ها و اعتراض‌های شهروندان در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ در جدول مقایسه‌ای زیر منعکس شده است:

جدول شماره ۱۹

جدول مقایسه پاسخ‌گویی مؤسسات در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

گفتار دوم: فرهنگ‌سازی، ترویج و آموزش

یکی دیگر از وظایف کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، فرهنگ‌سازی و آموزش است. مؤسسات عمومی و کارمندان آن‌ها، طی سالیان متمادی با فرهنگ اسرارگرایی خو گرفته‌اند. در بسیاری از موارد، طفره رفتن از اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، معلول وجود چنین فرهنگی است.

به همین دلیل، حمایت از حق دسترسی به اطلاعات ایجاب می‌کند اقداماتی برای ارتقای فرهنگ شفافیت و انتشار اطلاعات صورت گیرد. در واقع، پیش‌فرض تدابیر فرهنگ‌سازی این است که وجود یک قانون به تنهایی نمی‌تواند به معنی اعمال و اجرای صحیح آن قانون باشد بلکه تصویب و اعمال قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مستلزم برخی تغییرات فرهنگی است که باید در طول زمان صورت گیرد. بدین منظور لازم است ذهنیت و طرز فکر همه طرف‌های مرتبط با موضوع، اصلاح و همگرا شود. درغیراین‌صورت، وجود برخی مقاومت‌ها و کارشکنی‌هایی که ریشه‌های فرهنگی دارند اجرای قانون را مختل خواهند کرد.

وجود نگرانی‌های ناشی از افشاگری علیه مقامات و مسئولان و کارگزاران حکومت، نگرانی از دستیابی دشمنان به اطلاعات و اخلال در برنامه‌های توسعه کشور، بی‌فایده یا غیر ضروری دانستن ارائه اطلاعات به مردم جز در موارد ضروری و خاص، نگرانی از استفاده رسانه‌ها از اطلاعات علیه آن مؤسسات و مدیران آن‌ها، نامحرم دانستن مردم نسبت به اطلاعات حکومتی، از جمله موانع فرهنگی در برابر قانون آزادی اطلاعات هستند که باید با تدابیر فرهنگی عاری از افراط و تفریط، اصلاح شوند.

آموزش حق دسترسی به اطلاعات در دو سطح آموزش همگانی و آموزش مؤسسات عمومی از لوازم فرهنگ‌سازی و اجرای کارآمد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات است. مؤسسات عمومی ممکن است علی‌رغم تمایل به اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، دانش و مهارت لازم برای عمل به تعهدات خود را نداشته باشند. تجربه کشورهای مختلف نیز نشان می‌دهد که یک خدمت‌رسانی کارشکنانه – که بخش زیادی از آن از ناآگاهی نشئت می‌گیرد – می‌تواند قوانین بسیار پیشرفته را تضعیف کند. ازاین‌رو، به‌ویژه لازم است که برنامه‌هایی برای آموزش آزادی اطلاعات به مقامات و کارکنان مؤسساتی که مکلف به ارائه اطلاعات هستند تنظیم شود. در این برنامه‌های آموزشی باید اهمیت و مبانی آزادی اطلاعات، آیین‌های ارائه اطلاعات، چگونگی حفظ و بایگانی اطلاعات، چگونگی دسترسی کارآمد به آن‌ها، اطلاعاتی که باید بدون هرگونه درخواست بیرونی منتشر شوند و استثناهای دسترسی به اطلاعات مورد توجه خاص قرار گیرند.

همچنین، مؤسسات عمومی باید تشویق شوند تا قواعد داخلی برای تسهیل دسترسی مردم به اطلاعات آن‌ها و ایجاد شفافیت تدوین کنند. بدین منظور، چه بسا ضرورت داشته باشد که فرد آگاهی را به‌عنوان مأمور اطلاع‌رسانی منصوب نموده و او را به‌عنوان اصلی‌ترین عامل مرتبط با درخواست‌های دسترسی به اطلاعات قرار دهند. این مأموران نیز می‌توانند اقدامات ترویجی انجام دهند. برای مثال، نظارت کنند تا مؤسسه متبوع آن‌ها به تکالیفی که قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برعهده‌اش گذاشته است عمل نماید، شیوه‌های داخلی انتشار اطلاعات را به کارمندان مؤسسات آموزش داده و نحوه ارائه به‌موقع اطلاعات را متذکر شوند.

علاوه بر آموزش مؤسسات عمومی، برای اجرای مطلوب قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، آگاه ساختن مردم از جنبه‌های مختلف حق دسترسی به اطلاعات و ترویج فرهنگ شفافیت ضروری است. رادیو و

تلویزیون، روزنامه‌ها و سایر وسایل اطلاع‌رسانی همگانی به‌ویژه قابلیت‌های مختلف فضای مجازی باید برای آموزش عمومی آزادی اطلاعات مورد توجه قرار گیرند.

افزون بر آموزش‌های عمومی، آموزش‌های اختصاصی برای روزنامه‌نگاران و تشکل‌های مدنی نیز لازم است. دسترسی به اطلاعات ابزار فعالیت اینان است و تحلیل و تفسیرهای کارشناسی آن‌ها از اطلاعات می‌تواند عموم مردم را نیز از مزایایی شفافیت برخوردار سازد.

ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، تدوین برنامه‌های اجرایی لازم در عرصه اطلاع‌رسانی را از وظایف کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دانسته است. بر این اساس، کمیسیون تلاش کرده است تا از طریق روزنامه‌ها و قابلیت‌های فضای مجازی نسبت به افزایش آگاهی‌های عمومی از قانون مذکور اقدام کند. همچنین، در نظر دارد تا در صورت همکاری صدا و سیما بتواند از طریق این رسانه تأثیرگذار نیز برای اجرای بهینه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، اقدام کند.

الف) گزارش عملکرد ترویجی کمیسیون در سال ۱۳۹۶

با توجه به نکات بالا، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد، اقدامات زیر را در اجرای وظیفه فرهنگ‌سازی و آموزش انجام داده است:

۱. برگزاری ۱۰ جلسه کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در سال ۹۵ و ۹۶
۲. تشکیل کمیته راهبری از سوی دبیرخانه کمیسیون متشکل از صاحب‌نظران برجسته حوزه ارتباطات که به‌مثابه اتاق فکر کمیسیون و دبیرخانه آن عمل می‌کند و راهبردهای لازم جهت اجرای بهینه قانون را ارائه می‌کند.
۳. آماده‌سازی و انتشار گزارش به‌منظور تشریح چگونگی فعالیت سامانه برای اصحاب رسانه توسط دبیرخانه کمیسیون
۴. تهیه و تولید آمارهای مربوط به اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۵. آموزش و توجیه کاربران سازمانی جهت پاسخ‌گویی و کاربری سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۶. تهیه و انتشار محتوای تصویری (اینفوگرافی) جهت ساده‌سازی اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برای کاربران سازمانی و کاربران عمومی
۷. ارتباط و پاسخ‌دهی مستقیم (شماره تلفن تخصیص یافته در سامانه) به افکار عمومی و افرادی که در سامانه درخواست‌شان ثبت می‌گردد.
۸. پیگیری دوستانه اعتراض‌های ثبت شده کاربران و عموم مردم (آن دسته از دستگاه‌هایی که هنوز متصل نیستند) در راستای اجرای صحیح قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۹. پیگیری روزانه و نظارت بر کیفیت پاسخ‌گویی سازمان‌های متصل در جهت کسب رضایت درخواست‌کنندگان
۱۰. تهیه و انتشار گزارش وضعیت پاسخ‌گویی دستگاه‌های متصل به سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در راستای شفاف‌سازی عملکرد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۱. انجام مکاتبه با سازمان‌ها و دستگاه‌های مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات جهت فعال شدن در سامانه مذکور و اجرای صحیح قانون و آیین‌نامه اجرایی مصوب شده

۱۲. برگزاری جلسه با کارشناسان و صاحب‌نظران جهت اجرا و پیاده‌سازی و رفع مشکلات ساختاری و موانع موجود اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۱۳. برگزاری جلسات با حضور مشاور حقوقی دبیرخانه و بررسی شکایت‌های ثبت شده در سامانه و ارائه و تدوین پاسخ‌های مناسب به درخواست‌کننده و دستگاه پاسخ‌گو

۱۴. راه‌اندازی بخش حقوقی برای کمیسیون جهت ارائه مشورت‌های حقوقی به سامانه و شهروندان و مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

۱۵. راه‌اندازی بخش ارتباط با رسانه‌ها و حوزه اطلاع‌رسانی

۱۶. تدوین و انتشار کتابچه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

ب) گزارش عملکرد ترویجی کمیسیون در سال ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷ کمیسیون برای تسریع در رسیدگی به شیوه‌نامه‌های موضوعی مرتبط با انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، به دبیرخانه مأموریت داد تا با تشکیل کارگروه‌های تخصصی و موضوعی، پیش‌نویس این شیوه‌نامه را بررسی و آماده طرح در کمیسیون سازد. علاوه بر این، در برخی از جلسات از اعضای کمیته راهبردی دبیرخانه نیز برای حضور در جلسات کمیسیون دعوت شد. تفصیل فعالیت‌های کمیسیون در سال ۱۳۹۷ در این زمینه به شرح جدول صفحه بعد است:

جدول شماره ۲۰

گزارش عملکرد ترویجی کمیسیون در سال ۱۳۹۷

جلسات کمیسیون ۱۳۹۷			
ردیف	دستور جلسه	تاریخ برگزاری	مدعوین
۱	بررسی شیوه نامه تشخیص و تفکیک اطلاعات مربوط به حریم خصوصی و اطلاعات شخصی	۱۳۹۷/۰۲/۱۵	اعضای کمیسیون
۲	ادامه بررسی و تصویب شیوه نامه تشخیص و تفکیک اطلاعات مربوط به حریم خصوصی و اطلاعات شخصی	۱۳۹۷/۰۴/۳۰	اعضای کمیسیون
۳	بررسی تشخیص و تفکیک اسرار دولتی از اطلاعات عمومی، انتشار و دسترسی به اسناد و مکاتبات اداری، انتشار و دسترسی به اطلاعات مجوزهای دولتی	۱۳۹۷/۰۷/۲۹	اعضای کمیسیون
۴	رسیدگی و تصمیم گیری درخصوص چند شکایت، بررسی نحوه اجرای قانون برای مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی و مؤسسات خصوصی	۱۳۹۷/۰۹/۱۰	اعضای کمیسیون
۵	بررسی و تصویب شیوه نامه تشخیص و تفکیک اسرار دولتی از اطلاعات عمومی	۱۳۹۷/۱۰/۱۹	اعضای کمیسیون و کمیته راهبردی
۶	بررسی و تصویب شیوه نامه های انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بنگاههای اقتصادی عمومی، انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکل های مردم نهاد	۱۳۹۷/۱۲/۰۵	اعضای کمیسیون و کمیته راهبردی
جلسات کمیته راهبردی ۱۳۹۷			
ردیف	موضوع	تاریخ برگزاری	مدعوین
۱	بررسی گزارش عملکرد سالانه، مرور گزارش های دبیرخانه در توسعه پاسخگویی دستگاه ها و همفکری برای توسعه بیشتر	۱۳۹۷/۱۰/۱۶	آقایان: حسام الدین آشنا، محسن اسماعیلی، سیدحسن میردامادی، علیرضا معزی، پونیس شکرخواه، حسن نمکدوست، رضا باقری اصل، سعیدرضا عاملی، نصراله جهانگرد
جلسات کارگروه تخصصی ۱۳۹۷			
ردیف	موضوع	تاریخ برگزاری	مدعوین
۱	بررسی پیش نویس شیوه نامه انتشار و دسترسی به اسناد و مکاتبات اداری	۱۳۹۷/۰۵/۱۶	نمایندگان تام الاختیار اعضای کمیسیون و مدعو از دستگاه مرتبط: سازمان اسناد و کتابخانه ملی، سازمان اداری و استخدامی
		۱۳۹۷/۰۵/۲۳	
۲	بررسی پیش نویس شیوه نامه انتشار و دسترسی به اطلاعات مجوزهای دولتی	۱۳۹۷/۰۵/۳۰	نمایندگان تام الاختیار اعضای کمیسیون و مدعو از دستگاه مرتبط: سازمان اداری و استخدامی، اتاق بازرگانی، وزارت صنعت و معدن، سازمان محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی
		۱۳۹۷/۰۶/۰۶	
۳	بررسی پیش نویس شیوه نامه تشخیص و تفکیک اسرار دولتی از اطلاعات عمومی	۱۳۹۷/۰۶/۱۳	نمایندگان تام الاختیار اعضای کمیسیون و مدعو از دستگاه مرتبط: سازمان اداری و استخدامی، وزارت کشور، سازمان اسناد و کتابخانه ملی
		۱۳۹۷/۰۶/۲۰	
۴	بررسی پیش نویس شیوه نامه های انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بنگاههای اقتصادی عمومی	۱۳۹۷/۱۰/۰۸	نمایندگان تام الاختیار اعضای کمیسیون و مدعو از دستگاه مرتبط: سازمان اداری و استخدامی، اتاق بازرگانی، سازمان بورس
		۱۳۹۷/۱۰/۱۵	
۵	بررسی پیش نویس شیوه نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکل های مردم نهاد	۱۳۹۷/۱۱/۰۷	نمایندگان تام الاختیار اعضای کمیسیون و مدعو از دستگاه مرتبط: سازمان اداری و استخدامی، سازمان محیط زیست، وزارت کشور، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بهزیستی کشور
برنامه آموزشی و ترویجی دبیرخانه کمیسیون			
ردیف	موضوع	تاریخ برگزاری	محل برگزاری
۱	گردهمایی مدیران کل روابط عمومی استانداری ها	۱۳۹۷/۰۲/۲۴	وزارت کشور
۲	نشست نحوه اجرای قانون با مدیران ارشد سازمان	۱۳۹۷/۰۳/۰۷	سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران
۳	نشست معاونین و مشاورین	۱۳۹۷/۰۴/۱۷	وزارت نیرو
۴	شورای اداری و مدیران	۱۳۹۷/۰۴/۲۵	سازمان محیط زیست کشور
۵	نشست هم انبوهی ساز و کارهای قانونی شفافیت، طرفیت های قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	۱۳۹۷/۰۵/۱۴	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۶	شورای مدیران و اداری	۱۳۹۷/۰۷/۰۹	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۷	جلسه آموزشی پرسنل و کارکنان	۱۳۹۷/۰۸/۰۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۸	نشست بحث و بررسی قانون برای مدیران پاسخگویی	۱۳۹۷/۰۹/۱۳	وزارت جهاد کشاورزی
۹	نشست مدیران و مسئولان ستادی سازمان امور مالیاتی	۱۳۹۷/۰۹/۲۱	وزارت اقتصاد و امور دارایی
۱۰	مدیران پاسخگویی و کارشناسان مرتبط	۱۳۹۷/۱۰/۱۹	مجلس شورای اسلامی

گفتار سوم: تهیه گزارش نحوه رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

در بعضی از کشورها کمیسیون آزادی اطلاعات موظف است گزارش خود را به‌طور سالانه به مجلس یا دولت ارائه کند. در این گزارش‌ها انواع اطلاعات آماری راجع به نحوه اجرای بخش‌های مختلف قانون آزادی اطلاعات نظیر آمار درخواست‌ها و پاسخ‌ها به تفکیک دستگاه‌های مختلف آورده می‌شود. موانع موجود و راهکارهای رفع آن‌ها نیز پیشنهاد می‌شود. این گزارش‌ها به‌صورت علنی منتشر شده و در دسترس عموم قرار می‌گیرد. ماده ۲۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نیز مقرر کرده است که «کمیسیون باید هر ساله گزارشی درباره رعایت این قانون در مؤسسات مشمول این قانون و فعالیت‌های خود به مجلس شورای اسلامی و رئیس‌جمهور تقدیم کند». گزارش حاضر در انجام این وظیفه مهم تهیه و تدوین شده است و نخستین گزارش در نوع خود می‌باشد.

گفتار چهارم: راه‌اندازی سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

به موجب ماده ۱۵ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب هیئت وزیران مورخ ۱۳۹۴/۶/۲۲ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف شده بود سامانه الکترونیکی متناسب با حجم درخواست‌ها و پاسخ‌ها را ظرف یک‌سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، طراحی و پس از تأیید کمیسیون مذکور، به‌صورت آزمایشی اجرا نماید. این سامانه پس از سه سال به‌صورت رسمی، مجرای اصلی اعمال قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات خواهد بود.

براساس این الزام، سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در تاریخ ۱۷ تیر ماه ۹۶ با حضور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات (دکتر محمود واعظی)، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (دکتر صالحی امیری) و نصرالله جهانگرد (رئیس سازمان فناوری اطلاعات)، حسین انتظامی (دبیر کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات) برای تسریع در پاسخ‌گویی به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات به آدرس foia.iran.gov.ir راه‌اندازی شد. طراحی سامانه را مرکز گسترش فناوری اطلاعات (مگفا) و به سفارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات انجام داده است و در حال حاضر نیز پشتیبانی فنی این سامانه را صورت می‌دهد.

شهروندان با مراجعه به صفحه اصلی سامانه و انتخاب گزینه «ثبت‌نام» وارد بخش سه مرحله‌ای ثبت‌نام می‌شوند. بخش اول «اطلاعات شخصی» شامل نام و نام خانوادگی، کد ملی و تاریخ تولد است. بخش دوم «اطلاعات تماس» شامل شماره همراه، آدرس و آدرس رایانامه است. بخش سوم اطلاعات مربوط به حساب کاربری شهروندان اعم از نام کاربری (همان کد ملی شهروندان)، رمز عبور و تکرار آن است. پس از ثبت اطلاعات، یک کد فعال سازی به شماره همراه شهروند ارسال می‌شود که در بخش بعد باید با استفاده از آن حساب کاربری خویش را فعال نماید.

شکل‌های زیر مراحل ثبت‌نام تا فعال‌سازی حساب کاربری شهروندان را نمایش می‌دهد.

اطلاعات کاربری اطلاعات تماس ۱ اطلاعات شخصی

اطلاعات شخصی

نام

نام خانوادگی

کد ملی (نام کاربری)

تاریخ تولد

مرحله بعد

بخش اول صفحه ثبت‌نام (اطلاعات شخصی)

- ✓ نام و نام خانوادگی شهروندان باید کامل و با حروف فارسی باشد، چرا که این نام با کد ملی مطابقت داده خواهد شد.
- ✓ کد ملی به‌عنوان نام کاربری در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات خواهد بود و باید دقیق وارد شود.
- ✓ تاریخ تولد شمسی به‌صورت انتخابی از پنل مربوطه خواهد بود.

اطلاعات کاربری ۲ اطلاعات تماس ۱ اطلاعات شخصی

اطلاعات تماس

آدرس ایمیل

شماره همراه (۰۹XXXXXXXXXX)

استان

شهر

مرحله قبل مرحله بعد

بخش دوم ثبت‌نام (اطلاعات تماس)

- ✓ آدرس رایانامه باید از دامنه‌های ثبت شده داخل کشور باشد. همچنین باید دقیق باشد، چرا که در صورت فراموشی کلمه عبور، پیوند بازنشانی به همان آدرس ارسال خواهد شد.
- ✓ شماره همراه با فرمت *۰۹***** خواهد بود، این شماره حتماً باید با کد ملی مالک آن مطابقت کند و حتماً باید پیامک‌های تبلیغاتی آن فعال باشد. در غیر این صورت با خطای ثبت‌نام مواجه خواهید شد.
- ✓ استان و شهر انتخابی نیز باید دقیق باشد (در صورت مغایرات مناطق کشوری یا عدم وجود شهر مورد نظر نزدیک‌ترین شهر را انتخاب نمایید).

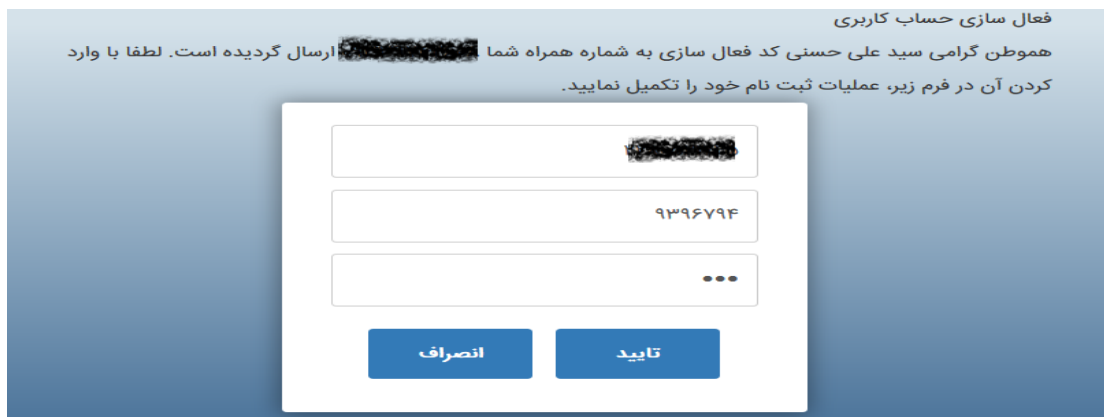

بخش سوم ثبت نام (اطلاعات کاربری)

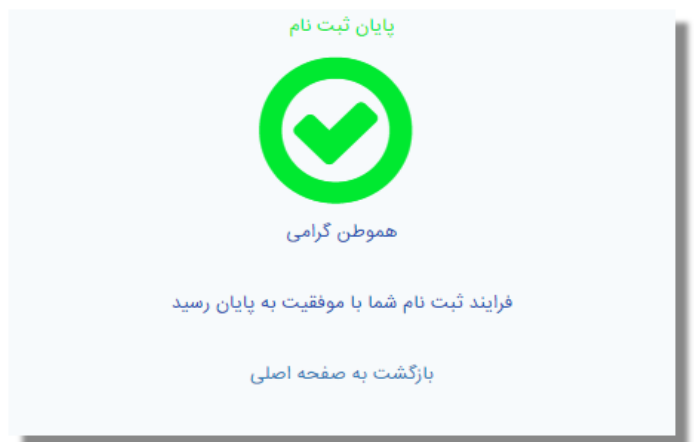
- ✓ اطلاعات کاربری سامانه هنگام ورود به سامانه مورد نیاز خواهد بود. نام کاربری همان کد ملی شماست.
- ✓ جهت افزایش امنیت حساب کاربری، رمز عبور را ساده انتخاب ننمایید. حتماً از کاراکترهای بزرگ و کوچک و عدد استفاده نمایید.
- ✓ در صورت ناخوانا بودن کد امنیتی captcha گزینه «تغییر» را انتخاب نمایید تا تصویر تغییر نماید.
- ✓ پس از انتخاب گزینه «تأیید» کد فعال سازی به شماره همراه شما ارسال خواهد شد و سامانه صفحه فعال سازی حساب کاربری را نمایش خواهد داد.
- ✓ در صورتی که به هر دلیل (قطع ارتباط اینترنت، عدم دریافت کد فعال سازی، بستن صفحه فعال سازی حساب کاربری در مرورگر و ...) امکان فعال سازی حساب کاربری را نداشتید، دوباره از قسمت «ثبت نام» اقدام نمایید. در این صورت اطلاعات کاربری شما اعم از کلمه عبور همان اطلاعات انتخابی در بار اول ثبت نام خواهد بود.

فعال سازی حساب کاربری

در صفحه فعال سازی حساب کاربری، شماره ملی (شناسه کاربری) به کاربر نمایش داده می شود. با ورود کد فعال سازی و رمز عبور انتخابی، شهروندان امکان ورود به سامانه و استفاده از امکانات ثبت و پیگیری درخواست را خواهند داشت.

اگر فعال‌سازی به‌صورت صحیح صورت بگیرد کاربر پیام «پایان ثبت‌نام» را به شکل زیر مشاهده خواهد کرد:

ثبت درخواست کاربران

کاربر پس از ورود به حساب کاربری می‌تواند برای ثبت درخواست از منوی «درخواست‌ها» / «ثبت درخواست» اقدام نماید.

پس از این انتخاب، صفحه ثبت درخواست به شکل زیر به کاربر نمایش داده می‌شود. کاربر در این صفحه، اطلاعات درخواست را تکمیل کرده و آن را «ثبت و ارسال» می‌نماید. کاربر با استفاده از این فرم، شرح درخواست، موضوع و عنوان درخواست، سازمان پاسخ‌گوی درخواست و نحوه دریافت پاسخ را انتخاب می‌کند. درخواست ارسال شده در منوی «درخواست‌ها» / «درخواست‌های ارسال شده» قابل نمایش است. در صورتی که کاربر بخواهد درخواست را تکمیل و بعداً آن را ارسال کند، می‌تواند از گزینه «ذخیره موقت» استفاده نماید. در این صورت برای پیگیری درخواست ثبت شده باید از منوی «درخواست‌ها» / «درخواست‌های موقت» اقدام نماید.

- عنوان درخواست به شکل متنی توسط درخواست کننده تکمیل می‌شود.
 - موضوع درخواست باید از فهرست مربوط انتخاب شود.
 - سازمان پاسخ‌گو نیز از فهرست مربوط با انتخاب گزینه «انتخاب» انتخاب می‌شود.
 - کاربر حتماً باید «نوع دریافت پاسخ» و بخش «قراردادها» را انتخاب نماید.
 - در نهایت کاربر می‌تواند از نوار بالا گزینه «ثبت و ارسال» را انتخاب نماید.
- پس از انتخاب گزینه ثبت و ارسال، کد رهگیری و تاریخ درخواست به کاربر نمایش داده می‌شود. درخواست به کارتابل سازمان انتخاب شده انتقال داده می‌شود. مسئول سازمان مربوط درخواست جدید را در کارپوشه خویش مشاهده می‌کند و در مهلت مقرر نسبت به پاسخ‌گویی آن اقدام می‌نماید.

موفقیت

ثبت اطلاعات با موفقیت انجام شد

کد رهگیری : 1488565425124

تاریخ درخواست : 1395/12/13

تایید

نحوه دریافت پاسخ:

پس از جواب‌گویی سازمان مربوطه، جواب در منوی «پوشه درخواست» قابل مشاهده است. بخش پوشه درخواست شامل تمام پاسخ‌هایی است که به شهروند ارسال می‌شود. این پاسخ‌ها به دو گونه تقسیم شده‌اند:

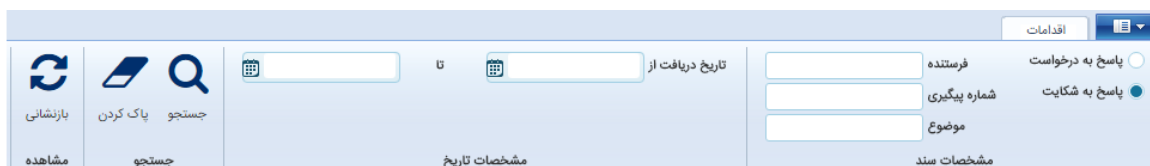
- پاسخ به درخواست: پاسخ به درخواست‌های شهروندان از سوی سازمان‌ها.
- پاسخ به شکایات: پاسخ به شکایات ارسالی شهروندان از سوی کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.

با انتخاب هر کدام از این دو گونه از نوار جستجو و انتخاب گزینه جستجو، موارد همان بخش به شهروند نمایش داده می‌شود. علاوه بر این انتخاب امکان جستجوی پاسخ‌های دریافتی براساس فرستنده، شماره پیگیری، موضوع درخواست و بازه تاریخ دریافت مهیا است. پس از تکمیل هر کدام از این بخش‌ها و انتخاب گزینه «جستجو» موارد موجود در کارپوشه که با شروط تکمیلی سازگار باشند نمایش داده می‌شوند.

گزینه «بازنشانی» به منظور برگرداندن کارپوشه به حالت اولیه (پاسخ به درخواست) بدون هیچ فیلد تکمیلی می‌باشد که تمام پاسخ‌های دریافتی از سازمان‌ها را بدون هیچ فیلتری نمایش می‌دهد. همچنین گزینه پاک کردن به منظور پاک کردن فیلدهای بخش جستجو از جستجوی قبلی استفاده می‌گردد.

ردیف	کد سند	مشاهده شده	موضوع	فرستنده	تاریخ دریافت	شرح اقدام
۱	۱۵۴۴۲	☒	پاسخ به درخواست با شماره پیگیری ۱۵۰۶۰۵۶۱۹۷۹۲۳	کاربر سازمان نسلی	۱۳۹۶/۰۶/۳۱	☒
۲	۱۵۴۴۳	☒	پاسخ به درخواست با شماره پیگیری ۱۵۰۵۹۹۳۰۴۱۵۱۷	کاربر سازمان نسلی	۱۳۹۶/۰۶/۳۰	☒

پس از انتخاب هر ردیف در کارپوشه با دوبار کلیک روی آن امکان مشاهده جزئیات درخواست و پاسخ ارسالی وجود خواهد داشت که هر کدام از این بخش‌ها قابلیت باز و بسته شدن و مشاهده جزئیات را دارند. در صورتی که کاربر از پاسخ دریافتی راضی نباشد، می‌تواند نسبت به «شکایت از سازمان مربوطه به کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» اقدام نماید.

پاسخ به درخواست با شماره پیگیری ۱۵۰۶۰۵۶۱۹۷۹۲۳

نام و نام خانوادگی: _____ کد ملی: _____ شماره همراه: _____ آدرس ایمیل: _____

اطلاعات درخواست کننده

اطلاعات درخواست

اطلاعات پاسخ

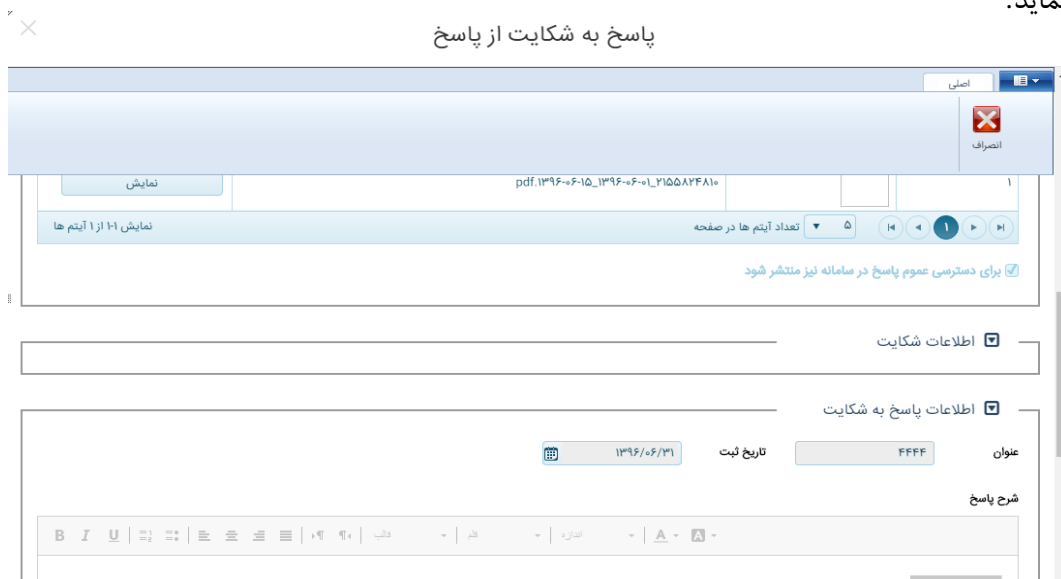
عنوان: _____ تاریخ ثبت: ۱۳۹۶/۰۶/۳۱

شرح پاسخ

شکایت از سازمان پاسخ‌گو به کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

کاربر پس از انتخاب گزینه «ثبت شکایت» از بخش پاسخ دریافتی، امکان ثبت عنوان شکایت و شرح شکایت و همچنین مدارک پیوست شده را دارد. کاربر پس از تکمیل فرم مربوطه امکان «ثبت و ارسال» آن را خواهد داشت. این شکایت پس از ارسال در بخش «شکایات»/ «شکایات‌های ارسال شده» قابل مشاهده خواهد بود. در صورت جوابگویی کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات امکان مشاهده جواب در بخش «پوشه درخواست» پاسخ به شکایات، وجود خواهد داشت. برای این منظور شهروند باید گزینه «پاسخ به شکایات» را در نوار جستجو انتخاب کرده و گزینه «جستجو» را انتخاب نماید.

در صورتی که کاربر بخواهد شکایت را تکمیل نماید و بعداً آن را ارسال نماید، می‌تواند از گزینه «ذخیره موقت» استفاده نماید. در این صورت برای پیگیری شکایت ثبت شده باید از منوی «شکایات»/ «شکایات‌های موقت» اقدام نماید.

فصل سوم:

تحليل گزارش‌ها، فرصت‌ها، چالش‌ها و راهکارها

تحلیل گزارش‌ها، فرصت‌ها، چالش‌ها و راهکارها

با توجه به آنچه در فصل‌های اول و دوم این گزارش از عملکرد مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و کمیسیون مرتبط منعکس شد می‌توان نحوه رعایت قانون در کشور را تحلیل و ارزیابی کرد. از جمله اینکه مشخص کرد شهروندان عمدتاً دنبال چه نوع اطلاعاتی هستند و مستندات قانونی درخواست‌های آن‌ها چیست. مؤسسات عمومی به درخواست‌های شهروندان چگونه پاسخ می‌دهند و موانع موجود در برابر اجرای قانون از سوی آن‌ها چیست. بدیهی است هر شخصی می‌تواند از داده‌های ارائه شده در این گزارش، تحلیل‌های مختلفی ارائه دهد و زوایای مختلف قانون مذکور و الزامات اجرایی آن را بهتر مشخص کند.

با توجه به نکته بالا، در این فصل، نخست درخواست‌های موضوعی شهروندان از منظر انطباق با قوانین و مقررات و رویه‌های موجود، بررسی و ارزیابی شده و سپس، فرصت‌ها و چالش‌های موجود در زمینه اجرای بهینه این قانون تبیین گردیده است. در پایان نیز راهکارهایی برای تبدیل فرصت‌ها به واقعیت و رفع موانع و چالش‌های موجود ارائه شده است.

گفتار اول: تحلیل گزارش‌های عملکرد

عملکرد مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را براساس دو منبع اطلاعاتی می‌توان مورد بررسی و ارزیابی قرار داد: منبع اول گزارش‌هایی است که به صورت خوداظهاری ارائه شده‌اند و منبع دوم داده‌هایی است که در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از عملکرد مؤسسات مشمول قانون وجود دارد.

در گزارش‌هایی مؤسسات عمومی در سال ۱۳۹۶ به صورت خوداظهاری ارائه کرده‌اند عمدتاً بر رکن دوم قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تمرکز کرده‌اند و اطلاع‌رسانی از طریق پایگاه‌ها و بانک‌ها و سامانه‌های ارائه خدمات خود را که عمدتاً در چارچوب الزامات دولت الکترونیک طراحی شده‌اند گزارش داده‌اند. تحولی که این نوع گزارش‌دهی در سال ۱۳۹۷ داشته این است که مؤسسات عمومی علاوه بر انتشار عمومی برخی اسناد در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی خود، آن‌ها را از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نیز منتشر کرده‌اند.

بررسی محتوایی درخواست‌های شهروندان از مؤسسات عمومی و پاسخ‌های مؤسسات مذکور به آن درخواست‌ها نشان می‌دهد که حوزه‌های مختلف امور عمومی مورد توجه شهروندان قرار دارد و اقبال مختلف مردم از روزنامه‌نگاران گرفته تا پژوهشگران و افراد عادی تقاضای دسترسی به اطلاعات در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نموده‌اند. با این حال، قابل توجه است که تمرکز درخواست‌ها بر سه حوزه بیشتر است که عبارتند از: حوزه‌های اقتصادی، آمار و اطلاعات آماری و اسناد و مکاتبات اداری. بر این اساس،

شاید بتوان گفت که شفافیت اقتصادی از جمله شفافیت آمارها و اطلاعات کمی مهم‌ترین دغدغه شهروندان در دوره زمانی تنظیم این گزارش بوده‌اند. همچنین تقاضای دسترسی به فیش‌های حقوقی مقامات و مسئولان، قراردادهای مناقصه و مزایده و سایر انواع قراردادهای دولتی از مهم‌ترین اقلام مورد توجه در میان اطلاعات اقتصادی بوده است.

به‌طور کلی، می‌توان انواع گوناگون درخواست‌های شهروندان و وجاهت قانونی آن‌ها، پاسخ‌های مؤسسات عمومی به آن‌ها، ظرفیت‌های قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و سایر قوانین و مقررات برای انتشار عمومی اطلاعات و دسترسی فردی شهروندان به انواع گوناگون اطلاعات، موانع و کاستی‌های موجود برای تحقق آن‌ها را براساس قوانین و مقررات لازم‌الاجرای کنونی به شرح زیر تحلیل و بررسی کرد:

۱. مصوبات و ضوابط (بسته قانونی یا قانون خاص، مقررات عمومی، مصوبات، بخشنامه‌های داخلی، اساسنامه‌ها)

۲. آمار و اطلاعات آماری

۳. اطلاعات حقوق و مزایا یا دارایی‌های مدیران ارشد

۴. اطلاعات اداری و استخدامی

۵. اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری

۶. شماره‌های تلفن و فکس ادارات کل، انجمن‌ها و ...

۷. نامه‌ها و مکاتبات اداری (شامل صورت‌جلسات، کارنامه‌ها، لیست‌ها و فهرست‌ها و ...)

۸. اطلاعات مجوزها

۹. اطلاعات بانکی

۱۰. اطلاعات قراردادهای و تفاهم‌نامه‌ها (داخلی و بین‌المللی)

۱۱. اطلاعات بودجه‌ای (درآمد و هزینه مؤسسه)

۱۲. اطلاعات حوزه سلامت (استانداردها و برنامه‌های مربوط به سلامت و ...)

۱۳. اطلاعات مالیاتی (معافیت یا بدهی‌های مالیاتی، مؤدیان و ...)

۱۴. نظام ارتباطی (تبلیغات، ارتباط با رسانه‌ها، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، سامانه پیامکی و ...)

۱۵. اطلاعات انتخابات‌ها

۱۶. اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی (آلودگی‌ها، اقلیم، تحقیقات زیست‌محیطی، خسارات زیست‌محیطی

پروژه‌ها و ...)

۱۷. اطلاعات شخصی

۱۸. سایر

الف) مصوبات و ضوابط

یکی از موضوعات مهمی که در قوانین آزادی اطلاعات کشورها مورد توجه قرار گرفته است فراهم کردن امکان دسترسی سریع و بدون تبعیض عموم مردم به‌ویژه مخاطبان، مکلفان، ذی‌نفعان و ذی‌ربطان قوانین و

مقررات و تصمیمات عمومی به آن‌ها است. نبود امکان دسترسی بدون تبعیض به مصوبات عمومی موجب ایجاد انواع رانت‌های اطلاعاتی و نابرابری‌های اجتماعی از جمله نابرابری در دستیابی به فرصت‌های اشتغال و آموزش می‌شود.

انتشار قوانین از گذشته‌های نسبتاً دور مورد توجه بوده است و در کشورهای مختلف جهان، روزنامه رسمی عهده‌دار این مهم است. ماده ۱ قانون مدنی اصلاحی ۱۳۷۰/۸/۱۴ می‌گوید: مصوبات مجلس شورای اسلامی و نتیجه همه‌پرسی پس از طی مراحل قانونی به رئیس‌جمهور ابلاغ می‌شود. رئیس‌جمهور باید ظرف مدت پنج روز آن را امضا و به مجریان ابلاغ نماید و دستور انتشار آن را صادر کند و روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت پس از ابلاغ منتشر نماید. در صورت استنکاف رئیس‌جمهور از امضا یا ابلاغ در مدت مذکور در این ماده به دستور رئیس مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت مصوبه را چاپ و منتشر نماید.

علاوه بر قوانین، ممکن است مصوبات دیگری در مراجع مقررات‌گذار کشور تصویب شود که همانند قوانین برای عموم مردم حق و تکلیف ایجاد کنند. هرچند قانون مدنی بر لزوم انتشار این مصوبات تصریح نکرده است بدیهی است نمی‌توان از انتشار این مصوبات صرف‌نظر کرد. چرا که اجرای چنین مصوباتی، مستلزم آگاهی عموم مردم به حقوق و تکالیف‌شان است. به همین دلیل، قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به لزوم انتشار و دسترسی بدون تبعیض به اطلاعات متضمن حق و تکلیف برای مردم تصریح کرده و طبقه‌بندی این اطلاعات را ممنوع کرده است. به عبارتی فارغ از اینکه اشخاص تقاضای دسترسی به چنین اطلاعاتی را داشته باشند یا نه، مؤسسات موظفند رأساً این دست اطلاعات را منتشر کنند.

ماده ۵ این قانون می‌گوید: «مؤسسات عمومی مکلفند اطلاعات موضوع این قانون را در حداقل زمان ممکن و بدون تبعیض در دسترس مردم قرار دهند. تبصره - اطلاعاتی که متضمن حق و تکلیف برای مردم است باید علاوه بر موارد قانونی موجود از طریق انتشار و اعلان عمومی و رسانه‌های همگانی به آگاهی مردم برسد».

ماده ۱۱ نیز اضافه می‌کند که «مصوبه و تصمیمی که موجد حق یا تکلیف عمومی است قابل طبقه‌بندی به‌عنوان اسرار دولتی نمی‌باشد و انتشار آن‌ها الزامی خواهد بود».

داده‌های سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که متأسفانه برخی از دستگاه‌ها نه تنها مقررات خود را منتشر نکرده‌اند بلکه از ارائه قوانین و مقررات مورد استناد خود به شهروندان نیز طفره می‌روند. با آنکه کلیه قوانین باید در روزنامه رسمی منتشر شوند برخی از قوانین و مصوبات در روزنامه رسمی نیز منتشر نشده است و این روزنامه به دلیل داشتن ماهیت تجاری (شرکتی) از پاسخ‌گویی مناسب به شهروندان و عرضه قوانین و مقررات و اطلاعات موجود خود در قالب‌های کاربرپسند، خودداری می‌کند و در مواردی دسترسی شهروند را منوط به مراجعه حضوری کرده است. از این‌رو، اتخاذ تدابیری برای انتشار سریع قوانین و مقررات و دسترسی آسان و بدون هزینه به آن‌ها، از تدابیری بوده است که کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تلاش کرده است تا با همکاری و همراهی معاونت حقوقی ریاست جمهوری و سامانه قوانین و مقررات این معاونت، برای رفع مشکل شهروندان صورت دهد.

ب) آمار و اطلاعات آماری

آمارها و اطلاعات آماری، داده‌هایی هستند با انعکاس واقعیت‌ها، برای برنامه‌ریزی و مدیریت امور مختلف جامعه کمک می‌کنند. به کمک آمار، برنامه‌ها، اقدامات و عملکرد دستگاه‌های اجرایی و دولت ارزیابی می‌شود. در نتیجه، این داده‌ها به خودی خود محصول نهایی نیستند بلکه ابزار و واسطه‌ای برای شناخت مسائل و موضوعات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی و سایر مسائل عمومی جامعه هستند از این‌رو باید به‌گونه‌ای تولید شوند که عموم استفاده‌کنندگان از جمله پژوهشگران، بخش خصوصی، مؤسسات عمومی، دانشگاه‌ها و مراکز علمی و سازمان‌های بین‌المللی بتوانند با سرعت و سهولت لازم از آن‌ها استفاده کنند.

برای ایجاد سازگاری و هماهنگی در تولید آمار و پیشگیری از موازی‌کاری ارائه آمارهای اشتباهی یا متعارض، الگوهای مختلفی در کشورهای جهان وجود دارد. در ایران نیز مرکز آمار ایران و دستگاه‌های اجرایی مسئولیت تهیه و انتشار آمارهای رسمی را برعهده دارند.

در کشور ما، با توجه به نبود قانون خاصی در مورد نظام آماری کشور که از جامعیت، صراحت و کارشناسی لازم برخوردار باشد گاهی آمارهایی که از سوی دستگاه‌های اجرایی تهیه می‌شوند در تعارض با آمارهایی قرار می‌گیرند که از سوی مرکز ملی آمار اعلام می‌شود. در مورد آمارهایی نیز که از سوی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی تهیه می‌شوند (آمارهای ثبتی) اعمال تشخیص‌ها و صلاح‌دیدهای فردی یا سازمانی، تولید آمار را با تشتت مواجه کرده است. کارشناسان، سال‌هاست که بر اصلاح نظام آماری ایران تأکید دارند و نبود سیاست کلی آماری، حفره‌های آماری، موازی‌کاری و چندباره‌کاری در تولید آمار، عدم انتشار به‌هنگام آمار، نبود تعاریف، مفاهیم و طبقه‌بندی‌های یکسان و انتشار آمارهای نادرست را از آسیب‌های موجود در نظام آماری کنونی کشور می‌دانند. با وجود این، در قانون توسعه‌ای کشور (قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و قانون برنامه ششم توسعه)، تلاش شده است تا اصلاحاتی در وضع موجود و رفع آسیب‌ها صورت گیرد.

قوانین برنامه‌های پنج‌ساله کشور درصدد ایجاد نظام شبه متمرکز آماری هستند. هرچند، مرکز آمار ایران مرجع رسمی تهیه، اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور اعلام شده است اما به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده شده است تا آمارهای تخصصی مربوط به حوزه خود را براساس ضوابط و استانداردهای مصوب شورای عالی آمار تهیه و منتشر کنند.

با توجه به اینکه ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، «آمار و ارقام ملی و رسمی» را در زمره اطلاعات عمومی دانسته است که جز در موارد استثنا شده در فصل چهارم قانون مذکور باید به‌صورت عمومی منتشر شده یا حسب درخواست در دسترس شهروندان قرار گیرد تقاضاهای زیادی از سوی مردم از مؤسسات مشمول قانون مذکور صورت می‌گیرد که موضوع آن‌ها ارائه انواع آمار و ارقام یا اطلاعات آماری است.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که مؤسسات مشمول قانون، برخی از اطلاعات آماری را محرمانه و غیرقابل دسترس اعلام می‌کنند، برخی آن‌ها را به‌صورت مشروط در دسترس متقاضیان قرار می‌دهند و در مورد بسیاری از تقاضاها، آمار مورد نظر در پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز آمار ایران وجود ندارد. در مواردی نیز که وجود دارد به‌روز نیست یا حاوی جزئیاتی که در درخواست آمده است نیست. گاهی نیز از زیاد بودن هزینه‌های مطالبه شده از سوی مرکز آمار ایران برای ارائه آمار شکایت

می‌شود. از این رو، پیش‌بینی سازکاری برای تهیه اطلاعات آماری در همه مؤسسات عمومی و نیز سازکاری برای تسهیل دسترسی عمومی و کاربرپسند به اطلاعات آماری مرکز آمار ایران ضروری است و کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تحقق هر دو هدف مذکور را در دستور کار دارد.

پ) اطلاعات حقوق و مزایای مدیران

با توجه به حکم مقرر در ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه که حق دسترسی عموم مردم به حقوق و مزایای مدیران را شناسایی کرده است موضوع تعداد قابل توجهی از تقاضای دسترسی به اطلاعات آن است که فیش حقوقی مدیران از جمله برخی از وزرا، معاونان رئیس‌جمهور، رؤسای برخی نهادهای انقلابی زیر نظر رهبری و معاونان وزرا اعلام شود.

ماده ۲۹ می‌گوید:

«دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی‌فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش نوسازی صنایع ایران، بانک جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن مرکزی و صنایع معدنی ایران، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن‌ها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته به آن‌ها را فراهم نماید، به نحوی که میزان ناخالص پرداختی به هریک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنی هستند. اجرای این حکم در خصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود. دستگاه‌های مشمول این ماده مکلفند حقوق، فوق‌العاده‌ها، هزینه‌ها، کمک‌هزینه‌ها، کارانه، پرداخت‌های غیرماهانه و مزایای ناخالص پرداختی ماهانه اعم از مستمر و غیرمستمر، نقدی و غیرنقدی (معادل ریالی آن و سایر مزایا به مقامات، رؤسا، مدیران موضوع این ماده را از هر محل از جمله اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی، درآمدهای اختصاصی، اعتبارات متفرقه، اعتبارات کمک‌های رفاهی، اعتبارات بودجه عمومی و منابع عمومی و همچنین اعتبارات موضوع ماده (۲۱۷) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات و الحاقات بعدی مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ تبصره «۱» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، مواد (۱۶۰) تا (۱۶۲) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ و یا اعتبارات خاص ناشی از واگذاری و فروش شرکت‌ها در سازمان

خصوصی‌سازی، اعتبارات مربوط به ردیف‌های کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی و سایر درآمدها و موارد مشابه)، منحصراً در فیش حقوقی منعکس و پس از ثبت در سامانه فوق، پرداخت کنند، به نحوی که میزان هرگونه ناخالص پرداختی ماهانه به هریک از افراد مذکور بلافاصله در سامانه اطلاعاتی هر دستگاه مشخص باشد».

با توجه به اینکه اجرای حکم مذکور از سوی سازمان امور اداری و استخدامی کشور در جریان است پاسخ به درخواست‌های شهروندان نیز عملاً منوط به اجرای این حکم شده است. به همین دلیل در درخواست‌های دسترسی به اطلاعات حقوق و مزایا و دارایی‌های مدیران ارشد، جز در موارد معدودی اطلاعاتی ارائه نشده و ارائه اطلاعات منوط به راه‌اندازی سامانه حقوق و دستمزد مدیران شده است. البته لازم به ذکر است که اغلب چنین درخواست‌هایی با استناد به حریم شخصی افراد، شخصی تلقی شده و درخواست دسترسی به اطلاعات رد شده است. در موارد معدودی نیز اطلاعات حقوق و مزایای مدیران ارشد ارائه شده است. به‌عنوان مثال در سال ۹۷ وزارت ورزش و جوانان، اطلاعات حقوق و مزایای هیئت والیبال استان گیلان و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، پرداخت‌ها به مدیران و معاونان بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای را در اختیار متقاضی قرار داده‌اند.

ت) اطلاعات اداری و استخدامی

اطلاعات استخدامی مؤسسات عمومی در زمره اطلاعات عمومی و مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات است. تعداد قابل توجهی از درخواست‌های شهروندان به این نوع اطلاعات مربوط می‌شود. درخواست قوانین، مقررات و ضوابط ناظر بر استخدام کارکنان اداری و غیراداری، مقررات حاکم بر حقوق و مزایای استخدامی، آمار کارمندان و پرسنل دولت در قالب انواع قراردادهای استخدامی، نحوه رعایت سهمیه‌های استخدامی برای خانواده‌های ایثارگران، معلولان و زنان و اطلاعات راجع به ضوابط ناظر بر برگزاری آزمون‌های استخدامی، از جمله درخواست‌های مهمی بوده‌اند که از سوی شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ثبت شده‌اند.

نکته مهم در خصوص ارائه یا انتشار اطلاعات استخدامی آن است که مؤسسات عمومی غالباً از ارائه یا انتشار این اطلاعات خودداری می‌کنند و به خصوصی یا محرمانه بودن اطلاعات استناد می‌کنند. درحالی‌که، رعایت حریم خصوصی و داده‌های شخصی افراد استخدام شده و پذیرفته نشده در فرآیند استخدام و کارمندان مؤسسات عمومی - که در جای خود باید جدی گرفته شود - نمی‌تواند مانع از انتشار اطلاعات کلی و عمومی استخدامی باشد. البته برخی نهادها می‌توانند به طبقه‌بندی برخی اطلاعات استخدامی استناد کنند اما این وضعیت جنبه استثنایی دارد.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که درخواست‌های شهروندان برای دسترسی به اطلاعات اداری و استخدامی متنوع بوده و متمرکز در یک زمینه نیست. اما به‌طور کلی آگاهی از پست‌ها و سمت‌های اشخاص، اسامی معاونین و مشاوران، صلاحیت سازمان‌ها، روند اداری برخی موضوعات، چارت‌های سازمانی، نتایج و کارنامه‌های آزمون‌های استخدامی و شیوه به‌کارگیری اشخاص از عمده موضوعات مورد درخواست بوده‌اند. همچنین با توجه به تصویب قانون منع به‌کارگیری بازنشستگان در سال ۹۷، تعداد زیادی از درخواست‌های مرتبط با اطلاعات اداری و استخدامی معطوف به فهرست اشخاص بازنشسته که در سازمان‌های دولتی مشغول به کار هستند، بوده است.

ث) اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری

به موجب بند «د» ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، کلیه «سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام کلمه شامل تمام ارکان و اجزای آنکه در مجموعه قوانین جمهوری اسلامی ایران آمده است» مشمول این قانون هستند و بند «ح» آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور (مصوب ۱۳۹۳/۳/۱) نیز در توضیح مصادیق مهم سازمان‌ها و مؤسسات مشمول قانون، تصریح کرده است که سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام آن عبارتند از: «دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری، نهادهای انقلابی، نیروهای مسلح، قوای قضائیه و مقننه و مؤسسات، شرکت‌ها، سازمان‌ها، نهادهای وابسته به آن‌ها و بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند با رعایت تبصره ذیل ماده ۱۰ قانون و همچنین هر مؤسسه، شرکت یا نهادی است که تمام یا بیش از ۵۰ درصد سهام آن متعلق به دولت یا حکومت است».

با توجه به اینکه طبق بند ۱ قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳، شهرداری‌ها و شرکت‌های تابعه آنان نیز مادام که بیش از ۵۰ درصد سهام و سرمایه آنان متعلق به شهرداری‌ها باشد مؤسسه عمومی غیردولتی محسوب می‌شوند. همچنین طبق مواد ۵ و ۱۱۷ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶، شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته، دستگاه اجرایی از نوع نهاد عمومی غیردولتی محسوب شده و مشمول مقررات این قانون هستند تردیدی در شمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شهرداری‌ها باقی نمی‌ماند.

علاوه بر قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، در نظام حقوقی ایران قوانین و مصوبات مختلفی بر ضرورت انتشار عمومی اطلاعات شهرداری‌ها تأکید دارند که اهم آن‌ها عبارتند از: قانون شهرداری‌ها مصوب ۱۳۳۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی، قانون شوراها و شوراهای اسلامی مصوب ۱۳۸۳ و منشور شفاف‌سازی، انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات شوراها و شهرداری‌های کشور مصوب شورای عالی استان‌ها مصوب ۱۳۹۱.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که نقشه طرح‌های هادی و جامع شهرها، اطلاعات طرح‌های عمرانی، بودجه شهرداری‌ها و صورت‌های مالی آن‌ها از فراوانی بیشتری نسبت به سایر درخواست‌ها برخوردارند. همچنین، پاسخ شهرداری‌ها در مورد درخواست‌های دسترسی شهروندان و انتشار ابتکاری اطلاعات، در مقایسه با سایر مؤسسات مشمول قانون، وضعیت مطلوب‌تری دارد. البته دسترسی به اطلاعات شهری و تقسیمات کشوری تنها مرتبط با شهرداری‌ها نبوده و سازمان نقشه‌برداری کشور و استانداری‌ها نیز در راستای دسترسی شهروندان به نقشه‌های شهری و نقشه‌های کاربری زمین و ... صلاحیت داشته و شهروندان درخواست‌هایی را در این زمینه ثبت کرده‌اند.

ج) شماره‌های تلفن و فکس ادارات و مدیران

طبق ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، «هریک از مؤسسات عمومی باید جز در مواردی که اطلاعات دارای طبقه‌بندی می‌باشد، در راستای نفع عمومی و حقوق شهروندی دست‌کم به‌طور سالانه اطلاعات عمومی شامل عملکرد و ترازنامه (بیلان) خود را با استفاده از امکانات رایانه‌ای و حتی امکان در یک کتاب راهنما که

از جمله می‌تواند شامل موارد زیر باشد منتشر سازد و در صورت درخواست شهروند با اخذ هزینه تحویل دهد:

(الف) ... (ج) سازوکارهای شکایت شهروندان از تصمیمات یا اقدامات آن مؤسسه.

(و) تمام سازوکارها یا آیین‌هایی که به وسیله آن‌ها اشخاص حقیقی و حقوقی و تشکل‌های غیردولتی می‌توانند در اجرای اختیارات آن واحد مشارکت داشته یا به نحو دیگری مؤثر واقع شوند.

با توجه به این ماده و نیز مصوبات دیگری که در زمینه انتشار طرق ارتباطی مردم با مدیران وجود دارد برخی از درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شماره‌های تلفن و فکس مدیران ادارات و دبیرخانه‌ها اختصاص پیدا کرده است. توجیهات ارائه شده برای این درخواست‌ها غالباً عبارتند از: ارسال نامه، پیگیری مکاتبات و درخواست‌ها و اعلام اعتراض و انتقاد و شکایت.

(چ) نامه‌ها و مکاتبات اداری

ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، «اسناد و مکاتبات اداری» را در زمره اطلاعات عمومی دانسته است که جز در موارد استثنا شده در فصل چهارم قانون مذکور باید به صورت عمومی منتشر شده یا حسب درخواست در دسترس شهروندان قرار گیرد.

اسناد و مکاتبات اداری را از دو لحاظ شکلی و ماهوی می‌توان مورد بررسی قرار داد: از نظر شکلی، سند و مکاتبه اداری شامل کلیه حامل‌های اطلاعات است که در مؤسسات عمومی تهیه شده یا در اختیار آن‌ها قرار گرفته است همانند پرونده‌ها، نامه‌ها، صورت جلسه‌ها، شرح وظایف، نمودارهای تشکیلات سازمانی، قراردادهای، ابلاغیه‌ها، اخطاریه‌ها، فرم‌ها، دفترها، قبوض، گزارش‌ها، نقشه‌ها، میکروفیلم، نوارها، میکروفیش‌ها، فیلم، زینک‌ها. در واقع، کلیه مؤسسات عمومی به مثابه اداره (کارگزار عمومی) هستند و اسناد و مکاتبات آن‌ها نیز ماهیتاً اداری هستند.

علاوه بر این، می‌توان گفت که اسناد و مکاتبات اداری شامل اسناد و مکاتباتی است که به نحوه اداره امور مختلف مؤسسات مربوط هستند. در این معنا، این اسناد و مکاتبات عمدتاً به بخش‌های اداری و مالی مؤسسات عمومی مربوط می‌شوند. در نتیجه، اسناد و مکاتبات مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی نیز مشمول آن می‌شود؛ زیرا این مؤسسات نیز برای ارائه خدمات خود فرآیندهای اداری دارند و اسناد و مکاتباتی در این فرآیندها تولید یا مبادله می‌شوند. در واقع، در این معنا، اسناد و مکاتبات مربوط به نحوه انجام وظایف و اختیارات تولید یا مبادله شده در فرآیند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مد نظر هستند.

از نظر ماهوی نیز اسناد و مکاتبات به لحاظ محتوا قابل دسته‌بندی هستند. برای مثال، می‌توان از اسناد مالی، اسناد پرسنلی، اسناد مقدماتی، اسناد پشتیبان و اسناد داخلی سخن گفت.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که اولاً تفکیک روشنی در مورد دسترسی به نامه‌ها، اسناد، مکاتبات شخصی و مرتبط با اشخاص ذی‌نفع و دسترسی به اسناد و مکاتباتی که واجد جنبه عمومی هستند وجود ندارد. همچنین، این ابهام کاملاً مشهود است که آیا شهروندان می‌توانند برای پیگیری مکاتبات شخصی خود با مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، از

طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات اقدام کنند یا اینکه باید از مجاری اداری مربوط اقدام کنند. کمیسیون تصمیم گرفته است تا با تدوین شیوه‌نامه خاصی به رفع این ابهام و سایر ابهامات مرتبط با دسترسی به اسناد و مکاتبات اداری بپردازد. ثانیاً علی‌رغم اینکه در قانون دسترسی به مکاتبات اداری حق شهروندان در نظر گرفته شده است اما گاهی موارد، مؤسسات مورد مراجعه، برخی نامه‌ها، گردش کارها و حتی برخی بخشنامه‌ها را به استناد اینکه این اسناد، اسناد درون‌سازمانی هستند، در اختیار شهروندان قرار نداده‌اند. به‌عنوان مثال در سال ۹۷ شرکت نفت، درخواست دسترسی به بخشنامه داخلی مرتبط با وظایف کارکنان را به استناد داخلی بودن سند، رد کرده است. همچنین مجلس شورای اسلامی، فرآیند داخلی مجلس جهت استیضاح وزرا را نیز به این استناد در اختیار شهروند متقاضی قرار نداده است.

ح) اطلاعات مجوزها

یکی از مهم‌ترین وظایف مؤسسات عمومی، صدور مجوز است. مجوزها با عناوین مختلفی چون موافقت‌نامه، جواز، تأییدیه، موافقت اصولی، گواهینامه، پروانه و نظایر آن صادر می‌شوند و از یک سو، به فعالیت اشخاص مختلف حقیقی و حقوقی در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی وجهه قانونی می‌دهند و از سوی دیگر، محملی برای نظارت و کنترل دولت بر فعالیت دارندگان مجوز فراهم می‌کنند.

دولت به‌منظور پیشبرد و پیگیری اهداف خود در زمینه‌های گوناگون اخذ مجوزها را لازم می‌داند. این مجوزها با عناوین و اهداف گوناگون پیش‌بینی می‌شوند و از این‌رو، حساسیت‌های ناظر بر هر یک با یکدیگر متفاوت است و از این‌رو فرآیند صدور مجوز و نیز مدارک و مراجع ذی‌ربط درباره هر کدام نیز متفاوت است.

با وجود این، بررسی سیر تحولات قوانین و مقررات مربوط به تسهیل صدور مجوزهای دولتی نشان می‌دهد که اهتمام این متون قانونی بر تسهیل فرآیند صدور مجوزهای دولتی در زمینه اقتصادی متمرکز بوده است و این امر با هدف بهبود محیط کسب و کار و ارتقای نظام اقتصادی کشور دنبال شده است. در سایر زمینه‌ها، شفافیت لازم وجود ندارد.

در قوانین ایران، برخلاف بسیاری از کشورها، تعریفی از مجوز وجود ندارد. آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری مهم‌ترین منبع نظام حقوقی مجوزهای دولتی در ایران هستند. به‌دلیل نبود قانون خاص یا تعریف قانونی روشن از مجوز قانونی، نظام صدور مجوز در ایران از شفافیت لازم برخوردار نبوده و با مشکلات حقوقی متعددی مواجه است که از جمله می‌توان به طولانی بودن فرآیند صدور مجوز، عدم وجود وحدت رویه در صدور مجوز، ضرورت کسب چندین مجوز برای انجام یک کار، فقدان ضوابط و مکانیسم‌های مناسب برای نظارت بر بهره‌برداری از مجوزها و اصلاح و لغو آن‌ها و در نهایت نبود قواعد منسجم و شفاف در خصوص مجوزها اشاره نمود. مشکلات مذکور ناشی از این است که گاهی هدف از صدور مجوز از سوی دولت روشن نیست؛ گاهی ضوابط صدور و تمدید و نظارت بر مجوزها مشخص نیست؛ ارکان و عناصر اصلی و فرعی یک مجوز و ضمانت اجرای هر کدام، روشن نیست؛ دلایل وجود اقسام گوناگون مجوز روشن نیست؛ آسیب‌ها و محدودیت‌های حاکم بر صدور آن‌ها معلوم نیست و مسئولیت مدنی، انتظامی و کیفری ناشی از صدور و به‌کارگیری مجوزهای دولتی دچار ابهام است.

با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از درخواست شهروندان از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به شرایط و آثار صدور مجوزهای دولتی مربوط می‌شود کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تلاش کرده است تا ضمن استفاده از ظرفیت پایگاه‌های حاوی اطلاعات مجوزهای دولتی از جمله «پیشخوان مجوزها و خدمات کشور»، «سامانه مرکز ملی پایش کسب و کار» و «پایگاه اطلاع‌رسانی هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» نسبت به راهنمایی متقاضیان جهت دسترسی سریع و آسان به اطلاعات راجع به مجوزهای دولتی اقدام کند. همچنین، اقدام دیگر کمیسیون در این باره آن بوده است که با تدوین شیوه‌نامه خاص در مورد انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مجوزها، حداقل‌هایی را که مؤسسات صادرکننده مجوزهای قانونی باید برای عموم منتشر کرده یا در دسترس متقاضیان قرار دهند ترسیم و تبیین کند.

خ) اطلاعات بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری

انتشار اطلاعات نظام بانکی و هریک از بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری و اجازه دسترسی شهروندان به اطلاعات منتشر نشده بانک‌ها از مسائل نسبتاً پیچیده در حوزه شفافیت و نیز حق دسترسی به اطلاعات است. عمومی یا خصوصی بودن این نهادها، به هم تنیده بودن بسیاری از اطلاعات عمومی و شخصی موجود در آنها، لزوم رعایت اسرار حرفه‌ای مشتریان، حفاظت از اسرار تجاری و اطلاعات دارای مزایای رقابتی، از جمله نکاتی هستند که به این پیچیدگی دامن می‌زنند. برای مثال، درخواست اطلاعات بدهکاران بزرگ یک بانک، یا درخواست اطلاعات راجع به تسهیلات اعطایی به یک شخص معین، ممکن است به دلایل مذکور رد شود اما رد درخواست انتشار اسامی بانک‌ها و مؤسسات مالی یا اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی، یا اطلاعات راجع به تسهیلات اعطایی فلان بانک به یک پروژه ملی یا آمار وام‌های اعطایی در زمینه‌های مختلف، توجیه‌پذیر نباشد. متأسفانه در کشور ما قواعد روشنی در خصوص شفافیت بانکی وجود ندارد اما در استانداردهایی که از طرف کمیته بال برای شفافیت بانکی منتشر شده، اعلام گردیده که انتشار اطلاعات بانکی باید مشخص، جامع، برای کاربران معنادار، دارای سازگاری زمانی بوده و در بین بانک‌ها مقایسه‌پذیر باشد. از نظر کمیته بال، بانک‌ها باید در شش زمینه برای انتشار عمومی، استانداردهای لازم را به‌روز، به‌دقت و به‌صورت سهل‌الوصول و همراه با جزئیات، برای مشتریان ارائه کنند. این شش زمینه عبارتند از: تدابیر ملی، وضعیت مالی (شامل سرمایه، قدرت پرداخت و نقدینگی)، راهبردها و اقدامات مدیریت ریسک، در معرض ریسک بودن، سیاست‌های حسابداری و تجارت اصلی و اطلاعات حاکمیت شرکتی و مدیریتی.

در کشور ما به موجب ماده ۷۷ قانون بانکی و پولی کشور مصوب ۱۳۳۹ بانک‌ها موظفند ترازنامه خود را طبق نمونه مصوب شورای پول و اعتبار، لااقل در دو روزنامه یومیه کثیرالانتشار درج و یک نسخه از آخرین ترازنامه خود را در محل بانک در جایی که در دسترس عموم باشد آگهی نمایند: «بانک‌ها موظفند ترازنامه خود را طبق نمونه مصوب شورای پول و اعتبار، لااقل در دو روزنامه یومیه کثیرالانتشار درج و یک نسخه از آخرین ترازنامه خود را در محل بانک در جایی که در دسترس عموم باشد آگهی نمایند.

پس از تصویب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، بانک مرکزی اعلام کرد منظومه نه‌گانه سامانه‌های اطلاعاتی نظام بانکی را ایجاد و مورد بهره‌برداری قرار خواهد داد و امکان اتصال امن و سیستمی سایر

دستگاه‌های اجرایی را به این سامانه‌ها فراهم آورد به گونه‌ای که از ابتدای تیرماه ۱۳۹۴ هرگونه فرآیند دستور، درخواست و یا استعلام به صورت الکترونیکی انجام شود. این سامانه‌ها عبارتند از: سامانه نظام هویت‌سنجی الکترونیک بانکی (نهاب)، سامانه پیام‌رسانی الکترونیک مالی (سیام)، سامانه صدور یکپارچه الکترونیک دسته چک (صیاد)، سامانه چک و اسناد وصولی کاغذی (چکاوک)، سامانه یکپارچه مدیریت اوراق بانکی (سیما)، سامانه پرداخت الکترونیک سایر (سپاس)، نوین سامانه یکپارچه بانک مرکزی (نسیم)، سامانه جامع تسهیلات، سامانه یکپارچه استعلامات مالی (سیام).

همچنین، شورای پول و اعتبار در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۲۴، «ضوابط ناظر بر حداقل استانداردهای شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات توسط مؤسسات اعتباری» را تصویب کرده است. در این ضوابط، بانک‌ها مکلف شده‌اند اطلاعات مورد نظر را در سامانه اطلاع‌رسانی خود، قرار دهند. «دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه‌های بانکی (ریالی)» مصوب ۱۳۹۳/۲/۹ شورای پول و اعتبار در ماده ۵۲ در ارتباط با شفافیت در مورد ضمانت‌نامه‌ها، چنین بیان می‌دارد: مؤسسه اعتباری موظف به طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌ای در پایگاه اطلاع‌رسانی خود می‌باشد، به نحوی که ذی‌نفع، با مراجعه به سامانه مذکور و درج شماره منحصر به فرد ضمانت‌نامه و شناسه/ کد ملی خود، به مشخصات ضمانت‌نامه صادره دسترسی داشته و اصالت ضمانت‌نامه صادره مورد تأیید قرار گیرد.

بانک مرکزی در بخشنامه مورخ ۱۳۹۳/۴/۲۴، با عنوان «ضوابط ناظر بر حداقل استانداردهای شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات توسط مؤسسات اعتباری» از بانک‌های خصوصی و مؤسسات اعتباری خواسته است که کلیه اطلاعات قابل انتشار در چارچوب ضوابط مذکور و در چهار بخش صورت‌های مالی، مدیریت ریسک، حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی، انتشار اطلاعات مربوط به رویدادهای با اهمیت، در پایگاه اطلاع‌رسانی آن بانک یا مؤسسه اعتباری، در قالب شاخص‌های مشخصی که در این بخشنامه بیان شده است، قرار گیرد و سایر اطلاعات نیز در مقاطع زمانی مقرر منتشر شود. این مقاطع زمانی شامل مقطع زمانی یک‌ساله منتهی به اسفند ماه، شش ماهه منتهی به شهریور ماه و مقطع زمانی منتهی به خرداد ماه و آذر ماه، می‌باشند. البته در ماده ۱۶ این بخشنامه، مؤسسات اعتباری ملزم شده‌اند تا اطلاعاتی را که لازم است در مقطع زمانی پایان اسفند ماه هر سال ارائه شود، حداکثر تا پایان تیرماه سال بعد و اطلاعاتی را که باید در مقطع شهریور ماه هر سال منتشر گردد، حداکثر تا پایان آبان ماه و اطلاعات مربوط به مقاطع زمانی خرداد و آذر را حداکثر تا آخر ماه اول فصل بعد منتشر کند.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که عمده درخواست‌های شهروندان حول محور تسهیلات بانکی قرار گرفته است. شرایط اخذ تسهیلات، فهرست اشخاص دریافت‌کننده تسهیلات و میزان تسهیلات اعطایی و همچنین تسهیلاتی که بانک‌ها به کارکنان خود اعطا می‌کنند، بیشترین فراوانی را در میان درخواست‌ها داشته‌اند. بانک مرکزی و بانک‌های عامل در پاسخ به درخواست‌های شهروندان عمدتاً اطلاعات موجود در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی را کافی دانسته‌اند یا ارائه اطلاعات منوط به مراجعه حضوری بوده است. با وجود این، به غیر از اطلاعات اشخاص دریافت‌کننده تسهیلات که به استناد حریم خصوصی، از ارائه آن امتناع شده، اطلاعات مرتبط با میزان تسهیلات اعطا شده، در اختیار شهروندان قرار گرفته است.

د) اطلاعات قراردادهای و تفاهم‌نامه‌ها (داخلی و بین‌المللی)

اطلاعات راجع به قراردادهای مؤسسات عمومی (که با عنوان قراردادهای اداری، دولتی و عمومی از آن‌ها یاد می‌شود) یکی از مهم‌ترین انواع اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی است که در کشورهای مختلف، در جریان اجرای قانون آزادی اطلاعات مورد توجه شهروندان قرار گرفته است. با توجه به اینکه، بخش قابل توجهی از تعاملات و همکاریهای مؤسسات عمومی با اشخاص مختلف، در قالب انواع قراردادهای، تنظیم و برنامه‌ریزی می‌شود مردم تمایل دارند بدانند مؤسسات عمومی این تعاملات را با چه اشخاصی و چگونه صورت داده‌اند و چون این قراردادهای در زمره اطلاعات عمومی هستند اصولاً منعی برای انتشار اطلاعات آن‌ها از سوی مؤسسات عمومی وجود ندارد. اما، در طرف دیگر، اشخاص خصوصی که طرف قرارداد با مؤسسات عمومی قرار گرفته‌اند به دلایل مختلف از جمله برای حفظ اسرار تجاری یا مزایای رقابتی خود، تمایلی به افشای اطلاعات این قراردادهای ندارند و این امر منجر به پیچیده شدن نحوه اعمال قانون آزادی اطلاعات بر قراردادهای عمومی می‌شود. گستردگی و تنوع قراردادهای مؤسسات عمومی نیز بر این پیچیدگی می‌افزاید. برای مثال، برخی قراردادهای از طریق برگزاری مناقصه منعقد شده‌اند و برخی برای استفاده از خدمات ساعتی یک نیروی انسانی؛ دسته‌ای از قراردادهای با مؤسسات عمومی بسته شده‌اند و دسته‌ای دیگر به بخش خصوصی، برخی با شرکت‌های خارجی بسته شده‌اند و برخی با مؤسسات داخلی، اجرای بعضی از آن‌ها در جریان است و اجرای بعضی دیگر پایان یافته است؛ دسته‌ای از قراردادهای حاوی اسرار تجاری و شرط رازداری هستند و دسته‌ای دیگر حاوی اطلاعات عادی هستند.

این گوناگونی، انتشار عمومی یا دسترسی فردی به اطلاعات قراردادهای اداری را با محدودیت مواجه می‌کند به گونه‌ای که یک حکم کلی در مورد همه آن‌ها نمی‌توان صادر کرد. بلکه باید با تفکیک بین فروض مختلف و با لحاظ ضرورت رعایت توافقات و حقوق خصوصی اشخاص، نسبت به انتشار و افشای مفاد آن‌ها اقدام کرد.

در نظام حقوقی ایران تاکنون چندین مصوبه در مورد اطلاع‌رسانی عمومی درباره قراردادهای دولتی تصویب شده و یک پایگاه اطلاع‌رسانی نیز در سطح ملی دایر شده است. با وجود این، به دلیل عدم توجه کافی به فروض مختلف روابط قراردادی، حسب مورد، یا اجرا نشده‌اند یا کارآمدی نداشته‌اند.

«آیین‌نامه نظام اطلاع‌رسانی عمومی قراردادهای» مورخ ۱۳۸۷/۴/۵ مصوب هیئت وزیران به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی و به‌عنوان آیین‌نامه مستقل، «آیین‌نامه اجرایی پایگاه اطلاعات قراردادهای کشور» مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۹ مصوب هیئت وزیران موضوع بند (ب) ماده (۳) قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰ و «آیین‌نامه اجرایی نحوه اطلاع‌رسانی برگزاری مناقصات» موضوع «قانون برگزاری مناقصات» مصوب ۱۳۸۳ از جمله این مصوبات هستند.

اطلاعات موجود در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از اطلاعات درخواستی شهروندان به قراردادهای عمومی مربوط می‌شود. با وجود همکاری برخی مؤسسات عمومی در ارائه اطلاعات درخواستی (آن هم عمدتاً به اشخاص ذی‌نفع در قرارداد) بیشتر مؤسسات با توجیحات مختلف نظیر وجود شرط محرمانه بودن یا استناد به ترک تشریفات مناقصه یا خارجی بودن طرف قرارداد یا فنی بودن اطلاعات قرارداد و برخی توجیحات ناموجه، در ارائه اطلاعات درخواست شده مقاومت می‌کنند. برخی نیز به جای ارائه اصل قرارداد به ارائه برخی از اطلاعات مندرج در آن یا ارائه پیش‌نویس الگو (قرارداد تیپ) بسنده می‌کنند

که موجب نارضایتی درخواست‌کنندگان می‌شود. از این‌رو، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تصویب کرده است تا با تدوین شیوه‌نامه خاص در مورد انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات قراردادهای عمومی، نحوه اطلاع‌رسانی در مورد این قراردادها را با تفصیل لازم تبیین و شفاف کند.

علاوه بر قراردادهای متعارف، تفاهم‌نامه‌ها نیز از زمره تقاضاهای شهروندان بوده‌اند. در صورتی که مؤسسات عمومی دارای اهداف و حوزه‌های فعالیت مشترک باشند و بخواهند فعالیت‌های مشترکی را برای تحقق آن اهداف صورت دهند نخست در قالب یک سندی که به تفاهم‌نامه موسوم بوده و فاقد جنبه الزام‌آور و ضمانت اجرا است، اهداف، موضوعات، برنامه‌ها و روش‌های کاری مورد توافق خود را مرور کرده و چند و چون آمادگی خود را برای همکاری و اقدامات مشترک در آن زمینه‌ها اعلام می‌کنند. این تفاهم‌نامه‌ها گاهی بین دو دستگاه اجرایی که داخل قوه مجریه قرار دارند امضا می‌شود، گاهی بین دو مؤسسه‌ای که یکی به قوه مجریه و دیگری به قوه قضائیه یا مقننه وابسته است. گاهی نیز بین مؤسسات ایرانی با مؤسسات خارجی منعقد می‌شوند. تعداد قابل توجهی از درخواست‌های شهروندان به این تفاهم‌نامه مربوط می‌شود که در هر صورت، توجیهی برای عدم ارائه آن‌ها وجود دارد.

ذ) اطلاعات بودجه‌ای

شفافیت در بودجه و بودجه‌ریزی یکی از اموری است که در کشورهای دموکراتیک همواره مدنظر قرار می‌گیرد. در همه نظام‌های سیاسی، قوه مجریه، صلاحیت، نقش یا اختیار اولیه و پیشینی را در تهیه بودجه سالانه و ارائه آن به قوه مقننه دارد. قوه مقننه نیز اختیار بازبینی، بحث و در بعضی موارد اصلاح، قبول و یا رد این سند را دارد. طرح بودجه و امکان اصلاح آن در قوه مقننه و علی‌الخصوص در جلسات علنی موجب می‌شود که امکان نظارت عمومی بر فرآیند بودجه‌نویسی فراهم آید.

بر این اساس، منظور از اطلاعات بودجه‌ای در بستر قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، قانون بودجه سالانه نیست. زیرا این قانون منتشر شده و در دسترس عموم قرار می‌گیرد. بلکه عبارت است از اطلاعات راجع به بودجه مصوب برای هر یک از مؤسسات بودجه‌بگیر، میزان بودجه تخصیص یافته به آن‌ها، موارد مصرف و صورت‌های مالی که هزینه‌های آن‌ها را نشان دهد. از این‌رو، اطلاعات بودجه‌ای شامل اطلاعات بودجه‌ای مؤسسات خصوصی ارائه دهنده خدمات عمومی نیز می‌شود (هرچند از بودجه‌های عمومی استفاده نکنند).

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که میزان بودجه دریافتی و هزینه کرد آن، صورت‌های مالی و گزارش‌های حسابرسی، میزان درآمد و بدهی مؤسسات و همچنین حمایت‌های مالی وزارتخانه و نهادهای دولتی از پروژه‌های مختلف از دغدغه‌های اصلی شهروندان بوده که تعداد زیادی از درخواست‌ها را به خود اختصاص داده است. عملکرد سازمان‌ها در پاسخ‌گویی به این دست درخواست‌ها کاملاً متنوع بوده و رویه واحدی در این زمینه وجود ندارد. علی‌رغم اینکه اکثر سازمان‌ها اطلاعات مرتبط را ارائه کرده‌اند اما برخی از مؤسسات که از بودجه دولتی استفاده نمی‌کنند خود را ملزم به ارائه اطلاعات ندانسته‌اند. از سوی دیگر، برخی از مؤسسات اطلاعات مالی و بودجه‌ای خود را محرمانه اعلام کرده‌اند که صرفاً در اختیار نهادهای نظارتی قرار می‌گیرد. برخی دیگر نیز اطلاعات منتشر شده در پرتال‌ها را کافی دانسته و اطلاعات مازاد بر آن را قابل انتشار ندانسته‌اند.

در درخواست‌هایی که شهروندان از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت داده‌اند، بر لزوم تفکیک بین بودجه‌های جاری، پرسنلی و عمرانی و نیز صورت‌های مالی تأیید شده، تأکید کرده‌اند. همچنین، باید متذکر شد که طبق اصل ۵۵ قانون اساسی: «دیوان محاسبات به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود».

ر) اطلاعات حوزه سلامت

آگاهی‌های عمومی و اطلاعات بهتر در حوزه سلامت به تصمیمات بهتر منجر شده و در نهایت، وضعیت سلامتی بهتر برای افراد جامعه و نیز سلامت عمومی فراهم می‌کند. این امر، همچنین، از تحمیل هزینه‌های ناخواسته و گزاف بر نظام سلامتی پیشگیری می‌کند. به همین جهت، انتشار عمومی و دسترسی آزاد به اطلاعات حوزه سلامت در کشورهای مختلف جهان از اهمیت بسزایی برخوردار است به گونه‌ای که اکثراً، قانون خاصی در این زمینه تصویب کرده‌اند.

موضوع سلامت دارای دو بعد فردی و عمومی است. در بعد فردی، اطلاعات مربوط به سلامت افراد عمدتاً به دلیل شخصی یا خصوصی بودن از قلمرو شمول آزادی اطلاعات خارج هستند اما در بعد عمومی، اطلاعات مرتبط با سلامت عمومی باید به نحو گسترده منتشر شده و در دسترس همگان قرار گیرد. این دو بعد، در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷ به نحو مناسبی منعکس شده است. در دو ماده (مواد ۱ و ۱۵) به سلامت فردی و در یک ماده نیز به سلامت عمومی توجه شده است.

ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، اطلاعات مشمول این قانون را به دو دسته کلی عمومی و شخصی تقسیم کرده است. بند «ب» این ماده، «اطلاعات فردی نظیر نام و نام خانوادگی، نشانی‌های محل سکونت و محل کار، وضعیت زندگی خانوادگی، عادت‌های فردی، ناراحتی‌های جسمی، شماره حساب بانکی و رمز عبور» را اطلاعات شخصی دانسته است. طبق ماده ۱۵ این قانون، اطلاعات شخصی به مثابه اطلاعات غیرقابل دسترس نیست بلکه دسترسی به آن‌ها محدود به اشخاص خاصی است.

همچنین، ماده ۱۶ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مقرر کرده است که: «در صورتی که برای مؤسسات مشمول این قانون با مستندات قانونی محرز باشد که در اختیار قرار دادن اطلاعات درخواست شده، جان یا سلامت افراد را به مخاطره می‌اندازد ...، باید از در اختیار قرار دادن اطلاعات امتناع کنند». در واقع، این ماده، یکی از استثناهای مهم انتشار و دسترسی به اطلاعات را مقرر می‌کند که از جمله، استثنای ماده ۱۵ نیز می‌باشد.

تبصره ۱ ماده ۱۷ قانون مذکور به موضوع سلامت عمومی توجه کرده و تصریح نموده است که «موضوع مواد (۱۳) الی (۱۷) شامل اطلاعات راجع به وجود یا بروز خطرات زیست‌محیطی و تهدید سلامت عمومی نمی‌گردد».

این حکم، استثنایی بر استثنای پیش‌بینی شده در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بوده و تأکید مؤکد بر اصل آزادی اطلاعات در حوزه سلامت عمومی قلمداد می‌شود. یعنی اطلاعات راجع به وجود یا بروز تهدید علیه سلامت عمومی یا علیه محیط زیست که ارتباط قوی با سلامت عمومی دارد به استناد هیچ‌کدام از استثنای قانون مذکور قابل کتمان نیست و باید در دسترس عموم قرار گیرد.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که بخشی از اطلاعات درخواستی شهروندان با حوزه سلامت مرتبط بوده است نظیر درخواست آمارهای گوناگون در حوزه سلامت، محصولات دارویی و واردات دارو، اطلاعات مرتبط با بیمه‌های درمانی، اطلاعات و استانداردهای مربوط به آب شرب، بودجه حوزه سلامت و محصولات تراریخته. با وجود این، پاسخ‌های مؤسسات عمومی به این درخواست‌ها غالباً متقاعدکننده نبوده و منجر به اعتراض شهروندان شده است. از این‌رو، کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تصویب کرده است تا با تدوین شیوه‌نامه خاص در مورد انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات حوزه سلامت، نحوه اطلاع‌رسانی در این حوزه را تبیین و شفاف کند.

ز) اطلاعات مالیاتی

اطلاعات مالیاتی بر دو دسته است: اطلاعاتی که اشخاص مشمول قانون در امور مالیاتی خود دارند و اطلاعاتی که سازمان امور مالیاتی به مناسبت انجام وظایف و اختیارات قانونی خودش در اختیار دارد. از این‌رو، شهروندان هم از مؤسسه‌ای که الزام به پرداخت مالیات دارند درخواست کرده‌اند که میزان مالیات پرداختی را اعلام کنند و هم از سازمان امور مالیاتی خواسته‌اند تا اطلاعات مالیاتی مؤدی خاص یا اطلاعات راجع به درآمد مالیاتی دولت از محل مالیات‌های پرداختی اصناف یا اقشار خاصی از مؤدیان همانند پلافروشان، وکلا یا پزشکان را اعلام کند. به موجب ماده ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم و تبصره‌های آن، به‌منظور شفافیت فعالیت‌های اقتصادی و استقرار نظام یکپارچه اطلاعات مالیاتی، پایگاه اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مؤدیان مالیاتی شامل مواردی نظیر اطلاعات مالی، پولی و اعتباری، معاملاتی، سرمایه‌ای و ملکی اشخاص حقیقی و حقوقی در سازمان امور مالیاتی کشور ایجاد می‌شود. وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، مؤسسات وابسته به دولت و شهرداری‌ها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سایر اشخاص حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی که اطلاعات مورد نیاز پایگاه فوق را در اختیار دارند و یا به نحوی موجبات تحصیل درآمد و دارایی برای اشخاص را فراهم می‌آورند، موظفند اطلاعات به شرح بسته‌های ذیل را در اختیار سازمان امور مالیاتی کشور قرار دهند:

الف) اطلاعات هویتی:

۱. اطلاعات هویتی و مکانی اشخاص حقیقی و حقوقی
۲. مجوزهای فعالیت اقتصادی و همچنین مجوزهای مربوط به انجام معاملات تجاری و عقد قراردادهای (ب) اطلاعات معاملاتی اشخاص:
 ۱. معاملات (خرید و فروش دارایی‌ها، کالاها و خدمات)
 ۲. تجارت خارجی (واردات و صادرات کالاها و خدمات)

۳. قراردادهای مربوط به انجام معاملات و فعالیت‌های تجاری
 ۴. قراردادهای مربوط به انجام عملیات پیمانکاری و هرگونه خدمات
 ۵. اطلاعات مربوط به خرید و فروش ارز و سکه طلا
 ۶. اطلاعات انواع بیمه‌نامه‌های صادره و خسارت‌های پرداختی
 ۷. بارنامه و صورت وضعیت حمل و نقل بار و مسافر
- پ) اطلاعات مالی، پولی و اعتباری و سرمایه‌های اشخاص:
۱. جمع گردش سالانه (دوره مالی) نقل و انتقال سهام و سایر اوراق بهادار
 ۲. جمع گردش و مانده سالانه (دوره مالی) انواع حساب‌های بانکی
 ۳. جمع گردش و مانده سالانه (دوره مالی) انواع سپرده‌ها و سود آن‌ها
 ۴. تسهیلات بانکی اعم از ارزی و ریالی در قالب کلیه عقود و همچنین کلیه تعهدات اعم از گشایش اعتبار اسنادی و تنزیل اعتبار اسنادی، ضمانت‌ها و نظایر آن
- ت) اطلاعات دارایی‌ها، اموال و املاک و همچنین نقل و انتقال آن‌ها
- ث) سایر اطلاعات فعالیت‌های اقتصادی که با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیئت وزیران به موارد مزبور اضافه خواهد شد.

با وجود این، در مورد انتشار اطلاعات مالیاتی یا نحوه دسترسی شهروندان به آن‌ها حکم خاصی در قوانین مالیاتی وجود ندارد و البته، امکان دسترسی هر مؤدی به اطلاعات مالیاتی خودش وجود دارد اما به اطلاعات مالیاتی دیگران نه. ماده ۱۷ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نیز تصریح دارد که انتشار یا ارائه اطلاعات نباید به ممیزی مالیات لطمه وارد کند.

با توجه به نکات مذکور، تردیدی در ارائه و انتشار اطلاعات کلی مالیاتی نظیر آمارهای مالیاتی یا اسامی بنگاه‌های اقتصادی که اظهارنامه مالیاتی داده‌اند وجود ندارد اما انتشار جزئیات اظهارنامه‌های مالیاتی یا میزان مالیات پرداختی یک مؤدی خاص، ممکن است با محدودیت مقرر در ماده ۱۶ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (اطلاعاتی که افشای آن‌ها می‌تواند متضمن خسارت مالی یا تجاری باشد) قرار گیرد.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که اغلب درخواست‌ها ناظر بر اطلاعات مؤدیان مالیاتی بوده است که به همین دلیل محرمانه تلقی شده و در اختیار متقاضی قرار نگرفته است. و برخی درخواست‌ها نیز ناظر بر میزان مالیات، معافیت‌ها یا بخشودگی‌های مالیاتی بوده که تا جایی که منجر به افشای اطلاعات مؤدیان نشود، منتشر شده است.

س) اطلاعات روابط عمومی مؤسسات

نحوه ارتباط مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با روزنامه‌نگاران، رسانه‌ها و کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، مقامات و اشخاص سیاسی و اشخاص مشهور و چهره‌ها از جمله موضوعات مورد توجه شهروندان و روزنامه‌نگاران در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات است. در کشورهای توسعه

یافته، وجود قوانین خاص درباره لابی‌گری و ممنوعیت تجارت نفوذ، تبلیغات و روابط عمومی، وضعیت دسترسی به اطلاعات هریک از حوزه‌های مذکور را مشخص کرده است اما در کشور ما چنین قوانینی وجود ندارد و یا اگر برخی قوانین و مقررات وجود دارد فاقد محتوای خاص درباره شفافیت هستند.

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات این قابلیت را دارد که اطلاعات روابط عمومی مؤسسات را قابل دسترس عموم قرار دهد.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که شهروندان خواستار دسترسی به اطلاعات جلسات رسانه‌ای، نشست‌های خبری و فهرست خبرنگاران حاضر در نشست، ملاقات‌های مردمی، سامانه‌های ارتباطی و پرتال‌های اطلاع‌رسانی بوده‌اند که سازمان‌ها به غیر از اطلاعات شخصی خبرنگاران، منعی در ارائه اطلاعات نداشته‌اند. به علاوه این دست از اطلاعات مدون اغلب مدون نبوده و به صورت پاسخ‌های کوتاه در سامانه ثبت شده‌اند.

ش) اطلاعات انتخابات‌ها

اطلاعات مربوط به انواع انتخاب‌ها از جمله اطلاعات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات است و در قوانین ناظر بر انتخابات نیز احکامی خاص در این باره وجود دارد. این اطلاعات شامل اطلاعات راجع به فرآیندهای برگزاری انتخابات، هزینه‌های انتخابات و نتایج انتخابات می‌شود.

در کشورهای مختلفی که قانون آزادی اطلاعات دارند اطلاعات راجع به احزاب و نامزدهای آن‌ها، نحوه ثبت‌نام در انتخابات، مشخصات و آمار اشخاص واجد شرایط برای ثبت‌نام و رأی دادن، نهادهای برگزارکننده انتخابات، نتایج انتخابات و نحوه توزیع آراء نامزدها در هریک از حوزه‌های انتخابیه، در زمره مهم‌ترین مصادیق اطلاعات لازم‌الانتشار و قابل دسترس بوده است. همچنین، بند «ج» ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۹۳/۳/۱، احزاب را در زمره مؤسسات خصوصی و مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دانسته است. ماده ۱۶ قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی مصوب ۱۳۹۴ منابع درآمدی احزاب عبارتند از: حق عضویت اعضاء، کمک‌ها و هدایای نقدی و غیرنقدی اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی، وجوه حاصل از فعالیت‌های قانونی انجام شده در چهارچوب موضوع فعالیت، اهداف و اساسنامه و کمک‌ها و یارانه‌های دولتی. با وجود این، محدودیت یا شفافیتی در مورد میزان، و شیوه‌های دریافت و مصرف درآمدهای احزاب وجود ندارد. ماده ۱۴ قانون مذکور تصریح می‌کند که منابع مالی احزاب باید از طریق قانونی تأمین و هزینه شود. کلیه درآمدها و منابع آن و مصارف و هزینه‌های حزب باید در دفاتر قانونی ثبت شود و احزاب باید درآمدهای مالی و صورت هزینه‌های سالانه خود را به کمیسیون احزاب ارائه کنند. این کمیسیون باید حداکثر ظرف مدت سه ماه نظرات خود را در مورد مطابقت و یا عدم مطابقت با قوانین و مقررات جاری کشور اعلام کند. با توجه به روشن نبودن مفهوم «قوانین و مقررات جاری کشور» و نبود قانون خاص درباره شفافیت هزینه‌های انتخاباتی، معلوم نیست که کمیسیون مذکور دفتر و صورت درآمدها و هزینه‌های احزاب را با کدام قوانین و مقررات تطبیق خواهد داد؟ نهایت آنکه، طبق ماده ۱۵ قانون مذکور، عدم ثبت درآمدها و منابع تأمین آن و مصارف و هزینه‌ها، همچنین عدم ارائه دفاتر مالی به کمیسیون احزاب و عدم مطابقت درآمدها و

هزینه‌ها با قوانین و مقررات کشور حسب مورد و به تناسب، موجب اعمال مفاد بندهای ماده ۱۹^۱ این قانون می‌شود.

در واقع، این قانون، شفافیت حداقلی و درون سازمانی را پذیرفته است و هیچ حکمی در خصوص انتشار عمومی یا دسترسی افراد یا اعضای حزب به هزینه‌های آن حزب ندارد.

با وجود این، بند ۸ سیاست‌های کلی انتخابات که به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است به امر ارتقای سطح شناخت و آگاهی و آموزش‌های عمومی و ترویج هنجارهای انتخاباتی و نهادینه کردن آن در فرهنگ عمومی و تعیین قواعد و ضوابط رقابت سیاسی سالم به منظور افزایش مشارکت و حضور آگاهانه و بانشاط مردم و کمک به انتخاب اصلح و بند ۱۲ این سیاست‌ها نیز به بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در جهت حداکثرسازی شفافیت، سرعت و سلامت در اخذ و شمارش آراء و اعلام نتایج، تأکید کرده‌اند که به‌طور صریح و تلویحی دلالت بر رعایت الزامات قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در امر انتخابات می‌کنند.

بررسی درخواست‌های شهروندان در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نشان می‌دهد که دسترسی به نتایج انتخابات و میزان آرا و درصد رأی کاندیدها، تعداد کاندیداهای زن در انتخابات‌های مجلس بیشترین درخواست را در میان شهروندان داشته که به اغلب آن‌ها پاسخ کافی داده شده است.

ص) اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی

علی‌رغم اینکه در ماده ۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، به اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی تصریح نشده است اما تعریف قانون از اطلاعات عمومی که همان اطلاعات غیرشخصی است، نشان می‌دهد که این دست از اطلاعات، در زمره اطلاعات عمومی قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه یکی از عوامل مهم در سلامت افراد، محیط زیست سالم است و حق بر محیط زیست در اصل ۵۰ قانون اساسی شناسایی شده است، شفافیت در اطلاعات مرتبط با این موضوع حق شهروندان بوده و برای برطرف کردن مسائل و مشکلات، ضروری است.

اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی شامل اطلاعاتی مربوط به اقلیم، پوشش گیاهی، حیات وحش، منابع آبی، دریاها، تالاب‌ها، آلودگی‌ها، بازیافت، محدوده معادن و ... می‌شود. دسترسی به این دست از اطلاعات از دو جهت مورد توجه شهروندان قرار گرفته است. از یک سو برخی دانشجویان به جهت انجام پروژه‌های دانشگاهی نیاز به اطلاعات مربوط به محیط زیست نظیر اقلیم، پوشش گیاهی، آلاینده‌های عمده‌های عمران و ... داشته و

۱. ماده ۱۹: احزاب سیاسی که دارای پروانه فعالیت نهایی هستند در صورتی که مرتکب تخلفات مذکور در ماده ۱۸ شوند، کمیسیون احزاب متناسب با موارد تخلف یک یا چند مورد از موارد زیر را اعمال می‌کند:

۱. تذکر شفاهی
۲. تذکر کتبی با ذکر دلیل و تعیین تخلف با قید محرمانه
۳. اخطار و اعلان از رسانه‌ها
۴. محرومیت از تمام یا بخشی از یارانه‌ها و کمک‌های دولتی
۵. تعلیق فعالیت حزب حداکثر به مدت سه ماه
۶. توقیف پروانه به مدت سه ماه تا یک سال
۷. توقیف پروانه فعالیت و تقاضای انحلال از دادگاه

درخواست خود را با سازمان‌های مربوطه مطرح نموده‌اند. از سوی دیگر افزایش چالش‌های زیست‌محیطی مانند کم‌آبی، خشک‌شدن تالاب‌ها، غبار و آلودگی هوا، آلودگی صوتی، زباله‌ها و ... توجه تعدادی از شهروندان را به این موضوع معطوف کرده و در این راستا درخواست‌هایی در سامانه انتشار ثبت شده‌است.

پاسخ‌گویی به درخواست اطلاعات زیست‌محیطی و جغرافیایی اغلب از طریق ارجاع شهروندان به پرتال یا سامانه‌های مربوطه بوده است. در برخی موارد که دانشجویان تقاضای برخی اطلاعات زیست‌محیطی داشته‌اند نیز ارائه معرفی‌نامه از سوی دانشگاه یا پژوهشگاه مربوطه شرط ارائه اطلاعات بوده است. در یک مورد نیز ارائه اطلاعات مستلزم پرداخت هزینه شناخته شده است.

ض) اطلاعات شخصی

درست است که طبق قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مؤسسات موظفند اطلاعات عمومی را منتشر کرده و در اختیار شهروندان قرار دهند و دسترسی به اطلاعات شخصی افراد، از استثنای قانون بر شمرده شده است، اما ماده ۶ این قانون اظهار می‌دارد که «درخواست دسترسی به اطلاعات شخصی تنها از اشخاص حقیقی که اطلاعات به آن‌ها مربوط می‌گردد یا نماینده قانونی آن‌ها پذیرفته می‌شود». بنابراین اشخاص تنها می‌توانند نسبت به اطلاعات مرتبط با خود درخواست اطلاعات شخصی داشته باشند.

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در ماده ۱۵، دسترسی اشخاص ثالث به اطلاعات شخصی دیگران را که در سازمان‌ها موجود است، ممنوع کرده و صراحتاً اعلام کرده است که مؤسسات مشمول باید از ارائه این دست اطلاعات خودداری کنند. با وجود این، در این ماده استثنای پیش‌بینی شده است که مجوز ارائه اطلاعات اشخاص ثالث را صادر کرده است. ماده ۱۵ این قانون اعلام می‌دارد: «مؤسسات مشمول این قانون در صورتی که پذیرش درخواست متقاضی متضمن افشای غیرقانونی اطلاعات شخصی درباره یک شخص حقیقی ثالث باشد، باید از در اختیار قراردادن اطلاعات درخواست‌شده، خودداری کنند، مگر: الف) شخص ثالث به نحو صریح و مکتوب به افشاء اطلاعات راجع به خود رضایت داده باشد. ب) شخص متقاضی، ولی یا قیم یا وکیل شخص ثالث، در حدود اختیارات خود باشد. ج) متقاضی یکی از مؤسسات عمومی باشد و اطلاعات درخواست‌شده در چهارچوب قانون مستقیماً به وظایف آن به‌عنوان یک مؤسسه عمومی مرتبط باشد.»

برخی درخواست‌های ثبت شده در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نیز ناظر بر اطلاعات شخصی نظیر حساب‌های بانکی، سوابق قضایی، سوابق یا کارنامه تحصیلی و ... بوده‌اند. این درخواست‌ها، گاه اطلاعات شخصی خود متقاضی، گاه اطلاعات شخصی موکل یا فرد تحت تکفل متقاضی، گاه اطلاعات شخصی مقامات و مسئولان و گاه اطلاعات شخصی اشخاص ثالث بوده است. به همین ترتیب، نحوه پاسخ‌گویی به این درخواست‌ها نیز مطابق با قانون بوده به نحوی که در صورتی فرد تقاضای اطلاعات شخصی خود یا موکل یا فرد تحت تکفل خود را داشته است، با توجه به ماده ۱۵ منوط به ارائه مدرک شناسایی و مدرکی که دال بر صلاحیت فرد به دسترسی به اطلاعات باشد، بوده است.

مؤسسات مشمول قانون در زمینه درخواست اطلاعات شخصی اشخاص ثالث اعم از مسئولین یا شهروندان به ماده ۱۵ استناد کرده و از ارائه اطلاعات خودداری کرده‌اند. باین‌حال نکته جالب توجه این است که در برخی

موارد که شهروندان درخواست دسترسی به اطلاعات اشخاص حقوقی داشته‌اند، سازمان‌ها و مؤسسات به ماده ۱۵ و حریم خصوصی استناد کرده و از ارائه اطلاعات امتناع کرده‌اند. این در حالی است که این ماده دسترسی به اطلاعات شخصی درباره یک شخص حقیقی ثالث را ممنوع دانسته است.

ط) سایر

گنجاندن برخی از درخواست‌های دسترسی به اطلاعات در دسته‌بندی‌های شانزده‌گانه بالا دشوار یا غیرقابل توجیه است. از این رو، این درخواست‌ها که ممکن است با چند موضوع مرتبط باشند یا با هیچ‌کدام مرتبط نباشند ذیل عنوان سایر قرار گرفته‌اند. به علاوه برخی از درخواست‌های ثبت شده در سامانه، خارج از موضوع قانون بوده و درخواست اطلاعات با تعریفی که در قانون ذکر شده، نبوده‌اند و به همین دلیل در ذیل عنوان سایر قرار گرفته‌اند. نظیر درخواست‌هایی که موضع رسمی سازمان‌ها نسبت به وقایع جویا شده‌اند، درخواست دریافت یارانه یا کمک‌های مالی و

گفتار دوم: فرصت‌های اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷، یکی از دستاوردهای بزرگ نظام جمهوری اسلامی و اجرایی کردن آن از افتخارات دولت تدبیر و امید است. در شرایط کنونی کشور که شفافیت به یکی از شعارهای مهم دولت و مطالبات عمومی تبدیل شده است این قانون، قابلیت بسیاری برای تحقق این شعار و پاسخ‌گویی به مطالبات عمومی دارد. مهم‌ترین مزایای این قانون و نقاط قوت آن در مقایسه با سایر ابتکارهای قانونی را می‌توان به شرح زیر دانست:

۱. قانون مذکور، تنها قانون ناظر بر شفافیت امور عمومی در کشور است که کلیه مؤسسات عمومی، مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی و مؤسسات خصوصی را شامل می‌شود و برای همه شهروندان، حق دسترسی بدون تبعیض به اطلاعات را شناسایی کرده است.

۲. این قانون می‌تواند داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز برای ارتقای آگاهی‌های عمومی مردم به‌ویژه برای روزنامه‌نگاری تحقیقی، پژوهشگری و تحلیل‌گری، راه‌اندازی کسب و کارهای دانش بنیان، نظارت بر عملکرد مؤسسات عمومی، مشارکت و مشورت‌دهی به تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران را در دسترس قرار دهد و یکی از مهم‌ترین تدابیر مبارزه با رانت اطلاعاتی و حمایت از رقابت سالم بین بنگاه‌های اقتصادی است.

۳. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات حاوی احکام قانونی منحصر به فرد در نظام حقوقی ایران است. برای مثال، تنها قانونی است که مقرر کرده است که: «اطلاعاتی که متضمن حق و تکلیف برای مردم است باید علاوه بر موارد قانونی موجود از طریق انتشار و اعلان عمومی و رسانه‌های همگانی به آگاهی مردم برسد»؛ و «مصوبه و تصمیمی که موجد حق یا تکلیف عمومی است قابل طبقه‌بندی به‌عنوان اسرار دولتی نمی‌باشد و انتشار آن‌ها الزامی خواهد بود».

۴. قانونی است که از نظر قلمرو شمول عام است و هیچ‌گونه استثنا و تبعیضی بین مؤسسات عمومی در زمینه ارائه اطلاعات درخواستی شهروندان قائل نشده است.

۵. قانونی است که از نظر اطلاعات مشمول حق دسترسی، عام است و همه انواع اسناد و اطلاعات مکتوب و الکترونیک را دربر می‌گیرد.

۶. در نظام حقوقی ایران، تنها قانونی است که برای عدم ارائه اطلاعات ضمانت اجرای کیفری و مدنی مقرر کرده است.

۷. قانونی است که جایگاه برتر آن در دسترسی شهروندان به اطلاعات به‌گونه فزاینده‌ای در حال تقویت است. آمار درخواست‌های شهروندان به استناد این قانون رشد فزاینده دارد و ارجاعات تقنینی، اداری و سیاسی به آن نیز روزبه‌روز بیشتر می‌شود. اکنون، قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در قوانین و مقررات مختلف مورد ارجاع قرار می‌گیرد و مصوبات کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نیز مرجعیت لازم را در نظام حقوقی کشور پیدا کرده‌اند.

با توجه به این نکات، اجرای این قانون باید با نهایت جدیت و دقت صورت گیرد و همه مشمولان آن خود را ملتزم به رعایت مفاد و الزامات آن بدانند. بر این اساس، باید بدون آنکه منتظر درخواستی از سوی شهروندان باشند بسیاری از اطلاعات خود را به‌طور ابتکاری منتشر کرده و در دسترس عموم قرار دهند.

گفتار سوم: چالش‌ها

مشکلات و چالش‌های موجود در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را می‌توان هم از ناحیه شهروندان بررسی کرد و هم از ناحیه مؤسسات مشمول قانون.

الف) چالش‌های موجود از ناحیه درخواست‌کنندگان اطلاعات

بررسی درخواست‌های شهروندان حاکی از آن است که در این زمینه، چالش‌های اساسی در برابر اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد وجود دارد از جمله اینکه:

۱. مشخص بودن هویت متقاضیان برای مؤسسات مورد مراجعه، به منشأ تبعیض و گاهی تهدید تبدیل شده است. مؤسسات مورد مراجعه، در مورد متقاضیانی که هویت آن‌ها را می‌شناسند برای مثال، به هنگامی که می‌دانند متقاضی از کارمندان سابق آن مؤسسه بوده است یا متقاضی روزنامه‌نگار است با احتیاط و بهانه‌جویی بیشتری عمل می‌کنند.

۲. تعداد قابل توجهی از درخواست‌کنندگان آگاه نیستند که چه نوع اطلاعاتی مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد می‌شود. در نتیجه، گاهی به‌جای درخواست اطلاعات به بیان نظرها، انتقادها و تحلیل‌های خود از عملکرد مؤسسات عمومی مبادرت کرده‌اند.

۳. وجود ایرادهای آیین‌نامه‌ای و فنی در مورد دسترسی اشخاص حقوقی به اطلاعات موجود در مؤسسات مشمول قانون. با توجه به اینکه هم اشخاص حقیقی و هم اشخاص حقوقی که دارای تابعیت ایرانی باشند از حق دسترسی به اطلاعات برخوردار هستند باید انواع اشخاص حقوقی مانند شرکت‌ها و مؤسسات خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد بتوانند اطلاعات مورد نظر خود را از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مطالبه کنند. اما تاکنون چگونگی دسترسی اشخاص حقوقی به این اطلاعات نه به لحاظ آیین‌نامه‌ای و نه به لحاظ فنی، مشخص نشده است.

۴. تعداد قابل توجهی از شهروندان، پرسش‌های بسیار کلی و درخواست‌های مبهم از مؤسسات دارند. برای مثال، به‌جای خواستن اسناد، داده‌ها یا اطلاعات معین، بسته یا مجموعه‌ای از اطلاعات را مطالبه می‌کنند که چه بسا تهیه و ارائه آن‌ها مستلزم روزها کار کارشناسی و تخصصی از سوی مؤسسات عمومی است.

۵. در برخی موارد، اطلاعاتی که از سوی شهروندان خواسته شده به‌صورت عمومی و از طریق پایگاه‌ها یا سامانه‌های انتشار و اطلاع‌رسانی در دسترس عموم قرار گرفته‌اند. برای مثال، هر شهروندی می‌تواند با مراجعه به پایگاه روزنامه رسمی کشور یا سامانه ملی قوانین و مقررات کشور از قوانین و مقررات کشور مطلع شود اما برخی شهروندان به‌جای مراجعه به این پایگاه‌ها ترجیح می‌دهند که از طریق ثبت درخواست در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، به قوانین و مقررات مورد نظر خود دست یابند.

۶. در نتیجه عدم توجه به مرز مشخصی که بین ارائه خدمات از طریق دولت الکترونیک و دسترسی به اطلاعات به موجب قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات وجود دارد برخی از شهروندان به‌جای درخواست اطلاعات، امور اداری جاری خود را از طریق این سامانه پیگیری می‌کنند.

۷. نبود تمایز مشخص بین درخواست دسترسی به اطلاعات مدون و غیر مدون موجب شده است که وظایف مؤسسات در زمینه اجرای این قانون با وظایف روابط عمومی آن‌ها خلط شود. با توجه به اینکه قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات شامل اطلاعات مدون می‌شود پیگیری اطلاعات غیرمدون باید از روابط عمومی مؤسسات عمومی یا از سخنگوی آن‌ها صورت بگیرد نه از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.

ب) چالش‌های موجود از ناحیه مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

مؤسسات مورد مراجعه مردم تعداد قابل توجهی از درخواست‌های دسترسی را پاسخ داده‌اند اما این پاسخ‌ها از چند جهات قابل تأمل هستند:

۱. با توجه به اینکه علاوه بر مؤسسات عمومی، مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی و مؤسسات خصوصی نیز مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات می‌باشند لازم است نحوه ثبت و پیگیری درخواست‌های دسترسی شهروندان به اطلاعات موجود در آن‌ها از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مشخص شود. در حال حاضر سامانه چنین قابلیت‌هایی را ندارد.

۲. بسیاری از مؤسسات درخواست دسترسی به اطلاعات را با سؤال از آن‌ها اشتباه گرفته‌اند. در گزارش‌هایی که مؤسسات ارسال کرده‌اند از کلمه سؤال به‌جای درخواست استفاده کردند. اشکالی که این جایگزینی کلمه با خود دارد آن است که مؤسسات گمان می‌کنند با توضیح دادن و توجیه کردن فردی متقاضی اطلاعات وظیفه قانونی خود را انجام دادند درحالی که طبق قانون به‌جای توجیه و توضیح دادن باید اسناد و اطلاعات درخواستی در دسترس متقاضی قرار گیرد.

۳. بسیاری از مؤسسات عمومی در مورد نحوه پاسخ به درخواست‌های مربوط به حوزه ستادی و مرکزی خود و درخواست‌های مربوط به زیر مجموعه‌های استانی و مؤسسات و شرکت‌های تابعه و وابسته خود سرگردان هستند و نمی‌دانند که مسئولیت پاسخ‌گویی کلیه مجموعه‌های مذکور با بالاترین رئیس مؤسسه مورد مراجعه است.

۴. هنوز برخی مؤسسات عمومی مانند نیروی انتظامی، در خصوص شمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بر آن‌ها تردید دارند.

۵. از گزارش‌های برخی از مؤسسات عمومی چنین برمی‌آید که آن‌ها در مقام پاسخ به درخواست‌های شهروندان برخلاف ماده ۷ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات از متقاضی دسترسی، توجیه یا دلیل برای تقاضا، مطالبه می‌کنند و گاهی نیز براساس نیت‌خوانی یا انگیزه‌خوانی از درخواست‌های صورت گرفته و تحریری که از پیامدها و نتایج دسترسی به اطلاعات درخواستی صورت می‌دهند از ارائه اطلاعات درخواستی امتناع کرده و درخواست را رد می‌کنند. درحالی‌که طبق قانون مذکور و درخواست‌های دسترسی به اطلاعات باید حتماً مستند به یکی از موارد مذکور در مواد ۱۳ تا ۱۷ قانون مذکور باشد.

۶. در میان دلایلی که برای رد درخواست‌های دسترسی به اطلاعات در مورد استناد مؤسسات عمومی واقع شده‌اند محرمانه بودن و حریم خصوصی بیشترین میزان استناد را دارند. در این میان گفتنی است که برداشت‌های مؤسسات عمومی از محرمانه بودن با قوانین و مقررات مربوط به این حوزه از جمله قانون مجازات انتشار اسناد سری و محرمانه دولتی مصوب ۱۳۵۳ مغایرت دارد. رعایت قوانین مذکور به این معناست که در زمان درخواست دسترسی به اطلاعات مشخص، آن اطلاعات یا طبقه‌بندی شده است و یا طبقه‌بندی نشده است. در فرض اخیر نمی‌توان از ارائه اطلاعات درخواست شده امتناع کرد. طبق قانون، هر زمان که اطلاعاتی از سوی مؤسسات عمومی تولید می‌شود یا دریافت می‌شود باید از نظر معیارهای طبقه‌بندی بررسی شود چنانچه شرایط طبقه‌بندی را داشته باشد در همان زمان طبقه‌بندی شود. از این‌رو، طبقه‌بندی اطلاعات پس از ارائه درخواست دسترسی از سوی شهروندان به آن‌ها قابل توجیه نیست یا طبقه‌بندی اطلاعاتی که قبلاً به صورت عمومی منتشر شده است متعاقب درخواست دسترسی شهروندان به آن اطلاعات یا به نسخه روزآمد آن اطلاعات موجه نیست. در مورد حریم خصوصی نیز با توجه به نبود تعریف جامع و مانع از حریم خصوصی در نظام حقوقی ایران، مؤسسات عمومی برحسب صلاحیتهای شخصی خود اقدام می‌کنند.

۷. تعدادی از مؤسسات مشمول قانون، استثناهای موجود در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را کافی نمی‌دانند و معتقد هستند که برخی از اطلاعات باید به دلایلی محرمانه نگه داشته شود ولی این دلایل در مواد ۱۳ تا ۱۷ قانون پیش‌بینی نشده‌اند. البته این ایراد عمدتاً ناشی از فهم قلمرو استثناهای قانون است.

۸. وجود ایرادهای فنی و آیین‌نامه‌ای در مورد دسترسی به اطلاعات شخصی. با توجه به اینکه طبق قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، دسترسی به اطلاعات شخصی توسط اشخاصی که اطلاعات به آن‌ها مربوط می‌شود یا توسط ولی یا وکیل یا سرپرست قانونی افراد نیز مشمول این قانون است و سایر اشخاص (اشخاص ثالث) از دسترسی به این اطلاعات منع شده‌اند باید چگونگی دسترسی شهروندان به این اطلاعات نیز مشخص شود درحالی‌که، اکنون تدابیر فنی و احراز هویت متقاضیان دسترسی به اطلاعات شخصی در سامانه لحاظ نشده است و مؤسسات مورد مراجعه نیز یا متقاضیان را به مراجعه حضوری دلالت می‌کنند و یا از ارائه اطلاعات امتناع می‌کنند.

۹. برخی از مؤسسات عمومی، شهروندانی را که از طریق سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات درخواست دسترسی به اطلاعات کرده‌اند به سامانه‌های خود ارجاع می‌دهند و از آن‌ها می‌خواهند تا درخواست‌شان را دوباره

و از طریق سامانه‌ای که مد نظر آن‌ها است ارائه کنند. این امر موجب آزار شهروندان شده و اعتراض آن‌ها نسبت به موازی کاری یا بی‌اعتنایی به این سامانه را برانگیخته است.

۱۰. نکته بعدی آنکه مؤسسات عمومی در بسیاری از موارد، اطلاعات مورد نیاز شهروندان را در قالب‌های مورد نظر آن‌ها ارائه نمی‌دهند یا به این دلیل که اطلاعات را در آن قالب ذخیره و نگهداری نکرده‌اند و یا اینکه علی‌رغم داشتن اطلاعات، به دلایل و توجیهات دیگر، اطلاعات را در قالب‌های درخواستی ارائه نمی‌کنند. در این میان، گاهی به مالکیت‌های فکری استناد می‌کنند، گاهی ابراز نگرانی می‌کنند که اگر اطلاعات در قالب مورد نظر متقاضی به او ارائه شود ممکن است آن را منتشر کرده یا به طریق دیگری از آن استفاده کند. درحالی‌که این توجیهات هیچ جایگاهی در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و آیین‌نامه‌های اجرایی آن ندارند.

۱۱. نکته دیگر آنکه تقریباً اکثر مؤسسات مورد مراجعه از سوی شهروندان نتوانسته‌اند درخواست‌های دسترسی را در مهلت قانونی مربوط یعنی ظرف ده روز از تاریخ تقاضا، پاسخ دهند. درحالی‌که عدم رعایت مهلت‌های مقرر در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات جرم و قابل تعقیب کیفری است.

۱۲. برخی مؤسسات عمومی اعلام می‌کنند که دستور یا ابلاغ خاصی برای اجرای این قانون به دست ما نرسیده است! این نوع اظهارنظرها حاکی از فقر حداقل‌های دانش حقوقی و اداری در این مؤسسات است.

۱۳. یکی دیگر از مهم‌ترین چالش‌های اجرای قانون مذکور در مؤسسات مشمول قانون آن است که مؤسسات مذکور به جای آنکه واحد سازمانی مشخصی را برای اجرای این قانون مأمور کنند یک شخص حقیقی را با عنوان مدیر پاسخ‌گویی یا دستیار دسترسی آزاد به اطلاعات معرفی کرده‌اند که نه جایگاه سازمانی مشخصی دارد و نه در تشکیلات متبوع از اقتدار و وجاهت اداری و قانونی لازم برخوردار است.

۱۴. سرانجام آنکه مؤسسات عمومی در مورد رعایت الزامات ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات عموماً به مفاد ماده مذکور توجه نداشته بلکه اقداماتی را که صرف نظر از قانون مذکور در راستای ارائه خدمات خود و رعایت الزامات مربوط به دولت الکترونیک صورت داده‌اند به‌عنوان اقدامات ذیل ماده ۱۰ گزارش داده‌اند.

گفتار چهارم: راهکارها

کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با توجه به چالش‌ها و آسیب‌های بالا که بر گزارش‌های دریافتی از مجریان قانون و براساس داده‌های موجود در سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات شناسایی شده‌اند، در نظر دارد تا اقدامات زیر را برای رفع یا کاهش آن آسیب‌ها در سال آتی صورت دهد:

الف) هوشمند کردن سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

بخشی از آسیب‌های موجود در اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، معلول ضعف در پایش و کنترل درخواست‌های دسترسی به اطلاعات و نبود توانمندی لازم در مؤسسات پاسخ‌دهنده به درخواست‌ها است. اگر سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات اصلاح شود درخواست‌های اطلاعات از درخواست‌های توضیح یا ارائه نظرات انتقادی متمایز شده و صرفاً درخواست‌های مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات هستند که به مؤسسات مربوط ارجاع می‌شوند. درخواست‌های دسترسی اشخاص حقوقی و نیز درخواست‌های دسترسی

به اطلاعات شخصی برطرف می‌شود؛ از درخواست‌های مکرر اطلاعات توسط فرد واحد یا درخواست‌های متعدد اطلاعات واحد از مؤسسات گوناگون یا درخواست‌های تکراری (که قبلاً به آن‌ها پاسخ داده شده است) پیشگیری می‌شود. همچنین، پاسخ‌های مؤسسات به درخواست‌ها، مهلت‌های زمانی برای پاسخ، مستندهای قانونی برای رد درخواست‌ها به صورت هوشمند در سامانه منعکس می‌شود. از این‌رو، کارآمدی قانون مذکور نیازمند اصلاح و هوشمند کردن دریافت درخواست‌ها و ارسال پاسخ‌ها و کاستن از نقش عامل انسانی و رویکردهای سلیقه‌ای در این فرآیند است. با توجه به اینکه مدیریت اجرایی این سامانه را وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در اختیار دارد دبیرخانه کمیسیون در تلاش است تا به فرآیند ارتقای این سامانه سرعت بخشد.

ب) تصویب شیوه‌نامه‌های موضوعی

با وجود همه تلاش‌های صورت گرفته، اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نسبتاً با کندی پیش می‌رود. یکی از دلایل مهم این امر آن است که آگاهی‌های لازم درباره ابعاد مختلف این قانون و نحوه اجرای آن وجود ندارد. نه شهروندان به طور روشن می‌دانند که منظور از اطلاعات چیست و چه اطلاعاتی را می‌توانند از مؤسسات عمومی مطالبه کنند و نه مؤسسات مشمول قانون به حد کافی می‌دانند که درخواست‌های شهروندان را چگونه پاسخ دهند.

برای مثال، ماده ۱۴ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مقرر می‌کند که چنانچه اطلاعات درخواست شده مربوط به حریم خصوصی اشخاص باشد درخواست دسترسی باید رد شود یا ماده ۱۶ تصریح می‌کند که اگر ارائه اطلاعات متضمن خسارت مالی یا تجاری به اشخاص باشد مؤسسات می‌توانند درخواست دسترسی را رد کنند. با وجود این، نه مفهوم حریم خصوصی و مصادیق آن برای شهروندان و مؤسسات عمومی مشخص است و نه مفهوم و مصادیق اطلاعاتی که دسترسی شهروندان به آن‌ها متضمن لطمه به منافع مالی و تجاری دیگران باشد. در چنین حالتی ممکن است رویه‌های مختلفی در پاسخ به درخواست‌های شهروندان ایجاد شود و چه بسا دستگاه‌های اجرایی در خصوص پذیرش یا رد درخواست‌های دسترسی نیز نتوانند تصمیم بگیرند.

قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برای رفع این ابهامات و فراهم کردن بسترهای قانونی و عملی اجرای قانون مذکور مقرر کرده است که کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نسبت به تدوین برنامه‌های اجرایی لازم در عرصه اطلاع‌رسانی، نظارت کلی بر حسن اجرای قانون، رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات موضوع این قانون، فرهنگ‌سازی، ارشاد و ارائه نظرات مشورتی اقدام کند. در واقع، هم شهروندان می‌توانند از عدم اجرا یا اجرای بد قانون به کمیسیون متوسل شوند و هم مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در صورت مواجه شدن با ابهام یا اختلاف نظر با یکدیگر در خصوص نحوه اجرای قانون مذکور می‌توانند نظر کمیسیون را جویا شوند. همچنین، کمیسیون اختیار دارد تا در صورت مشاهده هرگونه عارضه یا رویه متشتت یا مقاومت در برابر رعایت قانون، رأساً به ایجاد وحدت رویه و ارشاد مؤسسات مشمول قانون مذکور اقدام کند.

برای انجام این وظایف مهم، کمیسیون در سال ۱۳۹۶ در چارچوب صلاحیتی که ماده ۱۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات برای آن شناسایی کرده است مصوب کرد برای شفاف‌سازی مفاد قانون به تدوین و تصویب شیوه‌نامه‌های موضوعی اقدام کند. فهرست این شیوه‌نامه به شرح زیر است:

۱. شیوه‌نامه رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات

۲. شیوه‌نامه تشخیص و تفکیک داده‌های شخصی و اطلاعات خصوصی از اطلاعات عمومی
 ۳. شیوه‌نامه تشخیص اسرار دولتی از اطلاعات عمومی
 ۴. شیوه‌نامه تشخیص و تفکیک اطلاعات تجاری (مالکیت‌های فکری، اسرار تجاری و ...) از اطلاعات عمومی
 ۵. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات قضایی
 ۶. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به قوانین و مقررات (مصوبات و تصمیمات موجد حق و تکلیف عمومی)
 ۷. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مجوزها
 ۸. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات شهرداری‌ها
 ۹. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات محیط زیست
 ۱۰. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اسناد و مکاتبات اداری
 ۱۱. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات آموزش عالی (وزارت علوم و دانشگاه‌ها، مؤسسات و مراکز آموزش عالی کشور)
 ۱۲. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بنگاه‌های اقتصادی (خصوصی، دولتی، تعاونی، عمومی و عمومی غیردولتی)
 ۱۳. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات آموزش و پرورش
 ۱۴. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکل‌های مردم‌نهاد (از جمله خیریه‌ها و موقوفات)
 ۱۵. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات حوزه سلامت (بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)
 ۱۶. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات قراردادهای عمومی
 ۱۷. شیوه‌نامه انتشار ابتکاری اطلاعات (موضوع ماده ۱۰ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات)
 ۱۸. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به آمار و اطلاعات آماری
 ۱۹. شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی
- از میان فهرست مذکور، در سال ۱۳۹۶ پیش‌نویس پنج شیوه‌نامه در کمیسیون تهیه و بررسی شد. در سال ۱۳۹۷، شش شیوه‌نامه در کمیسیون تصویب و جهت تأیید و ابلاغ به رئیس‌جمهور ارسال شده‌اند. فهرست شیوه‌نامه‌های مصوب در سال ۱۳۹۷ به شرح زیر است:

جدول شماره ۲۱

فهرست شیوه‌نامه‌های مصوب در سال ۱۳۹۷

ردیف	عنوان شیوه‌نامه	تاریخ تصویب در کمیسیون
۱	شیوه‌نامه رفع اختلاف در چگونگی ارائه اطلاعات	۱۳۹۷/۲/۱۵
۲	تشخیص و تفکیک اطلاعات مربوط به حریم خصوصی و اطلاعات شخصی	۱۳۹۷/۲/۱۵
۳	انتشار و دسترسی به اسناد و مکاتبات اداری	۱۳۹۷/۷/۲۹
۴	انتشار و دسترسی به اطلاعات مجوزهای دولتی	۱۳۹۷/۷/۲۹
۵	انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی	۱۳۹۷/۹/۱۸

ردیف	عنوان شیوه‌نامه	تاریخ تصویب در کمیسیون
۶	تشخیص و تفکیک اسرار دولتی از اطلاعات عمومی	۱۳۹۷/۱۰/۳۰
۷	انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات بنگاه‌های اقتصادی عمومی	۱۳۹۷/۱۲/۵
۸	انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تشکل‌های مردم‌نهاد	۱۳۹۷/۱۲/۵

پ) تصویب آیین‌نامه نحوه محاسبه تعرفه‌های ارائه اطلاعات

در حقوق اداری کشورهای مختلف جهان، بخشی از هزینه‌های ارائه خدمات از متقاضیان آن‌ها تأمین می‌شود. در کشور ما نیز قوانین بسیاری وجود دارند که به اخذ هزینه‌های ارائه خدمات عمومی تصریح کرده‌اند. با وجود این، معافیت‌ها یا تخفیف‌هایی نیز برای اشخاصی که استطاعت مالی ندارند پیش‌بینی شده است تا صرفاً به دلیل ناتوانی مالی از دریافت خدمات عمومی، محروم نشوند.

علاوه بر این، دریافت هزینه از متقاضیان خدمات عمومی از جمله متقاضیان اطلاعات عمومی، اثر بازدارندگی دارد و عاملی است که از سرازیر شدن درخواست‌های واهی و مزاحم به سمت مؤسسات عمومی، پیشگیری می‌کند. رایگان بودن کامل مطالبه خدمات منجر بدان می‌شود که برخی اشخاص با علم به اینکه شرایط دریافت خدمات مورد نظر را ندارند برای آزمایش شانس خود درخواست‌های واهی یا تکراری به ادارات مختلف ارسال کنند و وقت پاسخ‌گویی به درخواست‌های اشخاص ذی‌حق را از بین ببرند.

سرانجام آنکه، برخی از درخواست‌های اشخاص متقاضی اطلاعات، فراتر از صرف ارائه سند یا اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی است. پاسخ به این درخواست مستلزم جمع‌آوری و تحلیل و پردازش حجم زیادی از داده‌ها و اطلاعات باشد. چنین درخواست‌هایی در حکم درخواست خدمات بیشتر از حد متعارف و قانونی است. از این‌رو، با فرض امکان اجرای آن‌ها، هزینه‌های مربوط باید از سوی متقاضی پرداخت شود.

بدیهی است هزینه‌های دسترسی به اطلاعات نباید به اندازه‌ای بالا باشد که متقاضیان احتمالی را از طرح درخواست خود منصرف کند.

ماده ۱۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۹۴/۶/۲۲ هیئت وزیران مقرر کرده است که: «دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنجم توسعه مجازند در اجرای ماده (۵۴) قانون الحاق مواردی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۴ - درآمدهای ناشی از فروش نشریات، کتب و نرم‌افزار را وصول نمایند و وجوه حاصله را به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل واریز نمایند. معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیفی که به همین منظور در بودجه‌های سنواتی منظور خواهد شد در اختیار دستگاه‌های ذی‌ربط قرار می‌گیرد تا جهت انجام خدمات فوق‌الذکر هزینه نمایند. تعرفه ارائه خدمات با پیشنهاد کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره: سایر مؤسسات مشمول این آیین‌نامه مجازند با تصمیم مراجع ذی‌صلاح در قبال ارائه خدمات فوق‌مبالغی وصول و به حساب‌های مربوط واریز و از محلی که در بودجه مصوب آن‌ها منظور می‌شود با رعایت قوانین مربوط برای تداوم خدمات مذکور هزینه نمایند».

با وجود این، هنوز مصوبه‌ای درباره وصول هزینه‌های دسترسی به اطلاعات از طریق قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات تصویب نشده است و مؤسسات عمومی، طبق تعرفه‌های مصوب خود در این زمینه اقدام

می‌کنند. بدیهی است که پس از تصویب تعرفه‌های دسترسی به اطلاعات در کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و هیئت دولت، مصوبات سایر مراجع باید در این زمینه بازنگری شود.

ت) شفاف‌سازی و انتشار درخواست‌های دسترسی به اطلاعات و پاسخ‌های مؤسسات عمومی

یکی از درخواست‌های شهروندان، مؤسسات مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، پژوهشگران و روزنامه‌نگاران از کمیسیون آن است که درخواست‌های دسترسی به اطلاعات و واکنش مؤسسات به آن‌ها منتشر شود تا هم در موارد مشابه، اشخاص ذی‌نفع بدانند که چگونه اقدام کنند و هم نقد و بررسی درخواست‌ها و پاسخ‌های مؤسسات می‌تواند جنبه آموزشی و ترویجی داشته باشد و به اجرای بهتر قانون مذکور کمک کند. از این‌رو، کمیسیون به تدریج نسبت به انتشار درخواست‌های شهروندان (با لحاظ جنبه‌های حریم خصوصی آن‌ها) و پاسخ‌های مؤسسات عمومی به آن‌ها اقدام کرده است.

ث) اصلاح و ارتقای وضعیت سامانه‌ها و پایگاه‌ها و سایر تدابیر انتشار ابتکاری اطلاعات (موضوع ماده ۱۰ قانون)

همان‌طور که در بخش مقدماتی گزارش توضیح داده شد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات دو رکن دارد: دسترسی و انتشار. ماده ۱۰ این قانون ناظر بر رکن انتشار ابتکاری اطلاعات است. در مقام عمل، مؤسسات عمومی هر کدام با سلیقه خاص و بدون توجه به الزامات ماده مذکور پایگاه‌ها، سامانه‌ها یا بانک‌هایی را برای انتشار ابتکاری اطلاعات طراحی کرده‌اند. با وجود این، پایگاه‌ها و ... مذکور از دو لحاظ ایراد اساسی دارند: از نظر مفاد و محتوا، یا جامع نیستند و یا مانع از نظر شکل نیز اکثراً استانداردهای لازم برای کاربرپسند بودن را ندارند. از این‌رو، اصلاح و ارتقای وضعیت اطلاع‌رسانی ابتکاری از سوی مؤسسات عمومی امری بسیار ضروری است. آمار زیر نشان می‌دهد که تعداد بسیار زیادی از سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی در مؤسسات عمومی وجود دارند و متأسفانه بخش قابل توجهی از آن‌ها، فاقد کارایی هستند:

۱. وزارت آموزش و پرورش ۱۵ سامانه
۲. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ۸۱ سامانه
۳. وزارت امور اقتصادی و دارایی ۳۵ سامانه
۴. وزارت امور خارجه ۴ سامانه
۵. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۹ سامانه
۶. وزارت جهاد کشاورزی ۹۵ سامانه
۷. وزارت دادگستری ۹ سامانه
۸. وزارت راه و شهرسازی ۵۴ سامانه
۹. وزارت صنعت، معدن و تجارت ۱۰۶ سامانه
۱۰. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۴۸ سامانه
۱۱. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۵۷ سامانه

۱۲. وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی ۵۳ سامانه

۱۳. وزارت کشور ۲۹ سامانه

۱۴. وزارت نفت ۳۱ سامانه

۱۵. وزارت نیرو ۸ سامانه

۱۶. وزارت ورزش و جوانان ۴ سامانه

۱۷. قوه مقننه ۲۰ سامانه

۱۸. قوه قضائیه ۴۶ سامانه

برای اصلاح این وضع نابسامان، کمیسیون تصویب کرده است که شیوه‌نامه خاصی در این باره تهیه شود و پیش‌نویس شیوه‌نامه نیز تهیه شده و در نوبت طرح و بررسی قرار دارد.

ج) اصلاح و روزآمد کردن آیین‌نامه‌های اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به منظور رفع اشکالات و ابهامات

برای اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات سه آیین‌نامه اجرایی تصویب شده است که به مرور زمان، ابهام‌ها و ایرادهای این آیین‌نامه‌ها آشکار شده و ضرورت بازنگری در آن‌ها را محرز ساخته است. برخی از اصلاحاتی که باید برای هوشمند کردن سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات صورت گیرد باید با اصلاح آیین‌نامه‌های اجرایی قانون انجام شود. بدین منظور، احصای ایرادهای آیین‌نامه‌های مذکور در دبیرخانه کمیسیون صورت گرفته است و پیشنهادهای اصلاحی جهت ارائه به مراجع قانونی ذی‌ربط در دست تهیه است.

چ) افزایش مهلت پاسخ‌گویی به درخواست‌ها

همان‌طور که در گذشته توضیح داده شد ماده ۸ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در خصوص مهلت ارائه اطلاعات مقرر کرده است که «مؤسسه عمومی یا خصوصی باید به درخواست دسترسی به اطلاعات در سریع‌ترین زمان ممکن پاسخ دهد و در هر صورت مدت زمان پاسخ نمی‌تواند حداکثر بیش از ۱۰ روز از زمان دریافت درخواست باشد». حتی امکان تمدید مهلت نیز پیش‌بینی نشده است.

گزارش‌های عملکرد مؤسسات عمومی نشان می‌دهد که بسیاری از آن‌ها از رعایت این مهلت ناتوان هستند و میانگین مدت پاسخ‌گویی بالای ۲۰ روز است. این در حالی است که به موجب بند «د» ماده ۲۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، «عدم رعایت مقررات این قانون در خصوص مهلت‌های مقرر» جرم است.

با توجه به اینکه رعایت این مهلت با توجه به فراهم نبودن بسترها و شرایط لازم جهت اجرای قانون در حکم تکلیف مالا یطاق است و نیز اعتبار و شأن حکم قانون‌گذار را زیر سؤال می‌برد لازم است نسبت به معقول کردن این مهلت اقدام لازم صورت گیرد.

ح) توسعه فعالیت‌های آموزشی و ترویجی

فعالیت‌های آموزشی و ترویجی کمیسیون از دو لحاظ باید توسعه یابد و دبیرخانه کمیسیون، تحقق این مهم

را در دستور کار دارد:

از نظر گروه‌های هدف، درعین‌حال که ادامه برگزاری جلسات آموزشی و توجیهی با هرکدام از مؤسسات عمومی لازم است ضرورت دارد که دامنه برنامه‌های آموزشی کمیسیون به روزنامه‌نگاران، سازمان‌های مردم‌نهاد و عموم مردم تسری یابد و به‌ویژه، استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی برای آموزش‌های عمومی باید جدی گرفته شود.

از نظر مفاد و موضوعات قابل طرح در دوره‌های آموزشی نیز با توجه به وجود اقناع عمومی درباره ضرورت اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات باید نحوه اجرای مفاد و الزامات این قانون با جزئیات لازم آموزش داده شود. برای مثال، آموزش نحوه رعایت استثنای قانون، نحوه پاسخ به درخواست‌های تکراری و نحوه پاسخ به درخواست‌های اطلاعات شخصی ضرورت دارد.